This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

DIELA

IVANA GUNDULIĆA.

130313

KNJIGA PARVA

OSMAN.

Izdano troškom narodne Matice.

U ZAGREBU.

Tiskom kr. povl. h. s. d. tiskarne Dra. Ljudevita Gaja.

---

1 8 4 4.

Digitized by Google

Digitized by Google

Kriehuber lith. Ged. b. J. Höfelich.

Ivan Gundulić,

u 33 godištu dobe svoje.

Rodjen g. 1588 umro g. 1638.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

IVANA GUNDULIĆA

OSMAN

130313

U DVADESET PIEVANJAH.

Sa slikom piesnika i rieènikom.

U ZAGREBU.

Tiskom kr. povl. h. s. d. tiskarne Dra. Ljudevita Gaja.

---

1 8 4 4.

Digitized by Google

Y 6065/1

MINISTERSTVA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ
SLOVANSKÁ KNIHOVNA
V PRAZE

Tebi Višnji osobitu
Srieću i razum sgar dopusti,
Govor sladak, zlate usti,
Viekovitu čast na svitu.

Jon Palmotić na slavu Gundulića.

Digitized by Google

PREDGOVOR.

Umietno piesničtvo naroda našega porodilo se je, na koliko znamo, u Dubrovniku okolo g. 1500. Od onoga doba bilo je sve neprestano vieštih piesnikah ne samo u Dubrovniku, nego i u susiednih gradovih Dalmacie; ali Ivan *Gundulić*, takodjer Dubrovčanin, pretečè svih nadaleko i pribavì si izmedju svih najveću slavu. Najznamenitie njegovo dielo jest »*Osman*,« koje evo uprav sada na svietlost izdajemo, i u kome naš proslavljeni piesnik i sám svoju najveću slavu polaže govoreći u istom dielu piev. III. 35 i 36:

»O preslavni kraljeviću,
Nedobitna tvoja dìla
Ja bugareć slavan bit ću,
Tvoga imena ta je sila.

Ah prem sriećnieh moieh dana'!
Ki ću pokoj nać u trudu,
Ako u smàrti cara Osmana
Sried tvé slave živiet budu.«

Obilnii opis predmeta ove piesni naći će dobrovoljni štioc u riečniku, koga na kraju pridajemo, pod riečju »*Osman II.*«

Digitized by Google

Po mnienju velepoštovanog otca Ambroza *Markovića* Dubrovčanina bi sklopljena ova glasovita piesan god. 1627 [1]), a pàrvi put je štampana u Dubrovniku godišta 1826. po Antunu Martekinu, u tri razdielka na 8. [2])

Drugo štampano izdanje izišlo je na sviet cirilskimi pismeni pod naslovom: »*Razna diela Jefte Popovića*« u Budimu g. 1827. slovima kralj. univ. peštanskog na malom 8. u dvie svezke. Svaka svezka sadàržaje deset pievanjah, i to pàrva ima 200, a druga 215 stranah.

Prie sada spomenutih dviuh utištenih izdanjah prepisivala se je ova slavna piesan malone kroz punih dvie sto godištah i razširivala se po svih pokrajinah

---

[1]) Na većoj strani rukopisah, da nereknemo na svih, stoji god. 1621. Nu to nemože nipošto biti; jer kako svi historici jednim glasom spoviedaju, pogibè Osman na 20. svibnja god. 1622. Kako bi dakle mogó Gundulić sklopiti piesan vàrhu hude smàrti Osmana za njega jošte živa? Priličnie i istini spodobnie je kojegod potlašnje godište.

[2]) Naš veleštovani domorodac i viešti znalac domorodne stare i nove literature g. Antun *Mihanović*, plemeniti Hàrvat od Petropolja, sadašnji c. kr. austrianski konzul u Solunu (Thessalonika) bio je izdao oglas u Padovi uprav 1. siečnja god. 1818., navieštujući, da će izdati glasovitu piesan Osmana Gundulićeva, i pozivaše na predplatu. Oglaš i poziv biahu izdani u latinskom i narodnom našem jeziku. U oglasu svojem veli prie hvaljeni gospodin, da je u Mletcih godišta prošastoga (1817.) sve knjigarnice pretražio s namierom: nebi li što našega narodnoga našao? I tù, veli, izmedju ostalih dodjè mu i prekrasni rukopis od Osmana Gundulićeva u ruke, koga on za potriebovanu cienu i kupi. Rukopis isti, reče, sudeći po načinu pisanja nadhitio je jedan viek. Početna pismena izkitjena su càrvenom bojom. Nu dielo po njem navièšteno nevidjè svietlosti. A zašto? U preduboku snu ležaše uboga domovina. Izabrani sveštenik vile slovinske podigó je bio glas u doba gluho! —

Digitized by Google

slovinskih dàržavah; nu možemo si mislit, da ne bez mnogobrojnih pogriešakah, kao što obično u prepisivanju biva.

Izvornoga Gundulićeva rukopisa više nigdie neima (koi je valjada u potresu g. 1667. u Dubrovniku propó), a izmedju svih tako rukopisnih kako i dviuh utištenih izdanjah scienilo se je kao najbolje dubrovačko. I ne bez razloga; jer je ovo prispodobljeno bilo sa više rukopisah od različitih dobah, kako je to u razdielku tretjem istoga dubrovačkog izdanja na str. 268—269 obilnie zabilježeno.

Ali i ovo toli riedko u naših ovdie krajevih izdanje, ter k tomu jošte radi pravopisa, koi je po pravilu talianskoga — u nas malo komu znanoga — zasiečen, biaše naravno i većoj strani našega naroda nepoznato, da nereknem tudje. Goruća želja vieštih znalacah ovoga preizvàrstnoga piesničkoga diela i inih srietnih proizvodah hitre i blage vile dubrovačke nukala je neprestano domorodce, da utemelje jednu glavnicu, pomoćju koje bi se tako višerečena starinska kako i novia izvàrstna vile slovinske umna diela organičkim (glasoshodnim) i jednostavnim našim pravopisom ukrašena na bieli sviet iznosila. I to neumorno nukanje porodì narodnu Maticu, to jest novčanu glavnicu, pod koje ugodnom obrambom evo najsjajnie dielo Ivana Gundulića, po obćenitoj želji najpàrvo na sviet izlazi. Bože daj, da se pod kriepkim i blagim' njegovim' zrakami duh naroda našega oporavi i osviesti!

Digitized by Google

Sada nam je dužnost pred učenim svietom razlog dati, kako smo sa izdanjem ovoga diela postupali, to jest: jesmo li izvan gorispomenutoga dubrovačkog izdanja jošte kojih rukopisah u pomoć uzeli, što smo u prispodabljanju ovih sa onim opazili, dodali ili izostavili?

Na što evo odgovora: Kako neima izvornika Gundulićeva, uzesmo za temelj izdanje dubrovačko i prispodobismo ga sa *sedam* drugih rukopisah od različitih dobah, kakono je:

1. Rukopis od godišta 1699. Ovi bi godišta 1841. u Dubrovniku od g. *Betondića* povieren g. Dru. *Ljudevitu Gaju* na tu svàrhu, da ga izdade novim pravopisom u svojoj tiskarni, a on ga je ustupio nam da ga upotriebimo.

2. Rukopis od god 1727.

3. Rukopis od god. 1765.

4. Rukopis od god. 1786.

Ova tri rukopisa nalaze se u knjižnici g. Dra. *Ljudevita Gaja*, koje on putujući g. 1840—1841 po dalekom slavjanskom sieveru i jugu velikim svojim troškom pribavì i nam iz samoga domorodstva bez svake plate za upotriebljenje povierì. Rukopis od g. 1727 davao nam je izmedju ostalih ponajbolji saviet. Zatim biaše nam od dobre pomoći:

5. Rukopis od god. 1766. Ovi je bio niegda vlastitost Baltazara Adama *Kerčelića*, opata od Káča i kanonika zagrebačkoga, koga je on od jednoga prijatelja iz Dubrovnika, konzula dubrovačkog opata Mihoila Marie *Milešića* g. 1766. dobio, što je Kerčelić na prednjem listu istoga rukopisa svojom vlastitom

Digitized by Google

rukom u latinskom jeziku posviedočio. Isti rukopis je sada vlastitost ovdašnje biblioteke kr. akademie znanostih.

6. Rukopis bez godišta; nu od iste ruke i sklada kano i rukopis od god. 1766. Rukopis ovi jest vlastitost duhovne mladeži ovdašnjega sieminišta.

7. Rukopis càrnogorski bez godišta, koga je g. prof. Antun *Mažuranić* god. 1841. u Càrnoj Gori dobio od visokopreosvetjenoga gosp. vladike i gospodara càrnogorskoga, *Petra Petrovića Njegoša II.*

Prispodobivši sve gori imenovane rukopise s izdanjem dubrovačkim, uzesmo u dvojbenom slučaju ono uprav za dielo Gundulićevo, što kao najbolje iznadjosmo, bilo u većini rukopisah ili u manje njih, samo ako nam se inače pristojnie i liepše vidjaše. Niekoje strofe izpustismo, dàržeći ih da nisu iz uma Gundulićeva proiztekle, nego da su samo dodatak niekih prepisateljah ili inače po kojem ne vele vieštom i učenom vlastniku rukopisa primetnute, i tako bez razbora prepisivane. Tako n. p. u dubrov. izdanju piev. l. 53:

»Morsko stado lov od gora'
Povietarce sve što uzdárži,
Na krajima tihieh gora'
Za jestojsku njim sadružì.«

nije ništa drugo neg nespretna variacia od kratjega i liepšega Gundulićeva diela u strofi 52. istoga pievanja:

»Ptica u móru, riba u gori
Jestojske ih sliedom slìede.«

Digitized by Google

Istim načinom uklonismo u piev. VII. polag dubrovačkoga izdanja strofu 22.

»Šlje po otocieh na sve strane,
Dievojčice da izbiraju,
S druziem' plavim càrnce uzdane,
A on brodi k željnom' kraju;«

jer i ova nije ništa osobitoga, nego samo variacia strofe 10. u istom pievanju:

»Šlje odtole na sve strane,
Da se otok svaki obhodi,
S druziem' plavim càrnce uzdane,
A on uprav more brodi.«

Najposlie zabacismo u piev. XX. polag dubrov. izdanja strofu 125:

»Tiem Sofia càrkva sveta,
U kój turski sad pas vije,
Kàrstjanska će bit opeta,
Kakono je bila i prije.«

kao očevidan novii dodatak; jer se u mnogih stariih rukopisih nenalazi.

Ima još više takovih strofah, koje razum veoma mute, i koje će jedva plod biti uma Gundulićeva; nu kratkoća vriemena nedopustì nam, da jih oštrie protresemo i kratak sud vàrhu njih izreknemo, tim manje budući da se u većini rukopisah nalaze. Poštovani otac *Marković* bilježi u izdanju dubrovačkom takove razum smutjujuće strofe zviezdicom, što u razdielku tretjem na str. 268—9 napominje. Po njegovoj misli su takove i one tri, koje mi gore više spomenusmo, s tom samo razlikom, što on u piev. VII. štr. 10. a

Digitized by Google

mi 22. za suvišnu dàržasmo. Izvan oviuh triuh žigosao je goreimenovani pošt. otac zviezdom jošte sliedeće strofe:

U piev. VI. sedam: 19, 23, 26, 31, 32, 33, 48.
» » VII. četern.: 10, 28, 30—37, 46, 61, 70, 100.
» » VIII. pet: 13, 14, 16, 17, 18.
» » X. jednu: 131.

Svakako vriedi, da se ove strofe dobro na um uzmu, čim jih starii rukopisi nesadàržavaju.

Medjutim dodasmo mi u piev. VII. 103:

»A on s družbom svoga dvora
Diže se uprav put Dunava,
Preko poljah, preko gora',
Kud najprečji put poznava,«

koju u svih naših rukopisih, izvan od g. 1699. nadjosmo, i koja, rekó bi, da prikladno na svome miestu stoji.

Gdiegod prilazi poslie rieči »*gdie*« koigod od samoglasnikah, u toj sgodi sliedeći primier blagoglasja (*euphonia*) narodnih naših piesamah stavismo »*gdi,*« izvan pàrvih niekoliko pievanjah, u kojih to nije podpuno ovàršeno. U poznatih pako riečih: bielo, viera, piesan, miesto, liepo, niegda, rieka, died, tielo i t. d. stavili smo svagdie »*ie*« — na koliko nam rima nije priečila, — dočim se u različitih rukopisih različito sad *e*, sad *i*, sad *ie*, sad *je* nalazi, kako su već ćudi prepisalacah različite bile. U ostalom nismo nikakove druge promiene načinili, osim što smo radi obćenitoga razumljenja razlučili predložne riečice »*pre*« i »*pri*« u sastavljenih riečih, kao: *pre*velik i *pri*velik,

Digitized by Google

*pre*nieti i *pri*nieti, što Dubrovčani bez razlike »*pri*« izgovaraju. Vidi ove rieči u dodatom riečniku.

Sasvim da smo svekolike gorespomenute rukopise pomnjivo pregledali i sa izdanjem dubrovačkim prispodobili ih, ter što po umu našem za popravit biaše, popravili i izpravili: nismo one misli, kao da se nebi još te gdieśto amo i tamo izpraviti i ugladiti moglo. Zato pozivamo svesàrdno svukoliku gospodu rodoljube, koji rukopisah od Osmana Gundulićeva imadu, neka blagoizvole svoje rukopise sa ovim našim izdanjem prispodobiti, i ako bi štogod boljeg iznašli, marljivo zabilježiti i nama ovamo za buduće ravnanje poslati. Mi ćemo sve takove bilježke i pazke, koje bi se s razlogom i svojim vriemenom upotriebiti mogle, sa harnostju i saviestno napomenuti.

Gundulić je slavnu piesan svoju »*Osmana*« u dvadeset pievanjah umietno razdielio; nu od ovih pomanjkaše dva pievanja, sudeć po većoj strani od rukopisah, a i po istoj naravi od žice, koja se provlači kroz svukoliku piesan, *četàrnaesto* i *petnaesto*. Kad i kako izginuše, nemože se znati. Nieki vele u trešnji grada Dubrovnika godišta 1667, a ini inako. Nadoknadit tu štetu cielovito bez istih pievanjah Gundulićevih nije moguće; niti je, mniemo, to ikomu bilo na pameti, koi se ikada bieše uhvatio onu jazovitu jamu plodom vlastitoga svoga uma zatàrpati. Dosta je, da se izprieči preko one pukotine most, preko kojega bi lašnje mogó pregazit mliednii putnik, za kakova mi svakoga običnoga nenaučna štioca dàržimo; jer dobru skakaocu mosta netrieba, a ako i jest,

Digitized by Google

nesmeta mu; može bo skokom prevalit i most i jarugu. Za nekazat ništa o gere napomenutom, neizbrojnimi pogrieškami izopačenom i doista kukavnom izdanju budimskom Osmana Gundulićeva, štiju se u izdanju istoga dubrovačkom na miestu *četàrnaestoga* i *petnaestoga* pievanja dva pievanja, izpievana zaista ne bezumno ni neskladno, po gosparu *Pierku Franatice Sorga*, vlastelinu dubrovačkom, pače po ženskom i unuku od unukah svietloga Gundulića. Ali jedno, što su rečena Sorgova pievanja izbavivši Korevskoga (koi je u tamnici zadavljen, premda malo nakon smàrti Osmanove) odstupila od prave istine, koje se u svoj piesni svojoj veće neg itko od poznatih nam epikah Gundulić dàržaše, dapače rad novosti predmeta svoga i moradiaše dàržati; a drugo i poglavito s toga, što su rečena spievanja tudja vlastitost (izdatelja dubrovačkoga g. Antuna Martekina), načinio je g. Ivan *Mažuranić*, kao obćenito poznati vele viešti piesnik, na miesto praznine Gundulićeve dva pievanja, koja su u ovom izdanju pod brojem *četernaestim* i *petnaestim* umetnuta. U koliko se je u njima nedoletnoj, tako rekuć, visini Gundulićevoj približio, u koliko li učinio, da lašnje pregorimo neprocienjen gubitak, nije naše suditi, već posó razboritih štiocah.

Valja nam napomenuti još i to, da je kratki sadàržaj na čelu svakoga pievanja radi lašnjega pregleda i razumljenja sastavio g. Antun *Mažuranić*, profesor, a riečnik, kojega na kraju svietle ove piesni Gundulićeve pridajemo, sastavio je takodjer isti gosp. Ivan *Mažuranić* s pomoćju spomenutoga brata svo-

Digitized by Google

ga Antuna, nebi li možebiti time našemu jeziku bar medju inom slavjanskom bratjom lašnji put razkàrčili i probili!

Pisano u Zagrebu dana 20. mieseca Ožujka godišta 1844.

Vjekoslav Babukić,
advokat, kao tajnik sl. družtva narodne čitaonice zagrebačke.

Digitized by Google

O ŽIVOTU
IVANA SINA FRANA GUNDULIĆA,
VLASTELINA DUBROVAČKOGA.

Ivan sin Frana Gundulića rodio se u gradu Dubrovniku na 8 siečnja godišta 1588. od roda vlasteoskoga i u samostojnom onome za tada gradu veoma štovana i dična. Izučivši početne nauke i mudroljubje u ježovitah, podjè kao mladić od 20 godištah nastojat nauke pravoslovne, gdie za kratko napriedovà tako, da premda mlad, obnošaše u skupnovladanju onom pàrve službe.

Od 30 godištah potraživši mirnii život oženi se za Nikolicu kćer Sorkočevića, vlasteoku, koja mu rodì tri sina: Frana, Jerolima i Šišmana, od kojih pàrva dva biahu u službi austrianskoj na visokoj vojničkoj časti, a tretji umriè godišta 1682 kao knez grada Dubrovnika.

Plod uma i pera Gundulićeva jesu sliedeća diela:

a) izvorna

1. »*Piesanca o veličanstvu božjem*,« štampana pàrviput u Rimu god. 1621 kod Zanetta, a god. 1622 u Mletcih kod Marka Ginama.
2. »*Suze sina razmetnoga*,« utištene pàrviput u Mletcih g. 1622 kod Marka Ginama, a zatim tù kod Šimuna Occhia g. 1703.
3. »*Ariadna*,« pàrviput u Jakinu g. 1633 kod Salviona.

Digitized by Google

4. »*Proserpina ugrabljena.*«
5. »*Dubravka.*«
6. »*Galatea.*«
7. »*Diana.*«
8. »*Armida.*«
9. »*Posvetilište ljuveno.*«
10. »*Cerere.*«
11. »*Kleopatra.*«
12. »*Adon.*«
13. »*Koraljka.*«
14. »*U slavu Ferdinanda II. velikoga hercega od Toskane.*« Ovi Ferdinando biaše velik ljubitelj slovinskoga jezika, koga je Marin Gundulić, ježovit i rodjak našega Gundulića, za tri ciela godišta učio na dvoru medicejskom.
15. »*U smàrt Marie Kalandrice.*«
16. »*Osman.*«

b) prevedena

1. »*Sedam piesnih pokornieh,*« utištenieh pàrviput u Mletcih kod Marka Ginama g. 1620.
2. »*Filida od Skira,*« iz talianskoga.
3. »*Ljubovnik sramežljiv,*« iz talianskoga od Preta.
4. »*Jerusolim oslobodjen,*« iz talianskoga od Tassa.

Pišu, da je Gundulić svoje drame većeputah u Dubrovniku i sám igrao. Preminuo je u svojoj postojbini na 1638*) od godištah 50.

---

*) Godišta 1838. kao na dviestogodišnji god od uspomene, od kako je naš slavni piesnik preminuo, bi na želju mnogih domorodacah ovdie u Zagrebu obslužavan dana 20. Prosinca u càrkvi akademičkoj sv. Katarine veliki abacialni Requiem. Obilnia o tom mogu se viditi u Danici od god. 1838. pod br. 50—52.

Digitized by Google

OSMAN.

Digitized by Google

Digitized by Google

Pievanje pàrvo.

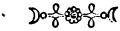

Sadàržaj: Predlog i posvetjenje piesme. Osman nemože da zaboravi, kako je minuvšega godišta razbijen od Poljakah, radi česa se jako žalosti; i za ukrotit janjičare, koje misli, da su s neposluha toj nesgodi krivi, nakani pod izlikom bogoljubja krenut se s vojskom u Iztok, odkrivši namieru svoju velikomu veziru hodži i kizlar-agi.

Ah! čiem si se zahvalila
Tašta ljudska oholasti!
Sve što više stereš krila,
Sve ćeš paka niže pasti.
Viekovite i bez svàrhe
Nie pod suncem kriepke stvari;
A u visocieh gorah vàrhe
Najprie ognjeni tries udari.
Bez pomoći višnje s nebi
Svieta 'e stavnos sviem bieguća:
Satiru se sama u sebi
Silna carstva i moguća.
Kolo od srieće u okoli
Vàrteći se neprestaje:
Tko bì gori, eto 'e doli,
A tko doli, gori ustaje.

Digitized by Google

Sad vàrh sablje kruna visi,
Sad vàrh krune sablja pada,
Sad na carstvo rob se uzvisi,
A tko car bì, rob je sada.
Kroz nesrieće srieća iznosi;
Iz kàrvi se kruna càrpe;
A oni, kieh se boje mnozi,
Strah od mnozieh i oni tàrpe.
Od izdajstvah i od zasieda'
Ogradjena 'e glava u cara,
I u čas se sgoda ugleda,
Od ké nebì pametara.
O dievice čiste i blage,
Ké vàrh gore slavne i svete
Sladkom vlasti piesni drage
Sviem pievócim naričete,
Narecite sad i meni:
Kako iztočnom' caru mladu
Smàrt vitezi nesmiljeni
Daše u svom Carigradu.
Znam, da bi se odprie htilo,
Da ja pievam, vi kažete:
Kô se on rodì sriećno i milo
Caru Ahmetu pàrvo diete,
I po smàrti otca svoga
S ké pomoći, s ké zasiede
Vàrh prestolja otmanskoga
Mustafa mu dundo siede;
Kô li se opet carsko misto
Mustafi otè, tere u slavi
Na prestolje ono isto
Sultan Osman car se stavì;
I on mladjahan kako paka,
Željan starieh slavu sriesti,
Podiže se na Poljaka
S mnogom silom, s malom česti:

Digitized by Google

Ali da tiem piesni ove
Sasma duge neizhode,
Smàrti objav'te vi njegove
Hude uzroke, tužne sgode.
Vladislave, poljačkoga
Slavna kralja slavni sinu,
Čiem tvá puni slava mnoga
Svega svieta veličinu,
Na spievanja ova obrati
Veličanstvo vedra čela,
U kieh ti ištem prikazati
Nedobitna tvoja diela.
Kraljeviću glasoviti
Jur u smàrti cara Osmana,
Svemogućom tvóm dobiti
Zamniela je svaka strana.
Tiem s mé trublje da sviet sliša
Slavu tvoju svakčas veću,
Ti svedj dieluj diela viša,
A ja piet ih prestat neću.
Jadna u sàrcu uspomena
Caru Osmanu bieše ostala,
Da mu 'e vojska nebrojena
Od poljačke ruke pala;
I da zemljom svom velikom
Od toga se digla slava,
Glaseć carskiem dobitnikom
Kraljevića Vladislava.
Ili putnik kopnom jaše,
Il pomorac more brodi,
Vladislav se klikovaše
Slavan carskoj pri nesgodi.
Gosbe čineć družba mila
I pastiri stada pase'
Strenitelja turskieh sila'
Popievahu u sve glase.

Digitized by Google

Jur na krilieh od vietara'
Glas po svemu svietu pàrši,
Kô kraljević silna cara
Kopja slomì, sablje skàrši.
U vedrini nad oblacim
S istoka mu do zapada
Sunce upisà zlatnim zracim
Ime, kojim slava vlada,
Kažuć, da on pri Niesteru
Iztočnoga razbì zmaja,
Leteć za njim u potieru
Sivi oró do Dunaja.
Čiem s ovoga diete oholo
Pečali se, grize i mori,
Misleć, da sviet vàs okolo
Tudjom hvalom njega kori,
Kliče: »Ja ti, ah!' nikako
Kraljeviću nezavidim;
Sudjeno je bilo tako,
Dobitnikom da te vidim.
Nit me veće srieća muči
Tebi dobra, meni huda;
Jer komu se što odluči,
Viek neubiegne toga suda.
Nu sve rane sàrca moga
I muke su i žalosti
S neposluha vitežkoga
I s bojničke neviernosti.
Ah! neumàrli vitezovi
Glasoviti Turci stari,
S kiem' dobiše vàs sviet ovi
Moji diedi, vaši cari;
Gdie načini vaši bojni
I diela su slavna ona,
U kieh izgled jest dostojni
Vitežkieh od zakona'?

Digitized by Google

Vi u trudu dni vodeći,
Snažna sàrca, smione obraze
Kazahote, podnoseći
Lietna sunca, zimne mraze.
U pogubah kriepci uzrokom
Od posluha viere čiste,
Tiekom polja, gore skokom,
Rieke plovom prohodiste,
Misleć, da je svake zledi
Tàrpiet bolje, pače umriti,
Neg careve zapoviedi
S' neposluha prestupiti.
Sve požude, sve pohlepe
Vidjahu se vaše mile:
Jahat bojne konje liepe,
I iz lúka tratit strile.
Pače svaki u odluci
Za razkoše svoje obrà:
Sablju o pasu, kopje u ruci,
Lúk o plećieh, konja dobra.
Bila su vam brašna u putu
Bez razluke svaka žita,
A studenca bistra u skutu
Pitja od vode plemenita.
Konju i vama striehe obćene
Stahu noćnieh sried pokojah
Kućarice opletene
Od hrastovieh tancieh hvojah.
I vojvode i viteza,
I na kopnu i sried mora,
I postelja i tàrpeza
Bieše koža zvieri od góra'.
Pače u siever posried zime
Jezdeć mraznò Podunavje,
Steraše vam mnokrat svime
Snieg postelju, stienje uzglavje.

Digitized by Google

Odieća vas resi laka,
Svita sama i priprosta,
A za oklopje u junaka
Sàrce i pàrsi biehu dosta.
Gàrdjahote vi sva blaga
I sva plemstva, razmi ono,
Što dobie sablja i snaga
Vojujući svedj smiono.
Sudjahote, da nevolje
Najveće su stat bez rati,
I da je umriet vele bolje,
Neg izprazno dni trajati.
Veljahote, da kudielje
Žene predu doma u tmini,
A junaci nepriatelje
Da zatieču na ravnini.
Dàržahote za čás svoju
I najveću diku i slavu:
Za vašega cara u boju
Izgubiti rusu glavu.
Vapjahote: smàrti prieka,
Nestavljamo pamet na te,
Da se carstvo prostre, a neka
Životi se naši skrate!
Ah! blažena i čestita
Koli doba vaša scienim!
Lasno dobit krunu od svita
Bì s vitezim tak hrabrenim.
Jaoh! a sada sve je inako:
I vojvode i vojnici
Sve je otišlo naopako,
Nevierni su svikolici.
Na boj ide svak pod silu,
Grie ga lieto, zimà mu údi;
A oblače zlato i svilu,
Ljudska obličja, ženske ćudi;

Digitized by Google

Ter pod zlatom dočiem sjaju
U napravah bez prociene,
Nepriatelje pozivaju
Ne na bienja, neg na pliene.
Hodeć zemlju, brodeć vodu,
Da u lasti plovu, hrane
Spried jedeke u povodu,
Napàrtjene zad sehsane.
Svioni su njih šatori,
Stoli zlatni, na kieh siede,
Ptica u moru, riba u gori
Jestojske ih sliedom sliede.
Na tàrpezah vàrhu saga'
Duge i obilne gosbe čine,
Pijuć dokle svies i snaga
Od vina im sviem pogine.
Pernice im razkošne su,
Gdie u bludu svu noć tonu
U mirisu i uresu,
Proć naravi i zakonu.
Od momakah i od dvorana'
Svaki ogradjen u okolo
Jaše u zlatu konja vrana,
Glavu diže, gleda oholo,
Ter se gizda, ter se diči
Taštom slavom od junaka:
Vàs u vidu i u riči,
A u stvoru ništa paka.
Ah! kolikrat pun nemira,
Videć, jedan od kàrstjanah
Gdi ih na jata goni i tira,
Kako ovce sa svieh stranah,
Viknuh, skočih sàm na konja
Bojnik ujedno i vojvoda,
Pri sramoti bezzakonja
Nepazeć se od nesgoda'.

Digitized by Google

Pače neostah, za osvetit
Te prikore sasma grube,
Vratjat ovieh, oniem prietit,
Nemareći za pogube.
Ah! zločesti i neznani,
Od šta ste se, rieh, prepali?
Jedà i vi, kô i kàrstjani,
Po dvie ruke nieste imali?
Jedà i oni niesu ljudi?
Jedà i u vas sàrca nije?
Što vas straši? što vas trudi?
Tursko staro smienstvo gdi je?
Bolje vam je smàrt stignuti,
I u boju s kopjem pasti,
Neg li tako poginuti
Bez zamiene i bez časti.
Nu zaman se snaga mučì,
Jezik vikà, ruka udarà;
Jer od ovieh strah se sìučì
S neposluhom janjičara'.
Spaholjani, kí sried rati
Hàrvahu se još smioni,
Kô ovi počeše ustupati,
Uzmakoše prešno i oni.
Ovo uzroči, mé bojnike
Leški mači da posieku,
I od kàrvi druge rike
Kraj Niestera da proteku;
Pače, da ta rieka svudi
Napuni se i zajazi
Tielesima màrtvieh ljudi',
Kieh poljačka vlas porazì.
Ali hoću u naprieda,
Da má ruka svietom vàrti,
I ona sama zapovieda
Vàrh života i vàrh smàrti.

Digitized by Google

Čiem mí cari štete svake
I svega smo uzrok vaja,
Ki častimo ne junake,
Neg hotime od saraja;
I hoćemo: tko odprije
Služeć bludno dni provodi,
S nepriateljim da boj bije,
I da vlada i gospodi.
Mi za uzmnožit veće zlata,
Negledamo niedna ina.
Ter junačka što bi plata,
Sad je carska tàrgovina;
Ali tàrg se carski tira
I od tàrgovác' namiesnikah:
Gone u vojsku skup pastira',
A plata im je od bojnikah.
Tiem pastiri izza stada.
Vojvodami pod ovacim
Kako hoćeš da ikada
Udriti se smiu s junacim?
Ne, ne, iztočni bojni puci,
Začeo sam diela veća,
U ovoj sablji, u ovoj ruci
Svieta je udes, vaša srieća.
Car Lesandro premogući,
U vriemena starieh lieta'
Mlad kô i ja vojujući,
Dobì carstvo svega svieta.
A i Suliman car hrabreni,
Pradied slavni moga dieda,
Sablju opasà vàrsnik meni,
I vojskami zapoviedà.
Dva cara ova još od davna
Za izgled stavih željam mojim:
Njih ću sliedit diela slavna,
Dokli vas saj sviet osvojim.

Digitized by Google

Hrabrene su ove sprave;
Ja znam, što ću, i što 'e triebi.«
Prestà, — i pun želje od slave,
Stvari uzmnožne zače u sebi.
Carska blaga nebrojena
U iztok odniet misó obratja,
I pisma, u kieh štiu se imena
Od svieh vitéz', kieh on platja;
A to, da tu, nepazeći
Sipat pienez, od svudjere
Ki uzmože skup najveći
Od junakah izabere;
K janjičarom ter saviše
Vele veći broj iznova
Po izboru još izpiše
Od iztočnieh vitezova';
A i čete spaholjana'
Dva krat veće s tiem učini
S nova skupa izabrana,
S kiem' ih sdruži i sjedini;
Neka se uzdom tom ukrote,
I poslušni u naprieda,
Ne štedeći své živote,
Lete, gdie car zapovieda.
Jošte odluči u svój volji,
Pod zakletvu pače reče:
Tko se ukaže junak bolji,
Da čás pred njim višju steče.
Na vladanja carska svoja
Hteći, samo da se uzvise,
Ki dobiju čás sried boja
S nepriateljim hàrvući se.
Ter ne pienez, blud i žene,
Neg li samo kriepos gola
Od milosti put i sciene
Do carskoga bude stola.

Digitized by Google

Blagodarstvom ovacime
Svemoguć se izit náda,
I u kratko prostriet vrime
S iztoka se do zapada.
Ovu odluku stanovitu,
Pod zakletvu i pod vieru,
Najprie učini on očitu
Glavi od pašah Dilaveru.
S deset tisuć ki bojara',
U iztočnoj skupnieh strani,
Lanjsku jesen mlada cara
Od poljačke sile obrani;
Tiem car pašu velikoga
Huseina smaknù onada,
A uzvisì slavno ovoga,
Da u své miesto carstvom vlada.
Nu što njemu nezatajà,
Još i hodži svomu objavì,
I hadumu od saraja
Bielieh vilah càrnoj glavi.
Pak svakomu, da se múči
Misó ovoga dogovora,
Za koristan svièt odluči
Bogoljubstvom skrit ju sdvora.
Zato glase prosù opeta,
I svakomu činì znati,
Da grob svetca Mahumeta
Na Meku će poć klanjati;
A odtole put krajina'
Pomorskieh svàrnut reče,
Sidonskoga Emirina
S odmetnicim da posieče.

Digitized by Google

Pievanje drugo.

Sadàržaj: Pouzdana trojica svietuju cara. Vezir mu kaže, da bi u njegovu nebitju sbačeni car Mustafa s pomoćju svoje vieštice matere mogó preoteti mu prestolje, radi česa neka neide prie u Iztok neg smakne Mustafu, njegovu mater i zeta Dauta, kao takodjer svu svoju bratju. Hodža mu veli, neka uzme ženu od velika plemena, pa da će moć tasta ostavit na město sebe u Carigradu, kad podje u Iztok. Kizlar-aga svietuje, da nedavi prie neg porod steče, nego neka gleda, da ureče mir s Poljaci, koji su mu carstvu jako pogibioni. Car odluči: nedavit ni strica ni bratje; izbirat liepe dievojke od plemena; umnožiti stražu nad Korevskim, i poslat poklisara u Poljsku, da mir ište.

O mladosti tašta i plaha,
Koja sàrneš s nerazbora
Bez bojazni i bez straha,
Gdie poguba tvá se otvora,
Smiona si i slobodna,
Zašto neimaš misli u sebi;
Trudna diela tiem su ugodna,
A najteža laka tebi.
U ponosnoj tvój pohlepi
Sinje more mladca utopi,
Komu vosak perje obliepi,
A sunčani zrak raztopi.

Digitized by Google

Tebe uza se i oni imà,
Ki sried vòdah u' ognju sgorì,
Gdie se s kolim sunčanima
Satarisà i oborì.
Car Lesandro s tobom hode',
Sit jednoga svieta slave,
Plakà, da se nenahode
Novi svieti i dàržave.
S tebe otmansko plaho diete
Sada sàrne sa svom vlasti,
Nerazbiruć odprie štete,
U ké pak bi mogó upasti.
Ah! u Iztok, care Osmane,
Mladjahan se još neputi,
Dokli vierne i uzdane
Tvé svièt nike budeš čuti.
Mudro su oni razmislili,
Što još tebi mlados neda
U svevolje samoj sili,
Ká na dalek nepogleda.
Pàršeće su tvé odluke,
Previdjenstva 'er neimaju;
Prednje sgode za nauke
Lieta bo ti još nedaju.
Tvom zelenom premalietju
Zrielieh danah jesen doć će:
Prie vriemena nemo' u cvietju
Slavi tvojoj trúnit voće.
Predobivat nepriatelje
I podlagat nepodložne,
Plemenite to su želje,
Misli hrabrene i uzmnožne:
Nu od pogube nečuvati
Ni tvàrdit se od zasieda',
Smiona će se plahos zvati
Bez razbora i bez reda.

Digitized by Google

Tako gusti gaj sried gora'
Liep se i zelen sdvor zamieri,
A u tamni skut zatvora
Ljute zmije, vàrle zvieri.
Tiem Dilaver, pokli začù
Prešne odluke mlada cara,
Svakčas misó ćuti jaču
I pogube nove stvara.
Svedj nahodi u pamieti
Većje sumnje, vàrlie strahe,
Da nemože tiem, neg rieti
Carske sprave sasma plahe.
Zato prie neg se krene
Mlad car izvan Carigrada,
Podiže se da spomene,
Što ga straši i prepada.
S učiteljem i stražnikom
Ženskiem k caru hàrlo póje,
Znajuć kletvom pod velikom,
Car da se i njim odkrio je.
Došad svaki glavu skloni,
Spried na pàrsi desnu stavi,
Usta na skut carski doni,
I poniżen sviem se objavi.
Usried miesta izpisana
Zlatniem cvietjem više modra,
Prestolja su carska izbrana
U prilici zlatna odra.
Vàrhu sagah tkanieh zlatom
Stoi tudjela sgar càrljena,
Zlatnom žicom i bogatom
Sva napravom izvezena.
U zelenoj tu haljini,
Zlato i biser kú nakiti,
S podvitiem' spried kolini
Siedi Osman car čestiti.

Digitized by Google

Veo na rusoj glavi okolo
Snieżan svít mu je u sto diela',
A u kamenu dragu oholo
Sunce sja mu vàrhu čela.
Vàrh kamenka sviem bogata
Síva perja trepti kita,
Tankom žicom čista zlata
U drag način liepo svíta.
Mladjahan se car ponosi
Izpod toga liep nad svima;
Càrne oči, zlatne kosi,
A rumeno lice ima.
Mahnu rukom; i uputi
Na miesto se svietnik svaki,
Odkli, za odkrit sve što ćuti,
Poče vezir govor taki:
»Saviše je, on pokliče,
Gdie car slavni zapovieda,
Da se jedan rob utiče
Ulágati svoih besieda'.
Nu čás ova, na koju me
Milos carska uzvisila,
Udahnjiva smienje u mé,
A za slavu carskieh dila'.
Viteżki uče neposlusi,
S kieh poljačka dobít slidi,
Da tko jednom zla okusi,
Drugi put ga tja previdi.
Kud kúčaju mé besiede,
Ako carstvo tvoje prosi:
Jedno sunce vàrh nas grede,
Sviet jednoga cara nosi.
Mustafa ti dundo žive
I s njim mnozi u żeljenju,
S nove tvoje suprotive,
Da opet na taj stol ga uzpenju.

Digitized by Google

I bratja ti živu istino;
Ali mati Mustafina,
Žena ohola, nemisli ino,
Neg uzvisit sebe i sina.
I da joj se to kad sbude
(Višnja ukloni kob desnica)
Nebi ošla tvorbe hude,
Za utvàrdit se viek carica.
Bratju bi ti bez milosti
Podavila i poklala,
Neka u tmine iz svietlosti
I drugi put nebi upala.
Vele ona zna i smie,
Vele se o njoj pripovieda,
Šapat, žamor vàs umie
Vilovitieh od besieda'.
Ona sama usried tmina',
U najglušje doba od noći,
Kad zasiede ké zapina,
Zovuć pakó k svój pomoći:
S lievom nogom stane izutom
Razpasanoj u haljini,
Prospe kose, càrniem prutom
Okó sebe krug učini;
Pak nakazni i sve sàrde
Po imenu zvati klikne,
I strašive kletve tvàrde
Neposlušniem dusim vikne.
Glas je, da ona od dietinje
Mliečne puti pomás kuha,
I na ovnu prieko sinje
Noći leti vragoduha,
Na kóm jaše svedj bez straha
K planinskomu viloznaju,
Gdie vieštice podno oraha
Na gosbe se strašne staju.

Digitized by Google

Rieč je, da prie čarajući
Glád ti u vojsku poslà iz pakla,
Ki ti veće neg mogući
Mač poljački vitez' zaklà.
Vilenika roditelja,
Vieštícu joj mater glase;
Na granicah od Erdelja
U Ugrovlasieh rodila se;
Od njih na zó put se stavi
I na diela strašna i kleta,
Da bìo miesec okàrvavi,
Žarkom' suncu svietlos smeta.
Càrní vedrinu od nebesa',
Sitne zviezde sgar priteže;
More smutja, zemlju stresa,
Povietarce vihrim žeže.
Sgrade ori, njive hara
Trieskom, gràdom, zlom godinom;
Preobraža se i pretvara
Pticom, zvieri, dubom, stinom.
Odmetna je kaurkinja,
Jer u vieri toj se zače;
Nevierna je sad turkinja,
Svi zakoni se od nje tlače.
Neima od duše své spoznanja,
Ni drugoga boga sluša;
Njoj su u njoj sva uzdanja;
Ona si je Bog i duša.
Ljubi sina, u koliko
Po njem se uzda sviet vladati,
I za to steć, niedno priko
Dielo izvàršit viek nekrati.
Do carskoga istom stola,
Odkli padè, da uzrasti,
Negleda ona, tak je ohola,
Zlata, snage, viere i časti.

130313

Digitized by Google

Nije liepa; nu hitrosti
Zna, koiem' se vid zasliepi;
U razkošah, u milosti
Obliepi se, dokle oliepi.
Ugrovlaški vojevoda,
Sudeć liepos po pogledu,
Za poklon je caru podà
Mahumetu, tvomu diedu.
Sve se ovo o njoj kaže,
Sve ovako je l', nije li? —
Ja mniem, mnogo da se laže;
Nu se istine vèle veli.
Tiem potriebne ja tri stvari
Tvé svietujem carstvo sada,
Ako u iztok poći mari
Iz staroga Carigrada:
Da drugoga cara pàrvo
Ovdie živa neostavi;
Jer se u suho lasno dàrvo
Oganj primi i pojavi;
Pak da mater i Dauta,
Mustafina zeta, umoriš,
I sve, što ti prieči puta,
Da raztriebiš i oboriš;
A za bratju najposlije
Medju mudriem' rieč je taka:
Da velika rieka nije,
Ká se u vèle dieli traka'.«
Vezir, cara ki 'e najbliže,
Veće usta svá zatvori,
A učitelj se hodža dižè,
I ovako progovori:
»Rob, ki vierno dosle učì,
Da se u znanju carstvo uzmnoži,
Da se uzmnaža, sad odlučì,
S carskom slavom zakon božji.

Digitized by Google

Kroz má usta čuj sviet stavni,
Ki me nebo riet nadiše;
Ja redovnik, ti car slavni,
A Bog višnji svieh je više.
Nemoj slavni care od cara',
U pogubi tvoje glave
Da otmanska kuća stara
Trepti, i s njom sve nje slave,
Ter joj priekom pak nesgodom
Sgine u tebi, što je resi,
Gdie čestitiem još porodom
Utvàrdio stola niesi.
Prosti, prosti gospodine,
Ako budem riet odveće;
Zatajati neima istine,
Tko u svietu izdat neće.
Neka istina miesto ima,
A má glava taj čas padi
Pòd nogama evò tvima
Roba starca, care mladi!
Hvalim carstva tvoga odluke
I vezirove uspomene;
Nu ako dobre kad nauke
Čù od tvoga sluge mene,
Vidi mi se spomenut ti,
Da tvé carstvo ljubu pravu
Uzme, prie neg se uputi
Boja iztočna sliedit spravu;
Ne robinju nepoznanu
Od koliena potištena,
Neg gospodju izabranu,
Svietle kuće, slavna imena;
Zašto, ako te sám na licu
Ures liepi uzpremaga,
Ter robinju za caricu
Od neznana uzmeš traga,

Digitized by Google

U kojoj se nać će muci,
Spomenjujuć sgodu hudu,
Tvoji sinovi i unuci
I nakon njih koji budu?
Ah, razmisli sa mnom sada,
Što će rieti od njih svaki?
Pun nemira, smeće i jada
Dat će tužbam govor taki:
»»Man se brojim od slavnoga
Otmanskoga ja koliena,
Ako 'e žena otca moga
Pastirica zaplienjena.
Diedi mi su svi otčini
Cari iztočni previsoci:
Smierni gorštaci u planini
Matere su moje otci.
Dieda' otčinieh bojna ruka
Grad pod sabljom vladà ovi:
Died materin svaki hukà
S težkiem ralom za volovi.
Died moj carski sgradì i sastà
Dvor, ki sunčan zrak nadsiva:
Died goranin splete od hrasta
Kućaricu, gdie prebiva.
Dvorili su kitni zlata
Jedniem plemići usried grada:
Druziem grad je bio pojata,
A dvorani drobna stada.
Oni iztočni zmaji ognjeni
Prekriliše sviet u slavi:
Svaki gusar ovieh plieni,
I na vrat im uzu stavì.««
Ah, dvie vàrste protivnie
I razlike toli u sebi
Tko sad vidi, tko li prie
Vidjè sdružit viek pod nebi?

Digitized by Google

Komar s orlom, a mrav s lavom
Viek poroda neizvede,
A ovčarica s svieta glavom
Hoć' da radjat care grede?
Cesar niemški, kralj franačķi,
Španjska kruna, Leh čemerni,
I britanski mač junački,
I Ćeselbaš poluvierni,
Knez moskovski s prekopskieme
Haračarom, i gospoda
Sva od svieta ištu pleme
Suproć sebi cieć poroda:
A ti sám, ki na svem svieti
Kralj si od kraljah, car od cara',
Za dostojan plod vidieti,
Kćer ćeš uzet tamna ovčara?
Ah! ni 'e čudo, da nejači
Trag osmanski svedj izlazi:
Kàrv divjačna uzdivjači,
Plemstva u ženah tko nepazi.
Da sried sàrca, nescien', tvoga
Ti bi čuo želje od boja,
Da od koliena kraljevskoga
Ni 'e kaduna majka tvoja.
Od ruskieh carah izhodi,
Miholjskoga kći je bana,
Svietliem' očim' bîo dan vodi,
Liepota je nje sunčana.
Tatarin je otcu otè,
I tvom' ćaćku caru Alimatu,
Za zamiernos od liepote,
Svu u suhu poslà zlatu.
Gàrčkieh carah, i despota'
Raškieh kćeri gospodične,
Rajska bieše kieh liepota,
Bielu carom ljubi slične.

Digitized by Google

Tvoji diedi toga cića
Unuci su bili cara
Slavna Ivana Palkošića,
Gjurgja despota i Lazara.
Pače zmaj se oviem putom
U orlovo gniezdo umiesti,
I pried bojnom sabljom ljutom
Pàrsten pirni čù se uliesti.
Zato i milost tvá čestita
Ne robinje, neg gospoje
Od koliena plemenita
Za ljubovce išti svoje.
Uzmi dvie, tri, četiri,
Rajske slike svaka budi,
Iz svieh stranah izabiri
Liepos, kú ti sàrce žudi.
S izbranom ćeš ljubi otiti
Ti pokojit bojne trude,
A tasta ćeš ostaviti,
Da ti ovdie carstvo bljude.
Ti ćeš stiecat porod novi,
Nova miesta, nove sriće;
A on čuvat grad će ovi,
I od bratje ti straža bit će.
Ni mož' sumnjit, da on tada,
Kad se vidi u visini
Sried staroga Carigrada,
Odmetnik se neučini.
Tko Otmanović nije od starieh,
Sablju otmansku neima u ruci:
A oń će imat dio u carieh,
Koji mu će bit unuci.
Tvé ćeš carstvo podpriet tako,
I bez misli putovati,
I utvàrdjen kriepko i jako,
Najčestitii car se zvati.«

Digitized by Google

Hodža dospiè; ali smino
Sliedi za njim hadum càrni:
»Slavni care, tak jedino
Vàs trag gubit svoj nesàrni;
Caricu uzmi, razlog prosi,
Da od nje stečeš porod mio;
Nu nedavi prie, nego si
Sinovim se poštapio.
Robu je ovo dosta odkriti,
Diljit rieči triebi nije
Pred oniem, ki na svíti
Vele može, mnogo umije.
Zato, ako je vaša želja
U iztok s vojskom putovati,
Od Poljaka nepriatelja
Utvàrdit se prie nekrati.
Dviema sabljam' na dvie strane
Mučno vlada jedna ruka;
A svoe pustit bez obrane,
Za ino hitat, zla je odluka.
Najprie mudar način gleda,
Da uzdàrži, što 'e njegovo,
Prostire se pak naprieda
I prihitat ište novo.
Carstvu tvomu cieća toga
Spomenut se meni vidi,
S krunom kralja poljačkoga
S pàrva iskat, da mir slidi.
I poznó si i vidio
Sried kàrvava ljuta boja,
Gdie sám glavom tvóm si bio,
Kô li 'e težka sila svoja;
Hudje i gore neišti čuti
(Višnji ukloni tu nevolju),
Ako u iztok ti se uputi,
A on ostane sám na polju;

Digitized by Google

Koje strane, kí li puci
Opriet će se kraljeviću,
Ako dobít nosi u ruci,
A na vedru čelu sriću?
Tko vojvodi i vitezu
Hodkieviću da odoli?
Rodovilskom tko li knezu,
Bojnom slavom ki se oholi?
Koji miri da nepadu,
Ban Sborovski ké nadstupi?
Kú li tvàrdju i ogradu
Da Zamojski nerazlupi?
Ali obranit tvé dàržave
Ká će oružja, ké desnice
Od hrabrene Krunoslave,
Korevskoga vierenice?
Na konju se mnokrat ona
Tisnù poljskieh iz taborah,
I slobodna i smiona
Dopriè do istieh tvieh šatorah,
Gdie u slici ognja živa
Reseći je težko oklopje,
Silno carstvo tvé poziva
I na sablju i na kopje.
Prosti care, ako začù
Smione hvalit tvé zlotvore:
Sám si u poljskom poznó maču
Istine ove mé govore.
Nu ni 'e čuda, da obrane
Proć njima se nenahode,
Vojske su im izabrane
Od vojvodah i gospode.
Odhàrvat im moć se nije,
Strašne i vàrle njih su sprave,
Svaki se od njih za čás bije,
I za ime steć od slave.

Digitized by Google

Medju kopja, medju mače
Kroz led teče i kroz vodu,
I u oganj živi skače
U slobodi za slobodu.
Tiem ako mir s njima žudi
Tvá vlás sklopit, care od cara',
Pomnom stražom čuva' i bljudi
Korevskoga tamničara.
Pače tvàrdieh od obzida',
Gdi 'e zatvoren, oblàs vaša
Pomnu i uzdanu stražu prida'
Komu od viernieh tvoieh paša';
Jer toliko junak slavni
Glasovit je sried Poljaka',
Svikolici da su spravni
Za odkup njegov činit svaka.«
Prestà svaki od svietnika',
A car stavno kliče u glasu:
»»Živ i dundo, svakolika
I má bratja živa da su;
Bog ukloni, da onoga
Smàrtnom ranom viek ozledim,
Vàrh prestolja ki ovoga
Siedio je, gdie ja siedim.
Ako sam ja sad uzmnožan,
I on u bitjú bì mojemu,
I kô 'e život men' podložan
Njegov, i moj tak bì njemu.
Nu ću uzmnožit straže take
Dundu i bratji na pohodu,
Dà od zasiede svake opake
Utvàrdit ću mú slobodu.
A maćeha otca moga
Da od pastorka màrzi sina,
Čudit joj se nije od toga,
To je obćena svieh krivina.

Digitized by Google

Neka ona gore oblieta,
I po tminah nočnieh jaše,
Sudjena mi nebud' šteta,
Vilinstva me nje nestraše;
Nu sad hàrlo gdie prostiru
Dàržave se mé velike,
Sve gospodje da se izbiru
Svietle kàrvi, rajske slike.
Za tiem potom bîo dan svane,
Poklisar se neka oddieli,
Ter Poljakom od mé strane
Mir ponese, ki svak želi.
A na stražu stani jedan
Korevskoga tamničara,
Neka u napried nije vriedan
Utiecati viek s prevara'.«
Càrnac hadum ovdie skoči,
I iznaći vile obeća
Zlatnieh vlasah, rajskieh oči',
U kieh svietlos sja najveća.
A odluči se u Poljaka
Hercegovac Ali-paša;
Med njegova rieč je svaka
Il spovieda, ili upraša.
Posmieh mu je svedj sried usti',
Svakomu se smierno klanja,
Hitrina je sve, što izusti,
Unjeguje s mudra znanja.
Zna vuhvujuć riečcom blagom
Od besiedah sve nauke,
I moguć je veće snagom
Od jezika, neg li od ruke.
Tiem načinom pàrve časti
U carevu dvoru steče,
I od pastira paša uzrasti
Poznan blizu i daleče.

Digitized by Google

Od tamnice najposlie
Korevskoga straža 'e dana
Rizvan paši, ki bi prie
Rob istoga slavna bana.
U to i noć nebu stavi
Stražu od zviezdah svud okolo,
Da prie reda neobjavi
Svietlo sunce zlatno kolo.

Digitized by Google

Pievanje tretje.

Sadàržaj: Carski poklisar dieli se u družtvu bogdanskoga vojvode iz Carigrada u Varšavu. Prolazeći kroz različna miesta dodje do Marice rěke, gdie je niegda Orfeo pàrvi pievó svoje sladke piesni, koje ostavi svomu slovinskomu narodu, odkud još i sad u nas tolike narodne piesme o različnih junacih, medju kojimi su poljački kralj Šišman i sin mu Vladislav stekli najveću slavu. Putuje zatim poklisar dalje kroz mnoga znamenita miesta, i stigne na polje, na kom su Turci od Poljakah razbijeni predidućega godišta. Tu ga vojvoda bogdanski upita, kako se je oni boj dogodio.

Mraznoj zimi dodje svàrha
S premalietna jur dohoda;
Snieg s planinskieh kopneć vàrha'
Što uzè goram, riekam podà.
Na glas tihieh od vietrica'
Biešе ranit zora obikla
S viencem, ki joj svì ružica
U rajskieh poljih nikla,
Kad sunčana zraka plaha
Po nebu se pruži vedru,
A poklisar carski uzjahà
Zlatnom sabljom reseć bedru.

Digitized by Google

S liepom družbom on se odpravi
S otmanskoga Carigrada
Put dàržavah, kiem' u slavi
Kralj poljački Šišman vlada.
Car mu pridà u pohodu
S tvàrdom stražom od bojnika'
Bogdanskoga vojevodu,
Gašparova namiestnika,
Dim Gašpara Milostića,
Ki u hàrvatskom rodjen kraju,
Bi li znanje ali srića,
Jur stolovà na Dunaju.
Nepotežì, nu ga tierà
Misó, da prie sklad se uzroči
Medju suncem od sievera
I miesecom od iztoči.
Sada jedne, a sad druge
Konje jaše na promienu,
Probijući strane i luge
Po ravnini, po kamenu.
U rumelska jezdi polja,
Opet Sàrbska napried slidi,
Gdie su od grada Drienopolja
Vàrh Màrice rieke zidi.
Vàrh Marice rieke, koja
Mnokrat bàrzi tiek ustavi,
Kad Orfeo kraj nje pojà
Drage piesni od ljubavi.
Kažu Sàrblji i Bugari
Bistre vode sedam vriela',
Koja probì i udarì
Na spievanja svá vesela;
Spoviedaju, vihri plasi
Da uzpregoše vàrle sile,
Slavni piesnik kad se oglasì
Pod začinke svoje mile.

Digitized by Google

Još govore: jato od pticah
Sliedeć dubja gniezda prinì,
Za od razlicieh čuti žicah
I od glasa sklad jedini.
Na skladanje, vele, medno
Kod pievóca ljubovnika
Od razlicieh zvieri' u jedno
Kupljaše se množ velika.
»Od Orfea ovdie pàrvo,«
Neka u vieke svak začinje,
»Čù zvier, ptica, kami, dàrvo
Skladne i sladke bugarkinje.«
Bugarin ih slavni ostavì
Slovinskomu svom' jeziku,
Diela od slave da u slavi
Bugare se u njih viku.
Tiem u njih se još začina,
Što se u piesan stavì od davna
Od Lesandra Sàrbljanina,
Vàrh svieh carah cara slavna.
U njih svud se vîtez hvali,
Koga krunom kopje obdarì:
Stiepan, Uroš i ostali
Od Nemanjske kuće cari.
U njih žive slava obilna,
Kú Obilić steče mudri,
Kad handžarom cara silna
Na Kosovu smàrtno udrì.
Prosvietlit se 'e u njih hajó,
Kudgod svietli sunce žarko,
Sviloević još Mihajo,
I Kraljević junak Marko.
U njih jošte vàs sviet puni
Glas, i bojna diela slovu
Od Lauša, ki se krunì
U Budimu i Krakovu.

Digitized by Google

Glasi se u njih sried naroda'
Od iztoka do zapada
Viera, gospodstvo i sloboda
Dubrovnika mirna grada.
U njih Janko Vojevoda
Visoko se 'e uzvisio,
Ki je obrana i sloboda
Od ugarske krune bio.
Svaka strana, ká 'e najdalja,
Svako doba, svako vrime
Matiaša slišà kralja
Nedobitno u njih ime.
U njih Gjurgja Skenderbega,
Satritelja turskieh sila',
Preko svieta lete svega
Još viteška bojna dila.
Na veliku u njih glasu
Šišman Bátor jošte stoji,
Da otmanske vojske rasú,
Kieh nebrojni biehu broji.
U njih svakčas rastu u slavi
Svi poljački kralji izbrani:
Jageloni, Vladislavi,
Kazimiri i Šišmani.
O Šišmane, vedra kàrvi,
Ki od Leha i od Kraka
Tretji imenom, slavom pàrvi,
U kraljestvu si od Poljaka',
U njih i ti, o mogući
Poljski kralju, slavan jesi,
Da sievernoj carskoj kući
Otè krunu, ká te resi;
Da otmanska težka sablja
Pod tviem britkiem mačem puče,
Da svud tvoj konj, tvá korablja
Zemlji i móru posluh uče.

Digitized by Google

Nedobitan s toga uzroka
Carevat si svietu sio,
Ako od zapada i od iztoka
Dva cara si predobio.
Jedan s čudom neizmierne
Tvé krieposti čiem zamieri,
Za ljubovce dà ti vierne
Dvie kraljice, carske kćeri;
Drugi, oholo ki pod nebi
Vàrh carah se svieh ponosi,
Samomu se klanja tebi,
S poklisarom mir ti prosi.
Nu 'e najveća tvoja slava,
Kruno vedra i čestita,
Što imaš sina Vladislava,
Ki na carstvo svìtje od svita.
O preslavni kraljeviću,
Nedobitna tvoja dila
Ja bugareć slavan bit ću;
Tvoga imena ta je sila.
Ah, prem sriećnieh moieh dana'!
Ki ću pokoj nać u trudu,
Ako u smàrti cara Osmana
Sried tvé slave živiet budu!
Ja po sebi neimam vlasti,
Ako milos tvá mìe ostavi:
Ti uzdàrži, za nepasti,
Pod tvé krilo tko se stavì.
Siv sokole od sievera,
Koi letiš sunca više,
Triebuju mu tvoja pera,
Tko iste diela tvá da piše;
Zašto ne ja, da nu Orfeo,
Kad bi o tebi pievat htio,
Vele bi se prie smeo,
Neg bi izrekó stoti dio.

Digitized by Google

Na kraljestvo od koliena
Od sto kraljah kralj te rodi,
Ki sieverna nebrojena
Miesta vlada i gospodi.
Kraljica je majka tvoja,
Cesarova sestra slavna,
Od sieverne kuće, koja
Cesaruje sviet od davna.
Cesarovom kćeri obdari
I tvú mlados Višnji sgare:
Rodiše te kralji i cari,
I ti radjaj kralje i care.
Kruna od kàrstjan', ká 'e najdalja,
U rodu te blizu gleda,
Franačkoga imaš kralja
I španjskoga bratučeda,
Koga carstvu Indie sada
Nove sviete more plodi,
Komu sunce sried zapada
Ni u noći nezahodi.
Moskovsko je kneztvo glavu
Pod tvé noge priklonilo,
Kad se bojú u kàrvavu
Od tvé ruke predobilo.
Ti od sievera siever bàrži
Sried Niestera i Dunaja
Hàrvà, tìstì, slomì i skàrsì
Ognjenoga ljuta zmaja.
Svietlo sunce, sini, sini
U vedrinah od iztoka,
Tieraj miesec k noćnoj tmini,
Dan da svane s tvoga oka.
Kraljeviću, živi, živi
Nedobitan do viek vika';
U pravednoj suprotivi
Dobì tvoga odmetnika.

Digitized by Google

Rasti, rasti Vladislave,
Svi narodi tvoj glas čuju,
I za jedne tvoje glave
Sto krunah ti odsad kuju.
Sliedi, sliedi tvá vlás mnoga
(Tiesan joj je jur kraj ovi),
Preko mora ledenoga
Novoj Zemlji bit car novi.
Svemogućstvu tvomu, vidim,
Sviet bit jedan neće dosta. —
Ali 'e vrieme, da put slidim,
Gdie poklisar carski ostà.
Jaše vezîr i najbliže
Goru od sedam vrielah gleda:
K južnom kraju Vitoš diže
Vàrh u dubju niklu iz leda.
Kunovica gàrlo od svieta
Ká verigom dugom veže,
I Planina Stara opeta
Prostire mu se i proteže.
Dno viečnoga leda i mraza,
Gdie su pukle ove gore,
Starieh dobah čeljad kazà
Od oružja boga dvore.
Da se gvozden stan nahòdi
Martu ovdie, bì na glasu;
Gvoždje miri, gvoždje podi,
Stupi i vrata od gvoždja su.
Tiem još i sad, gdie se reče,
Da je od boja bog stanovó,
Gvozdena se ruda sieče,
Miesto je zvano Samokovo.
Provadiom jaše paka,
I na žalieh Mora Carna,
Odkud svìtje danja zraka,
Bieli mu se grad od Varna.

Digitized by Google

Pazi Varno na daleče,
Gdie vojujuć jur junački
Smàrt Vladislav slavni steče,
Kralj ugarski i poljački.
Ali s vele boljom kobi
Sad Vladislav novi u slavi
Blizu Varna cara dobì
I u potieru s vojskom stavì.
Čiem s junacim, kiem je bio
Knez Hodkiević Karlo glava,
Svóm je rukom osvetio
Čás staroga Vladislava;
A Kozaci sàrnuć hàrli
Starieh štetah u zamieñu,
Požegli su i potàrli,
Pače smakli Varno u plienu.
Nove raspe stara grada
Mimo hodeć paša žali,
I proć volji svojoj tada
Bojnieh Kozak' vojske hvali.
Bugarska mu sela ostaju
S lieve strane, k desnoj kúča,
Gdie se k morskom' stere kraju
Plodna i pitna sviem Dobruča.
U njoj težák mukom dugom
Od truda izdan viek neostà,
Jer što uzore za dan plugom,
S obćinom mu 'e hrane dosta.
Prostrana je zemlja toli,
Da tko gledà siemo tamo,
Stalo mu se svud okoli
S poljem nebo vidì samo.
Dva krat ovdie zlatne pčele
U lieto se jedno roje,
I tolikrat ovce biele
Jaganjčiće kote svoje.

Digitized by Google

Iz Dobruče u Zagorje
Podunavjem paša slidi;
Liepa miesta, drag prostor je,
Sve se puno selah vidi.
Kite zlatne i rumene
Vise o dubju voća zriela,
Pod kiem traje dni ljuvene
Čeljad mirna i vesela.
Rojna ulišta, mliečna stada,
Žitne njive svak uživa;
Nikopolje 'e od zapada,
Darstero, odkud sunce siva.
Nikopolje, komu nije
Od sto ókah most daleče,
Rimski cesar ki prostrijè,
Gdie najširji Dunaj teče.
Vrieme mrakom od zabiti
Care i carska krije imena,
Samo 'e svietla viek na svieti
Dielah uzmnožnieh uspomena.
Čas poklisar neprestajà,
Nu pospiešno napried hodi
Úprav rieke od Dunaja,
Na Ćeliah da je brodi.
Ćelie su grad niekada
Glasovita bile imena,
Obilieżja jedva sada
Naziru se iz kupiena';
Bogdanski ù njih vojevoda
Stiepan caru odhàrva se;
Gdie visocieh krov bì poda',
Sad na suncu stado pase.
Mru gradovi uzdignuti
Od kamena stanovita;
A od umàrle čoviek puti
Žali, 'er neima viečnieh lita'.

Digitized by Google

Ah ponosna naša ćudi!
I jest jošte, tko se vara,
I u životu tvàrd se sudi,
Videć, kami da se obara.
Poharana grada zidje
S desna ostavì Turčin kraja,
I uprieči put, da pridje
Preko rieke od Dunaja,
Gdie zlamenja miesto hrani
Još i ostatke male nieke
Od mostovah, koje lani
Car prostrie preko rieke;
Most bo oholi Dunaj neda
Vàrh své rieke dàržat bàrzne,
Neg samo oni, ki mu od leda
Stavi siever, ki ga smàrzne.
Tiem poklisar cara Osmana,
Kô u bogdanska polja ujahà,
Vidjenje mu kobnieh strana'
Stupit nedà bez uzdaha;
Pače, sve što napried jaše,
Hudja žalos svedj ga trudi,
Kosti gole čiem plesaše
Od pobienih turskieh ljudi'.
Sàrcu odoliet moći neima,
Da od bolesti vàs ne tàrne,
Pazeć silom pred očima
Turski rasap kud se obàrne.
Vidiè polje sviem široko,
Kó car prikrì vojskom prije
(Sokolovo sivo oko
Pregledat ga moćno nije),
Gdie na svaku diže stranu
Turskieh kostih gòre gori,
Gdie s pó svieta množ sagnanu
Mač poljački na tle oborì.

Digitized by Google

Sliedi težki put u jadu,
I ostaju mu na široku
Ugrovlasi u zapadu,
Càrni Vali u iztoku.
Neustavlja se čas po putu
Turčin, paleć zemlju uzdasi,
Pače, za odkrit žalos ljutu,
U ovake se tužbe oglasi:
»Ah, davori! družbo mila,
Poznate li miesta kleta,
Gdie neizmierna naša sila
Minutoga padè lieta?«
Beg bogdanski uzanj hode'
Molit mu se ovdie stavi,
Broj junakah, miesta i sgode
Da mu od turske vojske objavi,
Veleć: kaž' mi (bit će utieha,
Drúga naći sried nevolje)
Sve što od cara bì do Leha,
I kô caru Leh odoljè?

Digitized by Google

Pievanje četvàrto.

Sadàržaj: Carski poklisar kaže vojvodi bogdanskomu miesto, gdie se biehu Poljaci utaborili, pak onda broji čete od silne turske vojske, tumačeći potanko, gdie i pod čijom zapoviedju je koja stojala.

Jur bogdanski vojevoda
Bieše unukó, željan čuti,
Kad od bojnieh kazat sgoda'
Poklisar se carski uputi.
Kliče: »Čut je strašno i plačno,
Kako Poljak cara dobi,
I ne ljude, nu divjačno
Zvierenje ovo ganulo bi.
Tiem što išteš, má besieda
Da ti kaže stvari trudne?
Ista ih zemlja pripovieda
Sviem putnikom u noć i u dne;
Zemlja 'e čula i vidiela,
Čuj, vidj i ti pred očima
Viečnu žalos turskieh diela',
Ká nakon nas ostat ima:

Digitized by Google

Kolik okom mož' zamierit,
Sve bì vitez' puno ravno;
Vojska, kú ni'e moć izmierit,
Broj, ki čuo ni'e se davno.
Obziruć se na gomile
Kostih, ké svud leže okoli;
Sudi, ké se stàrše sile;
Misli, koja kàrv se prolì.
Sto jezikah, sto naroda'
U jedno se stà s pó svieta:
Mač poljački smàrt sviem podà,
A grob ova zemlja kleta.
Nù 'er velika čuda često
Viere lasno nedostoje,
Miesto ću ti sad po miesto
Ukazati, gdie tko stó je.
Prut pod tobom gledaj rîku
Do tja, gdie opet Niester grede:
Car preko nje svú veliku
Vojsku u ovo polje uvede.
A Hotima grada ono,
Iz daleka gdie se bîli:
Jako Poljaci i smiono
Pod njim biehu se utvàrdili.
Niester rieka sviem duboka
Štitjaše ih od sievera,
Grad branjaše ih od iztoka
I briegovi, kiem ni'e miera.
Od zapada jame čudne
Biehu izdubli oko sebe;
A nebiehu od poludne
Ine im tvàrdje od potriebe;
Jere izvan tvàrda i jaka
Što se i sama miesta vide,
Od najboljieh spried junaka'
Stahu u ognju njih obzide.

Digitized by Google

Nu da obrane i od toga
I druge im sve su pale,
Pàrsi bi ih od samoga
Kraljevića sačuvale.
Neište se gradja ina,
Gdie Vladislav slavni postà,
Za sto gorah i planina'
On sam svoj je vojsci dosta;
On sam turskoj vojsci odoli,
I od nas màrtvieh gore uzdiže,
I od kàrvi rieke proli
Od Niestera širje i više.
Na glavici, vàrh nas ká je,
Šatori se carski obstrieše,
Okolo im na sve kraje
Kapidžiah straža bieše.
Pod gvozdeniem' buzdohani
Šes tisuć' se ovieh nadjè;
Jer stražnici oni izbrani
I carskieh su vratah sgradje.
Vezira ovdie velikoga
Huseina se šator propè,
Deset tisuć' okolo ga
Kruži, noseć biele oklope.
Ne daleče šator' carskieh,
Kí od grada sliku dàrže,
Glava od četah janjičarskieh
Ali-aga šator vàrže.
S njim junakah tries tisuća'
Dodje za štit carske glave,
Desnica je njih moguća,
Ognjeniem' se diljkam' slave.
Nu 'e mogućstvo svieh lipsalo
I sva slava potamnila,
Ako sried njih neotè malo
Carsku glavu poljska sila.

Digitized by Google

Tiem Alia vierni aga
Zamani ih kori i kara,
Čiem svá sama sablja i snaga
Na obranu bieše od cara.
Ah, da sliedeć tvé krieposti
Svaki 'e vitez tvoj vojevó,
Ne turačke, da nu kosti
Poljačke bi bile evo.
Spaholjanah pak vojnica
Bieše skrila miesta dalja,
Kieh gvozdena svedj desnica,
Što dostiza, hàrvà i valjà.
Petnaes tisuć' bi njih broja,
S gizdom konja jahà svaki,
Sad i tada vàrh njih stojà
Glava Derviš junak jaki;
Jaki junak; ali koli,
Jao, podhîban caru svomu!
Jer bi uzrok ovi oholi
Svemu raspu turačkomu.
On s junacim svoim uzmače,
Cara ostavì on najpàrvi,
On omastì najprie pače
Mač poljački turskom kàrvi.
Blizu ovieh put zapada
Množ spahijah staše opeta,
Memia ih Hàrvat vladà
Dvaes tisućah u sto četa':
Cievi od gvoždja šuplja nose,
Ké ognjena zàrna izmeću;
Vàrlinom se svud ponose,
U pogledu kažu smeću.
Vitezovi uz njih prici,
Delie stahu u tri čete,
Putah obćenieh zasiednici,
Izdajstvo im oči priete.

Digitized by Google

Od razlicieh zvierih kože
Steru im se sgar niz pleći,
Dugo s niciem nerazlože,
Sablja 'e razlog njih najveći.
Mieste Boga pienez služe,
Drug u druga neuzda se,
Samokrese tamno oružje
Od izdaje nose uza se.
S njima se Omer svud poteža,
Štuje družba glavom njega,
Razbojnika i lupeža
Kô najvàrljega i hudjega.
S poludna se rumelskoga
Beglerbega šator prosù,
Vojevodstva pod vlás svoga
Péset tisuć' podpuno su.
Bio je ovi paša izbrani
Jusuf Bošnjak iz Blagaja,
Ki prostriè most prostrani
Preko rieke od Dunaja.
Svi u ognju svoji bojnici
Put paljahu mimohode';
Tiem ni'e čudo, da u svoj rici
Dunaj pòd njim' skloni vode.
Skender-paša s Arbanasi
S lievoga mu kraja stojà,
Dvanaes tisuć' njih se glasi
Zadojenieh kàrvi od boja;
Junak s družbom ponosito
Na Poljake pàrvi izteče,
Kieh s Gašparom prednje lito
Dio zatiera, dio posieče.
Ali ohol pàrviem bojom
Zaman se ufa imat bolju,
Ako plati kàrvi svojom
Prednju dobít na istom polju.

Digitized by Google

Sokolović paša od Bosne
S desne mu je bio paka,
Sried vojnice své krieposne
S šesnaes tisuć' stà junaka'
Sokolović unuk carski,
I vezira Mahumeta,
Kiem još slove kraji ugarski
Cieć vazetja od Sigeta.
Na konjieh svi Bošnjaci
Sjahu svietlo odieveni,
Zatočnici hàrli i jaci,
Kopjanici sviem hrabreni.
Za četami bosanskime
Junaci opet stahu iz strana',
Kiem svetoga Save ime
I hercega stoi Stiepana.
Hercegovce tko 'e vidio,
Deset tisuć' broj im podà:
Ćor-Husein paša 'e bio
I beg njima i vojvoda.
Tvàrdja od žice sapletena,
A oružja sviem su puške,
Čeljad uzrasla u sried stiena'
Stižuć i àrvuć zvieri lužke.
Nu od zapada vàrh svieh paša'
Sdàržà šator zemlja ravna
Mahumeta Karakaša,
Budimskoga paše slavna;
Junak òvi slavno ime
Steče u vojskah, koje vodi,
I vezirom velicime
Jur ga zvahu svi narodi;
Pače do čas čekaše se,
Da ga veće nada svimi
Car na pàrvo miesto uznese,
Huseina smakne i snimi;

Digitized by Google

Pokli vàrh svieh vojevoda'
Pomilovà još ga onada,
Za ljubovcu kad mu podà
Sestrù i Budim, dà njim vlada.
Ali otrovna huda zloba,
Ká za tudjiem raspom smagne,
Nadje varku u to doba,
Da iz svieta on se izagne.
Ova caru vid zaslipi,
Da ga usili bez razbora,
Da on Poljake sam nahripi
Razbijati sried tabora';
Pače osuda bila 'e taka,
Turska vojska da pogine,
Kad opusti od junaka',
Kí 'e branjahu nad sve ine.
Sam nasàrta skupne sile,
Válja, udara, sieče i strielja,
Dokli pade vàrh gomile
Od pobienieh nepriatelja'.
Ah! da 'e taka tri bojnika
Naša vojska još imala,
Nebi nje se šteta prika,
Neg poljačka naricala.
Ali viečna dika i slava,
I smàrt ista bì mu tade,
Kraljevića Vladislava
Izpod ruke pokli pade.
Sokó vije bàržji od striele
Vàrh svieh ptićah perja ohola;
Ali leti više vele
Oró sivi vàrh sokola.
Nu vaj! huda kobna polja!
Spomena me htiè razžalit,
Da mi 'e triebi sried nevolja'
Nepriatelje silom hvalit.

Digitized by Google

Ah, nehvalim nepriatelje,
Nego kriepos, ká pod nebi
Svietlosti ima dana bielje,
I gdiegod je, hvala 'e sebi.
Vratimo se tiem s besiedom
Kazat opet od careva
Vojstva obilna miesta redom,
Napried, nazad, s desna, s lieva.
Pazi onamo, gdie utočilo
K tretjemu se 'e polje briegu;
Miesto je ono dano bilo
Natoljevskom' Beglerbegu,
I tko pod njim sablju prijà,
Uvrieži ga sried dva mora
Sivas, Maras, Amazija,
Bursa, Ersum i Angora.
Svi vojvodom njega glase
Vojvodami nada svima;
Nu opet narod svaki nase
Pašu od miesta za glavu ima.
Natoljevac' sve puškara'
Bilo šeset tisuća' je,
Svaki 'e vieran i za cara
Sto životah dat nehaje.
Šator uz njih paša obstrie
Od vezena platna liepa,
Od fazinske Mangarlie
I obilnoga od Alepa.
Jur junakah s sobom obrà
Po stotinu stotín' svaki;
Svi imahu konja dobra,
Sablju britku i lúk jaki.
Od šes tisuć' mnoż se uzbusì
Karamanah i uz njih sdruža;
Put odiru, živu u gusi;
Bat, sablja i lúk njih su oružja.

Digitized by Google

Toliki se broj konjika'
S carom ovdie doć poteži,
Kieh Jordana poji rika,
A evrienska zemlja vrieži;
Svaki harbom viešto meće,
Svaki lúkom dobro strilja,
Bez krieposti, bez odieće,
Vitez na oko, lupež sbilja.
Arapah se uz njih često
Tri tisuće tri krat stalo,
Kí nikada jedno miesto
Neobće dàržat ni za malo.
Čeljad bez stana i bez časti
Gdie se dere, plieni i šteti,
Bolja skrovno za ukrasti,
Neg li očito za oteti.
Dalečina oko ustraša:
Gledaj, gdie se nebo skúča,
Diarbekirski se ondie paša
S deset tisuć' vojske sbuča.
Oružjem se svi obstrieše,
S konjem poteć vazda laci,
Svi pod perjem, svi se rieše
Pravi vitezi i junaci.
Sami stekoše ovi slavu
Suproć orlu od sievera,
Nedobitnu sliedeć glavu
Hrabrenoga Dilavera,
Ki, neka mu raste smînje,
Na pàrsieh dàržà vîku
Od Slavojke Adjàmkinje,
Ljubi svoje, zlatnu sliku,
Kú na kopju dobì i otè
Sinu kralja od Persie,
I zamierne cieć liepote
Kratka časa bez nje nije;

Digitized by Google

Pače joštèr što je veća,
Od pravoga dalek znanja
Dàržì, da ona svá je srieća
I božanstvo, koje klanja.
Turske kàrvi u sried blata
Medju Lehe junak skoči,
I otè orlu iz nokata'
Mladi miesec od iztoči;
Za ko'e dielo Osman mladi
Husein-pašu diže, a njega
Vàrh vezirah svieh posadi
Na vladanje svieta svega.
Kod njega se Armen' joste
Petnaes tisuć' tvàrdo sgnjezdi,
Konje suhe i okošte,
Ali hàrle svaki jezdi.
Oružja su striele i luci,
Kô iniem mnoziem i njih vàrsti,
A s gvozdeniem šipi u ruci
Indioske duge tàrsti.
Pazi, sunčjà zraka zlata
U oblak bîo gdi je upàrla,
Ondie paša od Bagdata
Stó je, i uzanj vojska vàrla,
Abas bieloj u haljini,
Ki od sliednika posvètjen je,
On se u obraz priklon čini,
A visoko sàrce penje;
Gori od mora hvalinskoga
Tja do Bielezore grada
Razlika su družtva mnoga
Od narodah, koimi on vlada.
Sto pašah je i sto bega'
I vitezah broj bez broja
Pod zlamenjem biela stiega
S njim sliedilo kàrv od boja.

Digitized by Google

Ali pogled sad uputi,
Odkli bieli dan izlazi,
Na vàrh oni podignuti,
Ki sve ravno polje pazi.
Ondi iztočna stà bojnica
I u nje licu sunce i zora,
Glasovita Sokolica
Velikoga kći Mogora.
U nje družbi dvanaes ona
Dievojčicah bojnieh ima,
I moguća je i smiona
Ciele vojske zateć s njima.
Sve u rukah kopja nose,
A u očiuh dàrže striele,
Vezi od zlata njih su kose,
Jašu konje jak snieg biele.
Sablja o pasu, lúk niz pleći
U mnogu im visi uresu,
Po prilici, po odieći
Víle od gorah vidiet sve su.
Tiem kraljevska pregizdava
Dikla sried njih rek' bi da je
Liepa božica od dubrava',
Ká u lovu danke traje.
Na razblude ona mlada
Ćud oholu viek neprignù;
Biesne konje kroti i vlada,
I tekući vietar stignù.
Sried oružja raste smîno
Bez bojazni u životu,
I od žene neima ino,
Neg samo ime i liepotu.
Po planinah preko gora'
Vàrle zvieri traži i diza,
I slobodna bez umora
I tiera ih i dostiza.

Digitized by Google

Kaciga joj resi težka
Miešte vienca zlatne kosi,
Štit zàrcalo, a viteżka
Oklopja su cviet, ki nosi;
Vito kopje nje je igla,
A vreteno britka sablja,
Na pomoć se caru digla,
Da poljačka polja ugrablja.
Jakno rusa, kú okoli
Bodežljiva drača od svudi,
Liepota se nje oholi;
Neka čezne, tko je žudi.
Ali što joj to pomaga,
Da 'e ponosna, ako 'e mila,
I ohola, ako 'e draga,
Mlada je cara tiem zanîla.
On s pogleda nje sunčana,
Kiem ga iz očih liepieh strielja,
Primì i poznà veće rana',
Neg li od svieh nepriatelja'.
Vàs mladjahan plam je ognjeni
S drage rajske nje liepote,
Ká pozorim svietliem' plieni
Svačia sarca i živote.
Nu robujuć u ljubavi
Car se odkriti neusudì
Liepoj, kă mu dušu stravì,
Što u sàrcu svomu žudi.
Zasve da ga ognji živi
Zatvoreni hudje pàrže,
Čezne, da je neražgnjivi
I od své vojske neodvàrže.
Ali i za njim Sokolica
U ne manjem ognju gori,
Ljuven pogled s draga lica
I nje tvàrdo sàrce otvori.

Digitized by Google

Gori, ali plame krije
Gorke tàrpeć viek boljezni;
Ljubi, ali još nesmije
Objaviti své ljuvezni.
Čezne mlada, i neizmiernu
Sumnju ima, da car i nju
Nebi uzeo, ne za viernu
Ljubi, neg li za robinju;
Pače sluteć to zaisto,
Neima mira u životu;
Goni ljubav sàrce čisto
Od svieh željah na sramotu.
Da od poljačkieh silah ova
Sama ostà, glas prolìta,
Sried dobitnieh vitezova'
Dobitnica nedobita;
I da i sad još obtieče
Siemo tamo po krajini,
Robi, plieni, bije, sieče
I od kàrstjanah rasap čini.
Vid se napred neprostira,
Tiem nemogu ukazat ti,
Velikoga od Misira
Gdi 'e obćio paša stati,
Od Misira, kí se ima
S kraljestvima iztakmiti,
Toliko bo neizmiernima
Mirí okolo zemlje obhiti.
Na boj s dva krat stotin' trista
Bio 'e došo vojvoda ovi;
Od egipskieh plodnieh mista'
Njegovi su vitezovi.
Svaki zlatnoj u odieći
Srebrom kovà konjske stupe,
Nepriatelju svom noseći
Ne oružja neg li odkupe.

Digitized by Google

Ostatci se ovo broje
Od starieh Mamaluka',
Sàrce im smionstvo sgubilo je,
Tratit zlato ne još ruka.
Nut zamieri miesto, koje
Prekopskoga sdàržà cara,
Ki na pomoć caru dóje
S tries tisućah svoih Tatara',
Gdi obnoći, neosvane;
Bez prestanka, bez umora
Plieni, obtiečuć svake strane
I od poljah i od gora'.
Sva Podoljska zemlja i Ruska,
Kú požeže i porobì,
Tatarinu bieše uzka,
Dokli njega jačji dobì.
Vojevoda kiovski ga,
Ban Zamojski, s plienom stiže,
I učini, da opet riga
U svój kàrvi sve, što dìžè.
Nu gdi ostavljam od poludna
Càrnce? Gdie li im miestò kažu?
Zviezde brojit, stvar je trudna,
Tiem je bolje, da se utažu.
Iztočnoga vojska zmaja
Nemože se vojska rieti,
Neg pučina bez dna i kraja,
Za sviet prikrit i prożdrieti.
Gled' okolo oda svudi,
Što oko vidi svom krieposti,
Sve bì puno bojnieh ljudi',
Sve 'e sad puno suhieh kosti'.
Sve bì puno ognja živa,
Sve 'e sad puno mrazna praha,
Prut i Niester što obtieciva,
S Càrna Mora do Ugrovlaha'.«

Digitized by Google

Pievanje peto.

Sadàrżaj: Ali-paša jaše kroz gomile turskih kostih, na kojih vidjenje velika ga tuga obuzme. Kod Niestera predade vojvodu Bogdancem, a on dalje putujući namieri se na Krunoslavu, junaka Korevskoga vierenicu, koja, za oslobodit svoga draga od robstva, biaše se podigla s kraljevićem Vladislavom proti Turčinu, ter pozvavši cara na boj, pobì se sa Sokolicom. Nu nemogavši ju predobiti, i čuvši, da ona neprestano plieni poljačke krajine, obilazi od onog doba sva miesta tražeći ju, ter se sad namieri na poklisara turskoga, od koga čuje, kakve nevolje joj vierenik pati.

Kserkse slavni, ki poda se
Stavì iztok vàs niekada,
Kad s tisuću tisuća' se
Vojske diže put zapada,
Na iznosit brieg uzide,
I pazeći broj bez broja
Vitezovah, kí ga slide,
Bì velika rados svoja.
Nu misleći, da opeta
Neće od onieh svieh junaka'
Żiv bit i'edan do sto lieta',
Grozno u sàrcu svom proplakà.

Digitized by Google

Ali mladi care Osmane,
Ako se i ti obeseli,
Put Poljačke kad se strane
S vojskom strašnom najprie dieli,
Plakat si opet mogó bolje,
Pokli u kratko vidiè vrime,
Gdie se prikrì cielo polje
S tviem' vitezim pobienime.
Proz gomile turskieh kosti'
Jaše paša, i naprieda
Od bolesti i žalosti
Zavàrć rieči plač mu neda.
Ali vele hudja 'e muka,
Kú vidjenje njemu dava
Od skorenieh suhieh ruka'
I od usahlieh càrnieh glava'.
Često ciela još tielesa,
Sledjena u kàrvi i smàrznuta,
Nastupajuć s konjem splesà
Siemo tamo preko puta.
Mnokrat mu se konj poplaši,
Puhà, hàržà, streptiè u sebi;
Konj ga i konjik màrtav straši,
Preko koga proć mu 'e triebi,
Pače mnokrat nase skoči
Čieć namiere tužne toli,
I on za milos zaže očì,
A suzami lice polì.
Na svak čas ga uspomena
Mnozieh miestah gore cvielja;
Od rodjaka ondi ubiena,
Ovdi od mila priatelja.
I za sve to man se uzmiče;
Jer je usiljen putujući
Oniem istiem, kieh nariče,
Konjskiem' stopam' kosti tući.

Digitized by Google

Ah, jao sasma težka jada!
Ah, nevolje bez izgleda!
Pleše onieh màrtvieh sada,
Kieh najveće živieh gledà.
Put màrzeći tako tiera
Vàs dan, svu noć bez umora,
Ali veće kraj Niestera
Tridesta mu svanù zora.
Tu Bogdancim vojevodu
Predà, ki ponj došli biehu,
A on od rieke predje vodu
S družbom inom u pospiehu;
Nu kô stupi kraj Podolja,
Taj čas vidiè na daleče,
Gdie proć njemu preko polja
Jedan vitez konja teče.
Ruka desna nosi kopje,
Lievu zlatan štit pokriva,
Odieva mu tielo oklopje,
Pod kacigom obraz skriva.
Od bojnika 'e slika prava;
Nu ni'e bojnik neg bojnica
Svietla i slavna Krunoslava,
Korevskoga vierenica.
Ona, odkli turska sila
Draga svoga jur zarobì,
Nije oružja čas pustila,
S kiem junake mnoge dobì;
Oružja, u kom liepa dikla,
Viečne slave u požudi,
Od malahna još se 'e obikla
Bojna ćaćka družeć svudi,
Pri Dunaju ki prostrane
Sviem dàržave gospodeći
Jake vojske cieć obrane
Suproć turskoj dàržà smeći.

Digitized by Google

Spovieda se to zaisto,
I glas veće svud protieče,
Da u doba ono isto,
Kad on kćercu ovu steče
(Pokli tada s nje poroda
Smàrt oplakà ljubi svoje),
Za kolievku štit joj podà,
A oklopje za povoje.
Bojnom trubljom mieste piesni
Svedj je šika i pokoji,
A gdie siever dme nesviesni,
Od lavice mliekom doji;
Golom sabljom za zabavu
Hitro vladat nju naučì,
I nejaku još joj glavu
Pod kàcigu težku skúči;
Kopjem ruku, stupaj tiekom
Mladjahna ona tad ukriepi,
I uresi slavnom niekom
Veličinom pogled liepi,
Pak na hàrlom konju uzrastì,
Gdi u planinah vihri viù,
I nepoznà viek prepasti
S prieke smàrti na očiu';
Ali ljubav kroz vlas živu
Jačja oružja dà joj vèle:
Lúk nje oči, pram tetivu,
A poglede stvori striele.
Tiem dobiva ona redom
Sad s oružja, sad s liepote,
I desnicom i pogledom
Svačia sàrca i živote;
Nu u zabavi tak dostojnoj,
Kô se učini jur velika,
Bojni ćaćko kćerci bojnoj
Nadjè bojna vierenika.

Digitized by Google

Korevskom' ju dà vojvodi,
Ki junačtvom svud se slavi,
Neka miesta, ká gospodi,
Nakon sebe tvàrdja ostavi.
U toliko i vojvoda
Bogdanski se caru odvàrže,
I od kàrvavieh bojnieh sgoda'
Početak se hud zavàrže.
Suproć Turcim na boj težki
Tad u pomoć od susieda
I Korevski ban viteški
S oružjem se diže ureda.
Nu od njegovieh naglieh sprava'
Bojne odluke pokli vidì
Vierenica Krunoslava,
I ona ustà, da ga slidi.
Vapeć mlada neprestaje:
»Kud sàm tako ideš sada?
Znaš i u mene sàrce da je,
Ké se od smàrti neprepada:
Znaš, da i ja pokoj tlačim,
Za ime dobit s bojnieh truda',
Medju kopjim, medju mačim
Družit ću te vierna svuda.«
Na glas liepe své ljubavi,
Ká mu sladko dušu gori,
Vieran vitez konja ustavi
I ovako odgovori:
»O bojnice mila moja,
Ká se od mene srieća druga
Želiet može, neg sried boja
Imat liepos tvú za druga?
Ali dušo má ljubljena,
Kad ti podješ, tko će ostati
Kletiem Turcim miesta obćena
Nedat plienit ni harati?

Digitized by Google

Ah! vlastite ti dàržave
Od turskieh silah bljudi,
A ja neka sried kàrvave
Rati tieram narod hudi.«
S mnozim' molbam' razlog' dosta
Slavni vitez još besiedi;
Tiem bojnica liepa ostà,
A on sám napried put svoj sliedi.
Udrì konja na tiek spravna,
I na njemu sletiè hàrlo
U bogdanska polja ravna
Na kàrvavo bienje i vàrlo.
Jakno nebo, kad u jedu
Strašnu godinu ori u buci,
Nosi munju u pogledu,
Grom u glasu, tries u ruci.
Pred poljačkom vojskom pàrvi
Turske sile on nasàrnù,
Ter njihovom bàrzo kàrvi
Svu omasti zemlju càrnu.
I dobio bi tad zaisto,
I svačioj se opró sili,
Da Bogdanci u doba isto
Nebiehu ga ostavili:
Pobiegoše netierani
Nekriepci ovi neviernici,
U planinskoj iskat strani
Štit sried jamah u litici.
Put planinske hàrlo strane
I slavni se vitez tište,
Odmetnike razpàršane
Opet na boj vratit iste;
Ali množtva nabunjena
Biehu gorom, kud su tekli,
Na zaprieku puta obćena
Strašna dubja množ posiekli.

Digitized by Google

U što smioni junak tada
Zapriekam se tiem promiče,
Medju hrečje u gàrm pada,
Bàrzi mu se konj potiče.
Tad skočiše iz zasieda'
Neviernici na zlo spravni,
I prie pozna neg ugleda
Po glasu ih vitez slavni.
Opire se sviem bez straha,
Ali čiem ih bie i tuče,
Iznenadke sried zamaha
Britki i dobri mač mu puče.
Neustavlja se, bóčom lupa,
I u zlotvorskoj grezne kàrvi,
Ali svak čas huda skùpa
Od svud množtvo veće vàrvi,
Tiska, goni, otet se iste
Nedobitna moć viteza;
Nu mu izza zad ruke stište
Dviesti rukah i uzom svezà.
Tako slavni vojevoda
Sried sužanjstva ostà prika,
Predobì ga huda sgoda,
Ne vlás svoieh protivnika'.
Bàržji od toga nego ptica
Glas poletiè k onoj strani,
Gdie mu staše vierenica
Od krajinah na obrani;
Kažuć, robom kako uhitì
I izdà Turkom draga svoga
Čeljad, kú on sloboditi
Podjè od robstva turačkoga.
Začù mlada i protiva
Hudoj srieći sàrce utvàrdi,
S plemenita tere gnjiva
Prieti osvete, sebe gàrdi,

Digitized by Google

Jak lavica, kad sried stiena'
Laviće joj lovac digne,
U nesviesti nesmiljena
Skačuć se ori, da ga stigne:
Tak na konju ona hàrlu
S kopjem leti, a neteče,
Stižuć tursku vojsku vàrlu
S draziem svoiem na daleče.
Nu kad poznà, što 'e začela,
Da izvàršit moć joj nije,
Sva bogdanska polja i sela
I požeže i odrije.
Pak slobodu bojnom srićom
Viereniku svom' da vrati,
Podjè s poljskiem kraljevićom
Supròć caru vojevati.
I da steče to do skora,
Što odluči u pameti,
Sama iztieca iz tabora'
I Osmanovoj glavi prieti;
Turskom kàrvi pute pláka,
I njih sile silom tiska,
U sried vojske i junaka'
Na šatorieh cara iska;
S veličanstvom ponositiem
Zatieca ga i poziva,
S britkom sabljom, s kopjem vitiem
Da izide njoj protiva,
Vapeć: »Ako, jak te glase,
Dostojan si carstva tvoga,
Ilod' napolje, i uza se
Vod' junaka Korevskoga;
Jer inako, kad odkriti
Tvo'e nesmienstvo budeš sada,
Silom ti ga ugrabiti
Imam u sried Carigrada.

Digitized by Google

Obećavam, predobita
Mojim robom kad te uhiću,
Gàrdeć blaga sva od svîta,
Na njemu te promienit ću.
To li budeš ti dobiti,
Suproć suhu ja ću zlatu
Njega i mene izmieriti
Za naš odkup, za tvú platu.«
Začù mlad car od iztoči
Podunavsku zatočnicu,
I na konja taj čas skoči,
Vazam' kopje u desnicu;
Na bàrzoga konja, koi,
Čiem se na tiek spravlja, veće
Na krilieh rek' bi stoi,
I da sada poletiet će.
Pored s njime dvanaes paša'
Na hàrlieh se konjieh tištè;
Poguba ih carska ùstraša,
Odmienit ga svaki iste.
Sokolica ali mila
Ljubav svoju da zaštiti,
Sokolova pripè krila,
Sunù se u tiek strieloviti;
Ne pretečè, neg' preletì
Svieh ostalieh i zavikà:
»Od moje ćeš ruke umrieti,
Tkogod ti si od bojnika';
Nie potrieba, da car jedan
Na pozove tvé izlazi,
Ako poznam, da nies' vriedan
Odgovorit ni mój snazi.«
Priete ovako dikle mlade,
I prilike take imaju,
Da se obie vojske tade
U jednu od njih upoznaju.

Digitized by Google

Dàrži vojska od Poljaka'
Za viteza Sokolicu;
A turačka za junaka
Korevskoga vierenicu.
Uzrastom je Krunoslava
Kano u gori vita jela,
Oružje joj ures dava,
Konj je pod njom bàrza striela:
Glava, pàrsi i sve ostalo
Pod zlatom je zlato u njega,
U sried čela neg što malo
Srebàrna mu stoi biljega.
Na štitu joj ptica biše,
Ká se u ognju pàrži sama,
Gleda u sunce, pismo piše:
»Mrem, za živiet s tvoga plama.«
Sokolica od sokola
Bistru i hitru sliku ima,
Ponosita i ohola
Uzrastom je nada svima;
I konj pod njom sivi sokó
Sokolova nosi krila,
Sàrce oganj, plamen oko,
Snieg njegova dlaka 'e bîla;
Na nje štitu zvier je ona,
Proć miesecu jasnom' s nebi
Ká se klanja sviem priklona,
S pismom od sgar: »Samom' tebi.«
Car mladjahan s jedne strane
Liepu svoju okom sliedi,
I dobita da neostane,
Vehne, čezne, gasne, bliedi.
Veli: »Nescien', da se uputi
Tu bez mene, moja mila,
Ako uza se na boj ljuti
I mé sàrce sad si odnila.

Digitized by Google

Tko dobude tvú liepotu,
Predobit će mene istoga,
O mé duše drag životu,
O carice sàrca moga.«
S druge strane stoi pun slave
Mlad kraljević svietle srieće,
Puť hrabrene i gizdaye
Podunavke oči meće.
Čeka gledat od nje ruke
Čudna diela i velika,
Znajuć, da ona ima odluke
Tiem slobodit vierenika.
Svaka 'e spravna u toliko
Zatočnica u vàrloći
Doć na bienje veće priko
I ukazat, ké je moći.
Polje ravno i široko
Sried dvie vojske miesto 'e njima,
A sunčano svietlo oko
Sviedočit im jakos ima.
Tu s dva kraja vihra bàrži
Suproć konju konj se tiše,
Obiema se kopje skàrši
U najpàrvo susrietiše.
S obie strane hàrlo tada
Vitežka se sablja tàrže,
Plaho leti, jako pada,
Gdi 'e desnica snažna vàrže.
Vàrh oružja gvozdovita
Gràdi udarac' težkieh se ore,
Skaču i lete iskre iz štita',
Biela oklopja plamom gore.
Nagli konji strielovito,
Kud ih hitre ruke obàrću,
Siemo tamo viu se u vitó,
S desna, s lieva svud nasàrću.

Digitized by Google

Jednu snagu jedno u doba,
U jednakoj sili od ruke
Ukazaše sàrca oba,
Ni medj njima bì razluke.
Tvàrdi štiti, cieli oklopi,
Još izranjen nije nitko,
Ničie kàrvi još nepopì
Jedne kaplje gvoždje britko.
Pune sàrdžbe i čemera
One u sebi buče time,
Jak na vihru od sievera
Dubje u gori posried zime.
Na stremeni su obie stale,
I ako neizda sila mnoga,
Udarcem se jedniem hvale
Svàrhu doniet bienja toga.
Ali zamah jedno prieti,
A udarac drugo ukazà:
Kaciga im s glave odletì
S jasnom tvàrdjom od obraza;
Zlato prosút pram razvezà,
Zasjaše oči, svanù lice,
Odkriše se dva viteza,
Dvie mladjahne dievojčice.
Jakno sunce izza oblaka
Dražje objavi své svietlosti,
Izza oružja svìtju taka
Dva sunca ova od lieposti.
Bez uzdaha tko ih gleda,
Ter mu dano goriet nebì,
Ili stvoren vàs je od leda,
Ili sàrca neima u sebi.
Na svanutja neufana
Od liepote izabrane
U obie vojske sa svieh strana'
Lete striele, dažde rane.

Digitized by Google

Nova robja, novieh sluga'
Od svud vàrvi množ velika,
Pače u vojsci vojska 'e druga
Zaplienjenieh ljubovnika'.
Lete oblaci od uzdaha',
Od pogledah vojske teku,
Svačia sàrca čeznu od straha,
Da obie mlade zla nesteku.
I toliko svak tò haja,
Da na konjieh strielovitieh
Sunuše se s oba kraja
Dvie dubrave kopjah vitieh.
Sjaju sablje, daždé strîle,
Trublje trube, konji hàrže,
I pod silu s nagle sile
Dievièki se boj razvàržè.
Razmeće se i zameće
Boj iz boja hudji i jači,
Srietaju se u sried smeće
Kopja, štiti, sablje i mači.
Na oružne buke tade
Gora i polje strašno zamni;
Nu u to sunce sgar zapade,
I noć skrì sviet u skut tâmni.
Càrna siena put tabora'
Turke vrati i Poljake;
Ali sried njih sjaše zora
S dvie bojnice liepe i jake.
Na tabore Krunoslava
Vratjaše se; nu pod silu:
Što nevodi, trud joj dava,
Zatočnicu svú nemilu.
A to, 'er scieni za istinu,
Promienila na njoj da bi
Ljubav dragu i jedinu,
Kú joj huda srieća ugrabì.

Digitized by Google

S tiem ufanjem još je tiera
Preko poljah, preko strana',
Odkad dobì kraj Niestera
Mlad kraljević cara Osmana,
Pače, budućˊ glas imala,
Da Podoljem na dan prije
S drúgami je projahala,
Dokli 'e nadje, mirna nije.
Ne ustavlja se čas od tieka,
Bàrza konja svedj udara,
I upoznava sè iz daleka
U careva poklisara.
Jur vapie sva ohola:
»Čekaj, čekaj Sokolice,
Da imaš krila od sokola,
Ne utečè mé desnice.«
Ali kako bi naprieda
Poklisaru carskom' bliže,
Pozna istinu, i ureda
Konja uzpreže, kopje dižè.
Da su od mira, a ne od smeće
Čeljad, kažu njoj biljezi:
Duge i stavne sviem odieće,
A vàrh kopjah bieli stiezi.
Nu po oružju i po štitu
I poklisar nju odkriva
Za bojnicu glasovitu,
Cara na boj ká poziva;
Spomenjuje nje velika
I hrabrena bojna dîla,
I od svojih svieh konjika'
Najbàrżega k njoj posila,
Ki joj smierno odkri ime
Od careva svietla paše,
I priloži kazat s time,
K poljskom' kralju zašto idjaše.

Digitized by Google

Uputi se napried tade
Zatočnica plemenita,
I u miso joj taj čas pade,
Da za draga svoga pita;
Pak ustavi konja dobra,
Sladcieh ustih ruse otvori,
I u besiedu blagu obrà
S poklisarom da govori,
Ki buduć se poklonio
Njoj, i ona opet njemu,
U način se drag i mio
Odkrì dvoran ovi onemu.
Bojna uzdahnù dievojčica,
I nemože skrit poraza,
Zasve da raj liepi od lica
I od očih sunce ukaza,
Veleč: »Čuo si može biti
Pripoviedat ime moje,
I mogo si još viditi
Ovieh rukah dielo koje;
Ali neznam, čù li ikada,
Koliko je prevelika
Boles, ká mi sàrce jadá
S robstva draga viereniḱa;
Jer u robstvu, nije pravom,
Svezan uzom da sad hodi,
Tko slobodan s mnogom slavom
Rodio se, da gospodi.
Neka tàrpi jaram težki,
Tko ga obiknù više vrata;
Vitezovi dàrže leški
Njih slobodu dražju od zlata:
Zato molim tvú dobrotu,
Da mi odgovor istin podá,
Gdie, i je li u životu
Moj Korevski vojevoda?«

Digitized by Google

Odgovori paša znani:
»O bojnice svietla imena,
U kom miestu, u koj strani
Ni'e tvá slava razglašena?
Tvé je ime proletielo
I gdie svietlo sunce gleda,
Tvé viteżko svako dielo
Za čudo se svud spovieda.
Uzo bih ti bolje glase
Od viteza kazat tvoga:
Żiv je, nu nanj stavila se
S tvàrdom strażom pomnja mnoga.
Za dobro imaj, o gospoje,
Ako rečem, što je istina:
Svietlo i drago sunce tvoje
Sried tamnice krije tmina.
Iz dna jame, u kój sada
Tàrpi muke svedj nemile,
Nije ufanja moć ikada
Slobodit ga s ni'edne sile.«
Trudno podnièe dikla liepa,
Što začula ovdie biše,
I tako je boles ciepa,
Da neuzdiše, neg izdiše.
Neima vlasti, da ustavi
Na očiuh grozne suze,
Poklisara tiem ostavi
I put drugi sliedit uzè.
Sram je slavnu zatočnicu,
I u mnogoj je s toga muci,
Da joj vidi plač na licu,
Tko joj gleda mač u ruci.
Tako napred sama slìdi,
Uzmnożajuć nepokoje,
Drugo uza se viek nevidi,
Neg s uzdasim suze svoje.

Digitized by Google

Pievanje šesto.

Sadàržaj: Krunoslava zabludivši u dubravu nariekuje zà Korevskim; zatim naumi sama silom osloboditi ga; nu kad spozna, da je to nemoguće, preobuče se na ugarsku, i tako podje u mužkih haljinah mirno u Carigrad, da ondie svoga draga zlatom odkupi. Medjutim car Osman težko čeka kakov glàs od mira iz Poljske, želeći što prie u Iztok, da ondie silnu sakupi vojsku, i s nje pomoćju dovede Spaholjane i Janjičare u posluh; onda namienjuje vas sviet predobiti, ali ga kasnenje poklisarovo plaši.

Krunoslava pokli upazi
Sried guste se sviem dubrave,
Gdie kladenac tih izlazi
Vàrh cviećica i vàrh trave,
S viteżkoga konja skoči,
I u što uzè, da se boli,
Iz kladenca svietlieh oči'
Rieke od groznieh suzah proli,
Ter svakako neka odkrie
Težku muku, ká je mori,
Iz sàrca uzdah vruć podrie,
I žalosno progovori:

Digitized by Google

»Prem se htielo màrtvoj meni
Miesto ovako gluho i pusto,
Da me tmaste sdruže sieni,
Ké prostira dubje gusto;
Gdie si o sunce mojih danah,
Viereniče gdie si mili?
O má željo uzdisana,
U životu, jao! jesi li?
O životu moj jedini,
Ja bez tebe ni'esam živa,
Ako u màrkloj s tobom tmini
Sàrce i duša má prebiva.
Nu se od mene smàrt neplače,
Mrem bez duše po razlogu,
Neg što tebe, sladki bràče,
Sloboditi još nemogu.
Ah jao! što ću, da sve drago
Kamenje se moje broji,
Ako, vajme! právo blago
U tudjih mi rukah stoji?
Što mi valja zlato ino
I bogastvo neizrečeno,
Ako zlato moje istino
Pod zemljom je zatvoreno?
Čemu 'e, da sam ja gospoja
Podunavskiem' nad narodi,
Ak' je u robstvu duša moja,
Ká životu mom' gospodi?
Što mi sunce od iztoči
S bieliem danom mladoj siva,
Ako sunce mojih oči'
Viečne noći tmina skriva?
Ali vajme! má svies gdi je?
Što besiedà moja pravi?
Kako viečni dan tu nije,
Svietlo sunce gdie boravi?

Digitized by Google

Dan je, ali izza oblaka
Od kamenja ledenoga
Próć goruća na dvor zràka
Viek nemože sunca moga.
O kamenje sviem čestito,
Miri srieći i blaženi,
Sried kieh sunce sja skrovito,
Kiem' dan svanut može meni.
Ah, da mi je željnoj moći!
Pticom bi se satvorila,
Za u bàrzo leteć doći
Sried vašega mrazna krila!
Nu kada mi to se brani,
A vi mi ste na daleče,
Miri visoko obzidani,
Sried kieh sunce mé izteče.
Daj primite svietli miri,
Druziem puni tmine i straha,
Dušu, kú mi želja tìri
Na krilieh od uzdaha'.
Ali tužna, gdie se bolim?
Što govorim? s kiem besîdim?
Kamenju se gluhom' molim,
Ni daleče ké nevidim.«
Zatravljena zatočnica
Svoje ovako tužbe svàrši
U čuvenju od vietrica,
Ki oko nje tiho pàrši.
Čiem u smeći i u plaču
Tako tuži dikla mlada,
Glas iz luga jedan začù,
Gdie se u gorske dipli sklada,
Kojim pastir u dubravi,
Budeć slav'ja da s njim začne,
Zvaše vilu, ká ga stravì,
Iz pojate své divjačne.

Digitized by Google

Bieše ovako on poklikó:
»O Rumenko má ljubljena,
Sad na dubju gdi 'e lis nikó,
I dubrava sva 'e zelena,
Čemu sama ti u svàrsi
Huda i prika mom' životu
Od kamena kažeš pàrsi,
Kriješ rajsku tvú liepotu?
Uz ovčicu milu svoju
Mlad jaganjčić travu pase;
Golub, na kú letne hvoju,
Golubicu gleda uza se:
A ti sama od pastira
Vierna tvoga dalek hodiš;
Nećeš, da š njim pokraj vira
Vienčac viješ, tančac vodiš;
Ah tvá mlados sama utieče
Od Miljenka tvoga vierna,
A životu mom' daleče
Sama 'e liepos tvá zamierna.
Jedà ti je mé gorjenje
Skrovno i moji težki trudi,
Ter ti neznaš, što zna stienje,
Dubje, zvieri, ptice i ljudi?
Ah! obrati na me, brače
Sladki, pogled tvoj veseli,
Ter vidj, kô mé sàrce plače,
Čiem svú dušu tebe želi.
O Rumenko, rumenija
Od rumene zore meni,
Čuj slaviće pievat, gdi ja
Zovem ures tvoj ljubljeni.
Vidieli su, mniem, vidieli
Tvú liepotu iž daleče,
Tere sciene, danak bieli
Da im iz tvoga lica izteče.

Digitized by Google

Vàrh mene ovo listje pita'
Razbirajuć svaku granu,
S moga ognja viekovita
Kako mnokrat sgoriè i planù.
Jak uzdàrži pticu veska,
Kóm tanahan prut se obliepi,
Tako svietlos tvá nebeska
Mene kroz tvoj pogled liepi.
Tiem se mlados tvá nesàrči,
Da je pastir gorom slîdi,
Vidj, gdie stado sve mé tàrči,
Da tvoj ures rajski vidi.
Nut jaganjčić gdie moj veči
Igrajući od veselja,
Veleć: ostav tužne rieči,
Blizu 'e tebe tvoja želja.«
Prestà pastir, a bojnica
Obilnie roneć suze
Niz rumena svoja lica,
Ovako opet tužit uzè:
»Drag ti 'e život i pun srieće
Jao! ovoga sad pastira,
Ako svoje kratke smeće
Srieta ufanjem duga mira.
Žalosne ti mé su tuge,
I dni puni, vaj! skončanja,
Ako doniet tužbe duge
Nemogu mi kratka ufanja.
Blizu 'e njega željna vila,
S ké mu stravljen život vene;
A jedina ljubav mila
Na daleče stoji od mene.
Njega iz dubja liepos draga
Sliša sve što moli i prosi,
Meni u sienah dubja blaga
Plahi vietar rieči nosi;

Digitized by Google

On svanutjem zorniem bîliem,
Noćniem tminam' ja se obstiram;
On ufanjem žive miliem,
Bez ufanja ja umiram;
On će bàrzo najčestitî
U ljubavi riet se moći:
A nesrieće mé na svîti
Viek na svàrhu neće doći.«
Sliedila bi tužbe ove
I još liepa Krunoslava,
Nu joj donie misli nove
Časna ljubav, bojna slava,
Na oružje da gane se
Podunavka dikla mlada,
Bojna slava njoj donese
Misó u pamet ovu tada:
Ti li u tužbe i u plača,
O hrabrena zatočnice,
Pitaš pomoć, a ne u mača,
Ki sried tvoje stoi desnice?
Ti, ká za čás bojne slave
Ustručala viek se nebi
Medju zmije, medju lave
Usàrnuti pri potriebi,
Tvoj vierenik sužanj ostà,
Uza mu se na vrat stavì,
A ti cviliš jak priprosta
Pastirica u dubravi?
Na kú ìšteš bolju sgodu,
Da tvoj život igda odrediš,
Ako sad ga za slobodu
Vierenika tvoga štediš?
Probudi se tiem, probudi,
Nedobitna gdi 'e tvá sila?
Onà ista tebi budi,
Ká si druziem vazda bila.

Digitized by Google

Platit riekom turske kàrvi
Svaku suzu tiem poteži;
Tieraj, stiži, meći, hàrvi,
Sieci, plieni, pali i žeži.
Koji miri, straža koja
Desnici će tvój se opriti?
S bojnom slavom sila tvoja
Jaka 'e pakó predobiti.
Ali ljubav časna opeta
S misli drugom tad ustaje,
I od pogube boja kleta
Obratit je neprestaje:
Dievojčice, veleć, mlada,
Pod oružjem da li spravì
Sried turskoga Carigrada
Slobodu iskat tvój ljubavi?
Kud te vodi plaha želja?
Da si od ognja sva goruća,
Ni'esi množtvu nepriatelja'
Jedna odoliet ti moguća.
A nemožeš bit do vîka
Ni čuvena, ni vidjena,
Ako oteti vierenika
S oružjem si pripravljena.
Tvàrde mire, kiem' se jama
Tvé svietlosti obgradila,
Oboriti nemož' sama,
Preletiet ih, neimaš krila'.
Čuvaj, u što hoć' pod silu
Sloboditi, koga ljubiš,
Da slobodu tvoju milu
I života neizgubiš.
Ah! netrúni dni nezrielè,
Znaš, vierenik tvoj ljubljeni
Da tvój život veće vele
Neg svoj isti ljubi i scieni.

Digitized by Google

Kada smàrt bi tvú začuo,
Ako ne sam od své ruke,
Oni čas bi poginuo
Od žalosti i od muke.
Tiem tvoj slavni život hrani
Na vriemena svietlja i bolja,
S tobom vitez tvoj izbrani
Kad sried rodnieh bude polja':
Ah, uputi se mirna veće,
Mieste kàrvi zlato trati;
Kad slobodit moż' bez smeće
Vierenika, neìsti rati.
Znaš, da turska ćud za zlatom
Po naravi hlepi i gine,
A gospodjom sviem bogatom
Tebe kažu nad sve ine.
Zlato i blago zato skupi,
I u Carigrad podji s time,
Vierenika ter odkupi,
Dokli imaš sgodno vrîme.
Posliednja ovo misó dobra
Mladici se mudroj vidi,
Tiem na konja skoči i obrà,
Da put miran mirna slîdi.
Za oslobodit svoga draga,
Ona u malo skupi dana'
Vele zlata, vele blaga,
I kamenja izabrana.
S ugarsticom zarudjenom,
U ugarskoj u hàljini,
Ugarskiem se zove imenom,
I Ugričić mlad se čini,
Tere tako preobučena
Iz rodnieh se stranah dieli,
I do malo prem vriemena
U Carigrad dodje bieli.

Digitized by Google

Gdie došavši, u dvor hodi
Cesarova poklisara,
S mnogom željom, da oslobodi
Ljubljenoga gospodara.
Skrovno iste, hitro pita
Za njegovo bitje svudi,
Ili s varke ili s mita,
Što 'e začela, steći žudi.
U to i Osman car mogući
Sviem veliku želju ćuti,
Glas od mira čekajući
S poljačkiem kraljem čuti.
S mnogom misli cieća toga,
Što je plahos svà zaliha,
Scieni i sudi, da je od svoga
Poklisara lienos tiha.
Vas dan, pače još pokoje
Sebi i druziem noćne smeta,
Pitajući, gdi je? što je?
Čeka li se bàrzo opeta?
Ali u njemu bez uzroka
Pohlepa ova prešna nije;
Svedj bo misli, put iztoka
Da se dielit bude prije.
Dilje od vieka čase zove,
Sprave od puta svedj potéži,
I u pameti misli nove
Svedj od većieh željah vrieži.
Ni'e mu dosta, što nareče,
Kad u iztok bude otiti,
Da će iz bliza i iz daleče
Viernieh vitez' množ skupiti,
Tere s njima bez kàrzmanja
S Spaholjanim Janjičare
Od turskoga vojevanja
Na zakone vratit stare;

Digitized by Google

Nu od plahosti steruć krila
Vas sviet veće preletiva,
S namišljenieh tere sila'
Sve podlaga i dobiva.
Jur po moru i po suhu
Nedobitan s mislim hodi,
I za sobom u posluhu
Zapad i iztok sdružen vodi.
Od Persie silna kralja
Najprie dobit odlučuje,
I kraljestva sva najdalja,
Ká po glasu slavit čuje.
Slavnoj španjskoj kruni opeta
On se uzda vàrha doći,
I cesarstvo od dva svieta
Pod silu joj otet moći.
Na cesara niemačkóga
Još oružja mnoga spravlja,
I pod sablju carstva svoga
S podložniem' ga pucim stavlja.
Ni s franačkiem kraljem pazi
Vieru davno uhitjenu,
I na njega s sabljom slazi
U kàrstjanskom raspu obćenu.
Pak s izborom od junaka'
Kad uzmnoži bojne sprave,
Misli udrit na Poljaka,
I dignut mu krunu s glave.
Ah! saviše pàršeć mladče,
Do bàrzo ti zaboravì
Boj poljački, gdie najjače
Tvé viteze màrtve ostavì!
Jedà neznaš ti po dilu,
Što spovieda svudi slava,
Nedobitnu vlas i silu
Kraljevića Vladislava?

Digitized by Google

Spomeni se i sviedoči,
Sram ostavi pri istini,
Kolik rasap na tvé oči
Od vojske ti on učini?
Koliko li kraj Niestera,
Mimo ljudstvo sve ostalo,
Pašah ti je i vezíra'
Od njegove ruke palo,
Izpred mača kad njegova,
Gdie kàrv riekom od svud teče,
Preko ubienieh vitezova'
Jedva s glavom živ uteče?
Vito kopje, štit pereni,
Britka sablja, desna ruka,
Kraljević je prehrabreni
Kàrstjanskoga svega puka!
Nu što velim, care Osmane,
I ti poznaš isti opeta,
Da Vladislav dàrži obrane
Od kàrstjanstva svega svieta.
Samoga se njega bojiš,
Od samoga njega prèdaš,
Bez pokoja zato stojiš,
Poklisara čiem izgledaš;
Poklisara, koga od davna
S mnoziem' darim ti posló si,
Da u njegova ćaćka slavna
Žudjeni ti mir izprosi.
Ali čiem car neprestaje
Smione misli uzmnažati,
Želja u njemu svedj veća je,
Poklisar mu da se vrati.
On u sebi sumnji veće,
Od njegova duga hoda
Da uzrok drugo biti neće,
Neg li koja huda sgoda.

Digitized by Google

Tiem vapie: »Gdie se dio?
Poljak toli ni'e daleko;
Ili se je utopio,
Ili ga je tko posieko.«
I tako ga to prestraša,
Da misleći u dne i noći,
Nečini ino, neg upraša:
»Gdie bit može, kad će doći?«
Nu još želju kažuć istu,
Dokli čuje, neima mira,
Kizlar-aga u kom mîstu
Gospodje mu liepe izbira,
Ki od poludna i od iztoči
Jur budući prošo kraje,
Kupeć liepos od svieh oči',
Ká sudjena najdraža je.
Iz razlicieh miestah otè
Množ svietlieh dievojčica',
Od kieh svaka cieć liepote
Dostojna je bit carica.
S dievojčicam' svietliem' dóje,
Ucviljene ké ga slìde,
Gdie od staroga grada Troje
Obiliezi još se vide.

Digitized by Google

Pievanje sedmo.

Sadàržaj: Kizlar-aga, obišavši već sve iztočne i južne kraje carstva, obilazi sve otoke Mora Egejskoga i sva miesta po Gàrčkoj, ter oda svud vodi liepe dievojke od plemena. Jezdeći odonde Livadiom dodje na ravnine od Farsalie i začù glas od liepote mlade Sunčanice u Smederevu, ter pošalje svoje càrnce u Bosnu i Hercegovinu, a sam podje kroz Maćedoniu uprav u Smederevo.

Pri moru uprav sàrbskieh strana'
U pàržinah pusta žala
Leži Troja ukopana,
Od gàrčkoga ognja pala;
Slavna Troja, ká je svime
Niegda iztokom gospodila,
A sad ino ni'e neg ime
Nakon sebe ostavila.
Gdie su miri, gdie su dvori?
Ni'e zlamenja od ničesa:
Što ognju ostà, vrieme oborì,
I poharà i poplesà.

Digitized by Google

Samo jošte ne daleče
Simeonte rieka sama
S malo vode jedva teče,
I ona usahla s davnieh plama';
A polag nje gora Ida
U vidjenju svomu sdàrži
Uspomenu od Parida,
S koga oganj Troju spàržì.
Ah! kud plahi mladče póje,
Na ki li se put potéži,
Kroz gorjenje neka tvoje
U pepelu Troja leži?
O mladosti, bez razloga
I razbora vidj tko hodi,
Na što plahos tvoja mnoga
Dovodi ga i navodi.
Bieše danica objavila
Jur svanutje dana biela,
I iztekla zora mila
S viencem rusah oko čela;
Kad za brodit sinje more
S dievojčicam', ké ga slìde,
Kizlar-aga u iztok zore
Na korablju zlatnu uzide.
Šlje odtole na sve strane,
Dà se otok svaki obhodi,
S druziem' plavim càrnce uzdane,
A on uprav more bròdi.
Gleda k stranam sievernime
Tiesna mora val na blizu,
Komu Ele podà ime,
Kad na očiuh eginù Frizu,
I kojemu još niekada
Posluh uči Kserkse smioni,
Vàrh njegovieh pienah kada
Most veliki on naslonì.

Digitized by Google

Ah! nesviesna oholasti,
Kud se ni'esi ti prostàrla!
Đà li scieniš tvojom vlasti
Sàrdžbe ukrotit mora vàrla?
Vàrla mora, ké gradove
I kràljestva ciela ždere,
Kada skoči na valove,
I izide iz své miere.
Leandro mladac zatravljeni,
Gizdav mimo sve ostale,
Sliedeć své vil' zrak ljubljeni
Niegda plovà ove vale.
Nu sàrditi val zaklopi
Njegove oči plahom silom
Usried puta, kad ga utopì
Priekom vlasti i nemilom.
On se molit za slobodu
Vietru i moru tad nekrati,
Da prenesu u pohodu,
A utope ga u zavrati.
Ali ušto molit uzè
Gnjevno more, vietre plahe,
Prolievajuć grozne suze,
Podirajuć česte uzdahe,
S uzdasìm mu vietar veći,
A s suzami more uzrasti;
Tiem on ištuć smàrti uteći,
Sàm je sriete svojom vlastì.
Izza otoka od Teneda
Càrni se aga u to izvaža,
Ki skrì gàrčke plavi i nedà,
Da ih trojanska vidi straža.
Lemno i Lesbo mimohodi,
I upravlja put na Skio,
Ki do skoro u slobodi
Sàm je sebi gospodio.

Digitized by Google

Na otok slazi, u grad ide,
Plaču majke, otci bliede,
Ušto način nać nevide,
Da im diece neodvede,
Ter slobodu izgubljenu
Naricati svak počinje,
Veleć: »Da li carskom' plienu
Radjat ćemo mi robinje?
Ah! sve imanje ni'e li dosta,
Ké se od nas za inieh stiecà,
Težka sila da neposta,
Od ké nam se grabe dieca?
O žalosti plačna svîma!
Vaj, nevolje gdie su ove!
Svoju istu, jao, druzima
Diecu radjat za robove,
I pun vaja i pun smeće
Bit usiljen s težke službe,
U porodu im činit veće
Neg li u smàrti plače i tužbe!
Može li se s hudje sgode
Ginut gorom smàrti kojom,
Neg živeći bez slobode,
Nebit voljan dušom svojom?
O slobodo sladka i draga,
Izvàrsno te viek neljubi,
Ni poznava tvoga blaga,
Tko te ovako neizgubi.«
Vodi iz pliena turska sila
Dievojčicah množ izbranu,
Od kieh svaka liepa i mila
U svietlu se rodì stanu.
Rodjaci ih i rodice,
Puni tužbe, plača i vaja,
Skubuć vlase, gàrdeć lice,
Do samoga sliede kraja.

Digitized by Google

Udaraju s težke muke
Pokraj žala od svudie,
Put korablje steruć ruke,
Ká im porode sladke krîe.
Sàrce od smeće i od jada
Razabrat se njim nemore,
Imaju li im želiet sada
Blage vietre, mirno more.
Gnjev i milos svedj u sebi
Pamet vàrte, svies im viu,
Što bi htieli, što li nebi,
Da odlučit neumiu.
Ne ljubovce, neg robinje,
Sciene, da će caru biti:
Huda misó tiem počinje
U sàrcieh se njih buditi.
Žele s misli hude ove,
Da plah vietar dme s planina',
Da more udre na valove,
I da prožđre svieh pučina;
Ali od želje hude ovako
Bieži opet sàrce ureda,
I ako razlog hoće tako,
Milos brani, ljubav neda.
Càrni se aga diže iz Skia,
I na lievo čiem se vozi,
Samo, Andro, Ikaria,
I otoci mu stoje mnozi;
Slavni otoci, od kieh hvala'
Štiu se puna pisma stara,
Sad neznana miesta ostàla
S màlo stadah odisgara.
Dêlo svietli, odkli svîtu
Danja i noćna svietlos ustà,
Tamni diku glasovitu
Prazan otok, zemlja pusta.

Digitized by Google

Vàrhu miesta suha i gola
Obilieżja càrkve nije,
Na zaviete boga Àpola
Gdie idjaše vàs sviet prije;
Neg što na glas prazne jame
I pustoši u svakom kraju
Zamnievaju, i one same
Odgovore mukle daju.
Medju otocim k lievoj strani,
Od kieh aga množ zamiera,
U dalek su razpàršani
Nakso, Paro i Citera;
Nakso, gdie svú càrkvu imaše
Niegda Bako bog veseli;
Paro, odkle resiaše
Carske dvore mramor bieli;
I Citera, ká od ljubavi
Liepoj majci ime podà;
Sad sve 'e u gàrmu i u travi,
Stienje obraslo u sried voda'.
Pafo i Gnido jur božici
Od lieposti posvetjeni,
A u otočnoj jedva slici
Sad neplodni, sviem kameni.
Gdie stan pucim bì vriednieme,
Tu sad pastir ovce svraća;
Ah, koliko može vrieme,
Ké s godištim sve prevraća!
Sliedi i obraća càrnac veće
Mimo Skira jedra bîla,
Gdie man kriše ženske odieće
Domišljatom' Gàrku Akila;
Silna Akila, kóm' svi puci
Ime u slavnu čuše glasu,
A njegovi sad unuci
Zemlju teže, stada pasù.

Digitized by Google

Tako srieća sviem puziva
U promieni viečnieh doba'
Promienjivat svedj uživa
Roba u kralja, kralja u roba.
Jadri hadum, i ostaje
Na desnu mu Gora Sveta,
Od starieh Atos ká je
Bila u davna zvana lieta.
Kon Olimpa jošte gleda,
Pelio i Osa gdie se izmiču,
O kojih se pripovieda,
Da u nebo vàrsim tíču.
Bàrda priklona i nizoci
Briezi su ovo svekoliko;
Glasoviti nu pisóci
Uzpéše ih na toliko.
U pismieh uzrastiše
Male ovako stvari u sebi;
A velike se izgubiše,
Jer, tko će o njih pisat, nebi.
Rieč je, kô se biehu ljudi
Gorostasni jur propeli
Pod oružjem u požudi,
Da bi nebo Jovu oteli.
Oni od ovieh postaviše
Jednu vàrhu druge goru,
Neka uzidu na najviše
Od nebesah strane goru.
Ali Jove, za stàrt njima
Sviem nesviesnu ovu miso,
Ognjevitiem trieskovima
On čas ih je satarisó.
Na veliko svačie smienje
Ostà u tomu izgled tada:
Tko visoko prem se penje,
Da nizoko sasma pada.

Digitized by Google

Nu dočime sinje vale
Càrnac brodi mora ovega,
Od njegove družbe ostale
Sve korablje srietoše ga,
Ké otoke nebrojene
Mora Egea prošle biehu,
I jur k njemu put Atene
Vratjahu se u pospiehu.
U staroga luku grada,
Koga davnje slave rese,
S njima sviema sdružen tada
Kizlar-aga uveze se.
S dievojčicam' na kraj side,
I u malo opet danah
Sve dàržave on obide
Od razlicieh gàrčkieh stranah.
Pazeć miesta oko sebe,
Gdi u stara bì vriemena
Atena, Argo, Šparta i Tebe,
I Korinto i Micena.
Sedam slavnieh razumnika'
Dàržave ove porodiše,
Od kieh ufat ni'e do vika
Dohititi znanjem više.
Svako miesto ovo podà
Još za viecnu diku svoju
Množ hrabrenieh vojevoda'
Nedobitnieh svedj u boju.
Od krieposti stare ostalo
Ni imena sad tu nije,
S gradovim je znanje palo,
I sva slava, ká bì prije.
O bieguće sasma vrieme!
O nekriepka srieća odveće!
Koja stvar se pod vašieme
Promieniti silam' neće?

Digitized by Google

Ah! jesi li ti, o slavna
Gàrčka zemljo, ona mati,
Plod čestiti ká od davna
Od razuma dat nekratì?
Porodì li niegda one
Ti mudrace glasovite,
Kí nauke i zakone
Ostaviše plemenite?
Sinovi li tvoi se glase
Vitezi oni i junaci,
Kí iztok stavit vas poda se
S maliem' vojskam' biehu jaci?
Ti li si ona puna hvale,
Koja cieća znanja tvoga
Zvaše puke sve ostale
Bez razbora i razloga?
Ah! obazri sad se na te,
I nevoljno bitje pazi,
Nevierstvu su starom' plate
Sadanji ovi tvoi porazi.
Eto veće nigdi u tebi
Osobita ni'e vladanja,
Sama ostaješ ti pod nebi
Bez oružja i bez znanja.
Porušena u càrnilu
Veći dio ležiš pusta,
Izgubila buduć silu
I od rukah i od usta'.
Sloboda se tvá ponizì,
Dobro ti je svako oteto,
Za vrat dàrži te u verizi
Samosilje tursko kleto.
Ali svà zla ova huda,
Koja tàrpiš sužna tako,
Od višnje su pravde osuda
Na življenje tvé opako.

Digitized by Google

Nevierstvom se tvojim boli,
I nariči s njega jade;
Jer pedepsa s neba koli
Lakše ide, teže pade.
Jezdit càrnac neprestaje
Preko ravne Livadie,
I s lieva mu more ostaje
Od Korinta zvano prie.
Koga kraju ne daleče
Od Priveze yali stoje,
Zapad i iztok gdie doteče
Na pomorske dva krat boje.
Tu u doba starieh lieta'
Mark-Antonia razbì Augusto,
Čiem za dobit carstvo od svieta
Svaki od njih bieše ustó.
Mark-Antonia, ki se obrati
Svom korabljom i pobieže,
Kad s ognjene od svud rati
Najvećma se more užeže.
O iztočni vojevoda,
Ti nebiežà tad, neg slìdì
Tvoj plam sladki preko voda',
Ki na dalek letiet vidì.
Rimskieh plavih množ moguća
Nije tebe predobila,
Nego tvoja pobieguća
Kleopatra liepa i mila.
Pri carici sàrca svoga
Svega svieta carstvo ostavì,
Ter ljubovnik bolji s toga
Neg vojvoda ti se objavì.
Na istom miesti s mnogom vlasti
Skoro vitez špànjski izbrani
Turskom kàrvi more omasti,
I kàrstjanstvo sve obrani;

Digitized by Google

On na moru Turke pobi,
I ima dobit viečne slave;
A na kopnu ti ih predobi,
O preslavni Vladislave.
Nu glas više s bojne sgode
Od imena leti tvoga;
Jer on carske vojevode,
A ti razbi cara istoga.
Ali càrnac, kô sve prodje
Gàrčke strane bližnje i dalje,
Uputi se prešno, i dodje
Na ravnine od Farsalje,
Gdi u vriemena nigda stara
Boj veliki oni postà
Od Pompeja i Cesara,
Svemu svietu štetan dosta.
Velikoga ovdie Rima
Vieće i iztok vas ujedno
Carstvu od svieta medju njima
Učiniše gàrlo jedno:
Da slobodi rodna grada
Silni Cesar glavu odsieče,
Ki tu s pucim od zapada
Na domaći boj izteče.
Tu pobieni i dobiti
Rimljani oni slavni biše,
Kí narode sve na sviti
I pobiše i dobiše.
Njim nijedna vlas pod nebi
Viek nemože doći vàrha,
Oni od raspa sami sebi
Početak su bili i svàrha.
Njih sloboda s njih poginu,
I to nesklad hudi uzroči,
Kad zet tastu, otac sinu,
A brat bratu protiv skoči.

Digitized by Google

Tako davnji dub, ki žile
Utvàrdi od viek sried planinah,
Kriepak stoji na sve sile
Plasieh vietar', zlieh godinah.
Usried njega ali kade
Malahan se càrv zavàrže,
Podgrize ga, i da pade,
Tegota ista svá ga vàrže.
Ah! da 'e proklet, tko zameće
U rodnomu nemir gradu,
I domaće vrieži smeće
U zavadi i neskladu.
~~Ali ovako~~ Kizlar-aga
~~Jezdeć zače~~ glas pun slave
Od ~~uresa liepa i druga~~ neizmierne svim liepe
Sunčanice pregizdave,
I kako se bieše ova
Dievojčica svietla i mila
Sried bieloga Smederova
~~Plemenito~~ porodila,
I da nje je liepos mnoga
Svietla rodom nad sve ine,
Od koliena gospodskoga,
Gjurgja despota i Jerine:
Tiem čas nehteć od umora
Duga puta počinuti,
Preko poljah, preko gora'
K Raškoj zemlji on se uputì;
A poć mnoziem càrncim čini,
Da iznahode liepos novu
Po bosanskoj kraljevini,
I gospodstvu Hercegovu,
Veleći im, da odprie
Put dàržavah tieh neidu,
Dokli od bližnje Arbanie
Svako miesto neobidu;

Digitized by Google

A on s družbom svoga dvora
Diže se uprav put Dunava
Preko poljah, preko gora'
Kud najprečji put poznava.
Preko miestah, preko sela'
Maćedonskieh upriečiva,
S desna ostaje grad mu Pela,
Filipova polja s liva;
Filipa, koi jaram stavì
Najprie gàrčkoj jur slobodi;
Ali većma se on proslavi,
Što Lesandra sina rodi,
Koga oružje i desnica
Prostrieše se do kraj svìta
Preko garčkieh svieh granica',
I iztoka predobita.
Aga i ostala družba svoja
Na Kosovo dodje paka
Glasovito polje od boja,
Gdi ubì Miloš cara opaka.
Neustavlja se na Kosovu,
Neg li uprav kroz Toplicu
Svàrće k bielom' Smederovu
Za nać slavnu Sunčanicu,
Od ké, gdiegod put obrati,
Čù zamierne i velike
On lieposti spoviedati
Jedniem glasom sve jezike.

Digitized by Google

Pievanje osmo.

Sadàržaj: Kizlar-aga dodje k Smederevu. Ljubdrag, jedini ostanak od raških despotah, veoma osiromašen, življaše pastirski na selu. On, sliep i star, neimaše nikoga nego jednu kćer, Sunčanicu, od koje željaše viditi porod. Ali budući ona ljubavi nepriklona, pozivao je Ljubdrag svu pastirsku mladež iz susědstva k sebi na igru i pievanje, jedà bi mu se u koga zaljubila, da za njega podje. Kizlar-aga čujući, da neima Ljubdraga u gradu, podje na selo, i nadje ih u igri; tu vidi liepu Sunčanicu, i čuje od Ljubdraga, od kojega je on plemena. Na to Kizlar-aga otme Sunčanicu i s njom se uputi u Carigrad. Na putu dobie glas od cara, neka se bàrže vrati s izabranimi dievojkami, i ujedno neka pošlje iskat Sokolicu, da cara u iztok prati; odpremi dakle jednoga càrnca k Sokolici, a sam pohiti u Carigrad.

Liepota je od naravi
Dar čestiti, slavno blago,
Gdie se sabrà, skupì i stavì,
Sve što 'e ugodno, milo i drago;
Od svietlosti višnje zràka,
Cviet od raja pun uresa,
Dobro, u kom su dobra svaka,
Bistri izgled od nebesa';
Najizvàrsnie božje dielo,
U kóm svietu raj se otvora,
Gdi 'e pram sunce, iztok čelo,
Zviezde oči, lice zora.

Digitized by Google

Od radosti i razbluda'
Skup izbrani, skladna miera,
Sladka od sàrca svieh požuda,
Mila od očih svieh zamiera.
Méd presladki, ki tko kuša,
Čemer mu se sladak čini,
Blizu i dalek od svieh duša'
Želja i pokoj drag jedini.
Nu moguća ova liepos
S svietlom kàrvi kad se združi,
Dva krat veću kaže kriepos,
Da je dvori svak i služi.
U velikoj tere slavi
Leti svuda glasovita,
I neznane puke travi
U najdaljieh stranah svîta.
O cesarska kćeri izbrana
U porodu okrunjena,
Ti sva vedra, sva sunčana
S liepote si i s plęmena.
Rajski ures lica tvòga,
Ki moć izriet ni'e besiedom,
Vladislava prie slavnoga
Zaniè glasom neg pogledom.
Tiem on želeć, da bi stekó
Dragu milos pred tviem licom,
Kraljicom te 'e svom narekó,
I ljubljenom vierenicom.
Ali dočim ni'e daleče
Namienjeni tvojoj srieći,
Iz sievera ter ti izteče
Sunce bieli dan noseći,
Tvá liepota rajska prosti,
Mala ptica s tanke hvoje
Ako iztočnoj tvoj svietlosti
Iz dubrave piesni poje.

Digitized by Google

Kraljeviću viereniku
Veće iztočni car zavidi
Pleme i liepos tvú veliku,
Neg svú dobit, s ké još blìdi;
Steć bo može on na svìtu
Izgubljenu slavu u boju;
Nu liepotu plemenitu
Ne viek naći kako tvoju.
Pod zviezdami tvoga uresa
Nije bilo, nit će biti:
Jedno 'e sunce vàrh nebesa',
Jedna 'e liepos tvá na svìti.
Otmanović tiem zaludu
Poslo je iskat svuda sebi,
Da caricu naći budu,
O kraljice, sličnu tebi.
S tvojim draziem natiecati
U svem se iste; ali neće
U ljubovcah on imati,
Neg u oružju bolje srieće.
Sila mu je da izgubi,
I inako moći nije,
Tako u liepoj sada ljubi,
Kako u vàrlom boju prije.
Jur je došo Kizlar-aga
K Smederevu bielu gradu,
Za iznaći kćer Ljubdraga,
Sunčanicu liepu i mladu.
Svietla je ova dievojčica
Od koliena despotskoga,
Vid žudjeni i zenica
Sliepa starca, ćaćka svoga.
Ki se unukah unuk zove
Gjurgja despota i Jerine,
Od kieh ime i sad slove
Niz slovinske pokrajine.

Digitized by Google

Zasve da su Turci hudi
Gospodstvo mu staro oteli,
Gospodske se kaže ćudi,
Plemenit se dielim veli.
Prut kraljevski, niekad ki je
U rukah mu diedim bio,
Njemu 'e sada štap, na ki je
Težku staros naslonio.
Dàržave one, gdie niekada
Vlas despotska sterala se,
Kratka mu je sad livada,
Vàrhu koje stado pase.
Straže mu su psi uzdani,
Krotke ovce puk podložni,
A pastiri i gorani
Priatelji najuzmnožnî.
Priprosta mu 'e kućarica
Mramornoga miešte hrama,
A razkošna sviem ložnica
Trava uvehla, suha slama.
Šatori su izvezeni
Zelenoga dubja kitje,
Jestojska mu 'e sat medeni,
Voda i mlieko sladko pitje;
A od zlata čaše izbrane,
Sladka pitja u kieh stoje,
Ruke biele i snieżane
Milostive kćerce svoje.
Dobri ovako starac traje
Najpokonjih danah dio,
Ki od dvanaes sinova' je
Čestit otac niegda bio.
Ali njemu smàrt nemila
Kroz namieru hudu i prieku
Svieh je u bàrzo poplienila,
Da neosuši lica vieku.

Digitized by Google

Tiem je on sada ostó veće
Jak obsiečen dub u gori,
Komu vihar s plahe smeće
Grane skàršì i oborì.
Vuk i Ljubdrag, kieh slovjaše
Glas s iztoka do zapada,
S puške ognjene màrtvi ostaše
U podstupu Prage grada.
Gojko i Uroš sried zasieda'
Od turske su sablje pali,
Kí su u ognju preko leda
Za cesara vojevali.
Mikleuša i Stiepana
More utopì na pučini,
A dopade smàrtna rana
Vladka od guse u planini.
Glavu izgubì Gàrgur svoju
S prijateljskieh zlieh prevara',
A u erdeljskom stignù boju
Smàrt Miloša i Lazara.
Janko i Lauš od svieh biehu
Samo ostali jòšte živi
Za razgovor i utiehu
Ćaćku u težkoj suprotivi,
Ki svu ljubav složì i stavì
Od dvanaes u dva ova,
I kô oči dvie u glavi
I gledà ih i milovà.
Ali huda nad sve ine
Do bàrzo mu srieća uzroči,
Da mu ujedno zrak pogine
I od dva sina i od dvie oči.
Janka nemože uzdàržati,
Da se na boj neuputi,
U bogdanskoj tiem ga rati
Pogubiše Turci ljuti.

Digitized by Google

A Lauša u isto vrime
Srietè prieka smàrt na domu,
Ki ćaćkovo zovuć ime
Umriè u rukah ćaćku istomu.
Tad toliko plakat uzè
Od dvanaes probien strila'
Tužni starac, da ga suze
Osliepiše s grozna cvila,
I svàršio još bi u plaču
Dni kroz težke nepokoje,
Razgovora da nezačů
Od jedine kćerce svoje.
Sunčanica mlada i liepa,
Od ké slovu svud krieposti,
Svietlo ufanje ćaćka sliepa,
I štapak je u starosti.
Mile unuke on viditi
Želi od drage kćerce ove,
I u njih opet ponoviti
Sebe i màrtve své sinove.
Ali 'e zaman da itko sada
Nje liepotu dvori mnogu,
Zašto dievstvo ona mlada
Zavietovà višnjem' Bogu.
Mudri ćaćko s biliég' veće
Pozna ovu nje odluku,
I što obljubit kćerca neće
Vierenika, ćuti muku.
Nu u sebi opet sudi,
Da od dietinstva plaha izhodi
Ta nje misó, s koje žudi,
Da dni tako sama vodi;
Tiem neka u njoj od ljubavi
Probudi se časna želja,
On razlike igre stavi
Od radosti i veselja.

Digitized by Google

Od bugarskieh mlados sela'
Na igre se skupì ove,
I ljuvena i vesela
Siediljkam' ih miliem' zove.
Liepe dieve i gizdave,
I seljani mladi s njima
Na igre idu, i vàrh glave
Svak od cvietja vienac ima.
U tanac se svi hitaju,
Svì začinju sladke piesni,
I razlike igre igraju
U pokoju, u ljuvezni.
Vàrh livade mlàd uz mlada
Siedi u cvietju razlikomu,
I rieč s riečim hitro sklada
Na uho šaptom ovi onomu.
Natieču se tu pastiri,
I ukazat svaki uživa,
Da skladnie dipli sviri,
I u sladji glas popîva.
Zatiecat se još netaže
Pastirice najmilije,
Ká začinje piesni draže,
Ká li vienčac liepši vije.
Siediljke ove skupio biše
Starac Ljubdrag na svom stanu
Jedà sàrce tvàrdo odviše
Od své kćerce one ganu,
Ter od mladieh, kieh ustrili
Slavna liepos nje velika,
Kigodi joj tu omili,
I obere ga vierenika.
Tad kon liepe Sunčanice
Na siediljke sej ljuvene
Od svud mladci i mladice
Skupiše se nebrojene.

Digitized by Google

Ona mlada, zasve da je
Mučna u sàrcu cieća toga,
Poslušna se kazat haje
Zapoviedim ćaćka svoga.
Sve najliepše gube ime
Pred uresom nje uresa,
Jak pred suncem iztočnime
Jasne zviezde od nebesa'.
Ona zlatni pram od kosi'
Na vietric je tih razplela,
A od razlika cvietja nosi
Vienčac vàrhu vedra čela.
U pogledu ljuvenomu
Razbludna joj sja danica,
A u rajskom licu svomu
Cavti trator i ružica.
Na ustieh joj od veselja
Rumena se ruža smije,
Koprenica sniega bielja
Bielje od sniega pàrsi krije.
Tako ona milo hodi,
I toliku svietlos ima,
Da u jedno vrieme izvodi
Tančac stupom, dan očima.
Pače cieneć da je zora,
Što su oči nje ljuvene,
Rumena se ruža otvora,
I razliko cvietje zene;
Bieliem' rukam' po livadi
S drugam' ga ona brat počinje;
Seljani se dižu mladi,
Kolo okolo njih začinje.
U sried kola od svirali'
I od diplih na glas mio,
Da zabave sej pohvali,
Zače ovako mlad Radmio:

Digitized by Google

»Družbo liepa i vesela
Od mladjanieh pastiríca',
Kiem sried očih zora biela,
A sunašce sja sried lica,
Pridružite u ljuvezni
S našiem' vaše skladne glase,
Da pojući sladke piesni
Bitje ovo proslavja se.
Pojmo, pojmo družbo draga,
Bieži mlados, leti vrime,
Od prolietja doba blaga
Uživajmo prie zime.
Nečekajte, svietla prama
Zlato u srebro da se obrati,
Bez svietlosti i bez plama
Liepieh se očih pogled skrati.
Svaka od vas, liepe moje,
U mladjahna svoja lita
Želje izpunjaj sladke svoje,
Gàrli rados, ljubav hita'.
Čestitos je ovo živa,
Blaženstva su ovo prava,
Ovako se liepa uživa
Mlados i nje dika i slava.
Što se pita, da se ima,
Što se žudi, da se steče,
Što je liepo blizu očima,
Da i od sàrca ni'e daleče;
Da dva mlada jedno žele
U životu stravljenomu,
I da vode dni vesele
Živuć jedan u drugomu.«
Radmio prestà, i taj čas se
S njim u tanac svi hitaju;
Dva začinju, a u sve glase
Skladno ostali odpievaju.

Digitized by Google

U šapat se igra obrati,
Kô se u tancu dozačina,
Pak uzeše popievati
Četir mlada seljanina.
Pàrvi poče, kô niekada
Od Hercega od Stiepana
Ugrabì se ljubi mlada,
Ká mu sinu bieše dana,
I kô ona jad i smeću
I ćutiela 'e i podnila,
Čiem na starcu sviem màrzeću
Draga 'e mladca promienila;
I kô paka cieća toga
Sin mu se je poturčio,
I iz gospodstva Herceg svoga
S diecom inóm prognan bio.
Zapopieva drugi opeta,
Kô Biogradu pomoć podà
Prema silam Mahumeta
Ugrin Janko vojevoda,
I kako se izpod mira'
Grada toga car oholi
Ljuto ranjen tad iztira
Veće màrtav, živ nego li.
Kô se iz grada Dubrovnika,
Kliče tretji, k Zadru uputi
Gjuragj despòt, za na prîka
Zeta Ugre podignuti;
I od Sibinja kô ban slavni,
I ugarska sva gospoda
Tad ustaše na boj spravni,
Neka mu se pomoć poda;
I kô s vojskom iz Budima
Kralj Vladislav sam se odpravi,
Ter Murata s niezmiernima
Silam' razbi na Moravi.

Digitized by Google

A četvàrti kliknuo biese,
Kô ugarske skladne volje
Matiaša kralja uzpeše
Iz tamnice na prestolje;
I kô utrudjen kralj hrabreni
Hàrvuć vojske od Turaka',
Na kopju se često odmieni
Od despota Vuka paka.
Bugarkinje jur prestale
I pievanja biehu draga,
Kad smete igre sve ostale
Svoim došastjem Kizlar-aga;
Sunčanicu liepu i mladu
Ukazati da mu budu,
Pokli je iskà svud po gradu
Smederevu on zaludu.
Bàrzi nego bàrza striela
Odtole se s družbom dieli,
Buduć čuo, da se u sela
Ljubdrag otac s njom preseli.
Tu je nadje u zabavi
Od veselieh siediljaka',
I u pogledu nje objavi
Taj čas mu se sunčja zraka.
Pače bieliem danom svanu
Càrnom agi noćno lice
Na liepotu rajsku izbranu
Od sunčane Sunčanice.
Zapažene od svud vidi
U nju jednu svačie óči,
I cviet sunce gdi je slidi
Pored suncem od iztoči.
Ali càrnac kô se ugleda,
Nezna od straha nitko gdi je;
Siemo, tamo svak ureda
Hoće biežat, a neumije.

Digitized by Google

Sunčanica i s njom lipa
Družba od straha i od srama
Cvietje iz skuta na tli sipa,
Ké za zlatnieh braše prama'.
Poniknute liepe vile
Zamuknuše mramorkome,
Scieneć, da su tako skrile
Same sebe sienom svome.
Od svuda su vàrhu lica
Vlase od kosah razpustile;
Ali izmedju zlatnieh žica'
Sjahu im većma oči mile.
Hitri hadum sviem objavi
Veseo pogled, sliku dragu;
Spried na pàrsi ruku stavi,
I u besiedu kliče blagu:
»Družbo mila, dni čestite
Kí trajete sried dubrave,
Uživajte i sliedite
Liepe igre i zabave.
Nitko neimaj strah, ni čezni,
Jer došastje moje neće
Razvàrć vaše tance i piesni,
Ni doniet vam gorke smeće;
Pače u družbu vašu, ká je
Mnoge srieće, mnoge česti,
Gdi u miru svak dni traje,
Ja ću za nać mir uliesti:
Tiem gizdava družbo mlada,
Ovdi, gdie ste vi skupljeni,
Nebudi vam mučno sada
Dat za malo miesto i meni.«
Kô izreče té besiede,
Gdi sien velik dub prostira,
Sam bez družbe Turčin siede
Sried seljanah i pastira'.

Digitized by Google

Milostivo na staroga
Ljubdraga se pak obrati,
Tere poče ovako ga
Tvardiem' kletvam' upraŝati:
»Ah! tako ti Bog s visine
Vratio očim vid žudjeni,
Vriedni i dobri domaćine,
Pleme tvoje spovedj meni;
A po carsku slavnu glavu,
Tako nepó sabljom mojom,
Kad istinu skažeš pravu,
Neć' me uvriedit rieči tvojom.
Stari tvoji tko su bili?
Rec' slobodno bez obzira:
Jesu li oni gospodili,
I iz gospodstva tko ih iztirà?«
Na ovo u sàrcu smutjen svomu,
Kličè starac pun žalosti:
»Spomenjivat nevoljnomu
Mučno 'e prednje čestitosti;
Jer kolieno plemenito
Od pomoći tomu nije,
Koga ubožtvo viekovito
Pod težkiem robstvom krije.
Nu gospodar taki kada
Zapovieda blago i milo,
Pod zakletvu ter mi sada
Od očih se to stavilo,
Od ničesa neću prèdat,
Sve ću kazat, nu, jaoh! bolje
Naricat ću, neg spoviedat
Starieh mojih sve nevolje:
Diže se iskat u svom dvoru
Lazar despot od Sàrbie,
Dva junaka po izboru
Da udá za njih kćeri dvie.

Digitized by Google

Liepu i mladu Vukosavu
Dà Milošu Obiliću;
A ponosnu i gizdavu
Maru Vuku Brankoviću.
Od Mare se i od Vuka
Slavni despot Gjuragj rodì,
Vàrh raškoga svega puka
Nakon ujca ki gospodì.
Od Gjurgja se i od Jerine
Mare opet kći rodila,
Cieć liepote nje jedine
Kú obljubi carska sila;
Nu se od cara bielu silna
Obljubile većma tada
Plodne strane, miesta obilna,
Gdie s Jerinom despot vladà.
On na dvore kô njegove
Za caricu im kćer odvede,
Poslà im konje po sinove,
I primamì ih, da ga sliede.
Podiže se pak da steče
Pod oružjem njih dàržave,
I jedva despot živ uteče
Izpred sablje své kàrvavè;
A Jerina iz bieloga
Smedereva izagnana,
Za nać Gjurgja vojna svoga
Put ugarskieh podje strana'.
Ovake mu pak dà glase,
U Budimu kad ga sriete:
Tàrgaj, tàrgaj siede vlase
Tužni starče s hude štete.
Gospodstvo ote, i izposieca
Tvoje vojske car ognjeni;
Gàrgur, Stiepan naša dieca
Robovi su oslieplјeni.

Digitized by Google

Čuj, ké mi su sinci mili
Po jednomu sad glasniku
Plačnoj majci poručili
Trudne glase, sgodu priku:
Sàrce će se tvé na pola
Razciepiti, majko tužna:
Tvá dva sinka, dva sokola,
Dva sliepca su i dva sužna.
Ti po svakoj svieta strani
Gledaš majko na dan bio;
Nama se je zrak sunčani
Mladjahniem ugrabio.
Razlog bieše: mi dvojica
Da smo štapak ćaćku i tebi!
S ćaćkom starcem ti starica
Da nas vodiš, sad je triebi.
Ali slušaj svu nesgodu
I naš težki jad nemili:
S očima smo i slobodu
Sladku i dragu izgubili;
Carica nas, majko draga,
Sestra naša, kćerca tvoja,
Pred Muratom nepomagà,
Komu ljubi bit dostojà;
Pače i ona, vajmeh! ista
Da nam kuću izkoriepi,
Vàrlom caru na svièt pristà;
Zajedno nas s njim osliepi.
Nit joj ganù sàrce tada
Tvàrdje od stiene, vàrlje od zvieri
Ljubav od dva bratca mlada,
Hudu misó da netieri:
Zato, ako taj put slidiš
Ti, da (liepe sve gospoje
U Budimu kad razvidiš)
Dvie nevieste nadješ tvoje.

Digitized by Google

Kada budeš majko tamo
Medju ugarskiem' gospodjami,
Tužna majko misli samo,
Ké ćeš hvale podat nami.
Jedà riet ćeš: Imam živa
Ja dva sina, dva junaka,
U kieh stoji i priebiva
Moga sàrca rados svaka?
Dva sina imam, moć ćeš rieti;
Nu dva sliepca, nu dva roba;
Oteše mi ih Turci kleti,
I sada mi ih dàrže oba.
S nesriećnoga segaj glasa,
Ki mu podà plačna ljubi,
Starac despot pun poraza
Smàrtno ubliediè, rieč izgubì.
U žalosti i u bolesti
Stanovit se omramori,
Ali kô se pak razsviesti,
Jedva ovako progovori:
Od kada smo izgubili
Sva ina dobra mi na svîti,
Nastojmo se turskoj sili
Sužnji u staros neučiniti.
Vierna drugo, sa mnom hodi,
Put slavnoga Dubrovnika,
Gdie se gostu u slobodi
Dàrži viera sviem velika.
Ali Murat buduć slišó,
Gjuragj despot sa sviem blagom
U Dubrovnik da je otišó,
Slobodom se štitit dragom,
Prešno odpravi poklisare
K Dubrovniku svietlu gradu,
Knezu i vieću šljući dare,
Da mu u ruke Gjurgja dadu;

Digitized by Google

Ili inako, on zaprieti,
U kàrvavu ljutu boju
Da će na njih grad podrieti
Carsku ognjenu sablju svoju;
Nu Dubrovnik sried pokoja
Ki od slobode krunu steče,
S mita od zlata, s prietnje od boja
Od viere se neporeče,
Tako, da isti car oholi
Čudeći se tada kliče:
»Cieć tvé viere kriepke toli
Viek ćeš živiet Dubrovniče!«
I tako se prem dogodi,
Još Dubrovnik s davnjom krunom
Stoi cieć viere u slobodi
Medju lavom i drakunom.«
Ah! da bi uviek jakno sàde
Živio miran i slobodan,
Dubrovniče bieli grade,
Slavan svietu, nebu ugodan.
Krune ugarske veći dio,
Svu bosansku kraljevinu,
I gdi 'e Herceg gospodio,
Vlas poda se turska ukinù;
Još sried ustah ljuta zmaja,
I nokatah biesna lava
Okó tebe s oba kraja
Slovinska je sva dàržava.
Robovi su tvoi susiedi,
Težke sile sviem gospode;
Tvé vladanje samo siedi
Na priestolju od slobode.
»U slobodnu gradu ovomu
Od zetovieh tako ruka'
Sačuvà se despot, komu
Ja sam unuk od unuka;

Digitized by Google

I od našega svega traga
Nenahodi se nitko ini,
Razmi ova kćerca draga,
Ká 'e razgovor moj jedini.«
Kô čù ovo càrnac, skide
Zlatnu mahramu izza pasa,
K Sunčanici ter otide,
I u način je blag prikazà,
Veleć: »Tvá je srieća sada
I velika i čestita,
Iztočnom' si caru lada,
O dievojko plemenita!«
Sunčanica tada svàrnù
Oči od srama i poniknù;
A svu ostalu družbu càrnu
Càrni hadum k sebi viknù;
Nu š njim nehteć da se dili
Dievojčica časna i liepa,
Ugrabi je on po sili
Izsried skuta ćaćka sliepa.
Otet bi se mlada uzela
Strašnom' càrncu, ki je hvata,
Golubica jakno biela
Càrnom' orlu iz nokata'.
Ali Ljubdrag u sliepilu
Tužni starac nad sve ine
Čuvši grabit kćercu milu,
Uhiti se za siedine,
I neufajuć, da je obrani,
Zaupi u glas pun žalosti:
»Na ovo li me, jaoh! dohranì
Težka i huda má starosti?
Da li dosta, sriećo huda,
Diedinstvo otet mé nebì ti,
I od despotah slavnieh svuda
Pastirim nas učiniti?

Digitized by Google

I ljubljeniem sinovima,
Kí biehu očih moih zenice,
Da moj život spravljat ima
I kolievke i grobnice;
Nu me sada sasma ovako
Sliepa starca još pokosi,
Čiem se moje dobro svako,
Má jedina kćerca odnosi.
O má kćerce! ni'e te, nije!
Sunčanice kćerce mlàda,
Tvoj sunčani ures gdi je?
Jaoh! tko mi te grabi sada?
Ozovi se, kćerce mila,
Vidj, koja me boles ciepa,
Ah! komu si ostavila
Ćaćka tvoga stara i sliepa?
Za ovo li, smàrti prieka,
Gluha mi se vazda kazà,
Má nesriećna staros neka
Mre s hudjega svedj poraza.
Moja sliepa staros ova,
Ká mi u licu smàrt sviedoči,
Bez gospodstva, bez sinova',
I bez drazieh, vajme! oči';
I bez tebe, sladko ufanje
Kćerce mila, u kój meni
I sinovi su i vladanje,
I od očih vid žudjeni.«
Starac Ljubdrag tuži ovako;
Ali što mu to pomaga?
S kćercom mu se 'e veće odmakó
Podaleko càrni aga.
Sunčanica spàrva od straha
Učini se mrazna stiena,
Blieda, niema, bez uzdaha,
Izčeznuta, zapanjena.

Digitized by Google

Pram razvezan u slobodi
Lice joj plačno obletiva,
Nosi se ona, a nevodi,
Veće màrtva nego živa.
Nu kô malo razabrà se,
I pogledà, tere vidì
Strašne i gàrde càrnce uza se,
Opet vene, čezne i blidi;
Gorka 'e boles opet smeta,
Opet zavàrć rieč nemože,
Preuzè težki strah je opeta,
I opet se prinemože.
Ali, kô se njoj zatime
Pobieguća duša vrati,
Kliče glasom žalosnime
U ovi način naricati:
»Gdie sam tužna? ah jao! koja
Ugrabì me ovo sila?
O žalosna majko moja,
Na što si me porodila?
Od koga sam, jao! vodjena?
Robinjica kud ću mlada
Nemilosno zaplienjena
U ćaćkovu skutu sada?
Sinoćke sam omàrknula
Ja u ćaćka kći jedina,
A jutros sam osvanula
U càrnoga Arapina.
Komu, ćaćko mili, komu
Jedina te kćerca ostavì,
Ká 'e životu trudnu tvomu
Svedj nosila pokoj pravi?
Ah! čieme ćeš jade i smeće
Težke tvoje samiriti?
Tko li ti će uzdan veće
Sliepu u staros štapak biti?

Digitized by Google

Silnu caru od iztoka
Mladjahna se vodim sužna;
I, što 'e hudje, s toga uzroka
Časti mój se bojim tužna,
Dragoj časti, kú od davna
Ja prikazah višnjem' goru,
I za kú sam podniet spravna
Svaku muku, smàrt najgoru.
Ali ako me ti oteti
Ni'esi jaki ćaćko mili,
Ni imaš síla' za oprieti
Mogućoj se turskoj sili;
Dodji, dodji, na smiljenje
Jedà ganeš skup oholi,
Tere tvoj plač i cviljenje
Za mene se tužnu umoli,
Jedà za odkup mé mladosti
Miešte zlata u ké vrime
Od nesriećné tvé starosti
Grozne suze Turci prime,
Jedà kako oči sliepe,
Jao! i stare tvé siedine
Iz njih sàrca izkoriepe
Nemilosti i vàrline.
Ali nigdie ni'e nikoga,
Tko bi meni pomoć htio;
Ćaćko, ufanje sàrca moga,
I ti si me ostavio?«
Htiaše sliedit svoj plač ljuti
Sunčanica još naprieda,
Kad se oštri càrnac smuti,
Sàrčno na nju ter pogleda,
»O dievojko, vapeć, mlada,
Dosta si se plakat čula,
Ah, umukni veće sada,
Kamenito zamuknula!«

Digitized by Google

Ali dočiem pute slidi
K Carigradu on najprieče,
Eto se ulak jedan vidi,
Gdi uprav njega tiekom teče;
Ovi netom predanj dóje,
List mu carski prikaživa:
On ga prima, i vàrh svoje
Glave stavlja, pak celiva.
Mlad car tàrpeć mučno odviše
Od iztočnieh spravah cknenje,
Agi u tomu listu biše
Odkrio sàrca svoga htienje.
Pisaše mu, da put strane
Carigradske naglo grede,
I da veće izabrane
Dievojčice sve dovede;
Veljaše mu još, da svudi
Sokolicu pošlje iskati,
I da 'oj kaže, kô car žudi,
Da ga u iztok i ona prati.
Bieše liepe zatočnice
Mladi se Osman uželio,
Ké ga zanie drago lice,
A ustrieli pogled mio.
Uzó bi opet nagledati
Rajskoga se nje uresa
I očih svietlieh, u kieh sjati
Sunce vidi se od nebesa'.
Pače on puta neumie
Naći u iztok, kiem će poći,
Dokli iztočno sunce prie
Neizteče svojoj noći.
Ali ova misó svoja
Neće druziem da se objavi,
Krijuć željom ljuta boja
Sladku želju od ljubavi;

Digitized by Google

Nu se hitri hadum stavlja,
I jednoga càrnca uzdana
Po bojnicu liepu odpravlja
Put poljačkieh ravnieh strana';
Buduć imó glase tada,
Da još po toj kraljevini,
Za osvetit cara mlada,
S drugam' ona rasap čini.

Digitized by Google

Pievanje deveto.

Sadàržaj: U Varšavi slavi se god odàržane dobiti nad Turci: junaci idu u lov, a gospodje na tanac i pievanje kraj rieke Visle. Sokolica i njezine drúge zateku gospodje u tancu, i ugrabe svaka po jednu, ter ih odnesu u gustu dubravu k jezeru. Ondie povežu svoje robinje, i podju se kupat. Namieri se po srieći kraljević s lovci, oslobodi gospodje, i otme Sokolici drúge, ter joj ih opet vrati, a ona obeća, da više neće harati poljačkih krajinah, nego se spremi, da ide kući u Persiu, kad ju na putu srietè ulak od kizlarage, i pozvà ju, da ide s carem u iztok.

Velika se, o ljubavi,
Vlas ognjenieh tvojih striela'
U pogledu liepu slavi
Oka draga i vesela;
Ali vele veća i jača
U kraljevskom sàrcu biva
Čás, ká striele tvé potlača,
I sve sile predobiva.
Níje čudo cieća toga,
Sokolica svietla i mila
Cara Osmana ljubljenoga
Da je sliedit ostavila.

Digitized by Google

Trudno mladoj bi podnieti,
I smetena tiem se reče,
Za kiem željno sàrce leti,
Da i stupaj hrò neteče.
Bi joj čemer najžestočî,
Ki stravljena dikla ućutì,
Dalek sunca drazieh očî'
Tamnom noći zamàrknuti.
Ali ohola i moguća,
Iz kàrvave màrzi rati
S Turcima se pobieguća
Pred Poljacim ukazati.
Tiem odkada lanjsko lito
Mlad kraljević razbi cara,
S drúgam' ona strielovito
Preko leškieh stranah udara,
Leteć mnokrat sried potiera'
Siemo tamo po prostoru
Od Odera do Niepera
I Niestera k Niemškom' Moru.
Čiem bojnica tako izbrana
Veće putah tiekom minù
Plieneć, paleć sa svieh strana'
Svu poljačku kraljevinu,
U slobodi smiona odvìše
Doć se usudi najposlie
U dubravu gustu, više
Grada od tvàrde Varšovie.
Bieše u svàrsi Kolovoza
Jur počela jesen plodna,
Kad zadažde s grozdnieh loza'
Rujna i zlatna pitja ugodna.
Prem osvanù dan čestiti,
Koga viečna bit će slava,
Dan vesceli od dobiti
Kraljevića Vladislava,

Digitized by Google

U ki bez broja i bez kraja
Vojsku on razbi, i zatierà
Iztočnoga ljuta zmaja
Lanjsko lieto kraj Niestera.
K poljskom' kralju na dan ovi
Skupiše se sried Varšova
Sve vojvode, svi knezovi
I staroste od gradova',
Tere pokli tu u mnogu
Bogoljubstvu u sve glase
Najprie hvala višnjem' Bogu
U presvetoj càrkvi dà se,
U razlike svak načine
Sa svom se opet moći stavi,
Da spomena nad sve ine
Sriećnoga se dana slavi.
Mlad kraljević i po izboru
S njim gospoda ina tada
Podranili biehu u zoru
Lov loviti izvan grada.
On razlike tiereć zvieri
Hotiè ukazat sviem očito,
Kako s vojskom cara tierì
U dan isti priednje lito.
Pod bogatiem' odiećami
Od càrljena sja grimiza,
Gdie se biser i drag kami
Vàrh pošvena zlata iznizà;
Na pásu mu 'e mač zlatjeni,
Vàrh glave mu trepti perje,
A pod njime konj ognjeni
Lakši i bàrži neg siever je:
Taki 'e vidiet bog sunčani
I u oružju i u obrazu,
Kad zvieri iskat i on podrani
Po nebeskom svietlom pásu.

Digitized by Google

Brat Kazimir, stopàrv komu
Lice zlatni mah celiva,
I on na konju ognjenomu
Zlatno odieven uzanj siva.
U iztoku od mladosti
Zora od slave još mu izteče,
A od hrabrenstva i od krieposti
Stere zràke na daleče.
Stiepan mladji brat uz njega
Kaže iztakmit dielim ime,
Bàrži od plàma, bielji od sniega
Igra urešen konj pod njime.
Jezde i svietla bratja ina
Kon slavnoga Vladislava,
I od oružja i od haljina
Zamierna je sviem naprava.
Liepi i mladi kraljevići
Na njegovieh zracieh sjaju,
Jakno sivi sokolići
Kad se u sunce zagledaju.
Vojevode, knezi i bani
Pred njim redom jezde u dici,
Odieveni i oružani
Plemenito svikolici.
Plemenita družba ova
S dobitnikom turskieh sila'
Na odlučena miesta od lova
Ovako se 'e uputila,
A varšovske liepe i mlade
Sve gospodje pune dike
Izišle su vàrh livade
Pokraj bistre Visle rike.
Tih se tančac medju njimi
Tu zameće u ljuvezni,
U kom glasim medenimi
Kliknuše ove sladke piesni:

Digitized by Google

»O čestiti i hrabreni
Kraljeviću Vladislave,
Svak je veseo u spomeni
Nedobitne tvoje slave!
Ti, o sivi naš sokole,
U mladjahna tvoja lieta
Potlačio si Turke ohole,
I dobio cara kleta.
S tebe obranu svú primila
Kraljevina 'e naša svudi,
S tebe opet se razgojila
U pokoju, ki svak žudi.
Svud težaku zemlja blaga
S tebe obilne vratja plode,
S tebe obtieče miesta draga
Méd iz dubja, mlieko iz vode.
S tebe veseo krotka stada
Pod sviróku pastir pase,
S tebe putnik miran sada
Grede pojuć u sve glase.
Konj, koi se biesan jahà,
S napuhaniem' nozdram' prie
Hàrzà, pienì, oganj pahà,
Vihar vidiet bì svudie,
Blag i krotak zelén milu
Na livadah sad uživa,
Tere bojnu ljutu silu
Na ljuvenoj promienjiva.
Skladni puci, mirna sela,
Travna polja, doba ugodna,
Rojne pčele, stada ciela,
Žitne njive, dubja plodna.
Razvedren je svak u licu,
Glasi ti ovo svi govore:
Veće liepu vierenicu
Na ćaćkove vodi dvore.

Digitized by Google

Kraljeviću, sve je spravno,
Neckni veće pir veseli;
U unucieh ime slavno
Ponoviti naš kralj želi.
Noviem' zracim čin' da obtieču
Ova naša miesta i dalja,
I radjaju se i iztieču
Sunca od sunac', kralji od kralja'.«
Ušto na čas dana blaga
Tanac vode sej gospoje,
I ovako se piesan draga
Vladislavu slavnom' poje:
Eto smiona Sokolica
Iz dubrave guste izide
S dvanaes bojnih dievojčica',
Ké je svudi sliedom slìde.
Jak lavica usried gora',
Kad pritisne glad je ljuti,
Na sve strane uši otvora
Oslušujuć, kud se puti.
Iz dubravah gustieh kada
Pastirske ona dipli čuje,
Sudeć da tu pásu stada,
Veseli se i raduje;
I misleći, da bàrzo ima
Na volju se nasititi,
K onoj strani put uzima,
Leteć u tiek strieloviti:
Zatočnica tako ohola
Na začinke sladke i mile,
Kiem' se biehu posried kola
Liepe gospoje oglasile,
Vapie: »Evo plemenite
Srieće, evo liepa pliena;
Tec'te, o druge mé, tecite
Na bogatstva neizrečena.

Digitized by Google

Slied' me svaka, svaka osveti
Sebe, cara, tursku vieru,
Spomenjujuć u pameti
Lanjsku dobit i potieru.«
Dobro ovoga nedoreče
Mogorkinja dikla vârla,
A tište se i zatieče
Na bârzomu konju hârla.
Lete za njom, a neteku,
I nje drúge nagle i hitre,
I plien željni da prie steku,
Barziem' konjim stižu vître,
Ter u način poplavice,
Ká s obilnieh vodah riekom
Plaho se oreć niz litice
Sve što srieta nosi tiekom,
Jedna jednu spried desnicom
Za snieżane pârsi hvata,
Druga drugu nica licom
Stere konju preko vrata;
Nieka za pram rudi od kosi',
A za ruha nieka sviona,
Za ruku ova onu nosi,
Za pâs zlatni ovu ona.
Preko noćne tako tmine
Sried divjači vuku prîke
Vukovi ovce u načine
Nemilosne i razlike.
Bojne dikle bârže od striele
Tekuć poljem u pospiehu
S draziem plienom sve vesele
Odmaklè se dalek biehu,
Kad gospodje ugrabljene,
Budući se osviestile,
Sve u glase sjedinjene
Tuže, ciče, plaču i cvile.

Digitized by Google

Nieka ćaćka draga svoga,
Nieka bratju milu, a nika
Uzdišući ljubljenoga
Zove u pomoć vierenika.
Još slobode sladke cića
Neprestaju sa svom moći
Vapit slavna kraljevića,
Da ih otet bude doći.
Ali se od njih svieh zamani
Ciči, plače i tuguje,
U zaklonoj ako strani
Ni'e nikoga, da ih čuje.
Gàrm ih spleten, dubje često
Gustim gajem jur obstrìe,
Pače kitniem' hvojam' miesto
Nebesom ih istiem krie.
U kraj gaja gusta toli
Dubrava se jedna odkriva,
Bàrza je rieka gàrli doli,
A tìh vietric sgar celiva.
Rudi jasen, bries široki,
Bor zeleni, joha biela,
Divja lieska, drien žestoki,
Kitni javor, vita jela,
I česvina od sto vieka',
I hrast davni tu se ustarà,
Ni im je igda sila prieka
Naudit mogla od vietara'.
Proz dubje ovo hàrlo stado
Od razlicieh tàrkà zvieri',
A po granah leteć rado
Jato od pticah svedj žuberi.
Bistra rieka s veće trakah
U dubravu gustu ulazi,
Od sunčanieh ká je zrakah
Čestiem kitjem čuva i pazi.

Digitized by Google

Ali sve se vode staju,
I jezero sried nje čine,
Lietne danke u kom traju
Liepe vile od planine.
Družba iztočnieh zatočnica'
Sliedi smiona i slobodna,
Gdi je glasom od vietrica
Dubrava ova zove ugodna.
S duga tieka svaka trudna
Znoj na svietlom licu otira,
I od vrućine od poludna
Jaše u dubje polak vira.
Sokolica prehrabrena
Pred njima se nagla uputi,
I u dubja ih skut zelena
Klikne ovako počinuti:
»Eto 'e pastir svratio stada
U podgorje na plandište,
Svak pod dubjem sried livada'
Pri kladencieh vietric iste;
Zato i mi, druge mile,
Čiem sunce odsgar pripeklo je,
Hod'mo, gdi sien dubja dîle
Za trudima nać pokoje.
Uživajmo sladke hlade,
Gdie nas zove draga sienca,
A konji nam vàrh livade
Neka pasu kod kladenca.
A ti, ki si toli svietó
U junaštvu, Vladislave,
Hodi otimaj robje oteto,
Čekamo te sried dubrave.
Nestraši nas tvá desnica,
Ciele vojske s sobom vodi,
S dvanaes samieh dievojčica'
Ja te čekam u slobodi.

Digitized by Google

Od prikora i od sramote
Po svietu ti glas će otiti,
Izpod grada da ti se otè
Cviet gospodjah plemeniti,
I da iz rukah dvanaes žena'
Nemož' opet ti ga steći,
Ti, ki u slavi od imena
Letiš junak sad najvećі.
Ah! netàrpi, da su vriedne
Na tvój kući u tvom miesti
Dievojčice mlade jedne
Dan od tvojih slavah smesti;
Ali u tebe sàrca nije
Na polje izit nam protiva,
Da vlas ženska nedobije,
Tko prie care predobiva.
U to, drúge moje izbrane,
Nebojte se od potiera',
Odsiedimo konje vrane,
Počinimo kon jezera.«
Dikla ohola i smiona
U ovi način vikà i prietì
Veseleć se, da sama ona
S drugam' svojim' cara osveti.
Bojnice se sve potéže,
I s robinjam' s konja skaču,
Svaka svoju na se veže,
Sve ujedno one plaču.
Mladjahniem da neuteku,
Žestociem' uvitima
Pri oštrieh dubah hreku
Snieżana se put prižima.
Ponosite i zlosàrde
Od iztoka vàrle dikle
Ovako se spàrva tvàrde
Medju sobom, pak su klikle:

Digitized by Google

»Pokli sumnjit nije sada,
Da nas ovdi tko sastane,
O vitežka družbo mlada,
Stav'mo oružje težko s strane,
Ter po ovoj bistroj vodi,
Čiem sve pàrži sunčja zràka,
Plovaj, plovaj u slobodi
Igre mile tvoreć svaka.«
Razhladiti trude od boja
Ušto ovako mlade žele,
Od ljuvenieh perivoja'
Odkrivaju liere biele.
Nije miesta, strane nije
Najmilie i najdràže,
Kú zavidno ruho krije,
Da se naga sad nekaže.
Sve bieloće da pred oči
Izberu se i sjedine,
Drobni biser od iztoči,
Jasno srebrò, snieg s planine
Kon bieloće mile i drage
Bojnieh diklic' tamne ostaju,
Ké u bistrieh vodah nage
Jakno zviezde trepte i sjaju.
Na zamiernu, na jedinu
Njih bieloću svietlu izbranu
Bistri jezer ončas sinù,
Živiem ognjem voda planù.
Ozeleni kraj u travi,
Trava u cvietju ostà okoli,
Bližnje dubje po dubravi
Granje u vodu skloni doli.
Sa sviem' vodam' od svud rieka
Zaletiè se u tiek hàrli,
S travom, ś cvietjem, s dubjem neka
Celiva ih ona i gàrli.

Digitized by Google

Nieka 'e rudi pram vàrh čela
U obluk zlatan pokupila,
Nieka niz bio vrat razplela,
I vàrh vodah njim zdaždila.
Nu kći kralja od Mogora
Liepša i svietlja svieh se ukazà:
Njoj iz bielieh pàrsih zora,
Sunce iztieče iz obraza.
Bielja 'e vidiet ona vele
S drugam' ploveć sried jezera,
Neg li od mora vile biele
I od spievóca kufa pera.
Čiem nje vlažni pram od kosi'
Tiho pàrši s hladka blaga,
Iz zlata joj biser rosi
Po cviećicu lica draga.
Ovaka se niegda objavì
I božica svietla od lova,
I po jezeru u dubravi
Naga ovako s drugam' plovà.
Ovako se 'e i ljuvena
Liepa mati ukazala,
Iz sniežanieh kada piena'
Sried morskieh se rodì vala',
Ali ohole dikle liepe
Čas nemogu stat bez rati,
I u zabavah sladcieh hlepe
Bojnice se ukazati.
S jedne strane šes ustaju,
S druge opeta šes protiva,
Sve se vodom oružaju,
Zatiecat se svaka uživa.
Jedna suproć drugoj plove,
Jedna drugoj prieti smeću,
Sada one, sada ove
Vodu uzimlju, biser meću,

Digitized by Google

Čiem bojnice liepe i nage
Čine ovake igre u vodi,
Tere svaka varke drage
I hitrine iznahodi:
Eto od trubalj' i od vapajah
Zamnie okolo sva dubrava,
Lovci ih kruže sa svieh krajah
Kraljevića Vladislava.
Nieki u ruci hàrbu nosi,
Kopje vito nieki ima,
S ognjeniem' su puškam' mnozi,
Mnozi s lucim napetima.
Oni vode bàrze hàrte,
Lovne jastrebe ovi dàrže,
Tražeć vižli svud se vàrte,
Psi ini laju, konji hàrže.
Mlad kraljević bieše odprie
Obkružio polja ciela;
Sokó mu se sivi vie
Vàrh svietloga vedra čela.
Ptica ohola sried visine
Plemenita jata tiera,
A na vàrste manje ine
Màrzi trudit bàrza pera.
Stiže, tko se nepriklonja,
Za priklonim letiet neće;
Nu što udara, sve pred konja
Vladislavu slavnom' meće,
Kô tim veleć: »Toli mnoge
Ni'e ni jake sile od svîta,
Koja ovako pred tvé noge
Pasti neće predobita.«
Razlicieh stada zvieri'
Od svud skaču zatierana,
Od lovacah družba ih tieri,
I u krug sbija sa svieh strana'.

Digitized by Google

Bieži bez traga i bez puta
Hitra kuna, zec pun straha,
Vepar, kaplan, ris, košuta,
Jeljen bàrzi, sàrna plaha.
Lovcim dubrava u okolo
I oružjem sva se obtieče,
Krotko zvierenje i oholo
Sbieno u jatu jednom teče.
Nu kraljević kô zamieri,
Što dubrava kriaše ova,
Viknù: »O družbo, pust'te zvieri,
Sriećniega nam evo lova!«
Sokolica svàrće oči,
Odkle buka strašna izhodi,
I kô pozna, što je uzroči,
I kô vidiè, što se sgodi,
Vapie drúgam: »Prešno svaka
Na oružja, na obrane,
Nepriateljah množ nas jaka
Obtekla je s svake strane.«
I u to iz vode hàrlo izkače,
I uzam ruho na se meće,
Samom sabljom medju mače
Usàrnuti spravna 'e veće;
Vriemena bo ni čas nije,
Da oklopjem pàrsi opaše,
Da kacigom čelo skrije,
Da na bàrza konja uzjaše.
Nu nje drúge bàrze toli
U izašastju bit nemogu,
Da ih vlas bàrža neokoli
Nepriateljskom u nalogu.
Što da učinit mogu nage?
Predobita 'e svaka sama,
Ne od protivne sile i snage,
Nu od istoga svoga srama.

Digitized by Google

Ni'edna oružja nepopada,
Nit u drugo trati sila',
Neg li odiećom jedà mlada
Naga bi se zaštitila.
Tako lovice u lovu se
Uloviše pri lovini,
Pače gusa u sried guse
Inieh plieneć plien se učini.
Tako i jato bielo u vodi
Od sniežanieh kufah plove'
Igre nove iznahodi
Pod žubere sladke i nove;
Nu ako upazi orla siva,
Gdie nanj leti iz visina',
Sklapa krila, glavu skriva,
Ni igra veće, ni začina.
Kraljević se blag odveće
Uhitjeniem diklam kaže,
Kô one inieh, on njih neće
Vezat, samo im stavlja straže.
Sokolica nu viteška
Negubi se, što sama ostà,
U desnici sablja težka
Za cielu joj vojsku 'e dosta;
Pače drúge nje, videći,
Da su u robstvo već upale,
Skače gdi je skup najveći
Nepriateljske od navale.
Jakno tigre zvier sàrdita,
Iz planinske kadno spile
Lovac skupi i pohita
Porode joj drage i mile,
Puna biesa i čemera.
U plahom se kàrši tieku,
I zlotvora dočim tiera,
Reži u gnjevu strašnu i prieku:

Digitized by Google

Tako puna sàrdžbe ognjene
I ohola bojnica je,
Čiem u plienu zaplienjene
Oslobodit drúge haje.
Medju oružja, medju konje
Neteče ona, nego leti,
Tere smàrtne i pokonje
Raspe lovcem vika i prieti.
Napried, nazad, s desna, s lieva
Gràd udarac' smàrtnieh válja,
Dažd od leške kàrvi lieva
Topeć mieśta bližnja i dalja.
Lomi, kàrši, tre, potlača,
Bije, sieče, pleše i meće,
Sto desnicah i sto mača'
Da ima, mogla nebi veće.
Leha i Kraka ubi ujedno,
Mačem prodje oba hàrlo,
A nemilo i neredno
Vitoslavu priklà gàrlo.
Preko pasa Gjurgja udara,
I razsieca u dva diela,
A odnese u Gašpara
Vàrh od glave vas do čela.
Stučè Ostoi bočom glavu,
I moždani sve mu proli,
On vas streptiè, i u kàrvavu
Blatu pade na tle doli.
Još Biserko diete mlado,
Ružom lice komu zene,
A veselo sjaju i rado
Oči liepe i ljuvene,
U plahoći bez obzira
Na bojnicu čiem nasàrće,
Izpod sablje britke umira,
Kú ona plaho nanj obàrće.

Digitized by Google

Ali jedna zatočnica
Što da može proć tisući,
Budi zmija krilatica
I ognjeni zmaj gorući?
Okó nje su sjedinili
Poljaci se svi u buci,
I sto mačah izvadili
Suproć jednoj samo ruci.
Smiona dikla neima straha:
Ali čiem ih bije i tuče,
Iznenadke sriēd zamaha
Vitežka joj sablja puče.
Neustavlja se, bočom lupa,
I u zlotvorskoj grezhe kàrvi;
Nu od leškoga svak čas skupa
Od svud množtvo veće vàrvi.
Tada u smàrtnoj čiem pogubi
Kraljević je slavni gleda,
Prie neg život mlada izgubi,
Skače s konjem sam naprieda;
Raztiskuje i uklanja
Sve viteze svoje s strane,
I da 'e ničii mač neranja
Njegoviem joj čini obrane.
Ni'e hrabrenom' Vladislavu
Viek u sàrcu moć podnieti,
Liepu bojnicu i gizdavu
Da neredno vidi umrieti.
Spomenjuje nje jedina
I zamierna bojna dila,
Sried bogdanskieh kad ravnina'
U pomoć je caru bila.
A i toliko ona 'e liepa
I u sàrdžbi i u gnjivu,
Da pogledom stienje ciepa,
I u ognju sgara živu.

Digitized by Google

Ni kraljević viek bi uteći
Od nje drazieh očih mogó,
Da neustavlja obzir veći
Sad željenje svoje mnogo.
Kriepku on misó ima ovu,
Da u nijedno vieku doba
Vitezu se Jezusovu
Želiet Turkínj nepodoba;
A i ures drag sunčani
Od své liepe vierenice,
Ki u sàrcu gleda i hrani,
Neda mu ino želiet lice.
Sokolica ali veće
Videć ino da nemore,
I da iz ove ima smeće
Razsutje izit nje najgore,
Za nikako neupasti
U poljačke živa ruke,
Smiona gàrdi bez prepasti
Ognje, mače, striele i lúke.
Pri slobodi smàrt nehaje,
Tiska, i nazad tako uzmiče,
A i kraljević neprestaje
Vapit, nitko da 'e netiče.
Nu ni'e puta već naprieda,
Vojska 'e pred njom, za njom rîka,
Što će? Kud će? Da se preda,
Vladislav joj slavni vika.
Bojnica se netàrpeća
Sva plam živi na ovo stvara,
Rieč joj izriet neda smeća,
Rukom samom odgovara.
Ali se opriet zaman sili,
Na nju jednu svak se puti,
Predat joj se 'e trieba, ili
Sasma ludo poginuti.

Digitized by Google

Tiem stegnuta s tieh nesgoda'
U rieku se meće doli,
Štraplje uzgori plaha voda,
Kraj zamniva vas okoli.
Na vàrh ona iz dna skače,
I na izmienu ruke od lìra
Sve što može bàrže i jače
Pruža, dílji i prostira.
Plove jakno laka riba,
I gdie s druge strane pazi,
Da se od rieke kraj prigiba,
Sliedi, i na dvor hàrlo izlazi.
Kraljević se slavni čudi
Nedobitno pazeć smînje,
I slobodu mnogu sudi
Od hrabrene Mogorkinje.
Tiem sried skupa svieh junaka'
Spàrva 'e riečim hvali i slavi,
Za podoban dar joj paka
Uhitjene drúge odpravi.
Bojne konje, svietla oklopja,
I ostalo sve što otè:
Štite, striele, lúke, kopja
Šlje joj na čàs nje liepote,
Veleć: »Da znaš, mač, sried moje
Ki desnice vidiè sjati,
Jur se opasà za gospoje
Slobodivat, ne hitati;
Zašto zasve da turački
Strah je i rasap naša sila,
Kraljević je svud poljački
Štit i obrana liepieh víla'.«
Nu kô bojna dîkla uza se
Opet mile druge vidi,
S tolikoga dara sva se
Panji, gubi, smeta i stidi.

Digitized by Google

U pameti misleć hodi,
Kô bi mogla zahvaliti;
Nu načina nenahodi,
Tiem ovako stà vapiti:
»Kraljeviću glasa mnoga,
Dobita sam ja dobita,
Ne od oružja, nu od tvoga
Blagodarstva plemenita.«
Kô ovo reče, diže s vrata
Liep ogàrljaj hitro sglobjen,
Vas biserom vàrhu zlata
I kamenjem draziem pobjen.
Slovima se on obtieče,
U kieh pismo štie se od sgara:
»Svak odstupaj na daleče,
Mogorskoga kći sam cara.«
Za uzdarje poslà ovo
Vladislavu hrabrenomu,
Veleć, da ime svud njegovo
U sàrcu će nosit svomu,
I da u napried nigda veće,
Za harna se ukazati,
Proć kàrstjanim ona neće
S drúgam' svojim' vojevati.
Pak oružja na se stavi,
I na vrana konja skoči,
Tere s družbom put upravi
K carstvu otčinu put iztoči.
Nu k iztočniem stranam svieta
Čiem bojnica liepa jaše,
Càrni 'e hadum ,eto srieta,
Kizlar-aga koga slaše.
Spàrva joj se on poklanja,
Kako običaj turska prosi,
Pak u kratko bez kàrzmanja
Kaže glase, ké joj nosi.

Digitized by Google

Veli: »Od slavna cara Osmana
U iztok, gdie sad s vojskom ide,
O kraljice ti si zvana,
I ove drúge, ké te slide.«
Sokolica na glas ovi,
Ki s veseljem sliša mlada,
Konja obratja na put novi,
Puti se uprav Carigrada.
Srieđ stravljena sàrca svoga
Čas nemože mira imati,
Da joj cara ljubljenoga
Prie se željnoj nagledati,
Koga ni dug put, ni vrieme,
Ni ina ijedna stvar na svieti
Ni'e s prigodam' razlicieme
Mogla izet joj iz pameti.

Digitized by Google

Pievanje deseto.

Sadàržaj: Vladislav oslobodivši od Sokolice zaplienjene gospodje, siedè s njimi i sa svojim družtvom kraj rieke na gòsbu, kad eto dodje mu glas od otca, neka se prie noći vrati u grad, jer se carski poklisar u Varšavi čeka. U grad hodeć pieva mu putem nieki gospodičić piesmu o posliednjem turskom ratu. Carski poklisar biaše se mnogo zadàržò na putu; došavši bo do Kamenice uzbojà se dalje od guse, nego pošlje ulaka kralju, moleći ga za sigurnost. Kralj mu dade stražu od Kozakah, i tako dodje do Varšave, i ondie na briegu razapne šator. Sutradan ulazi u Varšavu, i nosi bogate darove. Dolazi u dvor kraljevski; tamo vidi dva reda kipovah od starih kraljah poljskih, i podje pred vieće. Tri su viećnice: Sborovski biaše odredjen, da u sriednjoj poklisara zabavi, dok se odluči, što će mu se odgovorit.

Zatravljena Sokolica
Da prie vidi cara mlada,
S drúgam' leti jakno ptica
Put bieloga Carigrada,
A Poljaci svi veseli,
I gospodje slobodjene
Na obilne su gosbe sieli
Pokraj rieke sviem studene.
Na čás dana sriećna toli,
A u zdravlje kraljevića
Zdravice se u okoli
Napijahu od mladića'.

Digitized by Google

Još na slavu poljske krúne,
Pod glas skladnieh začinakah,
Rujna vina čaše pune
Služahu se od junakah.
Prodje zdravica, i u zdravje
Své kraljevske vierenice
Napio slavni Vladislav je
S čašom zlatnom sried desnice.
Veseo ostatak danjih časah
Lovci ovako čiem trajahu,
Česti glasi iza glasah
Kraljeviću dolietahu.
Ulak, najprie koi dodje,
Naviestio mu ovo biše,
Od Turkinjah kô gospodje
Varšovske se zaplieniše.
Doniè drugi, kô 'e veseo
Kralj i s njime vas puk ini,
Da 'e Vladislav slavni oteo,
Kleta gusa što zaplini.
Hàrlo tekuć prispiè treći,
S njim poruka nastà ova:
Da s gospodom čas neckneći
Gre kraljević put Varšova,
A to prie noći neka
U gradu se nadje unutra;
Jer poklisar carski čeka
U osviet se biela jutra.
Kô dobitnik od iztoči
Čù zapovied otca svoga,
Na bàrzoga konja skoči
Naglo sliedjen od svakoga.
Gospodičić mlad pred njime
Da od puta trud mu skrati,
Kliče glasom velicime
U ovi način popievati:

Digitized by Google

»Podiže se plaho diete,
Mlad car Osman s Carigrada
Na pogube, raspe i štete
Poljskieh poljah i livada',
Da čestitu krunu lešku
Sabljom smakne i potlači,
I pod tursku silu težku
Nje kraljestvo uharači;
Ali istine buduć glase
Kralj poljački veće čuo,
S neizmiernom vojskom da se
Car na njega podignuo,
Zapovidiè, sa svieh strana'
Da vojvode sve najveće,
I gospoda ina izbrana
U varšovsko dodju vieće,
Gdie buduć se razumile
Turske sprave strašne odviše,
S mnoziem' silam' mnoge sile
Susriesti se odlučiše.
Poletieše zapoviedi
Po prostranoj kraljevini,
Put Varšova da svak sliedi
Pod oružjem u bàrzini,
Da na vojsku svak se kupi,
Da se oprieti svi sjedine
Silnom' caru, prie neg stupi
Na podoljske pokrajine.
Sva se zemlja na glas ovi
Sbučà, sbuni i podižè,
Vàrve od svud vitezovi,
K Varšovu se svak približe.
Inostrane krune i knezi,
S kiem' Poljaci družtvo imaju,
S vojvodami i s vitezi
Na njih pomoć i oni ustaju.

Digitized by Google

Prosuše se stiezi svudi,
Trublje bojne glase daše,
Od razlicieh vojska ljudi'
Na ravnomu polju staše.
Sinu svomu kraljeviću
Kralj šibiku nad sviem' podà,
A ime Karlu Hodkieviću
Od vojvode svieh vojvoda'.
Sunčano se svietlo oko
Liepšieh vitez' nenagledà,
Svi jezdjahu u široko
Pod načinom skladna reda.
Zaletiè se iz sievera
Na iztočna ljuta zmaja,
I prostriè bàrza pera
Poljski oró put Dunaja.
Slavna kralja vojska izbrana
Pod krili mu staše tada,
Cviet junačkieh leškieh strana',
I Krakova ures grada.
On mazovskieh preko poljah
Dodje ruske na granice,
Pak uprieči put Podolja
Uprav tvàrde Kamenice.
Stàni se odtle na krajine,
Gdi od Niestera rieka teče,
Ter pogleda iz visine
Bistriem okom na daleče.
Ali onudie od Dunava
Pazeć sletiè siva ptica,
Gdie slavnoga Vladislava
Suncem sjahu vedra lica,
Veleći mu: Zapovieda',
Kud ću obratit bàrziem' krili,
Kud li kazat put naprieda
Nedobitnoj tvojoj sili?

Digitized by Google

Eto u staro Drienopolje
Otmanović izišo je
Na široko ravno polje
Taboreći čete svoje,
Pače se je i odtole
Sam na konju it podigó,
Da bi tvoju, o sokole,
Nedobitnu dobít stigó.
Nu što velim? Nove glase
Kraljeviću! čuj izbrani:
Prešo 'e Dunaj, približà se
Plahi Osman k ovoj strani,
Eto moje bistro oko
Veće ga je ugledalo,
Polje mu je sviem široko,
Neizmiernoj vojsci malo.
Zasiedi mu ti mostove
Preko Pruta i Niestera;
Jer sám pogled vojske ove
Razbiena ga natrag tiera.
Cieni diete, s bojnom rati
Da se 'e umiešat sried junakah,
Kô u saraju vojevati
S kolom liepieh dievojakah;
Misli, iz lúka vitezovi
Što potežu smàrtne strile,
Da su posmiesi i celovi,
Kiem' ranjaju usti mile,
A zatočne ravne strane
Bojna polja sried zavade,
Pàrsi lierne i sniežane
Turkinjice liepe i mlade.
Ah! čuj, u što diete uzda se,
Kad se 'e na boj s njim spravljala,
Carica mu 'e zlatne vlase
Za tetivu lúka dala,

Digitized by Google

Veleći mu: Sladki brače,
Ti iz moga strieljaj prama,
Ja zlotvore tvé najjače
Pogledom ću sharat sama,
Ti desnicom tvóm hrabrenom,
Ja ću očima daždiet smàrti,
Mahramicom pozlatjenom
Trudjahnu ti znoj otàrti.
U toliko i ti odpravi
Vojevodu sajdačkoga,
Da na moru razbie plavi
Nepriatelja silna tvoga.
On s Kozacim, od kieh sada
Glava 'e stavljen, u dobiti
Do samoga Carigrada
Lasno sve će poplieniti,
Pače još će proć naprida
Vlas njegovieh vojničara',
Za izet tvàrdieh iz obzida'
Korevskoga tamničara.
S druge strane pod oklopjem
Radovilski knez otidi,
Ter na Vitoš s vitiem kopjem
Proz planinu staru uzidi.
Nemaniću bud' Stiepanu
Ti namiesnik krune carske,
Čiem pod tobom zemlje ostanu
Sàrbske, raške i bugarske.
Zamojskoga, i najbolje
Još viteze makni sade,
Da na staro Nikopolje
Tvoj dobitni stieg usade.
Tu se Marka Kraljevića
I Mihajla vojevode
Još popieva bojna srîća,
Smienstva, junačtva i slobode.

Digitized by Google

Skokni konja po Kosovu,
Gdi ubi Miloš cara opaka,
A k bielomu Smederovu
Pošlji kitu tvieh junaka',
Duh da odahne, i počine
Ukopanieh pepeo kosti'
Gjurgja despota i Jerine,
Kieh zet Murat ožalosti.
Nu tvú vojsku nebrojenu
U dvie vojske prie razdili,
Ter na polju otvorenu
S jednom se opri turskoj sili,
A s drugom je iznenadne
S strane obkruži i zateci,
Ter smetene i neskladne
Glave sveži, puke izsieci.
Sbodi konja, uzmi veće
U desnicu kopje vito,
Bog je s nami, od tvé srieće
Nevierstvo je predobito.
Ni'esu od množtva Turak' sade
Junaci se tví prepali,
Jer da nebo odsgar pade,
Na kopjih bi ga uzdàržali;
Nu su Turci izčeznuli,
Sieverne im zviezde priete,
Jer pogubu njih su čuli,
Kad na carstvo siedè diete.
Preko Càrna Mora doni
Osman sablju vàrh kàrstjana';
Preko Càrna Mora goni
Sad kàrstjanski mač Osmana.
Čù kraljević glas pun srieće,
I u bogdanske zemlje ravne
Pod orloviem stiegom veće
Čete uvede na boj spravne.

Digitized by Google

Suproć njemu car sàrditi
Od sto vojskah s vojskom dóje,
Kojoj nebi prebrojiti
Svi jezici mogli broje.
Na oružje se s obie strane
Dodje, i u buci vas sviet zamni,
Sdaždieše u ognju smàrtne rane,
Sve se smete, dan potamni.
Kon Niestera Niester veći
Turske kàrvi tu proteče,
I u nevierskom raspu i smeći
Jedva s glavom car uteče.
A sad carski dobitniče,
Kraljeviću naš hrabreni,
Gdie zapada, gdie iztiče,
Sliedit smo te pripravljeni.
Ne od hlapah, kí na jata
Zatierani na boj hode,
Nu 'e tvá vojska izabrata
Od vojvodah i gospode,
Kí svi vape: Pri Dunavu
Nestoj, nego prostri sada
Našu, tvoju, božju slavu,
Od iztoka do zapada.«
Tako junak popievaše;
Ali uz vedra kraljevića
Veće u Varšov družba jaše
Svietlieh mladic' i mladića'.
Svak se vidi od svud teći,
Na vratieh ga svak je srio
S gospodjam' se veseleći,
Kieh on bieše slobodio.
Po prozorih sa svieh strana'
Dievojčice liepe sjaju,
I od razlika cvietja izbrana
Dažde obilne prosipaju.

Digitized by Google

Hvale vas mu puk začina,
Star i mlad ga častit hàrli,
I kralj slavni slavna sina
Rado prima, milo gàrli.
A i poklisar cara silna,
Buduć prošo sve Podolje
I sva ruska miesta obilna,
Na mazovsko dodje polje.
On se u gradu Kamenici
Bieše uzdaržó vele danah,
Što kozački tud vojnici
Vàrtjahu se sa svieh stranah.
Od njih guse neizrečeni
Strah u sàrcu svom oćuti,
Zasve znaše, da otvoreni
Poklisarom svud su puti;
Još bo od onda paša prèda,
I u težkoj ostà smeći,
Odkad s kopjem na se ugleda
Krunoslavu bojnu teći.
Sumnji, i svedj mu sumnja čini
S uzroka se bojat tega,
Kako ona, da se i ini
Upoznali nebi u njega.
Tiem dokle se ulak vrati,
Koga u kralja posló biše,
Nehteć napried putovati,
Odocni se on saviše.
Nu kô primi, da vojvoda
Nad Kozacim podoljskima
Uzdanu mu stražu podà,
Ká ga u putu pratit ima,
I bez sumnje i bez straha
S družbom Kozak' vitezova'
Na ravnine tad dojahà
Ne daleče od Varšova.

Digitized by Google

Na brieg jedan šator meće,
Konja odsieda, na kom jaše,
A vàrh njega i noć veće
Càrni šator svoj steraše.
Tu počinù, dokli opeta
Na iztočna vrata biela
Jasniem stupom zora izšeta
Sva rùmena, sva vesela.
Kralj poljački u toliko,
Nedobitni i čestiti,
Kupi u vieće své veliko
Cviet kraljestva plemeniti;
A to u vedroj slavi neka
Sried vojvodah i sried bana'
Na prestolju on dočeka
Poklisara cara Osmana,
Ki s naredbom tad podpunom
Bieše u mnogoj poslan želji,
Da s poljačkom slavnom krunom
Mir utvàrdi i utemelji.
Ah! ovako s plahe ćudi
Nerazborniem smionstvom gine,
Nepriatelja tko nesudi
Za ono, što je do istine.
Eto usiljen car je oholi,
Poć u iztok spravan gdi je,
Da s darovim sad se moli,
Komu sabljom prieti prije.
Nesmije se ganut diete;
Još bo straši Prut ga rika,
Što nevidi spàrva uviete
Nedobitna dobitnika.
Bieše sunce konje ognjene
Po nebeskom polju udrilo
Sried iztoči razvedrene
Zlateć zorno rumenilo,

Digitized by Google

S iztočnieh se stranah kada
Eto paša carski upazi,
Gdi od Varšova biela grada
U varoše liepe ulazi.
Sried prostrane kraljevine,
Jakno sàrce poljskieh polja',
Stoi Mazovska mimo ine
Sve dàržave liepša i bolja.
Na Visli joj bistroj rici
Varšov grad je vàrh i glava,
U sadanja doba u dici
Dvor mu kraljev svietlos dava;
Tu bo kralji prebivaju,
I prestolja dàrže svoja,
I obćena se vieća staju
Ili od mira, ili od boja.
Pred Varšovom na livadi,
Ká je u svakom ravna kraju,
Vitezovi vidiè mladi
Bojne konjé gdie igraju.
Pri viteškoj toj zabavi
Man poklisar konja plaha
Iskà od igre da ustavi,
Dokli u gradska vrata ujahà.
Janjičarah sto naprieda
U šarkulah s perjem jaše,
Spaholjanah peset reda'
Tihiem jezdom sliediaše.
Opeta je broj konjika'
U odiećah plemenitieh,
Horugvah im množ razlika
Vàrhu kopjah trepti vitieh.
Dug red mladieh pak dietića'
S razliciem se darim kaže,
Kralja i slavna kraljevića
Otmanović kiem častjaše.

Digitized by Google

Tries konjah je u povodu
Arapskoga od plemena:
Ognji u gledu, vihri u hodu,
Vàrh morskieh bi tekli piena';
Suho im zlato sedla skovà,
Sakrafoče biser nizà,
Dragi 'e kami sried njihova
Čela vidiet sunce iz bliza.
Tries lukovah s tàrkačima
Nakitjenieh prebogato;
Zamieran je ures svima,
Sve 'e drag kami, biser, zlato.
Još tridesti bridkieh sablja',
Kiem izvàrsnos iztok dava,
A s nebesah suncu ugrablja
Zràke svietla sviem naprava.
I tridesti robinjica',
Zlato im čisto pram nadhodi,
Zora iz čela, a danica
Iz očih im bio dan vodi.
Pogleda su sve razbludna,
A obličja gospodična,
Liepota je njih prečudna
Božicama rajskiem slična.
Mladomu ih Vladislavu
Osman mladi car posila
Za razgovor i zabavu
Sried pokoja draga i mila.
Jaše paša najposlie,
Konj pod njime ponosit je,
Oko glave od svudie
Snìežani mu vẹo svít je.
Bieli risi càrnieh piega'
Zlatan kavad svud mu rese;
Do samoga pasa u njega
Sieda brada prostire se.

Digitized by Google

Na uzdi dàrži jednu ruku,
Pri parsieh drugu hrani,
Kažuć u njoj svemu puku
Carski u zlatu lis poslani.
Vojvodah mu šes je okolo,
Kiem' naredi kralj ga sriesti,
Odievęni svi su oholo,
Svietla obličja, stavne sviesti.
Njih su konji vidiet taci,
Da netiču tle, čiem jezde,
Pače rek' bi, hitri i laci
Pružit će se sad na zviezde.
S oviem redom, u ovoj slavi
Gospoda ga družeć ova,
Poklisar se carski upravi
Kraljevskieh put dvorova'.
Kraljevski se bieli dvori
Dižu i více put nebesa'
Ponosito k zviezdam gori
Na prostoru puni uresa.
Na mramornieh stupieh, koji
Liep red kažu, svakolika
Naslonjena gradja stoji
Plemenita i velika.
U prostrana vrata lipa
Kô se ulazi, u dva reda
Udieljanieh broj se kipa'
Starieh leškieh kraljah gleda.
Tako im umiè hitrieh ljudi'
Viešta ruka slike utvorit,
Da tko ih pazi, živieh sudi,
I da sad će progovorit.
S bieliem gnjezdom orlovime
Leh se u jednoj ruci objavi,
Dàrži u drugoj grad, kom ime
Od našastja gnjezda stavi.

Digitized by Google

Dubrava mu je oko čela;
On bo iz dubrav' skupio je
U gradove i u sela
Puk, kom' ime podà svoje.
Krak se za njim pak udielja:
Dàrži u rukah grad i ovi
Kraka svoga graditelja,
Ki s imenom i sad slovi.
Primislav se s štitim pazi
I s kacigom dubskieh korah;
Oružjem bo tiem porazi
Ugre, i izagnà preko gorah.
Leh se drugi vidi opeta:
Stoi konj uzanj; on bo steče
Oblas, što u svá mlada lieta
Bàrziem' konjim tiek preteče.
Dàrži u rukah lúk i strìle,
Kiem' obranì od cesarske
Velikoga Karla sile
Puke slovinske i ugarske.
Pjasto sliedi: ruka jaka
Pod jarmom se još proslavlja,
Volovom ga spàrva, a paka
Nepriateljim svojim stavlja.
Kip je za oviem, komu od kosi'
Vàrh plećih se vlas prostira,
Kàrs u rukah zlatan nosi,
A u nebo oči upira,
Miesislav je ime od slave,
Ké u svetoj vodi umiesi,
Kój on pàrvi vàrh od glave
Prignù, i kàrstom čelo uresi.
Boleslav je sin za njime
Na prestolju s krunom sgara,
Kú s imenom kraljevskime
Pàrvi on primì od cesara.

Digitized by Google

Kon njega se pismo izdube,
Ruske vojske kô potlači,
Pomorance i Kašube
Primi, a Pruse uharači.
U odieći kaludjera
Kažimir se pàrvi udielja:
Još križ dàrži, kiem zatiera
Kralj redovnik nepriatelja.
Boleslav se pod oklopjem
Krivousti gleda i broji,
On na konju s vitiem kopjem,
I s pereniem štitom stoji.
Vladislava otca svoga
Spried priliku dàrži od zlata,
Na štitu orla poljačkoga
S cesarskiem sried nokata'.
Stiezi, oklopja s mačim, s štitim
Pod lovorniem vise viencem,
I sve što ote predobitim
Prusom, Ugrom, Čehom, Niemcem.
S bieliem orlom stieg dàržeći
Kažimiru 'e drugom slika;
Tiem bo plešuć glavu smeći,
Ime dobi od velika.
Lauš pak je: zagàrljena
Na štitu mu 'e Visla i Sava,
I dostojno narešena
Dviema krunam' jedna glava.
S druge strane pàrvi u redu
Kip se kaže plienim kitan,
Jagelon je po pogledu
Kralj i junak nedobitan.
Slava u vodi sdaždiè s nebi,
Da ga vlada vojujući,
Kad Vladislav ime sebi
Kàrsteć se uze, svo'e dà kući.

Digitized by Google

Na štitu mu 'e oklopljeni
Konjik, ki čiem konja teče,
Digo 'e u obie ruke ognjeni
Mač vàrh glave, da udre prieče.
Slavna otca sin hrabreni
Druži, silnom' triesku sličan:
Još mu iz lica siva ognjeni
Turski poraz, kiem je dičan.
Naličje uzanj stoi viteško,
Mlada kralja mož' sviedočit,
Svija i stresa kopje težko,
A konj pod njim sad će skočit.
»Vladislavu,« sgar se piše,
»Dobitniku slavnu carskom'
Tretju krunu zviezde svìše
Nad Poljačkom i Ugarskom.«
Sablje, luci, kopja, štiti,
I plien je od svud, ki mu ostavi
Beg u gorah predobiti,
I car Murat na Moravi.
Od mramora pak je bîla
Stup udieljan, pišu slova:
»Kralj dobitnik niemškieh síla',
Rasap turskieh vitezova'.«
Na štitu mu 'e oró oholi,
Lis masline u kljunu ima;
»Kažimir sam,« štie se okoli,
»Viernim, smeća odmetnima.«
Od bronca opet stoi uzgori
Kralja Alberta slika ulita,
Okoli joj svud su odori
Tatarina predobita.
Druga uza nju sva se bieli,
Pram pod krunom sám se carni,
Zlatno pismo odsgar veli:
»Kralj Lesandro blagodarni.«

Digitized by Google

Tretja uz ovu izdielana
Sliedi uzmnožna i velika
S krunom, s kóm je sgar vienčana
S maslinome lovorika;
Veličinu kaže svoju,
Obraz svietli, pogled stavni,
S pismom: »U miru i u boju
Šišman pàrvi kralj preslavni.«
Duga 'e zemlja, slava 'e dilja,
Ká od imena raste svoga;
Razbì Tatara i Vasilja,
Silna kneza moskovskoga.
Šišman drugi stoi za njime,
Vedru sliku zlato odieva,
Od Augusta slavno ime
Ki ponovì, čiem kraljevà.
Oró konjiku oklopljenu
Na štitu mu družbu čini;
On bo u vieću sdruži obćenu
Litvu k poljskoj kraljevini.
Za ovom kralja i junaka
U ugarskoj je kip odieći;
S buzdohanom ruka jaka,
Rek' bi, stoi još prieteći.
Pismo se odsgar zlatno gleda:
»Stiepan Bator«: ovo'e dosta;
Slava ostalo pripovieda
I glas, za njim koi ostà.
Od oružja sto'e gomile,
Ké kralj vitez otè i donì,
Kad moskovske razbì sile,
I odmetne Pruse skloni.
Prilika ova zaglavila
Bieše oba svietla reda,
Kô tiem veleć: Preko dila'
Mojih nije proć naprieda.

Digitized by Google

Mnozi kipi mnozieh kralja'
Medju oviem' joŝte slide;
Ali ih kriju miesta dalja,
Slike im se spried nevide.
Krie ih miesto; nu zamani,
Ako im ime udieljano
U slavnieh se dielih hrani,
Svemu svietu tiem je znano.
Nu kô paŝa prebogata
Silna cara od iztoka
Na velika dodje vrata
Dvora svietla i visoka,
Eto izmedju skupna puka,
Ki od svud vàrvi i izlazi,
Tvàrdu stražu od hajduka'
Pod ognjeniem' puŝkam' pazi.
Vitežkoga konja odsiede
Sa svom družbom, ter se veće
Proz razlika miesta uzvede
Pred veliko gori vieće.
Sried dvorovah, kiem' sve strane
Mnogi ures pokrio je,
I velike i prostrane
Tri viećnice redom stoje.
U najpàrvoj stat se vide
Sve mladići plemeniti,
Kí kraljevsku dvorbu slide
Za na svietle časti uziti.
U drugoj se kupe i staju
Plemići opet zrielieh lita',
Koji kralju na glas daju,
Tko uliezti k njemu pita.
Kralj u tretjoj, nada svima
Veličinu ká prostira,
Poklisare svietle prima,
I od vladanja vieće sbira.

Digitized by Google

Ali u vieću u toliko
Dočim sviète svak prinese,
Ter se odluči svekoliko,
Što odgovorit paši će se:
Sborovski se knez odpravi
Obran medju mudriem sborom,
Poklisara da zabavi
Plemenitiem razgovorom,
Ki se oglasio bieše od davna,
I prosuo svud besiede,
Da od silna cara u slavna
Kralja zacieć mira grede.
Svietli ban se diže time,
Kóga slave svudi lete,
I u viećnici sriednjoj s njime
U način se dvoran sriete.

Digitized by Google

Pievanje jedanaesto.

Sadàržaj: Viećnica sriednja u palači kraljevskoj u Varšavi čudne je liepote. Zidi su obstàrti svilom, na kojoj je vas prošàsti boj tako preizvàrstno i živo izvezen, da je svakoga viteza poznati. Turčin se čudi tolikoj umietnosti, pozna svakoga od svojih Turakah, i želi znati takodjer imena poljačkih vitezovah. Tu mu kaže Sborovski redom junake, koji su se bolje podnesli; ali spazivši paša i svoju sliku medju onimi, što su biežali; nehtiè više od srama gledati. U to bude pozvan pred kralja, gdie s velikom riečitosti mir ište i dobie, pak bogato nadaren uputi se u Carìgrad.

Viećnica je sriednja u sebi
Te naprave, te lieposti,
Da tko je u njoj, viek se nebi
Nagledao od milosti.
Bogato je narešena,
Pokriva je sa svieh strana'
Svila zlatom izpunjena,
Na razlike slike tkana;
Tu bo iznova slavna sgoda
Dobiti se lanjske složi,
Koja Turcim prikor podà,
A Poljacim čáš uzmnoži.

Digitized by Google

Izvàrsnosti svak se čudi:
Nebo je odsgar, zemlja okolo,
Stiezi, trublje, konji, ljudi,
Silna oružja, bienje oholo.
Car se gleda, plaho diete,
Gdie se digó s Carigrada
Na pogube, raspe i štete
Poljskieh poljah i livada'
S njim se pazi oružana
Množ nesgledna na sve kraje;
Gubi ime polje i strana,
Što oko vidi, sve vojska je.
Ali opeta glasoviti
Poljački se kralj objavlja,
Za kraljestvo obraniti
Gdie prot caru vojsku spravlja.
Svud se paze bàrzi ulaci
Hàrlo obtiecat svaku stranu,
Da u red skaču svi junaci
Krune obćene na obranu.
Letiet gledaš zapovìedi
Po prostranoj kraljevini,
Put Varšova da svak sliedi
Pod oružjem u bàrzíni.
Vidiš on čas na glas ovi,
Gdie se zemlja sva podiže,
Gdi od svud vàrve vitezovi,
Gdie se oružjem sve užiže;
Gdi inostrane krune i knezi,
S kiem' Poljaci družtvo imaju,
S vojvodami i vitezi
Na njih pomoć i oni ustaju,
Gdie se mnoga vojska sbira
Vàrhu polja sviem široka,
I gdie se orlov stieg prostira
Proć miesecu od iztoka.

Digitized by Google

Nu poklisar sve ostavi,
I uzè pazit k onoj strani,
Gdie s orużjem stoje u spravi
Turci se udrit i Kàrstjani.
Velike se vojske dvije
Vàrhu ravna kažu polja
Kraj prostrane Bogdanije
I granicah od Podolja.
I tako su po načinu
Izatkane séj dàrżave,
Da tko ih gleda, za istinu
Scieni, da su zbiljne i prave,
O krajih polja od rati
Prut i Niester gledat slìdiš,
I akoć oku vierovati,
Romon čuješ, tiek im vidiš.
S jedne strane tu pazi se,
I bez svàrhe i bez miere
Turska strašna vojska gdi se
Jakno miesec na lúk stere.
S druge vojska od Poljakah
Sviem se kaže liepa kita
Od hrabrenieh od junakah
Po izboru skladno svíta.
I toliko slične slike
Tkalac hitri svemu podà,
Da ne samo svak prilike
Pozna od vitez' i od vojvoda',
Nu se u svemu ti biliezi
Od istine još gledaju,
Da bi rekó: Trepte stiezi,
Buče ljudstva, konji igraju.
Pače se oko dotle vara,
I poznanja svačia gube,
Da gdie bubanj svaki udara,
Čuješ, i gdie trublje trube.

Digitized by Google

Izvàrsnostim sieh naprava
Vas zapanjen paša ostaje:
U istinu se upoznava,
I mni, u vojsci opet da je.
Snebiva se, da toliko
Ruke umàrle hitro vezu;
Tiem je ovako on pokliko
Sborovskomu svietlu knezu:
»Tko bì, slavni vojevoda,
Toli umietan medju vami,
Da besiedu i duh podà
Oviem martviem prilikami?
Oružja ova tko osnovà
I lanjskoga boja sile?
Ah! jesu li čuda ova
Ljudske ruke učinile?
Eto pazeć vojsku našu,
Ké je mnoga veličina,
Svakoga u njoj poznam pašu
I Turčina po Turčina.
Još kad bi mi moglo biti
Poznat i one srieće puke,
Kiem je caru odoliti
Od junačke išlo ruke;
Ter bih čuo od svieh ime,
Kô svieh vidieh vojevati,
Nebih mogó u séj vrime
Draže stvari ja slišati.
Na ovo dvorno uprašanje
Od careva poklisara
Knez, ki dielim svud slavan je,
U ovi način odgovara:
»Dobrovoljno tvoj milosti
Ja ću kazat, paša izbrani,
Narode one, s kieh krieposti
Kraljestvo se naše obranì;

Digitized by Google

Nu vitezi tko su koji,
Razabrat je trudno imena,
Gdie sva u skupu vojska stoji
Taborima obgradjena;
Tiem pogledaj, gdi iz taborah
Van izišla sva se odkriva,
Otvorenieh vàrh prostorah
Čekat cara suprotiva.
Taj čas carski paša obratì
Tihi pogled stavna obraza
Poljsku vojsku razgledati,
Gdie mu slavni knez ukazà.
Sunčano se svietlo oko
Liepšieh vitez' nenagledà,
Svi na čete u široko
Sliede u način bojna reda.
Nu poklisar čudom novim
Snebiva se pazeć paka
Pred ovacim vitezovim
Za vojvodu pustinjaka.
Zagunjastio i zarastó
Ovi u kosah vas se vidi,
Postarano lice i tmasto
Kaže od kože suhor blîdi.
Obie mu su noge bose,
Dàrži u rukah križ razpeti,
A konopom opasó se
Po oštrom ruhu od kostreti.
Oči s njega čas nesmeće
Zapanjeni Ali-paša,
I nemože sàrcu veće
Odolieti, da neupraša.
Sborovskomu veli time:
»Tko je oni, gospodine,
Ki ide pàrvi preda svime,
A porušen nad sve ine?

Digitized by Google

U čovieku poharanu
I satrenu onoliko
Kú ste ufat mogli obranu,
Gdie na bienje se ide priko?«
Posmiehnù se tiem riečima
Knez, i ovako odgovori:
»Neboji se, tko pravu ima
Vieru u Bogu višnjem gori.
Od koliena plemenita
Gospodičić jedan je ono,
Kí pogàrdì slavu od svîta,
A obrà bitje sviem priklono.
Blaž na ime on se zove,
I od iztoka do zapada
Od svetinje glas njegove
Po narodieh leti sada;
Na svak čas bo kroz veliko
Dielovanje od čudesah
Kaže svietu, on koliko
Drag je kralju od nebesah.
Po pustinjah nag dočime
Isukàrsta naga slidi,
Medju carom i našime
Kraljem sgode sve previdi.
Tiem noseći križ u ruci
S kraljevićem na boj dóje,
I gdi oružjem ini puci,
On molitvom vojevó je.
Nu besieda moja ova
Sasma duga da neizlazi,
Od poljačkieh vitezova'
Sliša' imena, slike pazi.
Gleda' onoga, ki sried štita
U verigah dàrži lava,
A od zelena perja svíta
Na glavi mu stoi dubrava,

Digitized by Google

I odieća mu sva 'e zelena,
Kóm oklopje sgar pokriva;
I konj zelen oka ognjena,
Rek' bi, pod njim munja 'e živa;
Radovilski knez ono je,
Vodi tri čete iz daleče
Iz najdaljih daržav', koje
Val Niemškoga Mora obtieče.
Oni, oklopja kí oblače,
Za vojvodom ter najprie
Nose kopja, pašu mače,
Konjici su od Prusie.
Pazi opeta družbu ognjenu,
Ká za njima gre smiono,
S puškam' duziem' na ramenu,
Pomoranci sve su ono.
Nakon njih su tvàrde čete
Livonskieh iz prostorah,
S puškam' i one, rek' bi, lete
Jak ognjeni tries vàrh gorah.
Ali gledaj, pak vojnici
Litvanskoga knežtva sliede,
Svi na konjih kopjanici
Pod oružjem bieliem siede.
Glavu imaju Pac-Stiepana
Velikoga kanceljera,
Jaše junak konja vrana;
Vran štit, i vrana ima pera.
Vojvodu opet pazi onoga,
Ki igra konja sviem velika,
Staroste je poljačkoga
Sienievića ono slika:
Modriem perjem vitez mili
Vedro 'e čelo nakitio,
A u pozlatnoj modroj svili
Na ugarsku vas se odio.

Digitized by Google

Za njime se dio s kopjem,
Dio s lúkom vitez' sdruža:
Radogostje pod oklopjem
I Smolensko njih oružà.
Vojničarah vidiet još je,
Kiem su oružja ista i snaga,
Podliesje ih i Pološje
Iz bližnjieh šlju rusaga':
Gled' onoga, ki u desnici
Vitiem kopjem rek' bi trese,
A na zlatnoj mu ugarštici
Žuto perje prostire se;
Zlatne mu su i odieće,
Zlatne konju sve naprave,
Ki se pod njim u skok meće
S perjem žutiem vàrhu glave;
Vojvoda ono slavna imena
Zamojski je ban hrabreni,
Ki Tatara razbì ognjena,
I u plienu mu plien zaplienì:
On za sobom tri razlike
Vitezovah vàrste vodi;
Gledaj, ké su njih prilike,
S kiem li oružjem svaka hodi.
Zamosci su ono vàrlí,
Kiem vàrh glave lete krila,
I konji ih su s kriliem hàrli,
A oružje lúk i strîla.
Vučiem' kožam' su oda svudi
Sebe i kònje sve prikrili,
Ter od konjah i od ljudi'
Vukovi se učinili.
Za bojnicim plasim ovim
Volinski se ono staju,
Bridke vučce pod lukovim
I kopjače svi imaju.

Digitized by Google

A u košuljah kiovski puci
Od gvozdene pak su žice,
Hàrbe i štite nose u ruci,
A na pásu siekirice.
Nut onoga, kóm kaciga
Snieżaniem se perjem kiti,
A i konj pod njim bielji od snîga
Rek bi, sad će poletiti.«
»A Mikleuš ono li je
Ban Senjanski?« priuze paša,
»Ja ga poznam, on najprije
Na oružja udrì naša,
I ovdie s konja snieżanoga
Ognjen junak páli očima,
Jer ta je sila u njem mnoga,
Da mu i od slike strah se ima.«
Odgovori knez hrabreni:
»Ono je, ono, štit mu pazi,
Na komu je plam ognjeni,
Gdi iz snieżane gore izlazi.
Pod klobucim kamiljevcim
Kraičnici za njim jašu,
Bielorusi s Podoljevcim
Puške nose, sablje pašu.
Ali u nebu razvedrenu
Prie bi sbroio sitne zviezde,
Neg vojvode po imenu,
Kí za oviem' opet jezde;
Jer nije u poljskoj zemlji toga
Miesta mala ni velika,
Ké vojvodu neima svoga
I osobna plemenika.
I svi, 'er hoće to zakoni,
Od kraljestva za obranu
Kad vojuje kralj, i oni
Triebi 'e na boj da ustanu.

Digitized by Google

Tiem' četami, koje slìde,
Svietlje slike tkalac podà;
Svi bo u njih, kí se vide,
Plemići su i gospoda.
U bogatoj ono odiećì
Mazovska se četa resi,
Ćorde o pasu, a niz pleći
Vise ognjeni samokresi.
Kalpake im rese risi,
Modre odieće srebro okolí,
A niz lievo rame visi
Ris pod lievu ruku doli.
Opet leškieh vitezova'
Mlados liepiem jezdi jezdom
Iz miesta, u kom s gnjezda orlova
Leh grad pàrvi zazvà Gnjezdom.
S njima upored od Poljaka'
Gledaj drugu družbu mladu,
Odkli stari Krak od Kraka
Podà ime svomu gradu.
U povodu tri jedeka
Svaki uza se vitez dàrži,
A konj pod njim željan tieka,
Rek' bi, skače, puha i hàrži.
Za ugaršticam' zarudjenim'
Trepti perje šarovito,
Visi kaplan pod ramenim,
Stoi u ruci kopje vito.
Ćorda o bedri, štit o pleću,
Dva na sedlu samopala,
Sgar oklopje, a za odieću
Dostegnice svione od zdala.«
»Dosta, svietli gospodine,
Ké se čudo meni odkriva!«
Kliče paša, »do istine
Kraljevića vidim živa;

Digitized by Google

Sried gospode po izboru
On na konju jezdi bielu,
Dobít nosi u pozoru,
Srieću u ruci, slavu u čelu.«
Knez priuze: »Ono 'e slika,
Kój se u suncu ime udielja,
Iztočnoga dobitnika,
Sievernoga branitelja.
Ah! pogledaj, u prilici
Ká mu uzmožnos sja velika!
Mač na pásu, a u desnici
Od gospodstva stoi šibika.
Oklopja se zlatna od sgora
Pod grimizniem plaštom rese,
Sunčaniem ih zrakom zora,
Tako sjaju, svieh naveze.
Štitnika mu dva su okolo:
Nosi jedan bat zlatjeni,
Drugi, trepteć perje oholo,
Kacigu i štit s njom pereni.
Dvanaes konjah, dvanaes vila'
Bojnom se igrom pred njim diče,
Ptica, munja, vihar, strila
Bàrzine im nepretiče.
Starca onoga uzanj gleda'
Zagašenoj u haljini;
Stavan obraz, brada sieda,
Poštovana sviem ga čini:
Ono Karlo Hodkiević 'e
Vojevoda slavni od Vilne,
Komu podà kralj i viće
Nad svom vojskom časti obilne.
Ah! njegova slika u tkanju
Stekla izvàrsnos toliku je,
Da bi rekó pazeć na nju:
I sad misli i svietuje.

Digitized by Google

Pazi uz njega zatočnicu,
Ká pretieče dielim slavu,
Korevskoga vierenicu,
Nedobitnu Krunoslavu.
Nje konj zlatni sliku prima
Od sunčanieh konjah s nebi,
Pokli vele svietlje ima
Sunce od sunca on na sebi.«
»Dobro poznam,« paša veli
»Ja bojnicu slavnu svuda;
Oči su je mé vidieli
Veće putah ne bez čuda.
Nu ono li, svietli kneže,
Milosti je vaše slika,
Ká na ljubav svú priteže
Sàrca oholieh protivnika'?
Perje rumeno i rumena
Vàrhu oružja sgar naprava,
I zrak lica razvedrena
Svakomu se poznat dava.«
»Slika 'e ona od jednoga,«
Knez s posmiehom miliem veli,
»Priatelja draga tvoga,
Ki te služit u svem želi.«
»Da oni ostali tko su veće,«
Priuze paša, »kí uz vás hode?«
Odgovara knez: »Najveće
Od kraljestva vojevode.
Čeljad sviesna i krieposna,
U slobodi ká boravi,
Druge uzde ter nepozna,
Neg kú sama sebi stavì.
Gledaj, kô se svi ponose
Odieveni prebogato,
Ter vàrh svile pošven nose
Dragi kami, biser, zlato;

Digitized by Google

Bieliem perjem glavu kite,
Pod kavadim nože dàrže,
Pašu sablje plemenite,
Jašu konje vietra bàrže,
Ali uprav sad k onomu
Ti vitezu oči svàrni,
Ki stoi s kopjem i u bielomu
Oružju se vas srebàrní;
Srebàrna mu i perja su
Na kacigi, ká mu vise,
Srebàrn mu je mač na pásu,
I konj pod njim srebàrní se.
Altanskoga kneza obličje
Ondi 'e ono izatkano;
Gdie zapada, gdie iztiče,
Njegovo ime svud je znano.
U zastavi od junačke
Vojske on jaše najposlije,
Niemške zemlje i franačke
Za njim izbor hrabreni je;
Nu opet vojska od Kozaka"
Pazi, gdie se na se kupi,
Kój se opriet nije jaka
Ičia sila, gdiegod stupi.
Peset tisuć' njih je u broju,
Svi su izbrani vitezovi,
Nepriateljski strah u boju,
Vihri, gromovi i trieskovi.
Gled', oružan vas ognjeno
Gdie Sajdački gre pred njima,
Càrvenu odieću i càrveno
Za ugàršticom perje ima.«
Jur knez dospie, čiem na kraju
Od viećnice s jedne strane
Veće i čete dospievaju
S liepiem redom izatkane.

Digitized by Google

Nu opet paša uze iz nova
Stranu drugu razgledati,
Na kój tkalac hitri osnovà,
Vojska s vojskom gdie se rati.
Jakno zlatna dva oblaka,
U ká upira sunce od lita,
Sjaju puni zlatnieh zraka',
Zviezda''e liepos s njih dobita.
Ako s bukom u ké doba
Zavie siever ledeni se,
U trieskovieh, u gràdu oba
Càrni ostanu, stámne svi se:
Tako i obie vojske toli,
Ké su uresne odprie bile,
Liepi su ures u oholi
Strašni pogled obratile.
U strašivoj sve je slici,
Sve se stira, sve se krati,
Padaju konji i konjici
Živi, màrtvi i duhati.
Triesi umàrli sve užižu,
Sve obujmiva magla càrna,
Oblaci se strielah dižu,
Gràd ognjenieh pada zàrna'.
Svud oružja sjaju vàrla,
Puške, kopja, sablje, mači,
Sgadjau pàrsa, kolju gàrla,
Sieku glave, sve se tlači.
Usried boja nesmiljena
Kraljević se gleda pàrvi,
Gdi u slici triesa ognjena
U potopu sja od kàrvi.
U okoliš se vàrti i vije,
Put prostraní sried tieskote,
Vitiem kopjem sàrca bije,
Bridkiem mačem žnje živote.

Digitized by Google

Svačia sablja nanj se sdruža;
On svieh srieta, svieh zatieče:
Konje, ljude, stiege, oružja
Kàrši, lomi, hàrve, sieče.
Bez pokoja, bez umora
Siemo tamo teć se vidi:
Màrtacah je pod njim gora,
Svud bieguće Turke slîdi.
Al' se i Osman car opeta
Pazi, gdie sve na boj tiera,
Pobiegućstvo njega smeta
I neposluh i neviera.
Napried slike, koje stahu,
Sram gledati paši neda;
Jer medju oniem', kí biežahu,
I priliku svoju ugleda.
Nu u to dodje i glas veće
Sborovskomu svietlu knezu,
Da poklisar i on u vieće
Pred slavnoga kralja uliezu.
Na prestolju kralj uresnu
Vàrhu zlatnieh sagah sieva,
Biskupi mu svi ob desnu,
A vojvode siede s lieva.
Ali od njih svieh više
Polag otca slavna svoga
Sio kraljević slavni biše
Na stó od zlata kovanoga.
Za veliko čudo u sebi
Pismo staro nam donese,
Što niekada dva na nebi
Sunca ujedno vidješe se;
Nu poljskoga posried vića
Eto i naša paze doba
Kralja i mlada kraljevića,
A od svieta su sunca oba:

Digitized by Google

Tiem poklisar kô približa
Pred prestolje kraljevsko se,
Poklanja se i poniža,
Jak zakoni turski prose.
Veličanstvo vedra obraza
Kralj nanj svàrće, čiem ga prima,
I rukom mu miesto ukazà,
Vàrhu koga siesti ima.
Siede paša; nu opet ustà,
I, kô carski s pàrva donì
Lis na glavu pak na usta,
Kralju priniè ga i poklonì.
Kralj velikom' kanceljeru
Predava ga, ki štie u njemu,
Poklisaru da kralj vieru,
Štogod reče, podá u svemu.
Ki ovo čuvši, oči gori
Diže k slavnoj leškoj kruni,
I ovako progovori,
Da željenje carsko izpuni:
»O dostojni vàrh svieh kralja'
Kralju! dá ti 'e srieća u ruci,
I da ti ova miesta i dalja
Klanjaju se i svi puci.
Blagodari svakčas Boga;
Jer pod suncem krune nije,
Kú čés gleda toli mnoga,
Da viek take nebi prije.
Eto tebi samomu je
Odlučena slava ova,
Da car silni, ki stoluje
Vàrh prestolja Otmanova,
Svemogući car od cara',
Ki navieštat obći boje,
Za mir pitat poklisara
Ovi pàrvi put posló je.

Digitized by Google

Čudno čudo, što se vieku
Do današnji dan nesgodi!
Car, pred noge koga teku
Za mir iskat svi narodi,
Veličanstvo své potište,
Spasà sablju, kóm sviet vlada,
I prijateljstvo i mir ište
Od tvé krune same sada.
On sried boja odkad prika
Tvieh junakah kriepos gleda,
Za moguća i velika
I scieni te i spovieda.
Tiem obćene žaleć štete,
Prie neg ste se hudje sméli,
Opet družtvo i uviete
Ponoviti stare želi.
A i kletva hoće težka,
A i tako sudjeno je,
Da turačka kruna i leška
U viečnomu miru stoje.
I tko od starieh našieh hajà,
Ikad ovo da prestupi,
Po šteti se zaman kajà,
Na svoj pienez rasap kúpi.
Tomu bi mi sviedok bile
Kosti od vojskah svakom stranom,
Ké su se ovdie jur sledile
Pod vezirom Balabanom;
Sviedok bi mi tomu bio
I Suliman car ognjeni,
Koga 'e silom silu odbio
S poljskieh krajah mraz ledeni.
Nu u govoru veće momu
Kud zahodim bez izhoda?
Najbolji je sviedok tomu
Od lanjskoga boja sgoda,

Digitized by Google

Silnom caru lasno 'e bilo
Sve predobit puke ine,
I podložit pod své krilo
Nebrojene kraljevine;
Nu i silni car, u boju
Ki dio veći svieta skupi,
Silu uzpregnù vazda svoju,
Kad na vaše kraje stupi.
Tako i Nilo rieka onamo
Sedam ustah gdie otvora,
Ter na jedno more samo
Lieva iz sebe sedam móra',
Ako silni vietar kada
Zadme, i pomoć valim podá,
Plahi obraća tiek nazada,
Svoja ista ga topi voda.
Vi ne mirim, kô ostali,
Kí se od jače sile straše,
Nu kraljestvo obzidali
Pàrsima ste vašiem vaše.
Vi rodjeni na vladanja,
Vi Poljaci glasoviti,
Ni u stara ni u sadanja
Doba od tudjín viek dobíti.
Vi lanjskoga s vojskom lieta
Na polju ste cara srieli,
I ostatak vàs od svieta
Iz njegovieh rukah oteli:
Pače mučat triebi nije;
Vojske vaše dobít jedna
Nebrojene dobíti je
Dignut caru bila vriedna.
Jer što neuzè car ostala
Sva kraljestva od kàrstjana',
Vaša 'e slavà, vaša 'e hvala,
Vi ste bili njih obrana.

Digitized by Google

Zato, o kruno sviem čestita,
I vi svietla gospodo ina,
Priateljstvo i mir pita
U vas carska veličina.
I ja scienit vieku neću,
Da prigàrlit najmilije
Vi nećete ovu srieću,
Ká vam sama na stan plije.
Sva je mudros, za vriemena
Prigodu umiet uhititi,
I obrat ono, što obćena
Dobra uzrok može biti.
Dà nu uzmite sa mnom sami
Vi razbirat 's mudrom svîsti;
Ali mir je sada vami,
Ali od veće boj koristi?
U junacieh, da boj slide,
Naravna je vazda želja,
A najliše kad se vide
Sriećnii od njih nepriatelja'.
Ali srieća dugo vrime
Na 'ednom miestu viek nestane,
Nekriepka se kaže svime,
S kiem zamàrkne, neosvane.
Ona ista, bila ká je
Vama s carom lanjsko lito,
Caru opeta s vami ostaje;
Ni'e nje stanje temeljito.
Ni da ikomu misó ova,
Scienju, u pamet može upàsti,
Vele veću vojsku iz nova
Da car skupit neima vlasti.
Caru junake odhranjene
Radja od svieta svaka strana,
Vojske mu od svud nebrojene
Dažde i množtva oružana.

Digitized by Google

Tiem kad još bi veće puta'
Jakno i lani izgubio,
Bil' mu nebi vlas razsuta,
Svakako bi s vojskom bio.
Nu ti, o kralju, kad po srieći
Izgubio bi tvé junake,
Odkud bi ufó igda steći
Vitezove druge take?
Jedà u miesto od plemića'
Hlape na boj skupio bi,
I slavnoga kraljevića
Za vojvodu robju dó bi?
Ali misli tvé su ine:
Tad bi iz svake dozvó strane
Inostrance i tudjine,
Tvé kraljestvo da oni brane.
Dvie krune su, u ké uzdati
Ti se možeš do nevolje,
I koje ti pomoć dati
Od svieh kàrstjan' mogu bolje:
Niemački je cesar jedno,
Drugo španjski kralj mogući,
Ali cesar još neredno
Ima bienje na svój kući;
Jer s českoga zasve Praga
Da je izagnó odmetnike,
Još ih tiera, još podlaga,
I s njimi ima boje prike.
A kralj španjski, ako u njega
Ti se ufaš, daleko je;
Medju vami preko svega
Svieta strašna móra stoje.
Ali i Španjska i Franačka
Da ti u pomoć bude doći,
Jedà kruna tvá poljačka
Sahranit se tiem će moći?

Digitized by Google

Jedà bojne Poljake će
Tudje vojske sačuvati,
Kad se izgube oni veće
U kàrvavoj spàrva rati?
Da li tudji vitezovi
Hoć kraljestvo tvé da bljudu,
Kad izgubit s njim njegovi
I svoj isti život budu?
Znaj, o kralju, gdie se jednom
Turski miesec igda unese,
Ni'ednom sgodom, silom ni'ednom
Iznio odtole vieku ni'e se.
A i rieč je: Gdie kopito
Konj turački jednom stavi,
Da to miesto viekovito
Neporaste veće u travi.
Ali hoću, da 'e ta srića
Po milosti danoj sgara
Tvoga slavna kraljevića,
Da bi dobio opet cara;
Nu još i to kad bi bilo,
Kú bi od toga koris stekó?
Jedà bi se prodiljilo
Tvé kraljestvo na daleko?
Ne, ne; nu bi sama ostala,
Jakno lani, i opeta
Tebi jedna tašta hvala
Od pobienieh turskieh četa',
Razmi samo jedno ime
Od pogibne sviem dobíti
Ti u ijedno nebi vrime
Drugo mogó steć na sviti.
Pače i ta bi dobít ista
Bila rasap ovieh strana'
U došastju sried tvieh mista'
Od oružja inostrana.

Digitized by Google

Ah! da li ćeš za ime jedno
Ti od prazne tašte slave
Poharati nepravedno
Inostrancim tvé dàržave?
A i razumnu ni'e potriebe
Spomenjivat, što se sgodi,
Tko na pomoć jače od sebe
U kraljestva svoja uvodi.
Car na jednom carstva kraju
Kad s oružjem na boj skače,
Strane mu ine počivaju,
I obilne šlju harače;
Ali na boj suprotiva
Caru čiem tvá kruna ustaje,
Ká dàržava tvá počiva,
Ké li t' miesto harač daje?
Svak se u miru čestit zove,
Obilnos je, gdie mir stoji:
Mir kraljestva i gradove
Sdàrži, uzmnaža, vrieži i goji.
Oganj užeć lasno 'e svima;
Nu kad sve njim plàne veće,
Znat ni'e, goriet koliko ima,
Uduhnuti gdie li se će:
Tako lasno 'e boj početi;
Nu koliko dug će biti,
Na čem li će pak dospieti,
Ni'e moć toga previditi.
Ali, o kralju, mudar ti si,
I prevídiš i vieruješ,
Da ti o dlaci kruna visi,
Sve što s carom uzvojuješ.
Nu ako te 'e boja želja,
Ter nemariš počivati,
Imaš hudjih nepriatelja',
Na nje oružja tvá obrati.

Digitized by Google

Otčinstvo ti 'e švedska kruna
S dviema druziem' sadružena,
Ká ti od dunda, zlobe puna,
Bi nepravo ugrabljena.
Od Gustava bratučeda
Što ti se ote, podj otimaj,
Svaki 'e razlog, tvoga neda',
A tudjega neuzimaj.
Na susiedstvu moskovskoga
Carstva ti je veličina,
Ká bi od tebe i od tvoga
Predobita slavna sina:
Pošlji istoga Vladislava
Opet s vojskom k tomu kraju
Na ostatak od dàržava',
Ké ti posluh još nedaju.
Pod imenom ti od cara
Da gospodiš sve do skora
S Hvalinskoga odisgara
Do Niemškoga doli Mora.
Zato, o kruno, kojoj sriću
Nad sviem' krunam' Višnji 'e podó,
I ti o slavni kraljeviću,
I vi ostala sva gospodo,
Ako unapried boj smioni
Od koristi ni'e ikomu,
Dà nu od raspa, najliše oni,
Ki se čini na svom domu;
I ako vam s druge strane
Visoke se česti kite,
I velika dobra hrane,
Kad mir s carom učinite:
Mir, ki vam se šlje od cara,
I ki želi svak i žudi
Vàrh svieh častih, vàrh svieh dara',
Ugodno vam primit budi.«

Digitized by Google

Ovdie paša dobesiedi,
I na govor svoj naredan
Medju svietliem' banim sliedi
Lak i kratak žamor jedan.
Svaki od njih u obličju
Veseo se sviem razbira
S navieštenja, koje priču
Od prijazni carske i mira.
Pun kralj Šišman slave i dike
Veće putah oči obrati,
I u čelo sve viećnike
Oko sebe stà gledati.
Tiho stavniem' pak riečima
Odgovara poklisaru:
»Prijazan se od nas prima
I žudjeni mir šlje caru;
Navieštено cieća toga
Od našega bit će tebi
Kanceljera velikoga,
Uvietovat sve što 'e triebi.«
Prestà slavni kralj ovdira,
A paši se u čas isti
Spàrva uvieti štiše od mira,
Pak za cara daše listi.
Prima ih rado i veselo
Paša, i miran sviem se odkriva,
I za veću čás na čelo
Postavlja ih i celiva.
Poklanja se pak, i cióa
Ugodnieh jur oprava'
Kralja i slavna kraljevića
Slavi, i vieću hvale dava.
Ali 'e i paša opet bio
Hvaljen, častjen i darovan:
Šestoperac je on primio
Vas u suhu zlatu okovan;

Digitized by Google

I bogata i velika
Naprava mu 'e vidiet s dvori,
Ručica mu svakolika
U kamenju dragom gori.
Druge dare nebrojene
Caru od kralja još odnijè
Od bogatstva bez prociene,
Od liepote, kú izrìet nije.
Dragi kami, zlato i ostalo
Što 'e tu, tko bi viek izpisó?
Bolje 'e múčat, neg riet malo,
To nadhodi svačiu misó.
Nu s oviemi darim tada
Ali-paša kô se odpravi,
S družbom uprav Carigrada
Najbàrže se na put stavi.

Digitized by Google

Pievanje dvanaesto.

Sadàržaj: Ali-paša dodje iz Varšave u Carigrad. Krunoslava trati silno blago, da nadje Korevskoga. Stražu nad njim imaše Rizvan-paša; u ovoga biahu dvie dievojke: kći mu Ljubica i sinovkinja Kalinka. Od ove posliednje razabere Krunoslava s velikim mitom, u kakvom se bitju nalazi Korevski. Podje na to Rizvan-paši, javi mu se kao brat Korevskoga, i ponudi mu, da će ga na zlatu izmierit, ako joj ga dade na odkupe. Rizvan joj obeća, da će gledat u cara, da ga oslobodi, a u toliko da su joj otvorena vrata od tamnice, ako hoće, da se s njime što razgovara. Krunoslava se prevari, pohodi tamničara, i ostà u sužanjstvu.

Da poklisar caru mladu
Mir donieti bude prije,
Iz Varšova k Carigradu
Putujući miran nije;
Nepotèžì, nu ga tiera
Želja oglasit, kako uroči
Družtvo sunca od sievera
I mieseca od iztoči.
Sada jedne, sada druge
Konje jaše na promienu,
Probijući strane i luge
Po ravnini, po kamenu.

Digitized by Google

Po najprečem putu upravlja,
I u Carigrad bàrzo ulazi,
I što nosi, svak se stavlja,
Tko mu na obraz veseo pazi.
Podizat se glas počina,
Raste govor, svak besiedi,
Da od Poljaka do Turčina
Mir žudjeni veće sliedi.
Svak uživa, tko ovo čuje,
Star i mlad se tiem veseli,
Vaskolik se puk raduje,
I s toga se čestit veli.
Ali rados veću i dražu,
I veselje bez prilike
U pogledieh svojieh kažu
Turske ljubi svekolike;
Jer ni'e veće čeznut njima,
Da ih nebi razdielila
S gospodarim ljubljenima
Poljačkoga boja sila.
Nu u veselju obćenomu
Sama odkriva jad sried lica,
I u životu čezne svomu
Korevskoga vierenica,
A to, 'er samo nedohode
Njoj u glasu mira obćena
Mirni glasi od slobode
Gospodara nje ljubljena.
Nepočiva kratka časa,
Svud se tuče, vàrti i vije,
Ište i sluša; ali glasa
Ni priglasja čut joj nije.
Čuje sve ino, samo ovo
Neču'e, što čut svedjer hlepi,
Tiem skončanje svak čas novo
Njoj tre i hara ures liepi,

Digitized by Google

Kopni, uzdiše, stine, gori,
Ciči, plače, cvili, tuži
Jak gàrlica, ká u gori
S draziem se svoim razdruži,
Bez svakoga tere veće
Tako ufanja tužna ostaje;
Tolike joj rastu smeće,
Da za život malo haje.
Ona odkada najprie cića
Zaplienjene své ljubavi
Od mladjahna Ugričića
Mužku odieću na se stavi,
Pače u turskom Carigradu
Odkad pod tom mirnom slikom
Nju bojnicu krije mladu
Ljubav vlasti svóm velikom,
Viek neštedì zlata i blaga,
I od prociene sve što skupì,
Vierenika mila i draga
Da iz težka robstva izkupi,
Prodà dàržave i gradove,
I gospodstva sva vlastita,
I darove na darove
Slà, i mita vàrhu mita.
Ali zasve nebrojena
Da bogatstva prosù i stratì,
Nadje se u svem prevarena,
I u ništa joj sve se obratì;
Predobit bo mlada vieku
Tiem ni'e mogla, ni mogaše
Nemilosno sàrce i prieku
Ćud vàrloga Rizvan-paše,
Ki svedj straže i zatvore
Na tamnici od nje draga
Većje, jačje, tvàrdje i gore
I uzmnaža i prilaga.

Digitized by Google

Imaše ovi Turčin hudi
Na dvorovieh svoga doma.
Dvie diklice blage ćudi,
Drage u svem, liepe veoma.
Lica su u obie njih rumena,
Sunčane oči, kose od zlata:
Jedna mu je kći rodjena,
A nepuča druga od brata.
Jedna lieta su one i ove,
I diela, u kieh traju vrîme:
Ljubica se kći mu zove,
Kalinka mu 'e nepuči ime.
U dne, u noći, lieti i zimi
Svedj su ujedno drúge mile,
Tako su se medju njimi
Od malahna zaljubile.
Nije otajstva, stvari nije,
Ova onoj kú bi skrila;
Živu, kô da je obie dvije
Jedna majka porodila.
Ovieh liepieh dievojčica'
Bećir-hadum stražnik biše,
Pogrešpana stara lica
Sbabljen càrnac, gàrd saviše.
Nu za sve to ústi bliede
Rumenilom jošte masti,
Màrči i lašti dlake siede,
I od obraza suhor tmasti.
Kami drag mu iz bisera
Na usnah visi i na ušiu';
Càrne pàrste od svudiera
Pàrsteni mu zlatni kriu.
Jasni ogàrljaj, ki mu iz nova
Vrat žilavi narešiva,
Od zlata se suha skovà,
Vas kamenjem draziem siva.

Digitized by Google

Od Kalinke mlade stari
Hadum vidjen bì najprije,
Ká, da u smieh neudari,
Moćna odoliet sàrcu nije.
Neskladna bo neprilika
Mladici se liepoj čini,
Da gàrdoća onolika
Bit s napravah liepša scini.
Što je gàrdo po naravi,
Zaludu se resi i maže;
Jer gàrdoća u napravi
Tisuć krat se gàrdja kaže.
Ali po tom pogled liepi
Liepoj dikli obsjà zlato,
Slakomi se, i pohlepi
Oni čas joj sàrce na to.
Tiem sva dvorna u glas mio
Starom' càrncu kliče ovako:
»Kaž' mi, tko te 'e obdario
Napravami liepiem' tako?«
Càrnac on čas Krunoslavu
U Ugričića slici ukazà,
Veleć: »Oni svu napravu
Oko moga stavì obraza,
Oni mladac, ki od strane
Poklisara cesarskoga
Često doniè dare izbrane
Ovdie u paše dunda tvoga.«
Kako začù Kalinka ovo,
Pitat napried već nesliedi;
Željenje joj nastà novo
S Krunoslavom da besiedi.
Misli, ište i nahodi
Način, da joj to se sbude:
I u nje sárcu ljubav plodi
S toga i druge još požude.

Digitized by Google

Za steć u dar zlata i blaga
Hlepi, smagne svedj do tada,
Sad s pogleda liepa i draga
Sahne, gine, kopni mlada.
Ah! zaisto znó je vele
Taj, ki u stara doba stavi
Zlatan tàrkač, lúk i striele
Bogu ognjenom' od ljubavi;
Jer na svietu nije toga
Miesta otajna i skrovita,
Gdie iz luka ljuvenoga
Zlatna striela nedohita.
Ljubav ima zlatna pera,
Zlatan je i plam, kiem sve užiže,
Zlatniem' krilim ona tiera,
I bieguća sàrca stiže.
Zlatni puti, zlatna vrata,
Zlatni ključi nje su dvora,
Platnom ona veže od zlata
Sebi i druziem oči odsgora.
Tiem ni'e rieti čudo ni'edno,
Ako kroz svoj pogled mili
Zlato i ljubav sad ujedno
Kalinku su predobili.
Turkinjica, koja sudi
Za mladića Krunoslavu,
Snebiva se, panji i čudi
Kroz liepotu nje gizdavu.
Želi zlato, biser želi;
Nu još želi blago draže,
Zlato od kosih, biser bieli,
Sried nje ustih ki se kaže.
Za oviem čezne, gine, blidi,
I sried ognja gori živa;
Jer nepozna i nevidi,
Što laživo ruho skriva.

Digitized by Google

Hoće mlada da izusti;
Kako ona mre za njome;
Ali rieč joj mre sried usti',
I stvara se mramorkome.
Nu u pogledieh govor hrani,
Oči očima ter tomače,
Što jeziku sram zabranì,
A stravljena misó začè.
Stavlja joj se Krunoslava,
I žali je sa svom moći,
Da se u nju upoznava
Bez ufanja od pomoći.
Nu za sve to hitra dosti,
Da ona pomoć steče za se,
Kaže 'oj pogled pun milosti,
I ufanjem je taštiem pase,
Dievojčica sramežljiva
Videć ovo oči uzdiže;
Nu plam veći ognja živa
Iz drazieh je oči' užiže.
Tiem od želje usiljena,
Pače od sile, kóm sva gori,
Spàrva uzdahnù, pak rumena
U ovi način usta otvori:
»Vaši li ono biehu dari,
Kiem' se hadum naš uresì?
Kad ono ima càrnac stari,
Da što meni donio jesi?
Smir' me mladu dievojčicu,
Daj mi zlata na ovi danak,
Il' što 'e draže u tvom licu,
Neg li umornu zorni sanak.«
Dospiè, i od srama zarumeni
Sva se u licu, i poniknu;
A na govor taj ljuveni
Krunoslava opet kliknù:

Digitized by Google

»Dievojčicam, o gospoje,
Kakva ti si liepa i draga,
Ovi sluga donio je
Liepše dare, veća blaga.
Zlato, koralj, biser bili
I kamenje bez prociene,
I sve što imam, u dar mili
Primi liepos tvá od mene.
A za uzdarje svega toga
Htiej, molim te, samo rieti,
Znaš li od sužnja Korevskoga
Štogodier mi spovidieti?«
Zanešena dikla mlada
Razvedri se i obeseli,
I u sebi čiem se nada
Višjoj srieći, tako veli:
»Prem, kô milos tvoja pita,
Ugričiću gospodine,
Od junaka glasovita
Podat ću ti glase istine:
Ja čuh vele, vidieh veće
Od viteza dielim slavna,
Srieće njegove i nesrieće
Napuno sam kazat spravna.
Dunda moga kad za roba
Silni Kozaci uhitiše,
Ki na kraini u to doba
Akjermanski paša biše,
S njim zaplieni i Ljubicu
Jedinu mu kćercu gusa,
Kój ružica zene u licu,
A sried ustih cavti rusa;
Nu Korevski, ki nad sviema
Bì vitezim vojevoda,
Kažući se blag obiema,
Razgovor im sladak podà.

Digitized by Google

Dare uzmnožì vàrh darova'
I milosti na milosti,
Dragovà ih i milovà,
Gledà i cienì, častì i gostì.
Vratì ćaćku vitez blagi
Kćercu, a kćerci sva nje zlata,
Biser bieli, kamen dragi,
Sviona ruha i bogata;
Vratì naprave ove izbrane
Gospodičić blagodaran,
Da svietli ures neostane
Dievojčici liepoj sharan;
Požalì joj zlu nesgodu,
I bolìe se cieć nje zlédi,
I do bàrzo dà slobodu
Dundo i mojoj bratučedi.
Ali za mir nje liepote
Ni'e sloboda bila i blago,
Kada joj se duša ote,
Kad izgubì sàrce drago.
Mislit diela neprestaje
Od junaka sviem hrabrena,
I u slobodi robinja je
Blagodarstvom zaplienjena.
U pameti svud ga vidi,
Krieposti mu svedj razbira,
Vene, čezne, gasne, blidi,
Sahne, gine i umira.
Nu da mlada dievojčica,
Nije čudo, ljubav ćuti,
Nerodì je medviedica,
Ni se u gorskoj gojì ljuti.
Za čudo se negovori,
Da iz kamena oganj skače,
A čudo će bit, da gori,
Tko 'e mladjahan ? ah jao brače!

Digitized by Google

Ali kad pak niknù smeća,
I bogdanski boj zavàrže,
Junaku se dobra srieća
Na nesrieći zloj provàrže.
Padè u robstvo, u nevolju,
Vitežki mu cviet se ozlobì;
Družba ga izdà, a na polju
Neprijatelj nepredobì.
Slavni od tada junak, koi
Diela kazà svud vitežka,
Na dno tamne jame stoi
U okovieh gvoždja težka.
Moj je dundo od strahoća'
Ponornieh tminah straža,
I sàrditos i vàrloća
Njegova se svedj uzmnaža.
Nemilostju on misleći
Da se u carsku milos stavlja,
Meće obzir ,vas za pleći;
Što je dàržan, zaboravlja.
Na sramotu od razloga
Iz pameti ćud neharna
Uspomene goni od svoga
Dobročinca blagodarna.
Sried tamnice tiem smàrknute
Junak željan biela danka
Muke, trude, jade ljute,
Sva zla tàrpi bez prestanka;
Nu pašina kćerca ino
U stravljenoj duši ćuti:
Gine, dobro nje jedino
Da nebude poginuti.
Moja liepa bratučeda
Od milosti suze liva,
U sužanjstvu dočiem gleda
Gospodara milostiva.

Digitized by Google

Od žalosti nerazbire,
U vaju je žestokomu
Cieć gorušte ljubi i vire,
Kú mu u sàrcu nosi svomu.
Jedà skrati zle boliezni
Ljubljenoga tamničara,
Blagom riečcom, sladkom piesni
Ukradom ga razgovara,
I da mu ona nerazsladi
Gorkieh mukah kigod dio,
Od davna bi vitez mladi
S životom se razstavio.«
Da Kalinka ovdie veće
Prestà, i napried nespoviedà,
Krunosłavi toli od smeće
Nebi bila nje besieda;
Ali ovako još govori:
»Korevskomu sužnju dragom'
Ljubica se toli udvorì
Viernom službom, dvorbom blagom,
Tač Poljaku svietlu i slavnu
Turkinjica liepa omili,
Da su vieru kriepku i stavnu
Medju sobom uhitili.
Tiem sklopljena i gotova
S milosti se carske vèli,
I sloboda vitezova,
I Ljubičin pir veseli.
Ugričiću moj ljubljeni,
Ja rieh, što znah, a ti sada
Spravi obilne dare meni,
Kiema ću se smirit mlada.
S darom zlatniem draže zlato
Milos tvoju duša pita,
I već sàrce hlepi na to,
Neg na carstvo svega svita.«

Digitized by Google

Čiem stravljena dikla trati
Sladke ovako sviem besiede,
Za ruku je prešno uhvati
Bećir-hadum, i odvede.
Jak iz cvietja al' iz trave
Koga otrovna zmija peči,
Krunoslava na gizdave
Turkinjice ostà rieči.
Streptiè, ubliediè i ostinù
Sva od čuda zapanjena,
U prilici i u načinu
Stanovita niema stiena;
Nevieruje i vieruje,
Što od draga svoga sluša,
Zaboravlja, spomenjuje,
Smàrtne u sàrcu smeće kuša.
S razlicieh mislih gine,
Jak plav, u kú svedj udara
Valovite sried pučine
Sila protivna od vietara'.
K zemlji sàrtje, i na čase
Put nebesah oči upira,
Grozniem' suzam' polieva se,
Iz sàrca uzdah vruć podira;
Nje snieżane biele ruke
Sada kàrši, plete sada,
I od nemira i od muke
Proteže opet, i opet sklada.
Ali u dugo neumuknù
Medju suzam' i uzdasí,
Stanoviti mramor puknù,
Žalosno se mlada oglasì.
Ona, izišla izvan sebe
Od bolesti buduć, kliče:
»Ah, ké glase čuh od tebe
Moj nevierni viereniče!

Digitized by Google

Komu veće i u koga
Ikad tužna da vierujem,
Od viteza Korevskoga
Kad nevieru ovu čujem.
Tko je, tko se nesnebiva,
Da u nevieru može pasti
Junak, koi plemstvom siva,
Prave viere, svietle časti.
Ah! iskati svud je zaman
Viernos naći sàrca čista:
Càrno 'e sunce, miesec taman,
Nevierna je viera ista.
O moj niegda drag pokoju,
Sad izdajna má ljubavi,
Krunoslavu da li tvoju
Pri Turkinji zaboravì?
Da od nemira neumiram,
Za veliko čudo brojim,
U móm sàrcu čiem razbiram,
Što si dàržan, što dostojim.
Obàrni se, ah, obàrni!
Na komu me viek promienì?
Svietla obraza nepocàrni,
Neizgubi glas pošteni;
Ki od svieta nezna dio
Tvoja diela, mé lieposti?
Komu si se zavierio
Sa svom moći i krieposti?
Jedà nadje draže lice
I od mojih zlatnie kose?
Turkinje su vilenice,
Čarajući svies zanose.
Himbeno su one liepe
U hitrinah svedj se paze;
Napravami vid zasliepe,
obraze preobraze.

Digitized by Google

Zaisto s bílja vilovita
Obsienì te i zatravì,
Kad tvá diela plemenita
I mú liepos zaboravì.
Nu mé bojno sàrce gdi je?
Tužbe meni nepriliče:
Tko se osvetit vriedan nije,
Neka suzi i nariče.
Podniet neću ni tàrpiti,
Da, što 'e moje, druzi dàrže:
Razkinuti, razdàrpiti
Turkinju óu zlu najbàrže.
Ukazat ću, Krunoslava
U osvetah kakva biva,
Usried zmajah, usried lava',
Usried ognja da je živa.
U desnici ovoj jakoj
Ja ću s mačem poletieti,
O Korevski, zlici opakoj
U tvóm krilu dušu oteti.
Izdajniče, ti dostojiš,
Jer se od viere duša izmakla,
Ne pod zemljom tu da stojiš
U tamnici, nu dno pakla.
O gromovi, o trieskovi,
Urnebes se vaš obali:
Bože, gdie su bludnici ovi,
Spàrži, užeži, sve popali.
Ali tužna što govorim?
Što razumiet sebi dajem?
Užežena ja sva gorim,
Čiem druzieh spàržit hajem.
Ti me ostavì dušo mila,
Ja tvú liepos neću mnogu,
I najveće kad bih htila
Ostavit je, viek nemogu.

Digitized by Google

Pače, kô te vazda ljubih
I ljubit ću sried svieh smeća',
Ako ti u čem sad zagrubih,
Čin', da 'e milos grieha veća.
Gospodičić tako svietó,
Nevierujem, da će upasti
U nevierstvo tamno i kleto
Suproć plemstvu, suproć časti;
Po sve pute i načine
Prilagat ću misó i mito,
Dokli budem od istine
Na spoznanje doć očito.
Lasni mi su svi ovi trudi,
Sladka 'e muka sva čemerna:
Ti nevieran meni budi,
Ja ću tebi biti vierna.«
Bez kàrzmanja Krunoslava
U odluci, ká je žeže,
Neima misli, kú strah dava,
Ni'e zaprieke, ká je uzteže.
Sedam toran' u ugarskomu
Ruhu obhodit dikla sadje,
Na njegovu dokli domu
Rižvan-pašu sriete i nadje.
Pokloni se, i načine
Dvorne ukazà, kliče paka:
»Ja sam, mili gospodine,
Korevskoga brat junaka;
Njegove se cieć slobode
Iz dragoga miesta uputih,
Negledajuć na nesgode
Od razlicieh pogub' ljutih.
Dobrota me tvá primaga,
Na odkupe da ga prosim,
Tiem koliko hoćeš blaga,
Udilje ti ja zanj nosim.

Digitized by Google

Toli neć ga dat za platu,
Daj ga u dar plemeniti;
A za uzdarje ja na zlatu
On čas ću ga izmieriti.
Paša u mladca blagom slikom
Zapaža se na ove glase,
I visokom i velikom
On odlukom snebiva se
Sad besiedu, sad slobodu
Razmišljajuć, ter se čudi,
I sebi ovu sad prigodu
Od velike srieće sudi;
I kô čoviek od velicieh
Mećaicah i kramara',
U pameti veće od pricieh
Varak' način misli i stvara.
Naravnoga òtrov gnjiva
Krije Turčin dvoran silom,
Jedno misli, drugo odkriva,
A izvàršiva tretje dilom.
S Krunoslavom unjeguje,
I veselii svedj se kaže,
Riečima je oblietuje
Sve što može bolje i draže;
Veli: »Smiri se, o plemiću,
Za slobodu brata tvoga,
Ja priatelj haran bit ću
Njemu u cara čestitoga.
U toliko ako s njime
Miluješ se razgovorit,
Sad i drugo, ké hoć vrime,
Tamnicu ti já ću otvorit.«
S tiem niz doli paša obrati
Hod, njoj kažuć, da ga slidi;
A množ Turak' da ih prati
Pod oružjem, zapovidi.

Digitized by Google

Sedam toran' gdie se rede,
Proz sto vratah i zaklopa'
S Krunoslavom paša grede,
Gdie Korevski živ se ukopà.
Proz mostove, kí se dižu
Zanešene u zahode,
U dolinu svak čas nižu
Po stàrmu i uzku putu shode.
Vàrhu nje se do oblaka
Tvàrda gradja obgradila,
Sokolova bàrza i jaka
Nebi 'e pera preletila.
U kraj gradje proz gvozdena
Vrata uzka, tiesna i mala,
Dno ponora udubena
Dublja 'e jama još propala.
Pod zemlju se put obàrne
Iz duboke jame ove
Put tamnice tmaste i càrne,
Grob od živieh, ká se zove.
Proz sva miesta, sgar skazana,
Krunoslava pašu slidi;
Ni'e je želja biela dana,
Istom da své sunce vidi.
Oružaniem slugam odi,
Da je unore, viknù paša;
Krunoslava napried hodi,
Ni 'e poguba ni'edna straša.
Nu od tamnice kako stupi
Preko praga dikla smiona,
Tad nemili zatvor lupi,
I u sužanjstvu ostà i ona.

Digitized by Google

Pievanje trinaesto.

Sàdàržaj: Kralj od pakla, sàrdit što je Vladislav razbio Turke, skupi vàs pakó u vieće; pak bojeći se za svoje vlastito carstvo na zemlji, kaže, da su turske ujedno i paklene štete; nagovara zato svoju paklenu vojsku na osvetu proti Poljakom kàrstjanom, i šalje ih bunit Turke u Carigrad.

Gdi od mraka viekovita
Pod jazovim zja pučina,
Usried svega sega svita
Najdubljieh sried dubina'
Satarisan kralj priebiva
Od rinutieh s neba duha'
U pučini ognja živa,
Ki mu oholas svá razpuhà.
Slava mu je s težka jada,
Ká se digla sa svieh strana'
Od iztoka do zapada,
Kô Vladislav razbì Osmana,

Digitized by Google

Pače pazeć na veselja
Poljačkoga svega puka
S iztierana nepriatelja,
Jak uboden bivó muká.
Podàrtieh iz uzdaha',
Bez umàrtja s kojih càrka,
Kàrvaviem dimom pahá,
Smàrdećiem' pienam' hàrka.
Škriplje zubim, rigá' pláme,
Od zlobe ga svàrdó vàrti,
Ne Poljake sharat same,
Neg kàrstjanstvo sve satàrti.
Tiem u vieću car veliki
Usto od mira sprave slaga,
Neprijatelj skoči priki
Od ljudskoga svega traga;
Netàrpeća nadmen jeda
S bukom, s treskom strašno vieće
I on kupit zapovieda
Od nabune i od smeće.
Nebu se opriet spravam' ovim'
Tvàrdoglavi biesnik stupa,
Zaboravljen, kô trieskovim
Svemoguća ruka lupa,
Zasve da od nje, kad oholu
Glavu iztakmit k Višnjem' propè,
Stàrmoglav se bacì dolu
Tmastieh oganj' u potope.
Od paklene oštre trublje
Razdira se trubnja mukla,
Da idu kleti, gdi'e najdublje
Prosiedena propás pukla,
Cokoću se, grohte i tresu
Noćne spile iz dubine,
Gromovitu u urnebesu
Razliegaju sliepe tmine.

Digitized by Google

Iz smàrknutieh gustieh magla'
Jazovite u ponore
Strahoćah se jata nagla
Grominjaju, drožde i ore,
Grakću, hroču, skvàrče, krište,
Zviždu, veče, skviče, laju,
Revu, reže, hàrže, vište
Muka'u, vika'u, zavijaju.
U niekieh su prašća rila,
Vučju čeljus tko razglaba,
Tko gubicu ima i krila
Od ljiljakah i od žaba'.
Ljudi s glavam' càrnieh pasa';
Žene, od zmijah kiem su kose;
Bivoli, od spried kí do pasa
Čoviečanske slike nose;
Kučke, u kieh je žensko lice,
Psi troglavi, zmaji hudi,
Poluribe, poluptice,
Poluzvieri, poluljudi;
Sàrde, nakazni i nemani,
I sve što igda ukazà se
Vàrla i gàrda u koj strani,
U paklenom vieću stà se.
Nad sviem' viečniem' sienam stišten
Strašni dàržac od propasti
Gnjevnom sàrdžbom vas zapriśten
Plamtà u zlobnoj oholasti.
Od krilatieh kravošaca',
Iz kieh kužni ognji pište,
U stog mu se visok sbacà
Grunje otrovno za siedište.
Pod nogam' mu se u krug svija
Na zelene piege i bliede
Ljuta od sedam glavah zmija
U iskrah tamnieh bljujuć jede.

Digitized by Google

Strašnii od svieh, vàrlji i gàrdji
Siedi silnik gorostasni,
U čadjayoj gnjusnoj hàrdji
Zagašen mu je obraz tmasni.
Sàrši glava naježena,
Trepte zmajska krila o pleću,
Runjave uši do ramena
Prostiru se i klepeću.
Iz kosira slike grube
Nos nesgromni na kljun pada,
Čeljustine jazne trube,
Zamàršena visi brada.
Kosmurat je kip uplesan,
Tmasta iz očiuh munja udara,
Jedan velik hrek neotesan
Čapeti oštrom obšešara.
Na kàrvave kúda kaplje
Dračniem' bičim u tle lupa:
Nokte od orla, granfe od čaplje
Razšepaća mieste stupa'.
Izpod čela vitoroga
Razrok pogled krivo izbečì,
I usne grizuć s jeda mnoga
U nesviesne prasnù rieči.
Sdàrhtaše se jazi càrni,
Propás plamom većiem buknù,
Nakostriečen nesmotàrni
Sbor zapiždrí se i umuknù.
Iz svieh glasah on ovako
Ne zavapì, neg zagàrmì:
»U kom ovo silni pakó
Zločestvu se unetàrmì?
Što su oružja Poljakova
Cara Osmana predobili,
Naša 'e šteta, ne njegova;
Ne on, mi smo izgubili.

Digitized by Google

Pakleni su, ne carevi
Viečni raspi i prikori,
I nesrami se i negnjevi,
I o tomu se negovori!
Na boj leški put Podolja
Podje s carom množ tolika,
Da tonjahu ciela polja
Pod pučinom od bojnika'.
Strašna vojska bieše jaka,
Iz pó svieta ká se sklopi,
Da dobude ne Poljaka,
Nu kàrstjanstvo sve potopi.
Ali ostaše nje junacim
Najuzdaniem s bojne hvale
Na oružju pred Poljacim
Sàrca ubjena, ruke pale.
Poletiesmo s našiem stiegom
Mi u pomoć caru mladom
Oružani daždom, sniegom,
Mrazom, ledom, kugom, gladom;
Ali vojstva sgar nebeska
Sbučáše se i sastaše,
Trieskovim se sve raztrieskà,
I razagnà jato naše.
Tako s vojskom neizmiernom
Sám kraljević razbì cara,
Nas molitvom tako smiernom
Kralj Šišmundo sam poharà.
Višnji oni, ki prestajó
Zlobeći nas ni'e nikada,
S angjelima htiè Mihajó
Da nahripi na nas tada.
I za bilieg sried visina',
Sila silu odkle oborì,
Razsvanù se noćna tmina,
Ognjeno se nebo stvorì.

Digitized by Google

Nu u propás poraz donit
Zaman ičia moć se iztakla;
Uklonit se, ne poklonit,
Ohologa ćud je pakla.
Sieverna se strana odhàrvà,
Gdie najvećiem plemstvom dičan
Ja prestolja spravljah pàrva,
Za Višnjemu biti sličan.
I na ovomu da bi ruzi
Dovàršili našiem štetam! —
Sramotnii su raspi druzi,
Kieh previdjam i gonetam.
U pogubah za poginut
Sad se iztočno carstvo kreće,
I s miesta se još porinut
Ogluhnuta propás neće!
Desnica je sama jedna
Umàrloga Vladislava
Ogoliti pakó vriedna
Od svietovnieh svieh dàržava'!
Ni'e s njim pakó jaki, nije,
Ako slavnu i moguću
Od prevedre Austrije
Noviem vezom sdruži kuću;
Cesarovom ako kćeri,
Ugarskoga sestrom kralja,
Kraljević se Poljak vieri,
Kraljestvo se naše valja.
Kralj bo se Ugrin u španjskoga
Samodàržca opet viera,
Ki iz svega carstva svoga
S obadva nas svieta tiera.
Tako neka jeda puna
Propás reži, još na glavu
Poljačka se spravlja kruna
Nakon otca Vladislavu.

Digitized by Google

Ako pirne tiem rodbine
Medju oviem' se kraljim slože,
Ter se oružja njih sjedine,
Tko da im se opriet može?
Tursku vojsku, ká ognjem sieva,
Mogó 'e Poljak sám razbiti:
Da s toliko još kraljeva'
Kad se sdruži, što će biti?
Množ kraljestvah, množ otoka',
Pače veći dio od svieta
Dàrži i časti za proroka
I za svetca Mahumeta;
Nu ako se veće i jače
Neg sve turske kraljevine
Otmanovo carstvo smače,
Mahumetov zakon gine.
Od kàrstjanskieh igda kraljah
Ako se ovo jedno odciepi,
Iz prostora svieh zemaljah
Tursko se ime izkoriepi.
Da li se od naș tàrpiet može,
Da kàrstjani potaraše,
Satarišu i podlože
Vàrhu zemlje sve što 'e naše?
Da zamukne pakó u sviètieh,
Povàrže se hamajlija,
I da hodža po mečetieh
Nehaleka i nezavija?
Mečeti se pače obale,
Smaknu otári svi na prešu,
I prilike naše pále,
Skvàrnjivaju i poplešu?
Da izgubimo svetilišta,
Da vàs sviet se križu skuči;
A lucifer sbien u ništa,
U kraljestvu praznu zuči?

Digitized by Google

Ne ne, ne ne: hitri i plaši
Skoč'mo, teč'mo na sve strane,
Ovi se oganj da ugasi
Prie, nego sve njim plane.
Otmanović car nad carim
Toliko se sad potiště,
Da ponižen s poklisarim
Mir u leške krune iste.
Na glavi mu 'e težko brieme,
Sbien je, za uteć hudje štete,
Primit s očim zažetieme
Od kàrvnika svake uviete.
Nu po volji ili usiljen
Ako Osman Leha moli,
Poklonit se neće umiljen
Viek nikomu pakó oholi.
Jedà se je pozabila,
Za nedoći na ta diela,
Na nebesieh naša sila,
Ká se 'e čula i vidiela?
Sgoda onada kakogodi
Druzima je dobit dala,
Nam je viečna slava odi
Nedobitna smienstva ostala.
Ali da se tiem ponosi,
Što pomaga, svaki u sebi?
Šuplje rieči vietar nosi,
Diela se ištu pri potriebi.
O, dostojni kí ste goru,
Màrklieh tminah na daleče,
U rajskomu sidiet dvoru,
Odkli svietlos vaša iztieče,
Spomenuti sgode vàrle
I màrzeće sila mi je,
Zà na umàrlieh na neumàrle
Osvete vas razžeć prije.

Digitized by Google

Tiem iz noćnieh tec'te mrakah,
O moi vierni, cknjenje vàrz'te
Prie, neg Turci od Poljakah
Uharače se i pokàrste.
Ali u način da se opaki
Sve zamesti bude prie,
Motri, pleti, čini svaki
Sve što može i umie.
U sto obrazah preobraža'
I prevratjaj sto besiedah,
Varka', izdajstvah, sumnjah, laža'
I hitrinah i zasiedah;
Licumierstvom najblažiju
Od dobrote sliku hini:
Najhudje se zlobe kriju
Od svetinje u haljini.
Svak se obàrni svud i svàrni;
Na Kàrstjane Turke buni,
Dokli okoliš miesec kàrni
U okolišu svieta izpuni;
Sij omraze, zlobe búdi,
Sàrdžbe užiži, vrieži gnjive,
Svadjaj, smetaj, šteti, údi,
Satariši prave i krive.
Mogorkinja slavna robi
Do otražka leške puke,
I kraljević, ki predobi
Cara, od ženske padi ruke.
U prilici od istine
Preobražena laž se vàrti,
Da Korevski ban pogine
I mir smete svojom smàrti.
Nu što zaman veće stoju,
Ni'e vas znane triebi učit:
Čás paklenu, vašu i moju,
Dosta vam je preporučit.«

Digitized by Google

Sàrdžbe, smeće, zlobe i gnjivi,
Magle, oblaci, noćne tmine,
Càrni dimi, ognji živi
Vojsci od pakla družbu čine;
Smàrtna otrovna kuga, i s njome
Razkazani glad i bliedi,
I s odiećom smàrznutome
Ledena ih zima sliedi.
Diklo znana od Parnasa
I Elikone svete gore,
Ká potanko meni kazà
Strašne od pakla dogovore,
Spoviedati sliedi meni
Glase prave i istine,
Što učinì puk pakleni,
Kád iz càrne podjè tmine;
Diela od tmaste màrkle noći
Slabi moj vid nedohita
Bez razumne tvé pomoći,
Kojoj skrovna sva su očita.
Na tisuće, na oblake
Càrna jata izletiše,
Ter jasnomu suncu zrake
Usried pódne potamniše.
Càrn Carigrad ostà bieli
S sviem' munarim od mečeta'.
On čas, kad se unj naselì
Množ paklenieh hudieh četa'.
Tako u žetve zriele vrieme
Liepa njiva nepožnjena
Žitniem klasom veselieme
Prebogato nakitjena
Iz nenadi sva pocàrni,
I potamni sa svieh stranah,
Kad ju prikrie oblak càrni
Od čavakah i od vranah.

Digitized by Google

85 Nabunjivat jedni staše
Hodže i carkav' redovnike,
Svu gospodu i sve paše,
I zakona razumnike.
Druzi bojne janjičare,
I s spahijam' spaholjane,
I ostale vojničare,
Pridošóce i gradjane.
Tretji gospodje i carice
Carskieh dvorah i palača',
Ké su davnje njih bojnice
I oružja njih najjača.
Zliem je dusim na pameti,
Ljudski rasap doba u stara
Svega traga i podrieti
Da od ženskieh bi prevara'.

Digitized by Google

Plevanje četàrnaesto.

Sadàržaj: Osman pita zviezdoslovca svoga Mahumetà Čelebiu, što veli nebo o njegovu putu u iztok. Dobivši neugodan odgovor, premda se sdvora ukaže stavan u odluci, počme ništanemanje sàm u sebi plašit se kô čoviek; nu jedan vrag u slici hodžinoj paklenom svojom hitrinom podkriepi ga opet i podoštri u pàrvom njegovu nakanjenju. Sàrda paklena, imenom ljubomornost, u prilici Bećirevoj javi Ljubici Rizvan - pašinoj kćeri, da je Krunoslava u tamnici kod Korevskoga, i potakne je na osvetu prema oboici, koji u sužanjstvu ufanjem pitajući se ostadoše ubijeni od jedne čete Turakah u tamnici.

Nebesa su knjige od vieka,
Gdie svoim-pàrstom Višnji piše,
Neka vidi, tko ga nieka,
Čijim duhom stvor saj diše.
Viekovitiem' na njih sloví,
Kieh neizbrisà ikoe vrime,
Ki sagradì vàs sviet ovi,
Štie se višnje stvorca ime.
S njih se viečna ori slava
Viečnom trubljom, sviet da sliša:
Božja je ovo sve dàržava,
A kuća mu svieh je viša.

Digitized by Google

S njih je liepos svaka od svieta
I što uzdàrži zemlja i vrieži:
S njih nam četàr dobe od lieta,
S njih nam daždí, gàrmi i snieží.
Nu potolas ljudska neće,
Što 'e na danu, da je dosta
Znati umàrlom' umu, veće
Ište i u mraku što još ostà.
Tere i gatat biehu umàrli
Davno u zviezde jurve uzeli,
Il im dobru kob, il vàrli
Udes paka nebo veli?
I premda se kada i sgodi,
Bì li znanje bì li srieća,
Da buduće vrieme uzplodi,
Što kóm' zviezda dat obeća:
Ali 'e plahos, càrv da trudi
Vidiet, Višnji što mu odlučì,
Hteć iz tminah, u kieh bludi,
Viečne sude da prouči.
Nu što čovięk željno izgleda,
Il česa se straši i boji,
Vele 'e spravan znat naprieda,
Krugu u višnjem da l' nestoji?
Tiem ni'e čudo, kad zamračì,
I tiha se noćca uhvatì,
Neka u mirnu sanku svačî
Jadi budu zamučati,
Što mladjahan car Čelebi-
Mahumeta tajno uprosì,
Željan čuti, vieće od nebi
Što mu u skutu svome nosi,
Veleć: »Starče, daj otvori
Strašne knjige, kobne liste,
Za saznati, jesu l' gori,
Ké su u mene, misli iste.

Digitized by Google

Čin' mi vidiet, nà što sluti
Nebo od sgara, i ké sude
Ima'u moji čekat puti,
I da li mi sriećno uzbude.
Pak i ako mi zviezda moja
Rasap kaže prieki i težki,
Znaj, da prèdat neće, od boja
Tko mač vidiè jurve leški.
Koga od smàrti strah neplaši,
Taj ni od zviezdah prèdat neće:
A on, tko se viek nestraši,
K svàrsi ureda doći umiet će.
Tako i ja ću umiet poći,
Slavni prorok gdi umró je,
I mogućom svóm pomoći
Priukriepit carstvo moje.
Ni me veće želja mori,
Da se zviezde sa mnom slažu,
Neg li prepas, da se obori
Zled njih na me, i gnjev mi ukažu.
Tiem tvá mudros bàrzo neka
Po nebu se prostre vedru:
Take odluke mirno čeka,
Tko mač svietli paše o bedru.«
Tiem zamuknù. Ali ureda
Mahmet mudri sborit stane,
Ki razznavat zviezde gledà
Sried arapske sriećne strane.
Gdieno u skutu noćna mràka
Mnokrat tihu noćcu iztrajà
Motreć kruge, dok ga paka
Car neuzvedè vàrh saraja,
Da nebeska diela uhodi
Čudni vieštac, i što vidi,
Da pòraze carske vodi,
Neka upitan javit slidi.

Digitized by Google

On prevratjuć davne knjige,
Ké kaldejski jezik sazdà,
Progoniti ljute brige
Nahodjaše rados vazda.
I tako mu danci stari
U nauku tonu i bieže,
Da za ino i nemari,
Neg što višnji kruzi vrieže.
Čàrte ravne, krive i bieli
Listi od knjige nanizani
Čudniem' slikam' biehu uzeli
Miesto svakoj hrama u strani.
Tu najprie vidjaše se
Zemlja Atlantu stati o pleću,
Gdie na sriedi siedi, i gdie se
Sva nebesa o njoj kretju.
Sried svietlosti svoje žarke
Merkurio bog bì štìti,
Od hitrine i od varke
Vrielo oniem, kieh on štíti.
Malo dalje, gdie se uvija
Drugi krug, bì miesec kàrni,
Kako roge pruža i svija,
Kad se utapa u mrak càrni.
Bì zatiemè vidiet dano,
Kako Marte i Venere,
Sada docno, sada rano
Okó zemlje put svoj miere.
A med njima bieše čudo,
Božje oko ké se veli,
I na dielo màrzeć hudo
Vàs saj dónji sviet veseli.
Jove silni zatiem sliedì,
Gdie ponosno u krug hodi,
I Saturno ćaćko siedí,
Ki jur nebom sviem gospodì.

Digitized by Google

Ostale se paka paze
Sjajne zviezde liepu u redu,
Gdie sunčane bieže od staze,
I sviet dvorit ob noć gredu.
Al' nada sve bieše tudi
Strašnieh vidiet kolo od zvieri',
Kako u biesu svome bludi,
I oko svega put svoj tieri.
Tu se ovan vitorogi
I bik ljuti u krug vàrti,
I nestavnoj rak na nogi,
Spravan, klještim da usmàrti.
Tu se vàrli lav zamiera,
Kako oholo skače i rika,
I štipavac, koga tiera
Razsàrčena strielca slika.
Tu razpaljen jarac večí,
I bez vode riba izdiše:
I tisuću zvierih ječí,
Ké bi brojit bilo odviše.
A pak vidiš, kô sve druží
U svoje se stane i kuće,
I u pase, kiem' se kruži
Nebo, màrzle, sriednje i vruće.
Tamniem' čàrknjam', màrkliem' brojí
Posijano sve se gleda,
A nada sviem vieštac stoji
Siede brade, lica blieda.
Zviezdam' tkana anterija
Niz suhe mu pada pleći,
A rame mu strašni ovija
Zvierski u buci krug i smeći.
Taciem' spravam' sude od nebi
Bieše starac štiti obikó,
Svietujući što je triebi
Za izbiegnut dielo priko.

Digitized by Google

Ah, kolikrat težke udese
Glava' od carskieh on odvàrnù,
Hàrleć znanjem svojim, gdie se
Množ najveća zledi sgàrnù.
Ali tadar još nebieše
Nakanio pakó kleti,
Da se vražje sile odrieše,
Ké dno jazah Bog htiè spéti.
Još nebieše tamni onada
Poplavio ponor svieta,
Ni càrnoga svoga stada
Jošte izrigó, sviet da smeta.
Tiem pazeći prieke štete,
Ké mu nebo kaže od sgara,
Da carevoj glavi priete,
Pretežka ga muka obara.
Jadom mori vierna sluga
S onoga se, kob što sluti,
I tiem veća još mu 'e tuga,
Čiem su bliže carski puti.
S česa gorke pun pečali,
Što mu na put sidjè pakó,
Od jeda se vàs razžali
I stà sborit caru ovako:
»O mogući care od cara',
Po kom ini svi gospode,
Uzeo bih ti draže od sgara
Javit glase, bolje sgode;
Ali kad me, da ti vierno
Sve naviestim, tvá vlas nuka,
Kazat ću ti pravo i smierno,
Što mi višnja kaže ruka.
Nebesa ti riet me sile
(Nauk ako me moj nevara),
Da paklene ljute od sile
Tries odasgar na te udara.

Digitized by Google

I da pakó vàs se sbučà,
Da ti raspe težke uzroči,
Kô to vidi, tko obruča
Put ovoga svàrne oči.
Čiem se u raka lietos budu
Bog Saturno sriesti stari
I bog Marte, za pak hudu
Kob zemaljske vàrć na stvari.
A znaš dobro, da sinovim
Vlaštitiem se pàrvi pità:
Toli sàrcem jur njegovim
Vladà tvàrdos vàrlovita!
Drugi što je, triebi nije
Tebi, o care, ja da velju,
Ki kraj ravne Podolije
Kàrvnu okusì njega želju.
Pače vidiè, on da izpunì,
Kobna zviezda što ti objavì,
Kad Carigrad vàs se uzbunì
Na Ahmeta ti ćaćka slavi.
Ah, još sad mi sàrce prèda,
I biela se ježi brada,
Misleć, kakviem okom gledà
Vàrh ovoga svietla grada!
A i sad ti zviezda rodna,
Bojna od strielca ká je slika,
S pomrake će bit nesgodna
Kvareć diela tvá velika.
I da išto se toga uzbude
(Što Bog dobri sgar odvrati),
Vaj, ki raspi, koje hude
Štete od ljute bit će rati!
Istina je, da za tieme,
Dvaš dok miesec zemlju obidje,
Nieśto bolje stupa vrieme
I sriećnie doba idje:

Digitized by Google

Ali od svibnja dane klete
Isti arapski jezik kune:
A ti u njemù hoć' da lete
Tvé korablje blagom pune!
Tiem, o care, ako ikada
Spoznà istinu znanja moga,
Ah, uslišaj jošte i sada
Ucviljena roba svoga.
Put iztočnieh svietlieh stranah
Tvojih dobar' još nesnosi,
Dok nevidiš, inieh danah
Ina srieća što ti nosi.
Pače neka svaki vidi,
Na dvorovim dać' ostati,
Htiej, da udilje ličnik slidi,
To tvom' puku na glas dati.
Jer ako me sve nevara,
(A jedà se sbude tako!)
Usried tvoga janjičara
Gnjezdo svoje vàrgó 'e pakó.
Gdi ako se ljute uzgoji
Od nabune strašna sàrda,
Gdie su, dok se uzpokoji,
Kà ćeš na nju sbacat bàrda?
I ako se (ali oprosti
Tvé viteštvo, sad što riet ću)
Sve navàrše vražje žlosti,
Zriet će žalos sviet još veću.
Vajme, ki mi strah zadava,
Što mi kobni kažu broji!
Čieme i istá carska glava
Na ramenu slabo stoji!
Ah, koli je težka osuda
Prieke u napried vidiet jade,
A pak neznat, kamo i kuda
Za izbiegnut je ić valjade.

Digitized by Google

Težke raspe pazim tvoje,
S tvoga puta kí tí priete:
A nemore znanje moje
Svojom vlasti da ih smete.
Tá je, o care, vlas pri tebi,
Samo riečcu jednu izjavi,
Da do bolje srieće s nebi
Iztočni se put ostavi.«
I bio bi starac veće
Uložio još besieda'
Za odvàrnut gorke smeće
Carske od glave, s kojih prèda:
Ali mlad car za nečuti
I neodustat misli od svoje
Cieć bojazni, kob što sluti,
Rieč mu u tieku presiekó je,
Rekuć: »Prestan', ali, prestani,
Starče, od smećah množ toliku
Veće izbrajat; jer zamani
Hrabru 'e iz zviezdah štit bojniku.
Grob što klanjat vlas má hodi,
Nebu ugodna stvar će biti:
A tko samo nebu ugodi,
Toga od pakla nebo štíti.
Bog vàrh neba i do njega
Mahumet se sveti uzvisi,
A ostalo što je ovega
Svieta, o caru samom visi.
Tiem nevidim, zviezde gdie bi
Svoim gospodstvom vladat smile:
Moje 'e radit, što mi 'e triebi,
I neprèdat kobne od sile.
Pak da i jest višnja volja,
Carstvo i život da mi se otè:
Bùdi; i slavna smàrt je bolja,
Neg li život pun sramote.«

Digitized by Google

Prestà, i odè mlad car tieme
Sladki sanak da boravi,
I u mirno noćno vrieme
U zaborav brige stavi.
Jer koli se kaže s dvora
Stavne misli, sàrca jaka:
Toli iz nutra pak se otvora
Najprie sumnja, prepas paka.
Razabirat sobom stane
Udes mladieh svojih lieta',
Gdie tražeći carstvu obrane,
Raspom prieti kob mu kleta.
I čiem trudan tač se topi
Po razlicieh mislih móru,
Zenice mu san zaklopi,
Ter speć ostà svietlu u dvóru.
U to i noćca svojim' kolí
Nad tièmе se popè svitu,
Steruć svudar u okoli
Svú koprenu zviezdam' šitu.
Bieše u doba, od jacije
Saba zora gdie se dieli,
Gdie ni glasa čuti nije,
Kud Carigrad stre se bieli,
Razmi što gdie pas zalajà,
Ki stražara vierna 'e slika,
Il kapidži sried saraja
Grubiem gàrlom ure vika.
Od càrnoga miesec móra.
Izišavši gradu u oči,
Bieljaše se vàrh ponora
Càrnieh valah od iztoči.
S zapada mu biehu paka
Bielo More i munare,
S kieh se odbijà svietla zraka,
Ká daždjaše nanj od sgare.

Digitized by Google

Čiem s mečetah miesec hàrve
S miesecom se sjajniem s nebi,
Na tisuće zraci vàrve,
Carigrade slavni, u tebi.
A sievó bi jòšte i više
Čista u srebru tí bielila,
Tvojih mirah da nebiše
Stegla od pakla càrna sila.
Al' po vàrsieh tvojih ona
Kobnu u redu kleta stojà,
Mukliem krilom svud smiona
Leteć noćnieh sried pokoja'.
Tiem pazeći, car gdie tàrtá
Neodluke prieke u tmini,
I zviezdarska kobna čàrta
Da ga u sebi prèdat čini:
Jedan onieh, koji iz straha
Viečnieh oganj' na sviet dóše,
Na miesečnoj zraci ujahà,
Odri carski gdie se stroše.
I ljiljskiemé dočiem krilom
Strašna neman cara obsieni,
Paklenom mu snìt dá silom,
A ona hodžom pak se izmieni.
Sni car, kako vàrh prestolja
Otmanskoga siedi u slavi,
I svetčeva što je volja,
Iz korana svietu pravi.
Kad al eto k njemu bàrže
Sàrdžbom plamteć svetac stupi,
Ter mu iz ruke knjige iztàrže,
I u obraz ga dlanom lupi.
Prenù oda sna car se tada
S prividjenja čudna i huda:
Kàrv mu studen mraz popada
S težka jada, muke i truda.

Digitized by Google

Tiem kako se paka k sebi
Od snebitja vratì opeta:
»Prosti, o višnji care od nebi,
I ti, svetče, diko od svieta!«
Kliknù; i čieme hodžu upazì,
Gdie kon odra zlatna stoji:
»Ti li si, hodža,« viknù, »o pazi,
Kô su težki jadi moji.
Ah, kakva me groza hvata,
Vaj, koja me mori muka,
Gdie vàrh moga stola od zlata
Svetčeva me udrì ruka!«
I kad sva mu već izkazà,
Ká vidjenja san mu zadà,
Poče od mračnieh prije jaza'
Gàrda neman, hodža sada:
»Svietli care, gdie su stvari
Noćna oda sna jasne toli,
Svièta pitat viek nemari,
Bistriem znanjem tko se oholi.
Jer štoć' ino mniet od tvoga
Zlatna stola, na kom siedì,
Neg da svietu car si od Boga,
Kiem vladahu tvoji diedi?
A što koran učì paka,
I javljaše ćitap svietu,
Kalif da si, znaj, opaka
Kàrstjan' diela da se smetu.
Tiem ako ti knjige iz ruke
Slavni prorok sàrdit tàržè,
Riet će, al prosti, da nauke
Koranove ti povàržè.
Čiem mir htiedè, a ne rati
Iskat s kraljem kaurinom,
Ki što vlada, ah, triebi 'e znati,
Našom da je svieh krivinom.

Digitized by Google

Znaš bo, čistu svedj da vieru
Mač prorokov prostriet trudi,
A tvoj pušta, da se steru
Svud kàrstjani kleti i hudi.
Ali ako se mir uročì
Za pak iztok da se sliedi,
Novom vojskom da podbočì
Car se i carstvo, u kom siedi,
Čemu kàrzmaš? što zatežu
U dugo se svete odluke,
Puci iztočni jur da svežu
Kàrstu kletom klete ruke?
Tiem je l' čudo, što te oblasna
Prorokova ruka udrì?
Stvar je gàrda, znam, al jasna
Kob, što svetac hotiè mudri.
S toga u iztok udilj kreni,
Lake konje, biela jedra,
I smieh blagi opet ženi
Izpod tvoga čela vedra.
Jer tko turstvo branit hàrli,
Tom' s prorokom bit će i srieća:
Mio je svetcu taki umàrli,
Koi izpuni, što se obećà.«
Hodža izustì, i put vrata'
Smierno ustupì, rekav dosta:
A vàrh odra suha od zlata
San da dilji sultan ostà.
I proz vrata od dvorova'
Kad izčezè, sve zamuknù:
Razmi kobniem hukom sova
Što vàrh dvora dvaš, triš huknù.
Od svieh sàrdah, kiem gospodi
Strašnodàržac màrklieh jaza',
Mniem, da pakó viek nerodì
Take slike, taka obraza,

Digitized by Google

Kakva je ona, kú sukobi
Neman, hodžu ká jur hini,
Kad paklenom vlasti dobi
Cara, iztočni put da čini.
Sá nakazan, ká se gori
Od ljubavi angjeo pisà,
Uzè paka kip tiem gori,
Čiem se dublje satarisà.
I koli se niegda slavì
Svom liepotom nad sve ine,
Toli gàrda pak se objavì,
Kad u viečne droždnù tmine.
Mutno oko bulji od zada,
Kiem prošasto gleda vrieme,
Ké, što 'e liepše, to 'e podbada
Na jed, na bies žeštji tieme.
Spried je sliepa, da kô prije
Cieć milosti slabo vidiè,
Sada u sàrdžbi svój neumije
Štediet, na put tko joj sidje.
Od hijene 'e glava kleta,
Sàrce od zmije ljute i càrne,
Nokti od mačka, uši od pseta,
Noge od risa, na kieh sàrne.
Vučjim' zubí škripi i kosá,
Proz nos modar plam joj liže,
Siedí gušter miešte nosa,
Ki se žutí càrna niže.
Zublja i otrov desno' u ruci,
Nož u lievoj podriét siva,
Kô da veli: Sve potuci,
A pak neostan' ni ti živa.
I da 'e bàrža neman gàrda
Na zlo, nosi krila od sove:
Dosta 'e rieti: bieše sàrda,
Ljubomornos ká se zove.

Digitized by Google

Kú, gdie mukliem krilom pàrši,
Kad sotona vidiè prika,
Da zla diela svá navàrši
Hrapaviem joj gàrlom rika:
»O jazovah našieh slavo,
Glas koje se po svud širi,
Reci, ah, reci, je li pravo,
Da čiem puni si su miri
Càrnieh našieh već junaka',
Gdie paklena koris ište,
Samo tvoje znanje i šaka
Docno spieši na bojište?«
Nu kô tigre, ako u gori
Vižó na nju kad zalaje,
Nanj kàrvavo oko obori,
A pak put svoj diljit haje:
Tako i sàrda kad upazì,
Tko nanj takom rieči zinù,
U vražji se smieh oglasì,
Zube okesì, pak prominù.
Letiet sàrda napried grede
Put razkošna perivoja,
Gdie Ljubica liepa siedè
Pod naranču tancieh hvoja'.
Liepota se njeje skriva
Od sunčana zraka gori,
I tiem lakše predobiva,
Sad s miesecom gdie se bori.
Bieše izišla dikla mlada
Haremskieh zaklop' sita,
Da ljuvezni, ká njom vlada,
U samoći sàrce pìta.
Tere u mirnoj dočiem noći
Umuknuše svačii trudi,
Ona jedna sladkoj doći
Svój boljezni vàrha žudi.

Digitized by Google

Tiem dok vietric tihi i blagi
Proz naranču milo pàrši,
Raznoseći miris dragi
Kud perivoj liep se vàrši;
Il dok šturak krotke u glase
Milo šturi doli u travi;
Sama sobom i ona se
U razgovor ovi objavì:
»Ah, istino prem se piše,
Da najpàrve od ljuvezni
Najdilje nam sàrce uzdiše,
I nemore da se otriezni.
Jer je ljubav sàrcu u mladu
Mlada i ona, a pak kako
Raste sàrce, tako u skladu
Raste i ljubav s njom jednako.
Svak najvoli, rieč je stara,
Od dietinstva na što obiknù,
I najveć ga ono občara,
Što mu u sàrcu najprie niknù.
Tiem ké 'e čudo, što i mene
Drag Korevski svedj zanosi?
Kad dobrota, ká u njem zene,
Paka od mene ljubav prosi.
Ah, tko opisat čés će moći
Blazieh mojih niegda dana',
Kad mi u robstvo bieše poći
Kaurskoga svietla bana.
Nu što velju? ah, robstvo nije
Pazeć draga ljubovnika:
Ovo 'e robstvo, gdie ga krije
Mojim očim tmina prika.
Nije robstvo, ne, gdie milo
U slobodi sunce sjaje,
Već gdie mi se je utopilo
Mračna jaza težke u vaje.

Digitized by Google

Al nebesa ako od sgare
Na ljuvezan mú se obazdru,
Vrieme 'e skoro, da se stare
Okó njega tmine razdru.
I moje će žarkò opeta
U slobodi sunce iziti,
Ter duševna moga svieta
Liep provodič opet biti.
Znam, da kaurka njega rodi,
A kaduna mlada mene:
Ali ljubav, ká gospodi
Mnom, i s ké mi sàrce vene,
Viek nepozna viere ine,
Neg kí ljube, da se ljube:
Raj još doli oniem sine,
Kí s ljuvezni zakon gube.«
Još bì u rieči dikla liepa
Scieneć, nitko da 'e nesliša,
Kad doletiè sàrda sliepa
Preko obzide, gdi 'e najviša.
I da onom' se, koga vara,
U poznatoj slici ukaže,
Bećirom se udilj-stvara,
I haduma càrnca laže.
A to, neka slike od svoje
Tieme vele nepopusti:
Čiem je pravo, da zlo što je,
I proz grube grede usti.
Tere iz zasied' gusta gàrma
Kon Turkinje liepe izidè,
I za ruku čiem je uzdàrmà,
S njom ovako sborit sidè:
»Nesciен', liepa dievojčice,
Zato 'er ovdie noć te krije,
Tko tvé bielo čuva liče,
Da ga i ob noć nać neumije.

Digitized by Google

Tvé ljuvene čuh besiede,
I s kòga ti sàrce gine,
I što dilje za tiem grede,
Sve što od viere misliš ine.
Najprie gorke žalim muke,
Ké te s robstva njega taru,
A pak hvalim liepe odluke,
S kieh k kàrstjanskom' greš otàru.
A i vriedan je junak toga,
Sve cieć njega da se ostavi:
Čás, poštenje, strah od Boga
I ćaćkovoj smàrt na glavi.
Čiem, liepoto má jedina,
Toli objavlja ćud ljubeznu,
Da s njim hrabro posried tmina'
Druga u ponor žena ogreznù.
Što govorim, velje 'e čudo
Zatravljenu sàrcu tvome;
Nu ja velim, da je ludo
Krit se u ruho preda mnome,
Čiem u svakoj vazda slici
Pozna Bećir žensko lice,
Pak i u istoj ugarštici
Razaznava liepotice.
Znaj bo; oni što se oglasì
Mlad Ugričić svietlu u dvoru
Rizvan-paše, ter me ukrasi,
Da je u tamnom sad ponoru.
Mlad se Ugričić hini samo,
Poljačka je dikla inako:
Krunoslava, koja ovamo
Doniè u sàrce tebi pakó.
Korevskoga 'e vierenica
Još od leške znana rati,
Blage slike, blaga lica,
A neizmierno zlato trati.

Digitized by Google

A i Kalinka riet ti može,
S tvé ljuvezni sasma plahe
Ké Ugričić ćutiš nože,
I ké podriš težke uzdahe.
Sada u propas gdie se pusti,
U kú Leh se hudi ukopà,
Ah, ké moć će izriet usti,
Što će izza njih nići stopa'!
Tu tisuću priecieh zloba'
I prevar' se i hitrina'
Dno tamnoga živieh groba
Carstvu i tebi sad zapina.
Ako viere neć' ni cara,
A ti barem sebe osveti:
Umri svaki, koi vara
Što Mahumet rodì sveti!«
Reče Bećir, i triš haknù
Smàrdećieh na nju iz usti',
A paka se veseo maknù,
Sien svoj stere gàrm gdie gusti.
Jakno od driemka, tko ga uzima
Već, neg ište narav blaga,
Na silu se vid zažima,
I ćutjenstvo prinemaga:
Tako i otrov stere gnjusni,
Ki nanj sàrda kleta izrigà,
Blied najprie cviet na usni
I za sàrce pak posiga.
Najprie umuknù, pak protàrnù
Mramorkome dikla mlada:
Oči izvalì, pak prevàrnù
Od tisuću težkieh jada':
Kô u kladenac bistre vode
Gorke žuči kad se ulije,
Càrni udilje vali izhode,
I spoznat ga moći nije:

Digitized by Google

I Ljubica, vaj, ne blaga
Jur Ljubica sada veće,
Primožena žuči od vraga
Gorke i strašne kuha smeće.
O mladice jadna i mila,
S nepameti, ah, nesàrni,
Kud paklena šlje te sila,
I gdie jaz te čeka càrni.
Da l' nepoznaš, vrag da 'e kleti,
Što ti càrne glase objavì?
Jer tko će ini neg on smieti
Tvojoj poraz spravljat glavi?
Čiem proć tebi nož tvoj biesní,
Ljubovnika ako ubiješ:
Jer štoć' s sàrcem bez ljuvezni,
Neg da i njega pak razbiješ?
Ali ona i nečuje,
Ni na molbe zrie priklone:
Veće raspe strašne kuje,
Na ké gnjevi ljuti 'e gone.
Tere kako biesnu u bitju
Dikla mlada malo obiknù,
Svú pazeći lošu sriću
Od biesnila pieneć kliknù:
»Za tebe li dakle, o hudi
Nevierniče, spremah veće
Svaka ostavit, i tvoj ludi
Sliedit zakon i tvé srieće?
Ah, davno mi tá zla prika
San javljaše mirne u noći
Veleć: Sàrce neviernika
Kô će vierno ljubit moći?
Čiem neviernoj tko se u vieri
Začè, vieru plesat mora:
Jer ne ljubav, nego mierí
Gdie se koris veća otvora.

Digitized by Google

Ali odlučih, što će ureda
I mahnitos moju kletu
I tvę sàrce stàrti od leda
Na ljuvezni viečnu osvetu.
Càrn preda mnom ponor ziva,
I pučina viečna jada:
Unj ogrezni, tko neuživa,
Što mu uživat hiní náda.
Nu prije se u nju utopi
Od nevierah sàrce i zloba',
I nad njime kad se sklopi
Val, da umrem, još je doba.«
Kad izrečè bezufana
Dikla strašne sé besiede,
Eto i zlatna zraka od dana
Liepu na dvor zoru izvedè.
S jutàrnjega jur vietrica
Bieše pàršat listje uzelo,
I prolietnieh drazieh ptica'
Jato u žuber pievat sielo.
I kô videć, nje màrklini
Da neliči svietlo od zore,
Skoči dikla, i u bàrzini
U ćaćkove podje dvore.
Ali u jazu, gdie boravi
Mlad Korevski jadne dane,
Sunčan zrak sé viek nejavi,
Ni rumena zora osvane.
Tu starinskieh vàrhu tminah
Viek nove se tmine gàrnu
Zatvorajuć sried dubinah
Tamničara skutu u càrnu.
A to, 'er vele turskieh duša'
Viekovite poslà u mrake,
Htiè pak Turčin, on da kuša
Bez sunčane živiet zrake.

Digitized by Google

I neka još tu na svîti
Gorke od pakla muke uživa,
U verige htiè ga sbiti,
I u grob tamni vàrći živa.
Tu štipavci gmižu, i ljute
Zmije po gnjusnoj pliju vodi,
I da zasja zrak u kute,
Bog zna, od gadah što se plodi.
O gvozdenu junak stupu
Gvoždjem kovan siedi i kuká,
Gdie gvozdenu vrat proz rupu
I desna mu viri ruka.
Na službu je lieva od tiela
Ostavljena miešte drûge,
Neka s bitja opustiela
Viek neizbiegne težke tuge.
Biele noge gadnu u kalu
Uštapljene čame i trunu,
A proz vratah rupu malu
S gàrla mu se gvoždje sunù.
Loš je u licu, i propala
Viri iz dupljah svieća od oči',
A na pàrstieh po put rala
Ostàrljat se nokat koči.
Zarasó je vàs u bradi,
I u neredu vlas mu visi,
A zabiegó 'e glas od gladi,
Kiem se u boju vàrh svieh visì.
Tiem kô vidiè, gdie zaškripì
Gvozden stožer težkieh vrata',
I gdi u nutri o mrak slîpi
Nepoznat se junak hvata,
U glas kliknù (ako kliče,
Komu umire glas u gàrlu):
»O viteški zatočniče,
Ki mú paziš muku vàrlu,

Digitized by Google

Ili mi te Višnji s nebi,
Ili pakó posló kleti,
Ah, pomiluj, koga 'e triebi,
I zled ovu htiej mi odnieti.«
Postà liepa Krunoslava
Na glas drage své ljubavi:
Čiem prejaku bol joj dava,
Što joj slabi glas objavì.
Ter kako se stegnù paka,
I nemirno sàrce utieši,
Sried càrnoga sletiè mraka,
I u rieč ovu usti odriešì:
»Ah, kolicieh nakon sgoda',
Ké mi 'e podniet bila slava,
Jedva ovi mi danak podà,
Da 'e kon tebe Krunoslava.
Ali u kakvu, vajme, bitju
Pazim ljubav mú jedinu,
I još hudju tvú zlu sriću,
Neg s koje mi sàrce stinù.
Ah, ké podnieh jade i trude,
Ké potratih srebro i zlato,
Jedà mi se kada sbude
U ovo od tminah sići blato.
Sbì se, i evo preda mnome
Moj Korevski stoji i sliša,
Da ljuvezni nad našome
Vlás gospodi nieka viša.
Čiem na moje prosbe i dare
Tvàrdi Rizvan toli sliezè,
Da me u tmine ove stare
Pustì vidiet tvoje veze.
Pače reče, da će opeta
Na sunčan te zrak izvesti,
I zlotvorska diela kleta
Pobiegnutjem tvojim smesti.

Digitized by Google

Tiem slobodi sàrce drago,
Sladki brače, ah, slobodi,
Čiem te skoro nebo blago
U slobodu zlatnu vodi.
Ah, čestiti slavni dane,
Tvojim krilí bàrže pàrši,
Da móm' sàrcu liepa osvane
Zora, i zled se njega svàrši.«
I s radosti u plač mio
Da neudri dikla mlada,
Mniem, da još bi velji dio
Rekla ónoga, što bi rada.
Ali jakno bojna u lúka,
Kad tetiva pne se od zlata,
Ako je odveć, pusti ruka,
Tere izleti striel krilata:
Tako i liepa zatočnica,
Čiem své sàrce veće stezà,
Tiem se veća poplavica
Iz càrnieh joj oči' odvezà;
Ter suzeći jecá, i gladí
Draga svoga ljubovnika,
I svóm dušom rane hladi,
Ké veriga dà mu prika.
Sad spovieda, sada sluša,
Odgovara sada i prosi;
Sad žalosna klone duša,
A vesela sad se uznosi.
I da 'e vidiet, o, ké jato
Premilieh bi zrio celova',
Kiem se pase obilato
Sàrce u tmini mračna rova.
Čiem nehtiedè dikla mila,
Takvu u bitju kad ga vidiè,
Riet, koja ju tare sila,
Cieć Kalinka što 'oj spovidiè.

Digitized by Google

Ah, prem nikad to nelaže,
Da zaista, tkogod ljubi,
Ljubljenomu viek nekaže,
S česa ljubav cienu gubi.
A jak oni, komu u buci
Uzpienjena vàrla mora
Zasja zviezda, kažuć, k lúci
Mirnoj kud mu put se otvora:
Tamničar se jadni uzdàrmà
Na nenadne sladke glase,
Vikó, jama da mu stàrma
Samo uzdasim oziva se.
Ter kako ga čudo minù,
I zamró se duh povratì,
Uzè drágu svú jedinu
Po imenu sladku zvati:
I k njoj šireć od okova'
Gvozdenieh težke ruke,
Ljubežljiva paka u slovà
Gorke svoje sasù muke.
Veleć: »Mila dušo moja,
Prosti, tko jur zaboravì
Sried mračnoga nepokoja,
Da se u sladke rieči objavi;
Čiem ni'e čudo, što besiede
U zaborav liepe pustih:
Čudo 'e veće, što mi grede
Još ikoja rieč iz ustih.
Ah, kako ćeš, da ti trude
Moje izrečem težke i ljute,
Ké mi s kobi prieke i hude
Tielo i duša davno ćute?
Nu svi trudi, sve pečali,
S kieh se i na ké svakčas vratih,
Prema onomu biehu mali,
Što pak s tebe, dušo, patih.

Digitized by Google

Jer sad mi te san ukazà
Grozne s mene lijuć suze,
A sad ruse blaga obraza
Tàrgajuć te kazat uzè.
U pogube i na boje
Ić te vidieh mene cieća,
I s slobode paka moje
Još na diela hàrlit veća.
Nu ti veliš, i valja mi
Ufat, skoro da će biti,
Gdie ki mračnoj kukà u jami,
Na bieli će dan iziti.
Ah, ká čés me i kí dani
Tiem čekaju gori paka,
Kad me u dragoj rodnoj strani
Kružit bude ljubav taka.«
Ter besiedu jadni tako
Čiem tamničar diljit haje,
Odlagnù mu težki pakó,
Ki mu uzročì gorke vaje.
I na bitje vratjat siedè
Naravsko se duša opeta,
A na obraze suhe i bliede
Ogranjivat rados sveta.
Pak mu ona rieč prihvati,
Ter ga opeta milí i tieší,
I za pomoć kú mù dati
Sviesti i sàrcem spravno spieši.
A pak on se na nje oglaša
Mile glase, i píta i žudi
Znat, kada mu rečè paša,
Da se ukrate težki trudi.
I čiem tako bàrze čase
Sried ljuvena razgovora
Drazi traju, u vrata se
Ključ golemi zadiè s dvora.

Digitized by Google

Milii nije sveti od zvona
Glas pobožnu sàrcu u večé,
Put neba se kad priklona
Duša k Bogu svóm utieče:
Zatravljenoj neg dvojici
Hàrdjavieh bì zveka od vrata',
Ká romona viečna u slici
Čù se od tminah posried blata.
Prisluškuju tamničari
S nádom, s sumnjom: je l', nije li
Ki, jao, da ili neprevari
Od slobode dan veseli?
Nu kako se paka otvorì
Stiešten zaklop s jacieh ruka',
I u mrak se s luči oborì
Oružana mnoštvo puka:
Tko da izreče, što poćutì
Korevskoga vierenica,
Kad zasjaše strašni kuti
S obasjanieh turskieh lica'?
Jakno umàrli, kad se nádá
Sve zadobit, a pak vidi,
Gdie mu ufanje sve propada,
I viečna ga propas slìdi:
Tako gnjevom ognjenime
Bezufana Krunoslava
Svoga draga kliknù ime,
I stà blizu, gdie mu 'e glava.
Hteć, kieh živieh prostor lučì,
Da ih neluči màrtvieh sada,
Neka u smàrti bar se sluči,
Što u životu bieše náda.
Tiem mač paka plamen tàrže,
I kàrvničku napà četu,
Gdie se strašan boj zavàrže,
Svaki svoga na osvetu;

Digitized by Google

Čiem ljuvezan svoju milu
I drag brani život ona,
A poštenje oni i silu,
Kú im žena naniè smiona.
S obie strane kàrv se lije,
I udarci daždé i rané:
Ali ona se hàrve i bije
S njimi i goni na sve strane.
Jur Aliu i Mehmeda
Gadne na tli màrtvieh pružì:
A pobieže Musa ureda,
Gdie se strašan zatvor kruži.
A Jusuf se i Mujaga
S bratskieh màrtav ruka' obalì:
Čiem u sliepoj spili snaga
Nezna, jed svoj na kóm kali.
I još tko zna, ké im štete
Naniela bi dikla mlada,
Da se lukav neopletè
Beg Suliman kradom zada.
Odklie najprie Korevskoga,
Zatočnicu liepu paka
Sgodì zàrnom šuplja iz svoga
Gvoždja njega ruka opaka.
Padè dikla s rane težke
Kon predraga svoga roba,
I nanj ruke struć viteške
S njim uzletiè k nebu iz groba.

Digitized by Google

Pievanje petnaesto.

Sadàržaj: Osman pozove viećnike svoje u divan i javi im, da je po Ali-paši urekó mir s Poljakom, od kojega je glavna pogodba sloboda Korevskoga. S česa zapoviedivši Osman, da se Korevski izpusti, starac Rizvan-paša ucviljen pripovie, kako je smaknuo Korevskoga, jer se biaše, kako reče, uslobodio ljubit kćer mu Ljubicu; nu kako pak i nju žalostan izgubi. Na što budući se zametnuo govor u divanu: ima li se, ili ne, poslat Poljaku miesto Korevskoga Rizvan? dodje glas, da isti starac od žalosti na domu preminù. — Kizlar-aga dodje sa Sunčanicom u Drienopolje, gdi ona riedkiem načinom izbavljena budući, dospie Kizlar-aga u saraj, i izporedi plien svoj pred divanom, kamo dovedši Osman i Sokolicu, izabere ju svojom ženom i uzanj kćer Esad-efendijinu i Pertev-pašinu, i zapovie, da se do polovine Svibnja imaju uredit sprave za putovat u iztok.

Promiena je liek na svieti
Jadnoj duši svieh najbolji:
Žudi, spiešno da mu leti
Vrieme, tko je u nevolji.
Koga od dnevi brige muče,
Tomu noćca pokoj nosi:
A pak noćne koga skuče
Skàrbi, od dana lieka prosi.
Što se u dnevi mučno vidi,
Lakše u noći duh naš scieni:
A najvećma čezne i blîdi
Pečal noćna s noćnom sieni.

Digitized by Google

S toga i Osman mladi želi,
Vele stiešten s noćne smeće,
Da se objavi dan veseli
I rumena zora veće.
Ká cvatućiem' usnam' gdie mu
Zlát celivát prozor stadè,
I po hramu uzè svemu
Mlad zrak igrat zore mlade:
Ustà sultan i pun dobra
S liepiem danom sluta i kobi,
Sutra u divan sazvat obrà,
Da se carski skupe robi.
Robi carski, o kieh stoji
Stol otmanski tvàrd nad svieme,
I s kieh svièta nepokoji
Carski lagnu težko u vrieme.
Kí kako se sjajnu u vieću
Sakupiše liepu u skladu,
Kažuć caru čás tiem veću,
Čiem ga ohola više znadu,
Osman uzè: »Beglerbezi
I veziri moji i paše,
S kieh svetčevi sveti stezi
Po svudier se razpàršaše,
Što vam glas moj javit grede,
Znam, da milo bit vam neće:
Jer tko turske slavi diede,
Razmi od boja nezna srieće.
Ali, ah, srieća tá je od boja
Prem vietrena nad sve ine:
Čiem sad dobra nosi koja,
A sad u čas opet mine.
Ona učinì lanjsko lìto,
Da moguće vojstvo naše,
Ako i nebì predobito,
Dàj nedobì, što htiaše.

Digitized by Google

Čiem što glad mi poslà ljuti
Bolnu u vojsku i zle štete:
Što pak (al, ah, ružno 'e čuti!)
Janjičare sramno smetè.
I to 'e uzrok, što Poljaka
Na mir sklonih, ne cieć mira,
Neg da u napried žeštji paka
S kaurinom rat se tira.
Jer kad ljuti nepriatelji
Nakon boja mirno siedu,
Za pobit se s nova u želji
Novu snagu kupit gredu.
I tko od njih veće žudi
Mir, o ratu sni tiem veće,
Kaneć tieme da mu hudi
Pade s sile zlotvor veće.
A prem dobro svaki znade,
Da se s turstvom kàrst neslaže:
Jedan Bog je; tiem valjade,
Da ga i viera jedna kaže.
Nu do toga da bez rati
Tkogod dopre, sličnо nije:
Prorok otac, sablja mati
Vieri čistoj bieše i prije.
Ter da to se paka sbude,
I svetac se velji osveti,
Znaj vás svaki, ké vam sude
Sad će moje carstvo izrieti.
Ali-paša mojom voljom
Mir s Poljakom kletiem udrì,
Kako niegda česti boljom
I Suliman died moj mudri.
Leh Kozake ljute u redu
Odsle dàržat tvàrdo obećà:
Tiem Tatari da se svedu
Pod mir, koris iste veća.

Digitized by Google

Pače, ratne da se štete
Svakom' smire, još te rečè:
Tiem pienezi neka lete,
Odkle pak nam pienez teče.
Nu k tom' Poljak ište i daje
Sužnje natrag s obie strane,
Hteć im težke svàršit vaje,
I da im slobos liepa osvane.
Ja, istinu za riet pravu,
Mniem, slobode vriedan nije,
Tko svóm sabljom spasit glavu
Od sužanjstva neumije.
Izbiegnuti smàrt u ratu
Od junaka viek nevisi;
Al slobodu čuvat zlatú
Zna, junačtvom tko se uzvisi.
Nu za uklonit novu smeću,
Hoću, sužnji da se izbave:
Tiem ni Leh će koris veću,
Ni ja veće steći slave.
Ponaglavu Korevskoga
Tamničara Poljak pita,
Neka u mraku nije, koga
Rodì majka ponosita.
Tiem Korevskom', premda od prije
S bogdanskoga cvili rata,
Sloboda se nek povije,
I gvozdena odpru vrata.
Jer je vriedno, da se obdari,
Tko drugoga zanič toli,
Da zanj bit se podje s carí,
I sámi, neg on, umriet voli.
Tiem udilje nek se ovamo
U slobodi ban dovede,
Da mu iz naših ustih damo
Čut, što uživat opet grede.

Digitized by Google

A pak zatiem za put sveti
Uredit ću sprave nove:
Da, za nov nam rat, donieti
Svetac bude blagoslove.«
Dospiè Sultan; nu za njime
Rizvan stari sborit sliedì,
I čiem sborì, mrazne od zime
Dàrktà u sebi, kopnì i bliedì.
»Prosti, o care svietli,« rečè,
»Što od tvoga čut ćeš roba:
Koga smàrtna rana peče,
Lieka čeka samo od groba.
Tvoja milos čuvat dà mi
Korevskoga tamničara,
U dubokoj neka jami
Mrak zločinstva njega hara.
Ali u himbi tko je obikó,
Himbe ostavit vieku neće:
Oduzmi mu svekoliko,
A daj himbu, još živiet će.
Jer da Lehu budeš kletu
Dó ne kulu, nego pakó,
Još bi vieru skvàrnit svetu
Njega umielo dielo opako.
Čiem iz tminah, u kieh siedì,
Vriednieh duše, ká bì u njima,
Još iznadjè, da besiedi
S mojom kćercom, moim očima.
Ah, veliki care, oprosti,
Što običaj tursku gazi,
Tko jur tàrpiè vele i dosti,
Što je od kàrsta vierno pazi.
Napominjat sila mi je
Diela ženska, sviet da čuje,
Što kaurin hudi umije,
I ká turstvu svedj zlą kuje.

Digitized by Google

On paklenom pripomoći
Toli diklu mladu omamì,
Da se odlučit kradom poći
Vieru u kletu s njim nesramì.
Neznam, kako to se sgodì,
Da Turkinju kàrst zanesè;
Nu bez pakla ni'e, tkogodi
Jošte iz groba živiem' trese.
I bila bi, sva je slika,
Občinjena kćerca moja
Izbavila čarobnika
Iz mračnoga nepokoja:
Nu sgoda se u to objavì,
Ká zamierak hud čiem smetè,
Ostarieloj mojoj glavi,
Vaj, još hudje spravì štete.
Znano ti je, care velji,
Da slobodna ona ruka,
Ká te hàrvat gorìè u želji,
Bì leškoga dikla od puka.
Tiem jer rati neučinì,
Što učinit htiedè rati,
Ugričić se mladi hinì,
Ter stà zlato pak da trati.
I toli se prostriè hudo
Nje smionstvo, da u stari
Grad ov dodjè, misleć ludo,
Da me zlatom pak prevari.
Nu tko cara vierno služi,
Zlata od cara dostí imade:
Tiem ju svedoh, on gdie tužì,
Ki joj oči zaniè mlade.
Mneć, u tvàrdu neka 'e mîstu,
Tko lukaviem putem idje,
I tko vieru tvàrdu i čistu
Carskieh slugah càrnit sidjè.

Digitized by Google

Ali, ah, u zó tko se rodi
Čas, zlu srieću kušat mora:
Da se poraz moj dogodi,
Sudjeno je bilo od sgora.
To se prosù, neznam kako,
I tko 'e Ugrin, čù se ureda:
Nu da u svemu imó 'e pakó
Dobar dio, krit se neda.
Čiem jedina kćerca moja
Nove i težke čuvši glase,
S ljubomorna nepokoja
Svój ljuvezni uzbojà se.
I bojazan, da neizgubi,
Posiedovat što mniaše,
Čini 'e odkrit, pak, da ljubi
Nepriatelja viere naše.
Jao, viečni moj prikoru,
I sramoto mojih dana!
Gdie mi skoro na umoru
Ta bì skvàrna vidiet dana!
Ah, kako mi vid se smutì,
Kad pučinu càrnu izmierì
Od pogubah, strašnieh čuti
Tebi, o càre, meni i vieri!
Tiem rieh, smàrti da se umori
Po zakonu viere svete,
Tko neviernik za oniem gori,
Za kàrstjane što ni'e klete.
Jer u kàrvi samoj dá se
Prat, proć caru što se sgrieši,
I u kàrvi samoj zla se
Suproć vieri skvàrna rieši.
Zlobnik umriè, nje zamani
Štitjen s rùke, 'er umriè i ona,
Nu, vaj, tieme moji dani
Pusti ostaše, duša bóna!

Digitized by Google

Jer svàrh kule, gdie najviša
Put vedra se neba upire,
Kako smàrtni klik zasliša,
Skočì i moja kći niz mire.
I vàrh tamne tiem tamnice
Màrtvi u pokoj sve zaćutì,
Razmi u vísu što bì od ptice
Kobcu u noktieh vapaj čuti.
Čistu vieru, kćercu i cara
Za najveću imah srieću:
Jednu od njih smàrt mi sharà;
Za dva druga ja umriet ću.
Volja carska da se vàrši
I prorokov nauk bljudi:
A má udilj se glava skàrši
I poslana Lehu budi.
Neima zašto taj da prèda,
Tko jur neima da se nada:
Padat sunce lasno gleda,
Komu mnokrat sunce padà.«
Reče, ter put vrata' uputì
Slabi starac korak slabi:
A oniem, kiem ga bieše čuti,
Skàrb se u sàrce i strah zabì.
Jer kô onomu, koi u gori
Izdišuć se s risom tuče,
Ako oblada, lav još gori
Nanj kàrvaviem žrielom ruče:
Tač s jedne mu strane od tuge
Vethi život pasti prieti,
A naginje pravda s druge
Za zamienu glavu odnieti.
Zapanjeni svi se paze
S čudne i težke sasma sgode,
Nenahodeć prave staze,
Smeći na kraj kóm da hode.

Digitized by Google

Svud tišina mártva vlada;
Svak što ćuti, riet se boji
Zna'ući, da o jednoj glavi sada
Mir i nemir carstvu stoji.
Nu zasve da svaki múči,
Dva su svièta vieću u svemu:
Čiem za pašu tko se odluči,
A tko dàržà stran proć njemu.
Ali hodža smion nad ine
Žudeć, da se carski puti
Tiem nekrate, tih prekine
Mir, i ovako dá se čuti:
»Znam, da smàrti Korevskoga
Rizvan zakon božji osveti,
I pogleda da ga s toga
Lehom mienjat nije smieti:
Nu ká svetcu pak se obećà
Čás, kô bit će izpunjena?
Mniem, za kúpit dobra veća,
Nije odveć manja ciena.
Tiem tvé carstvo sad prosudi,
Je li vriedno, s jedne glave
Prorokovi strašni sudi
Svemu carstvu da se sprave?
Mudar čoviek vazda gleda
Mierit štetu veću i manju,
I kú od njih manju ugleda,
Obiem' rukam' hvata za nju.«
Zabuni se svietlo vieće
Na kàrvavi svièt i težki:
Nu Dilaver hrabri iz smeće
Dižè glas pak svoj vitežki:
»Čudan udes i nad svima
Gorak, care, sviet ov hara:
Da tko vieru bljudit ima,
Na nevierstvo puti cara.

Digitized by Google

Da što vierni pak će rieti
Prorokovi robi i tvoji,
Ako, jerbo vieru osvetì,
Glavu izgubit bude koji?
Ah, viera se neka uzdàrži,
Mir il rat pak neka slìde:
Jer je rasap tu najbàrži,
Vieri rasap svi gdie vide.
Ako mir ti Leh uzkrati
Bez zamiene paše slavna,
Neplaši se, znat će stati,
Kì su u ognju stali od davna.
A što iztočne spremaš pute,
Je l' moguće, da će biti
Napredačno, što proz ljute
Čine u dielo bude iziti?
Ah, bojim se vele i plašim,
Da, nevierstvom ako vieri
Godit počmeš, glavam našim
Gnjevno nebo nezamieri;
I da paka rat s nebesa'
Težji bit će neg rat leški:
Onom' nemož' neg čudesa,
Ovom opriet mač viteški.«
Prestà, i žamor svud se prosù:
Čiem što čù, kóm' skàrb zadava
A kom' rados, već kako su
Razne misli raznieh glava'.
Nu pak bàržo svaki ućutì
Na znamenje dano od sgara,
Za žudjeni sud tiem čuti
Il protivni mlada od cara.
Kóm', hteć posó da dovàrši,
Rieči iz ustih dok se rieše,
Eto nagó glas dopàrši,
Rizvan starac jur da bieše.

Digitized by Google

Razabrà se svietnik svaki
Od svojega straha i jada,
Ki čiem već bì prie jaki,
Tiem bì veća rados sada.
Ah, prem čudnieh ljudskieh sgoda',
Da tko od svieh bì ljubljen prije,
Sad gdie dug svoj smàrti podà,
Sviem od mila sàrce bije.
I kô veseo roj od pčela'
Po uličtu šumí i zučí:
Tako i čela svud vesela,
Svačia rados bukom buči.
A nada sve mlad u sebi
Car s veselja gorí i kliče
Mneć, da dobra tieme s nebi
Kob za iztočni put mu niče.
Nu jak oni, koi od zlata
Žudeć voće u vís gleda,
I kad mnije, da ga hvata,
Ono uhvatit još se neda:
Tako i Osman čiem već žudi
S puta iztočna slavu steći,
Tiem već žali, još da bludi,
Ki cieć ženah sviet štà teći.
Ali i Kizlar càrni aga,
Gàrd provodič liepieh vila',
Štiuć besiede, kiem' car zvà ga,
Mnije, spiešit da mu 'e sila.
I čiem tračke gazi strane,
U Jedrenu slavnu unidje
Vodeć zviezde izabrane,
Sviet kiem' sličnieh malo vidiè.
Tu se i càrnci biehu ini
Iz ostalieh stali kraja',
Čiem se s agom da sjedini
S liepiem plienom svaki hajà.

Digitized by Google

Nu kô nebo, divno toli
Nebi divno bilo paka,
Da zenicu, kóm se oholi,
Utàrne mu kob opaka:
Tako i ovi vienac liepi
S Sunčanice krotke i mlade,
Sila 'e rieti, kô da osliepì,
Nje uhiljen pokli ostadè.
Ká gdi u staro Drienopolje
Plačnu u družtvu plačna stižè,
Težke i ljute cieć nevolje
Sàrce i ruke k nebu dižè,
Vapeć: »Bože, ah, ti spasi,
Pod tvé krilo tko se utieče,
Ni daj zlobit, što me krasi,
I što tebi jur se obrečè.
Znaš, na domu ćaćko sliepi
Da se u jadieh gorcieh mori:
Ah, dàj kćerca da ga ukriepi,
Il' da udilj se màrtva obori.
Njemu dvanaes smàrt sinova',
Mene mladu Turčin uzè,
Sliepa i slaba s kieh njegova
Staros groznę lije suze.
Janko i Lauš mu bar da ostaše,
Kieh dietetom mnom izgubì,
Ni pust on bi s kobi naše,
Ni ja bila turska ljubi.
Ali ovako on bez štapa
Jadikujuć sám izdiše:
A sried vàrlieh mene slapa'
Udes goni ljut odviše.
Jer Turčina kô da ljubi
Nebu dana vierenica,
Ká i pried ćaćkom milos gubì,
Od ljuvezni što se odricà?«

Digitized by Google

Kako izustì dikla mlada
Vrućiem sàrcem govor vrući
Onom', u čii viek se nada
Stavnom dušom štít mogući,
Težko uzdahnù hadum bio
Bdeć na stidnoj straži od žena',
Kô da mu je nje glas mio
Mladieh lietah uspomena.
I čiem noćca tiha càrnu
Svudier stere svú koprenu,
Pomno od vratah ključ zavàrnù,
Tere u noćnu stupì sienu.
Poplašì se dikla tužna
S nenadane čudne sgode,
Mneć, il' da je neman ružna,
Il da pak je na smàrt vode.
Nu za ruku čiem je uhvati
Múčeć hadum mramorkome,
Najprie na dvor, pak je izpratì
Mrakom hanù putničkome.
Gdie, kí gredu blaga cieća
Tudje obijat strane i grade,
Pak zamolì, da je iz smeća'
Rodno u miesto vratit rade.
Smè se i snebì Sunčanica
Na blagodat tač ljubeznu,
I čiem suze lì niz lica,
Hadum u mrak naglo izčeznù.
Glas je, a valja da je tako,
Brat joj Vladko to da bieše,
Koi od turske da se 'e smakó
Guse, obćeno ini mnieše.
On izgubeć slobos svoju
Zaboravljen viere i uma,
Prodà ujedno diku dvoju
Za Turčina i haduma.

Digitized by Google

Tiem pred sélom pak se stidì
Javit tko je, tieme veće,
Čiem se bojà, da ju uvrîdi,
I da omilit tiem joj neće.
Nu jer narav blaga prije
Sasma okrutnut neće vieku,
Još se ugasit moglo nije,
Što 'e najliepše u čovieku.
I tako se jadnik muči,
Ture i kàrsten čiem je ujedno:
Na poli ga svako luči,
A nehita sasma ni'edno.
Jer što Turčin činit ima,
To mu činit kàrst nedade:
A kad kàrst pak što počima,
Opire se Turčin tade.
O Slovinska zemljo liepa,
Što sagriešì nebu gori,
Da te taki udes ciepa
I jadom te viečniem mori?
Potišteni tví sinovi,
Gospodičnoj niegda u vlasti,
Izrodi su, il' robovi,
Željni s ovcam' travu pasti.
Ah, da 'e proklet, tko cieć vîre
Na svojega reži brata:
Jer nesrieća tvoja izvire
Samo iz toga kalna blata.
Ti od niegda bratju tvoju
Tudju u jarmu hladno gledà,
Nit ih braniì, kako svoju
Triebi 'e branit bratju od bieda'.
Pače ni to nedopustì,
Brat da bratom svoim te zove:
Ali od ognja svoih nebljusti,
U své je oganj bacat krove.

Digitized by Google

Tiem istinú rieč čuj paka,
Kú me nebo riet nadiše:
Ti si majka od junaka',
Nu robovah vele više.
Robovi su tví junaci,
Tvoji sebri, tvá gospoda:
Robovi su tví vieštaci,
I svi, tvoga kí su roda.
I robstvo će tvoje iz tminah
Na gospodski dan iziti,
Kad paklenieh dno dubinah
Bratinska se màrzos hiti.
Kizlar-aga kako obnadjè,
Da se dikla liepa izgubì,
Po svudier je tražit sadjè
Od rasàrdžbe škripeć zubí.
Nu gdie ništa pak nezačù
Od plienjene dikle mlade,
Pače sàrdžbu još na jaču
Čù, i haduma da nestadè:
Na valove kàrv mu uzavrì,
Kô u zemlji tko se rodì,
Kóm gusaré vrući Mavri,
I lav vàrli gdie se plodi.
Pak zavapì: »Ah, kolika
Mahnitos je viera stavna
Postavljena u čovîka
Kàrstjanina, nije od davna!
Rieč je stara, da zamani
Màrkoga je kumit vuka:
Čiem i u kumu vuk se hrani,
Razmi manja nanj što 'e buka.
S toga umàrli svak se uči:
Svojih izdat tko nemari,
Da hitrinu svú dvostruči
Za da i tudjih pak prevàri.«

Digitized by Google

Rečè, i hàrli tiek upravì
Odtle s družbom càrnac k gradu,
Da se s novieh vila' objavi
Nova rados caru mladu.
Tere u carski kako uljezè
Grad u divnu skladu i redu,
Kô kad drag se kami uveze,
Kiem gospodje dične gredu:
Zasjaše se tamni miri
Od davnoga grada u dici,
Kô da u njem se sunce širi
Dievojačkoj u prilici.
Jer ako je duhe klete
I strahoćah jata huda
Dàržó, u putu tko ih srietè,
Za paklena gàrda čuda:
Tako rajske tko liepote
Mladieh diklic' gleda i pazi,
Snebiva se, i nehote'
I angjelim ih rajskiem' glasi.
S kiem' svietloga sried saraja
Càrnac hadum gdie se umiestì,
Tu dva reda u dva kràja
Od njih hitro htiedè splesti.
Neka tako, tko ih gleda,
S dvie se strane ognjem žeže,
A prolazeć da se ureda
S obie strane očim sveže.
I čiem veće càrnac ište
Čás u cara s pliena steći,
S Sunčanice tiem ga tište
Veća žalos, jed tiem veći.
Nu kô mlad car pak dovede
Mogorkinju, ká ga travi,
I pred skladne tieme rede
Hrabru i liepu diklu stavi:

Digitized by Google

Razigrà se sàrce u njedrim
Gnjevnu càrncu scienieć tade,
Kô da u vienac čelom vedrim
Sunčanica opet stadè.
Jer koliko svóm krotkosti
Vid Sàrbkinja mlada uzimà,
Toli plieni pak hrabrosti
Mogorkinja sàrce sima.
I što ujedno sve su ine
Onom', tko ište ženu u ženi,
Hrabrenu je to jedine
Caru pogled nje hrabreni.
Tiem pazeći dragu svoju
Zatočnicu pregizdavu,
Tere u napried sneći, koju
S iztoka će sriesti slavu:
Kô on, komu prieko voda'
I planinah hodit bieše,
Kad mu nakon mučna hoda
Staze u ravan put se odrieše:
Pun blaženstva car se objavì
Ponositom svojom rieči,
Kô pod noge da jur stavì
Sve što dosle čés mu priečì,
Rekuć: »Najprie da je hvala
Bogu i svetcu, s njim ki 'e gori:
Jer pred njima sva su mala,
Bez njih ništa ljudski stvori.
S njih ja uzrastoh svietu ovome
Gospodičan silnom vlasti:
S njih bì, da sviet preda mnome
Prostàrt na tle bude pasti.
Njihova se vàrši volja,
I sviet vas se klanjaj Meci:
I jednoga svàrh prestolja
Sviem zapovied jedna teci.

Digitized by Google

S toga stečè grada ovoga
Predobitnik viečnu slavu,
I pogazì kàrstjanskoga
Ohologa zmaja glavu.
S toga i ja ću, ki njegove
Nasliednik sam sablje i stola,
Svieh, kí kàrstom kletiem slove,
Sva poplesat diela ohola.
I da lašnje to se sbude,
Mir s Poljakom dosti nije:
Za zlotvore skàršit hude
I ina učinit sila mi je.
Dok se oružje svietsko naše
Odpočine sladku u miru,
Duhovna se neka opaše
Sablja i čistu kriepi vîru.
Na pogrebnom svetca miesti
Klanjat poći htienje 'e moje,
Janjičar se jedà osviesti,
I uzzna, radit dàržan što je.
Jedà prorok svojom moći
Na posluh ga dužni uputi,
I za k slavi pravoj doći
Kaže, pravi kí su puti.
Jer bez rati svetca nije;
Bez posluha nije rati:
Protivnika mučno bije,
Komu ruka posluh krati.
Ah, da biehu moi vitezi
Ovo lani sliedit htili,
Kuda, o svetče, tvoji stezi
Razastàrti već bi bili!
S toga u iztok svietli k tebi
Podnebesni kalif gredem,
Neka tvojom vlasti s nebi
Car svem' svietu jedan siedem.

Digitized by Google

I jer život mao je vele,
A velika diela tvoja,
Da ako ja ne, neka odsele
To dostigne traga moja:
Sdružit ću se, da koi mi
Smàrt mio lani cviet otrunì,
Namiestit se pak novimi
Plodim bude svieta kruni.
I jer porod liepši daje
Stablo iz liepa perivoja,
Neg ká u gori dane traje
Zapuštena divja hvoja:
Robinjicam' nek se robi
Za svá diela daré i družé:
Grieh je, carstvo da se zlobi
Oniem', zemlju koji plužé.
Tiem na carstvo svieta ovoga
Sokolicu sada izbiru:
Kći je kana mogorskoga;
Svud se diela nje prostiru.
Uzanj k meni pak se uzvisi
Kćerca Esad-efendiina,
I liepotom ká se visi,
Pertevljeva kći jedina.
Vriedni su oba své cieć vîre,
Da se carstvo s njimi srodi:
Tko za cara rado umire,
Zna ga cienit, tko gospodi.
Pak obilan pir se spravi
I po svietu svemu zamni:
Jer kad sunce lice objavi
Ni'e moguće, sviet da tamní.
A medjuto jedan skoči
U Siriu baltadžia,
I gdie Nilo rieka moči
Plodni Egipat, slavan pria.

Digitized by Google

Veleć pašam, bàrže da se
Spravi hrane izobila
Oniem, kieh car vodí uza se
Vierna i laka svoja krila.
I zapovied moju ostavi
U šerifa Meke svete,
Da njegove hitre plavi
S hrane u Džidu bàrže lete.
A do poli svibnja u luci
Sto galijah još se opremi,
I šatorje carsko svuci
Prieko u Skudar s pismí sviemi.
Neka, ugodno kad zavlada
Povietarcem vrieme i mórem,
Riešeć jedar' biela stada
Putovati udilj morem.
Sa mnom podji Sokolica
Pogibielim vikla i boju:
Jer hrabrena nje desnica
Svú će čuvat slavu i moju.
Pet sat' s agom janjičarah
S sobom na put jošte uzet ću,
I inieh toli dvaš bojarah
Za sigurnos tieme veću.
S Dilaverom tefterdara
I nišandži moga pašu
Zovem, i onieh, koji uz cara
Čile konje vodeć jašu.
Od carskoga stremena se
Pripravite još gospoda,
Kiem nek tries pisara' se,
Muteferik' četres dodá.
A Mahumet s Huseinom
I Redžebom kajmakami
Neka ostanu nad širinom
Mojih zemalj' bdeći sami.«

Digitized by Google

Osman rečè, a sve vieće
Na pàrsima ruke skàrstì,
Trepeć s robstva, kô trepetje
Tàrst, kad siever zadme čvàrsti.
Nu se vara, tkogod scieni,
Sàm na siever tàrst da prèda:
Vlažni na nju jug okreni,
I prèdat će tàrst ureda.

Digitized by Google

Pievanje šesnaesto.

Sadàržaj: Pročuje se u Carigradu, kako car kani vojsku vodit u iztok, da ju posieče. Na to se vojska silno uzbuni. Alia, aga janjičarski, trudi se zaman, da umiri nabunu. Nezadovoljnici kažu, da nisu ustali protiva caru, nego protiva njegovim zlim svètnikom, i skupe se pred svetu Sofiu, pak pošlju Jahiu, niekadašnjega muftiu, k caru, da ište glave od pàrvih trih dvoranah carskih.

U kraljevah, kô puk scieni,
Ni'e života draga i sladka:
Svedj su u pomnjah zamišljeni,
Neima'u mirna časa kratka.
Triebi 'e, da bde noćnu tminu,
I za onieh se, ki spe, bude;
Za bezbrižnieh da se brinu,
I za izpraznieh misle i trude.
Mogući su svi s omrazom
Suproć njima svedj nemilom,
I nejací hinè obrazom,
A u sàrcu ih tàrpe silom.

Digitized by Google

Sve što ih veća kriepos slavi,
Sve je veće, tko ih navidi:
A i čestitos po naravi
Ima zlobu, ká je slidi;
Tiem ako su hlage ćudi,
Ter kàrvničku màrze želju,
Kô zločeste šlju ih ljudi
Medju žene pod kudielju.
To li se od njih pravda gàrli,
I pedepsa neuzmiče,
Silnici se zovu vàrli,
Kàrv pravednu na njih liče.
Ako štediet blago haju,
Od lakomieh stieču ime:
To li slugam darivaju,
Razmetni su vidiet svime.
Puk je sliepac, koi oči'
Neima od svièta ni od razbora:
Za istinu laž sviedoči
Sried taštine i žamora.
Svedj nekriepak, nigda stavan,
Ljubi, màrzi, hoće i neće,
Trom, lien, strašiv i pripravan
Na pobune i na smeće.
Sad mir žudi, sad boj ište,
Vazda hlepi na promîne,
Sad uzvisi, tko ga tištè,
Tko ga uzvisi, sad ukine.
Ali kako tiho móre
Viek po sebi neuzrasti,
Dokli silni vihar s gore
Nesmuti ga svojom vlasti:
Puk u bitju smiernu tako
Uzdignut se viek nesmije,
Što na pomoć dmenje jako
Moguće mu glave nije.

Digitized by Google

S izgleda se tiem ovoga
Svak, tko vlada, sad nauči,
Da ni'e se uzdat u nikoga,
Stvar velika kad se odluči.
Mao izide glas najpàrvi,
Ali u svačieh ustieh rásti;
Ter čiem od svud većma vàrvi,
Sve obujmi svojom vlasti.
A istiná 'e rieč na svieti,
Da se 'e zemlja kletvom klela,
Da će otajstva sva pronieti,
Ká je čula i vidiela.
Neznam kako, nu se sgodi,
Da proćuknu se i proreče,
Kô car u iztok vojsku vodi,
Da 'e pogubi i posieče.
Podižè se šapat tihi,
Ustà sumnja, pomnja izidè,
Svieh popada strah zalihi,
Zamišljeni svi se vide.
Jedan drugom' vitez s pàrva
Ovi u potai glas dorica:
Ali uzavriè svak topàrva,
I uzbuni se sva vojnica.
Kad put Skudra čuše oni,
Da na Càrno snosi More
Car s poveljam'. i s zakoni
Pisma, blago i šatore.
Bez obzira ovi onoga
Nagovara veće očito;
Bezakonja carska mnoga
Svak spovieda glasovito.
Janjičarin stari pravi:
»Ja, ki stratih sva má lieta
Sliedeć s vojskom boj kàrvavi
Na sve četir strane od svieta,

Digitized by Google

Ja pod štaros mrem od glada,
A ugodnici carskieh bluda'
Uživaju ono sada,
Što bi uzdarje moga truda.
Baštine one, ké su bile
Mom' junačtvu vierna plata,
Silom mi su se ugrabile,
Hrana 'e moja druziem data.
Spaholjanin vapeć slidi:
»Ja uz cara ki uzrastih
Od saraja u obzidi,
I svuda se plemstvom častih,
Kô rob tamni i zločesti,
Dokli od svud mi kàrv prokapa,
Na očitu podnieh miesti
Ružne udarce težkieh štapa',
Nemareći car u sili,
Ká bi uzrok mom' prikoru,
Pocàrniti kruh prebîli,
Ki blagovah u svom dvoru.«
Jedan veli: »Donieh caru
Glavu ubiena protivnika;
Ni u dostojnu primih daru
Čás podobnu za vojnika.
Pače rug je tvorit htio
Tiem car isti bez potriebe,
Veleć: Da ti pogubio
Ni'esi njega, on bi tebe.«
Drugi glasi: »Car sried kuća'
Skrovno uhodi naša diela,
Ter nam gosbe smeta i smuća,
S kieh je družba svud vesela.
Ne naš aga noćno veće,
Bie nas obdan carska sablja;
Pienez nam se càrni meće,
Biela i dobra jaspra ugrablja.«

Digitized by Google

Oni rasap obćen mieri,
S koga robljen svak bit ima,
Što gospodske svietle kćeri
Za carice car uzima.
Priuzima drugi ovdira:
»Bili i prošli mi smo veće;
Car junake nove izbira,
A nas starieh sieče i meće.
Eto lista, ki iz nutra
Došó nam je iz saraja,
Da se kani do dva jutra
Put iztočnieh dignut kraja'.
Nekàrzmajmo, sila jača
Da se s glavom carskom sdruži;
Potlačimo, tko nas tlača;
Udušimo, tko nas duši.«
Oni skače i prilaga:
»Što čekamo unaprieda?«
Svi tad vape: »Sablja naga
Prieti ubit nas svieh bez reda!«
Jedan se opet diže i vika,
Sablju golu ter podire,
Zovuć svakoga od bojnika'
Proć padanju cieća vîre.
Bojnik svaki tad se uputi,
I pod sablju s kletvom hodi,
Da bi imó od nje poginuti,
Ako se od zlieh neoslobodi.
Vapiaše svaki ovako
Suproć caru buneć sile,
Sam Ali-aga htienje opako
Màrzi i sprave sej nemile.
Čiem u njega, kô u svieh glavu,
Zapazili svi se biehu,
Mneć, na hudu da i on spravu
S njima će ustat u pospiehu;

Digitized by Google

Ter nabunjen okó njega
Svak lúk penje, sablju izmiče,
On sried skupa ustà svega,
U ovi način ter pokliče:
»Ah, koja vas sad zasiena,
Vitezovi moi, zasliepi,
Ter gubite od imena'
Vašieh svietlos i glas liepi?
Spomen'te se, da ste oni
Vi vojnici, stražu uzdanu
Na kieh samieh car nasloni,
I u kieh nadjè viernu obranu.
Ah, nemojte pocàrniti
Slavu vašu, slavu moju,
Hteć neviernos caru odkriti
U domaćem štetnom boju.
Naše štete i porazi
Ni'esu toli sad velici,
Vele veća da neizlazi
Kletva svetoj carskoj slici,
Koja veže sad jedino
Vaša oružja, sviète moje;
Da u svako vrieme smìno
U viernosti kriepkoj stoje.
Ni nahodim još razloga,
Ki će učinit, da se ganem,
Da, 'er car neće svièta moga,
Ja mu protiv zato ustanem.
Ja rob jedan, koi obećah
Tvàrdom kletvom zanj umrieti,
U pogubah i u smećah
Da mu se ištem smàrtno oprieti?
Ni'e zakona vàrh onoga,
Ki zakone stavlja i daje;
Što car hoće, triebi 'e od toga
Da samiren svak ostaje.

Digitized by Google

U njegovoj ruci 'e stalo,
Pomilovat tebe prije;
Od njega ti sve se 'e dalo,
On ti uzima, što tvé nije.
Druziem uzè, što dà tebi;
Za dat druziem, tebi uzima:
Tiem žalovat ni'e se triebi,
Car u volji zakon ima.
Težke udarce podniet muka
Bì junaku plemenitu:
Ali 'e zato huda odluka
Plesat vieru temeljitu.
Gospar svaki slugu svoga
Bez bojazni smie udriti,
A bojat se cieća toga
Od roba će car čestiti?
Plemstvo naše, znamo dobro,
Od milosti carske izhodi,
Iz gorah nas za se je obró,
U kojih se svaki rodì.
I gorani izza stada',
Kieh car dvorom svòim pomilì,
Suproć carskom' stolu sada
Propinju se skupni u sili?
Ni ti, komu nebì dara
Za hrabrena diela u boju,
Mož' s razlogom korit cara;
Dàržan mu si glavu tvoju.
Carska milos sama vìsi,
Koga hoće od bojnika';
A što činiš, dàržan ti si,
I što činit mož' do vîka.
Tko dat može zakon novi
Tomu, ki iniem zakon dava?
Car je sam car, mi robovi;
Mudar bitje sve poznava.

Digitized by Google

Ali što čuh ja opeta?
Jest, tko tužbe još uzmnoži,
Jer car svetca Mahumeta
Zakon bljusti hoće i božji.
Sveta viera, ká nas vlada,
Pit nam vino brani svudi;
I nećemo zato sada,
Da nas pravda carska sudi?
Nu bojniče, ki na platu
Càrnieh pienez' tvoriš tužbu,
Ili u miedu ili u zlatu,
Ti si platjen za tvú službu.
Zaglaviste najposlie,
Da smo u mnogoj mi pogubi,
Što ovi, jakno ni'edan prie,
Car uzimlje svietle ljubi.
Mi robovi da li svoji
Dostojni smo carskieh kćeri'?
A car, pod kiem vàs sviet stoji,
Pastiricom dá se vieri?
Ali što sam ja razložit
Sad ustao s vami veće?
Koliko je car uzmnožit,
Tko nepozna, tko riet neće?
Zabranjeno što je caru,
Ki na volju svietom vlada,
Otmanovu sablju staru
Čiem na bedri paše sada?
On od diedah i pradieda'
U iztoku carstvo hrani;
Kô car pravi zapovieda,
Ne kô silnik u ovoj strani.
Da je oteo on slobodu,
U kój smo se mi rodili,
Mene bi ste vojevodu
Suproć njemu svi primili.

Digitized by Google

Bez obzira ja bih pàrvi
Podró sablju britkú golu,
I njegovom plákó kàrvi
Mú slobodu na svom stolu;
Ni bi ustavit mogle u vieke
Sve me sile, da mu nedam
Móm desnicom smàrti prieke,
Na očiu' da smàrt gledam:
Jer tko rodni grad svoj ljubjen
Oslobodit iše i haje,
Ili ubije, ili je ubjen,
U jednakoj slavi ostaje.
Nu čiem jaram nam na vratu
Ni'e, ki stariem ni'e nam bio,
Slobodu iskat nepoznatu
Opako bih odlučio.
Jer ni'e drugo protiviti
Carskoj volji, neg li objavit,
Gdie stoluje car čestiti,
Htiet tí silom car se stavit;
Ter nevieran i odmetan
Kažući se carstvu tako,
I prikoran bit i štetan
Čineć hudo i opako.
Ah, junaci moji mili,
Gnjev nesviesni ustavite,
Nesàrnite sliepi u sili,
Kud prešite? što činite?
Drugo doniet nabuna ova
Nemože vam neg sramotu,
Dočiem svaki s nje osnovà
Viečni prikor svom' životu.«
Jak na dmenje od sievera
Kad zapieni sinje more,
Sila silu dočiem tiera,
Vali uzrastu kako gore:

Digitized by Google

Tako uzbučâ vàs puk oni
Na besiede age vierna:
Teku, sàrnu svi smioni,
Puni gnjeva neizmierna.
S golom sabljom u desnici
Skačù u biesu nesviesnomu,
Psuju, priete svikolici
Vojevòdi hrabrenomu,
Vapiući: »Ili bàrže
Htiej, što hoće vojska ostala,
Ili ti se splesà i vàržè
Izpod sablje glava pala.«
Ali se aga neprepada;
Pače misleć o svoj časti,
Vika: »Usried Carigrada
Vaše glave prie će pasti.
Nu u vašoj da svevolji
Već negledam mé prikore,
Ostavljam vas pri nevolji;
Spomenuli mé govore!«
Vapie vojska: »Mi nikako
Protiv caru ni'esmo ustali,
Neg proć oniem, kí su opako
Diete mlado svietovali,
I u to nije od potriebe
Provodištvo tvoje nami:
Bież' ti, kud hoć', dobri sebe
Obraniti mî smo sami.
Nu u dugo neć' uteći
Od ovieh naših silah.«
I ovdie za njim hàrli u smeći
Tisnuše oblak ljutieh strilah.
Za tiem vojska nabunjena
Podjè skupu u jedinu,
Gdie bì càrkva posvetjena
Znanju od otca božjem' sinu;

Digitized by Google

Nu u vazetju Carigrada
Izgubljene càrkve ove
Ostà ime, ter i sada
Sofia se mečet zove.
Pred mečet se ovi skupi,
Ter iz jutra do večera
Skupno vikà, skladno upì:
»Daj nam pašu Dilavera,
I učitelja hodžu s njime,
Jer ti opak nauk dava
S càrncem, ki je ženam tvime
Straža, i od hadum' svieh glava.
S mudriega neka svièta,
Kad nam budeš pogodio,
Isti ostaneš car opeta,
Kakono si dosad bio.«
S oviem riečim' da pred cara
Jahia podje, oni htiše,
I njihova poklisara
Pod silu ga učiniše.
Velikoga zakonjaka,
Od Turakah mufti zvana,
On miesto imà, ali paka
Tá čás druziem bila 'e dana.
Tiem trajaše sám na domu
Svoih pokonjieh lietah dio,
Kad je skupu odmetnomu
Van usiljen izit bio.
U veseloj pirnoj slavi
Nahodjaše car tada se,
Čestit, miran, pun ljubavi
S tri ljubovce liepe uza se.
Ali u smeći na onu stranu,
Gdie čù vojsku, skočì ureda,
Ni se prignù, ni se ganù
S punieh prietnje njih besieda';

Digitized by Google

Misleć, da bi carska bila
Vlás nejaka i prikorna,
Kad bi vàrh nje gospodila
Volja od puka rogoborna.
Jahia se starac tada
U priklonstvu odkrì njemu,
I, što vojska usried grada
Vapiaše, skazà sve mu,
Veleć: »Care svemogući,
Prosti, ako rob tvoj smije
Odkrit strašni plàm gorući,
Ki oko glave tvé se vije;
Zašto, ako se neugasi
Samom kàrvi tvoih svièt nika',
Tvomu carstvu prieti i glasi
Rasap vojska svakolika.
Ja viek neimam zatajati,
Što pogubu carstvu nosi:
Velikoga vezira ti,
Hodžu i od carnac' agu prosi.
Ja sam poslan cieća toga:
Svi ovo ištu, svi ovo prave;
A ovo gàrla ovdie moga
Pod tvóm sabljom i mé glave.«
Jahia prestà, a car gore
Smeten buduć s te poruke,
U kratke mu odgovore
Skazà ovako své odluke.
On pokliče: »Carstvo meni
Sabljom stari moi dobiše,
I tko drugi car bit scieni
Vàrhu mene, misli odviše.
Tiem ustup'te, rec', nazada,
Niegda vierni i uzdani,
Neposlušni moji sada
Janjičari i spaholjani.

Digitized by Google

To li vas je kàrvi želja,
Želju opojte sàrca prika
Ne carskieh priatelja',
Neg li carskieh protivnika'.«
Ovdi umučà, već istino
Scieneć, s ove zapoviedi
Da slieditì neće ino,
Kô taj večer i nesliedì.

Digitized by Google

Pievanje sedamnaesto.

Sadržaj: Nastane noć, a car skupi svoje dvorane u vieće, i pita ih, kako bi se nabuna umiriti mogla. Dilaver mu veli, neka ništa nepopušta nabunjenim, nego neka gleda, da ih oštro kaštiguje. Husein kaže, da će bolje biti, ako zasad ugodi nabunjenim, a pak da će ih poslie moći lahko uništiti, ako ih pošlje proti kàrstjanom vojevati. Car bi rad i janjičarom prostiti, i svoje uzdanike spasiti. Na to mu Dilaver svietuje, neka na miesto njega opet stavi Huseina za velikoga vezira, pak neka Husein vojsci javi, da je on obnašo, da neide car u iztok: ali car ga nehtiè poslušati. — U to i Mustafina mati dozove zeta Dauta, beglerbega rumelskoga, i potakne ga, neka stane nezadovoljnoj vojsci na čelo, pak neka smakne Osmana, a povrati Mustafu na prestolje.

Nu kô svietli zrak dno mora,
I dan bieli sunce ugasi,
I od grada i od dvora
Zamuknuše svačii glasi,
Ter se prostriè noći càrne
Sinje platno iz dolina',
Vàrhe od gorah da ogàrne,
I da obuče vas sviet tmina,
Car uliezè usried hrama,
U miesto uresno i bogato,
Gdi u način svietla plama
Dragi kami sja i zlato.

Digitized by Google

Tu zamišljen s vàrle smeće
Na prestolje svoje stupi,
I najviše glave u vieće
Okó sebe dozvà i skupì.
Šes vezirah i sve ostale
Poglavice turske izbrane
Po redu su smierno stale
Okó njega s obie strane.
Svak podvíte ruke, i oči
Obàrnute dàrži nica,
Poniženstvo ter sviedoči,
Čeznuć pazi carska lica.
A on pogled tih i stavan
U ponosnoj veličini
Na svieh svàrtje, i od svieh slavan
Sviem zemaljski bog se čini.
S veličanstvom ovacieme
Iz visine, na kój sjáše,
Na pobunu hteć u vrieme
Da previde vierne paše,
Rečè: »Uzdani i smioni
Branitelji móm' životu,
Na kieh carstvo mé naslonì
Od vladanja svu tegotu,
Nije triebi kazat meni,
Što ste čuli i vidieli:
Vitezovi nabunjeni
Koliko su dosle smieli!
Što pitaju, i što priete,
Dobro znate: zato sada
Kô vlás moju svietujete,
S njima ovaciem' da se vlada?
Što u sàrcu svomu ćuti,
Odkrij svaki tiem slobodno;
Zašto misó vašu čuti
Milo mi je i ugodno.

Digitized by Google

Carstvo se u vas mé vieruje,
Vaše rieči dàrži istìne:
A znam, tko se sám svièтuje,
Da bez svièta sám pogine.«
Ovdie svoja već zatvori
Sultan Osman carska usta,
A Dilaver, da govori,
Pàrvi vezir pàrvi ustà:
»Silni care (on pokliče),
Svemoguća koga sablja,
Gdie zapada, gdie iztiče,
Suncu iz zrakah dan ugrablja,
Nedobitnoj tvojoj slavi
Širine su svieta tiesne;
Pred kiem, s krunom tko 'e na glavi,
Prostàrt na tle trepti i čezne.
I ako sám još oró sivi
Proć iztočnom' zmaju pàrši,
Nabunjeno jato krivi,
Kómu ognjena krila skàrši.
Zato, o slavna i čestita
Kuće otmanske kruno, vidim,
Da početak carstva od svîta
Sad kàrvaviem' kriepiš zidim.
Jer čestokrat usried kàrvi,
Kú proliju nepriatelji,
Početak se stavno pàrvi
Od gospodstva utemelji.
A nemože od silnika
Imenom se car nazvati,
Ki vàrh kletieh izdajnika'
Od osvete sablju obrati.
Od kraljevah sva zla ina
Često mogu bit proštena:
Neprašta se viek krivina
Veličanstva uvriedjena.

Digitized by Google

I ako carsko 'e dielo imati
Vàrh podložnieh milosàrdje;
Za odmetnieh pedepsati
Carsko 'e dielo, da car tvàrd je.
Tko nevidi, da prostàrla
Vitežka se 'e samovolja
Ne do našieh samo gàrla'
Dà nu tvoga do prestolja.
S otmanskoga oni stola
Tebe càra smaknut prave,
Ako sàrca njih ohola
Prie nesmire naše glave.
Da usiljen od njih, ako
Poslušaš ih cieća toga,
Nesmiču li te oni i tako
S otmanskoga stola tvoga?
Vlás tvá prosti, ni'e razluka
Druga od tebe do inieh ljudi',
Neg zapovied, ká vàrh puka
Uzmnožniem te čini svudi.
I ako ti se ova sama
Otme sada od bojnika',
Visina se tvoja sláma,
I vlás kàrši svakolika.
Što tad riet će plemić častan,
Koga diede tvoji diedi
Predobiše, ako oblastan
Svaki 'e vitez, da ga sliedi?
Pod tvoim carstvom može biti
On nemàrziè dosle státi,
Nu što vojska bude htiti,
Ako ti uzmeš pogadjati?
Da skup biesni neće tàrpit
Spaholjana' i janjičara',
Bude odriet ga i razdàrpit
Gospodujuć mieste cara.

Digitized by Google

Jer dočiem se vojska opira,
I uzpogadja 'oj tvoje carstvo,
Vàrh tebe ona vlás prostira,
A ti služiš nje sebarstvo.
Otvori oči za vriemena;
Jer ako im pustiš ova,
Puk, ki od tvoga trepti imena,
Treptiet će od tvoih vitezova'.
Ali ukloni Višnji s nebi,
Da u tvóm zdravlju, care Osmane,
Zapoviedat itko tebi,
Neg tvá volja sama stane.
Množ odmetna ni'e nam skrovna,
Pobuna je nje velika,
Smionos mnoga, rieč otrovna,
Strašna prietnja, vàrla vika.
I odgovorit kad bi imali
Riečma diela za istinu,
Car ti živi, ja i ostali
Svikolici neka izginu.
Nu spomenut tiem ću opeta
(Ako još ni'e te pogube),
Da neostaješ ti bez svièta
Viernieh slugah, ki te ljube.
Nabunah je i prie bilo,
I vàrhèh još bojara',
Nu se očitom silom smîlo
Tegnut nigda nije u cara;
U pravoga cara, koi
Pravdom otčin stó posieda,
I ki branjen sabljom stoi
Starieh diedah i pradieda'.
A spomena je ona dosta,
Kú sliediše diela prika,
Kad Mustafa Sultan ostà
Bez viernieh svoih svièt nika'.

Digitized by Google

Ćeselbašu bieše onada
Sva otišla vojska 'àrvati,
I s njom izvan Carigrada
Svi, u kieh se može uzdati.
Tiem budući bez uzdane
Straže on ostó i bez svièta,
Lasno tebi, care Osmane,
Bì na krunu doć do svieta.
Na onu krunu, po razlogu
Ká za otcem tebi ide,
I ká ti se, ah! po mnogu
Bezakonju od prie skidè.
Ali 'e tako množtva vele
Skupa ovoga, ki ti prieti,
I Mustafu opet žele
Na stó carski tvoj pripeti;
Nu 'er vide, da u nas pravu
Obranu imaš, ká te štíti,
Sad ti prose našu glavu,
Za pak tvoju poraziti.
Tako za 'àrvat dub u gori
S gvoždjem siečac najprie teče,
Ter mu grane lomi i ori,
Da mu korien pak posieče.
A odvàrnut lasno 'e moći
I veliku sasma rieku,
Kad joj digneš sve pomoći
Vodah, koje u nju teku.
Tiem se ovako meni vidi,
I ja nosim ove sviète,
S nabunjeniem' da se slìdi
Način samo od osvete.
Bi'e se zmija, ká ti u skutu
Vi'e se u krug, da te peči,
Otrovanu ranu ljutu
Gvoždje i oganj samo lieči.

Digitized by Google

A najjače carstvo svako
Satàrt će se s raspa plaha,
Ako ogradjeno od svud jako
Nije od bojazni i od straha.«
Kô Dilaver veće prestà,
I svièt njegov od svieh čù se,
Husein opet s svoga miesta,
Da govori, podignù se:
»O čestiti i uzmnožni
(Kliče) od carah carè izbrani,
Kóm' narodi svi podložni
U svakoj su svieta strani.
Potvàrdit sam i ja usiljen,
Što svak vidi, kud se obàrne:
Tvoih vitezah skup nesmiljen
U svevoljah sasma sàrne.
Smionos je njih odmetna
Od veće se razpustila,
I nemogu bit neg štetna
Carstvu tvomu sva njih dîla.
Zašto ako tvá vlás haje,
Da im se izpuni želja prika,
Taj čas samo carstvo ostaje
Bez uzdanieh svoih svietnika'.
To li uzmnožnos tvá nebude
Pogoditi im sad u tomu,
Strašne odluke, raspe hude
Oni priete carstvu tvomu.
Izrekó je vezir dòsta,
Ká mogu izit zla neizmierna,
Ako carstvo tvoje ostà
Bez ovoga skupa vierna.
Meni ostaje sad objavit,
Ká poguba carstvu prieti,
Ako carstvo tvo'e ostavit
Bude milos pri osveti.

Digitized by Google

Zato ako mé besîde
S njegoviem' se neugadjaju,
Veće očih veće vide,
Veće ljudih veće znaju.
Nije sumnje, nitko u sebi
Nemisli ino, svak će rîti,
Za utvàrdit se, da je triebi
Nepriatelja pogubiti.
I protivit, rieč je luda,
Da od gospodstva u razlogu
Ni'e to nauk stavna suda
Za utemeljit silu mnogu.
Nu ja neznam, put li ovi
Od vàrloće i od bienja,
'Ali 'e bolji, ali ovi
Od milosti i od proštenja.
Kàrvava se ruka vieku
Pàrvomí vodom neopláká:
A ni'e stabra, koga obsieku,
Da neuzmnoži zagranaka'.
Smioni, biesni, na zlo hàrli,
I opojeni ljudskom kàrvi
Bojnici su ovi vàrli,
I svedj veća množ ih vàrvi.
Strah me je, ako tvá vlás prijá
Glavu ljutoj zmii plesati,
Da ona hudja i otrovnija
Kúde na te neobrati.
Zaisto šteta velika je,
Da najveće u pogube
Tvé bez svièta carstvo ostaje
Viernieh slugah, kí te ljube.
Ali sumnja veće zala'
S druge strane mene 'e smela;
Jer vele krat iskra mala
Mnogi je oganj razgoriela.

Digitized by Google

A kad stoji, sve da izgine,
Izgubit je koris malo:
Tak pomorci sviesni čine,
Dio mećući nose ostalo:
Našom glavom kad se smiri
Vojska ohola, carstvo opeta
Lasno dva, tri i četiri
Nać će roba cieća svièta.
Nu ako carstvo s mnogom smećom,
Gdie mu protiv vojska ustaje,
Medju sriećom i nesriećom
Sebe izgubi, tko ga na'je?
Ali viek to dosle nebi,
A pobunah i prie slîdi;
Sve bit može: sviet na sebi
Čudnieh stvarih svak čas vidi.
Često ravan put se učini
Hridieh stàrmieh sried liticah,
I lav mnokrat u planini
Pića ostane drobnieh pticah.
Mnoge sgode nove biše
U vriemena prednjieh lieta',
Koje od sebe ostaviše
Izgled nama sad opeta.
Mnoge stopàrv još će iziti
U ovo naše sada vrîme,
Od kieh za izgled na sém svîti
Nakon nas će ostat ime,
Ter jak sve, što 'e niegda bilo,
Sve sada se pripovieda:
Tak sadanje svako dilo
Spoviedat će se unaprieda.
Ali silom, hoću, očitom,
Da bojnici nesmiu ljuti
Tebî caru prečestitom'
U kraj skuta dotegnuti.

Digitized by Google

A i da smiu, u sarajú
Tvoi dvorani su i ostale
Sluge, ké ti vierne ostaju,
Da se odhàrvu njih navale.
Gdi 'e sad sila tá sdružena,
Ká protiv njim smiet će iziti,
Za od ognja i od pliena
Tvoj grad, tvoj puk obraniti?
Ah, gani se, i odluka
Bud' tvé vlasti mirna sada,
Imaj milos vàrhu puka,
Imaj milos vàrhu grada.
To li te je sliedit želja
Vezirove bojne sviète,
I na rasap nepriatelja'
Put uzeti od osvete,
Plám ugasi u tvóm stanu,
Doma štedi kàrv junaka',
A prolij je za obranu
Od kraljestvah tvojih paka.
Razdieli ih siemo tamo
Kàrstjanskoj se opriet vlasti,
Tako i tamo i ovamo
Nepriatelji tvoi će pasti.
Ili izgubit ili dobit
Oni budu, riet je triebi,
Da svakako ima to bit
S obie strane koris tebi.
Ako izgube, tvá se osveta
Bez tve štete izpunit će:
To li dobiu oni, opeta
Uzmnožnie ti carstvo bit će.
Što da se udreš ovdie s njimi,
Ti bi izgubio s obie strane,
Ili gorju carstvo primi,
U dobiti ili ostane.

Digitized by Google

Ako ti bi imó goru,
Sve bi užeglo se i oplienilo,
A i u tvomu, neznam, dvoru,
Što bi od carstva tvóga bilo.
To li bi ti bolja pala,
Izgubio bi dobiti one,
Ké bi mogle steć do mala
Proć kàrstjanom čete smione.
Tako šteta bil' bi od svudi
Ili oni, ili ovi,
I od onud bi i od ovudi
Tvoji pali vitezovi.
Uzmnožniem te (vlás tvá prosti),
Nečini ime, neg junaci:
Kad padu ovi bez milosti,
Tko ti ostaje? Čiem smo jaci?
Riet ćeš, širok sviet je i prostran,
Od četiri dio svakoi
Ili naš je ili inostran,
Množ vitezah caru goi.
Pastiri će izza stada'
Na tvú pomoć s praćam' doći,
I silam' ćeš od zapada
S goranim se opriet moći?
Tko putnika noćno prežá,
Da mu otme blago iz ruka',
I tko càrnu zemlju težá,
I uz volove oruć huká,
I tá čeljad od té vàrste
Hoć' da carstvo tvoje obrane,
Miešte oružja noseć čvàrste
Drienovice, dubja grane?
Bez vitezah, s kiem' na glavi
Stojiš svietu, tvá 'e vlás ništa,
A za izit vitez pravi,
Vo'evat triebi 'e na godišta.

Digitized by Google

Tiem domaćieh smeća' u biesu
Čuvajmo se kô od zla prieka;
Jer kad naši na nas ni'esu,
Nebojmo se s dvora vieka.
Jer jedinstvom svud i skladom
I malahna stvar uzrasti,
A nemirom i zavadom
I velika bude pasti.
Pristojno je veličanstvu,
U kóm visi tvo'e prestolje,
Prednje službe dostojanstvu
Sadanje odbit samovolje.
A najliše gdi osveta
Bez pogube bit nemore,
Pače izit carstvu šteta
Ima očita i zlo gore.
Jer bez vojske malo paša'
Carstvo Mustafi ako izvadi;
Kô sad tvú vlás neprestraša
Vojska, ako se s njom zavadi?
Tiem od dva zla manje 'e sada
Za obrat u tvój suprotivi,
Neka naša glava pada,
A tvo'e carstvo mirno živi.
Nu bih iskó s dobrom s párva
Nabunjenje gasit ovo,
U ognju polag suha dàrva
Da neizgori i sirovo,
A pedepsam' i osvetam'
Uzet korit jačje od sebe,
Nije drugo, neg li štetam'
Sramotit se bez potriebe.«
Presta; a car tri krat paše
Kô pogledom svoim obteče,
S vàrh prestolja, na kóm sjaše,
Tihiem glasom stavno reče:

Digitized by Google

»Čuo sam vaše govorenje,
Poznó sàrca vierna toli;
Hoću, osveti da proštenje
S moim vitezim sad odoli.
Od rodnoga ljubav grada,
I od dragoga milos puka
Otimaju meni sada
Od osvete sablju iz ruka'.
Darivam ih staroj vîri
Spaholjana' i janjičara',
Neka se idu na četiri
Strane od svieta bit za cara.
Nadj'te način u toliko
I za od smàrti vas slobodit,
I s móm časti za ikoliko
Nabunjenoj vójsci ugodit.
Stvar je mučna, ali to je,
Što ugodno vam bit ima;
Jer velika diela stoje
Namienjena velicima.«
Čiem ovako car odluča,
I od svieh se inih potvàrdjuje,
Još Dilaver neumučà,
Nu zavapì, da svak čuje:
»Hude kobi, prieka sluta
Carsku glavu Višnji ukloni;
Tko ište vrieme, veće puta'
Vrieme gubi, srieću izgoni.
Nu što 'e caru vidiet dobro,
Nesmiem veće protiviti:
Slavna kruno, ja sam obró
Jednom gdie hoć' za te umriti.
Tko je ovca, po dno škrakah
Krij se u gorah, pási travu;
Ja oni isti sam, ki od Poljakah
Slobodío sam tvoju glavu.

Digitized by Google

U pogovor ovo nije,
Što bih dàržan, to učinih,
A i unapried gdie se uzbije,
Moć ćeš poznat mene i inih:
Žó mi 'e samo, da bojnici
Moji iztočni ni'esu uza me,
A neka ovi svikolici
Došli bi i vàs zapad na me.
Nu i bez toga imam silu
U ovieh rukah još i sade,
Da od njih glavah niz gomilu
Svalit će se má, kad pade.
U toliko način ovi
Sám se dobar vidi meni,
Kiem samirit vitezovi
Mogli bi se uzbunjeni:
Da od vezirstva velikoga
Meni uzmeš sad visinu,
I čás opet miesta ovoga
Podaš paši Huseinu;
I da vojsci pak naviesti,
Da je odluka tvoja ova:
Tiem zlamenjem s dobrom česti
Sve junake pomilovà.
I da on nadjè, da neide
Tvoje carstvo put iztoka,
Neka smeće zle neslîde
Veće unapried s toga uzroka.
I u to će doniet vrieme
Sgodu, da se svak ukroti,
I pod carstvom bit će tvieme
Svačie smàrti i životi.«
Slavni vezir dospiè ovako,
I na njegov svak svièt pristà;
Nu nehtiè ga car nikako
S najvišega dignut mista,

Digitized by Google

Što ga od prie neutvàrdì
Jakom stražom oda svudi,
Da mu vàrli i zlosàrdi
Skup u ničem nenaudi.
Videć mu se, da odmetnika
Neboji se on ni'ednoga
Za života od svietnika,
I junaka tolikoga.
Jaku stražu druziem podà,
A on bez svake straže ostà,
Mneći mu se, sried svieh sgoda'
Carsko ime da mu 'e dosta.
Ali posried noćnieh tmina'
Viećaše opet i sultana
Mati ohola Mustafina
Na pogubu cara Osmana.
Ranu staru njoj pozledì,
I muka je nje nemila,
Što s careve zapoviedi
Od sina se 'e odielila.
Smàrt mu sluti s glasa plačna;
Pročula bo bieše onada,
Da sried miesta stoi divjačna
Svoja u jami velja náda.
Kroz što s raspom protivnika
Misleć ona, kakogodi
Da od poraza smàrtna i prika
Diete svoje oslobodi.
Prigodu joj doniè srieća
Od pobune vojske silne;
Tiem zaprieti i obeća
Mladu Osmanu raspe obilne.
Skoro iz smećah tieh se uzdá
Vidiet carom sina opeta,
I u nje ruci da će uzda
Bit, kô i prie bì od svieta.

Digitized by Google

Mučno ohola tàrpeć žena,
Koja jednom carstvom vladà,
U zabiti zatvorena
Stat s robinjam' iniem' sada.
Tiem da vàrlu želju izpuni,
Hàrlo poslà po Dauta,
Zeta svoga, da on nabuni
Hudje silu skupa ljuta.
U Hàrvatskoj zemlji ovi
Od kàrstjan' se rodio biše;
Kleti Turci vitezovi
Dietetom ga zaplieniše.
I jer im se liep objavì,
Caru su ga poklonili,
Ki ga s inom diecom stavì
U razkošni saraj mili.
Ter s liepote, kojom sjaše,
Poturčì ga u isto vrime;
Jer mu dušu zanosaše,
Nadiedè mu Daut ime.
Pod imenom sladciem tako
Bludni Murat u to doba
Objaviti htiè svakako,
Da on rob je svoga roba.
Tu uzrastiè, odtle izidè
Pomilovan dobrim svacim,
Čiem ga svietla puci vide
Medju sudcim i junacim.
Vezir u miru, a u boju
Bio je carski vojevoda,
Za ljubovcu sestru svoju
Sultan Ahmet još mu podà.
Nu 'er nedobì on desnicom,
Ni junačtvom, ni krieposti,
Neg li samiem ženskiem licom
Sve te časti i milosti,

Digitized by Google

S lica milos čiem poginù,
S njom i carska ljubav strajà;
Nu uzdàržahu svú visinu
Još sultane od saraja.
Kad smagnutje tudja blaga
Ćud opaka, svies ohola
Učiniše caru, da ga
S vezirskoga digne stola.
Tiem po smàrti cara Ahmata
Vàrh carskoga stola otčina
On Mustafu stavì brata,
A Osmana smaknù sina.
Ali opeta Osman, kada
Carsku otčinu sablju opasà,
Smaknù njega, da nikada
Neuzmakne svietla obràza.
Nu Dautov sin, sultana
Koga mu je porodila,
Vàrsnik mlada cara Osmana
I drug mili u sva dila,
Viernom družbom, dvorbom dugom,
I krieposti vriednom svakom,
Zovući se robom, slugom
Carskiem, a ne viek rodjakom,
Umolì se, da opet njega
Pomiluje car čestiti,
Ki rumskoga beglerbega
Nekratì ga učiniti.
Nu pobune ove silos
Probudì u njem misli hude,
Pri sramoti, da u njoj milos
I čás novu da zabude.
Tiem u gluho doba od noći
Preko straže, kú prevarì,
Viešto i skrovno hotiè proći
On u ženski saraj stari.

Digitized by Google

Gdie ga zvaše tad svekàrva
Na sviem strašne dogovore:
Da Osmanu caru s pàrva
Carstvo otmu, pak ga umore.
Ona taj čas, kad ga ugledà,
Podjè u potai s njime s strane,
Da nečuju njih besieda'
Ine robinje i sultàne.
Ter s posmiehom, u kóm smeću
I omrazu težku ukazà,
Ki za odkrit muku veću,
Izmienì uzdah pun poraza.
Poče: »Tá čás čestita ti
Beglerbegstva rumelskoga!
Upiši je, i pozlati,
I vàrh čela stavi tvoga.
Je li liste od posluha
Dilaver ti učinio,
Koi niegda za konjuha
Dostojan ti nije bio?
Osman li ti ih preko noći
Svojom glavom zabilježì,
Ki u bludnoj nečistoći
Svedj ti uza se sina vrieži?
Ali to je sinu tvomu
Od sramotah plata bila;
I varaš se ti u tomu,
Da ti se 'e čás povratila.
Ah, koja ti čás u vieke
Od nečasnieh dielah doć će?
Gnjusna voda mutne rieke
Nemože oprat nečistoće.
Nu li carska hitros hàrla
Čini želje tvé čestite,
Dokli s viencem okó gàrla
Vàrhu zemlje uzvisi te?

Digitized by Google

Ah, ter scieniš, o Daute,
Da u gospodstvu opet ti si,
Čiem udarac sablje ljute
Vàrh glave ti svak čas visi?
Car je diete: stat mu u dugo
U odluci jednoj nije,
Sad će jedno, sada drugo;
List, kiem vietar svaki vije.
A uzrokah, kad uzište,
Nać će vazda zadovolje,
Da kako te prie potište,
Da opet tako te i zakolje.
Nepriatelja múčećega
Boj se, kad te časti odviše;
Sad te penje, da iz višega
Dublje pak te satariše.
Ako misliš, misó 'e tašta,
Da si u prednjoj opet slavi:
Rana otrovna nezarašta,
Da obiliežja neostavi.
Od nepravad' cieć prikora,
Kiem' te pleše diete ohōlo,
Zamnielo je polje i gora,
Sviet vaskolik buči okōlo.
U pismo se upisalo,
Raznielo se po jezicieh,
I zamazan s dimà malo
Scieniš rasap štetah pricieh?
Carski zet si, carski bio
Namiesnik si: nepodoba,
Vàrh svieh viši tko 'e siedio,
Da se u koje sniži doba.
Probudi se hàrlo tieme
Od sna, ki te sad pritište;
Skoči, osveti, sad je vrieme,
Srieti srieću, sama te iste.

Digitized by Google

Vojska te je sliedit spravna,
Imaš silu nje u ruci,
Neckni, vàrši, što od davna
Imà sa mnom u odluci.
Vrat' mi sina, i ujedno
Carstvo, život i čás tebi;
Što vam se otè nepravedno,
Preotmi opet njemu i sebi.
Sinu mómu i tvój dieci,
O Daute, carstvo poda';
Neimaj straha, smiono teci,
Gdie te nosi srieća i sgoda.
Kad s pomoći od junaka',
Snaga i smionos kieh je mnoga,
Ti pogubiš cara opaka,
I oslobodiš sina moga,
Spomena ti je ova dosti,
Pak će u našoj ruci státi,
Za opeta bez milosti
I bratju mu svu poklati.
Ti oslobodi cara sveca,
Stav' na me ina diela gorka:
Veće meni tvá su dieca,
Neg sinovi od pastorka.
Ja znam, kuća Otmanova
Na Mustafi sva ostat će,
I kad dodje smàrt njegova,
Dieca tvoja kraljevat će.
On na oči žene neće,
Ni misli imat porod ini:
A od tvé diece tko mu 'e veće?
Ti si njegov zet jedini.
Tvá ljubovca sestra 'e njemu,
A sin neput; za njim ide
Po zakonu sinu tvému,
Da na dundov stol uzide.

Digitized by Google

A i Mustafa sve što uzžive,
Car će imenom biti samo;
Prave opravdat, sudit krive,
Vladat svietom mi imamo.
Pripet će se uzanj goru
Moja volja, tvá desnica,
I u dielu i u stvoru
Ti ćeš car bit, ja carica.
Tiem veselo napred stupi,
Vàrlji od vihra, bàrži od strîle,
Smetaj, svadjaj, buni, upi,
Nemimodji varke i sile.
Za od svieta carstvo dobit,
Put se ostavit neima ni'edan:
U ino razlog nemoj zlobit,
Pače nastoj bit pravedan.«
Jakno plahi siever kada
Preko mraznieh gorah ulieta
U dubravu listopada,
U kú se oganj jur upretà,
Silno dmenje vihra biesa
Sve razgara i razžiže,
Pali, pàrži, do nebesa'
Strahovite plame diže:
Tako planù na rieči ove
Od prie užežen Daut vàrli;
Već u sàrcu kupi, zove,
Buni, davi, kolje i pàrli.
Odgovara: »Na visinu
Carsku ištom da se uzide,
Svi razlozi neka ginu,
Viera i pravda po tlieh ide.
Ah, prie dodji čas ugodni,
Da ja ukažem sried bojnikah,
Časni ljudi i slobodni
Kô svete se od silnikah.

Digitized by Google

Nu govorit diela gdie će,
Saviše su sve besiede:
Ostaj s Bogom, podjoh veće,
Car Mustafa da se izvede.
Sutra nam je carstvo u ruci,
Sriesti ga ću ja bez straha.«
I u ovoj se već odluci
Krenù bàrži vietra plaha.
Podjè; nu tiem u sultàne
Samireno sàrce nije,
Hlepi, da jur bîo dan svane,
Što ima biti, neka 'e prije.
Dulji od vieka časi bàrzi
Čine joj se, misó 'e trudi,
Bez gospodstva živiet màrzi,
Nova ufanja većma budi.
Nu razmišlja opet bolje,
Mučno odveće da 'e to steći,
Tiem je nova žalos kolje,
Bez pokoja stoi u smeći.
Tak pri vodah johu bîlu
Dva protivna vietra biju,
Proste grane ter pod silu
Siemo tamo svedj joj viju.
Ište za čas da počine,
I na uzglavje naslanja se:
Nu opet skače, i opet stine,
Sad od muke znoji sva se.
Misó 'e težka, čiem priklopi:
Gleda u zemlju puna 'vaja;
Sad kraj vidi, sad se topi
U pučini, gdie ni'e kraja;
Sad pošetom tiho ide,
Sad se obratja u hod bàrži,
Na čelu joj sve se vide
Misli, u sàrcu koje dàrži.

Digitized by Google

Pievanje osamnaesto.

Sadàržaj: Kad osvane jutro, skupe se nabunjeni na dogovor. Tu im zakonjaci dadu odviet proti Osmanu, a Daut stane posried vojske, i nagovara ju, neka smetne Osmana, a povrati Mustafu iz tamnice na prestol. Vojska ga posluša, i podje s njim, da najprie na dvor Dilaverov udari. Dilaver se brani junački, pobije se s Dervišem Arbanasinom, agom spaholjanskim, i poslie mnogo truda uzbije navalu nabunjenikah, kojih sada Daut odvede, da udare na carski saraj.

Zviezda liepa i ljuvena
Bieše obsjala nebo veće,
I razlikosti urešena
Zemlja svukla càrne odieće;
U povojih zlatnieh zora
Stopàrv rodjen dan iznesè:
A u sbor cieća dogovora
Nabunjeni skupiše se.
Starce od puka i velike
Postaviše sudce siesti,
I od zakona razumnike,
Kí nadhode inieh sviesti.

Digitized by Google

Pitaše ovieh: »Što zapada
Po zakonu, kad car ište
Iz carskoga preniet grada
Blago, zakone i siedište?
Što li ide caru, koji
Miešte robinj u saraju
Tri ljubovce prave osvoji,
Da s njim pored sviet vladaju?«
Zakonjaci odviet daše:
»To nikada nebì prije,
Car zakone stare naše
Ki potlača, to car nije.«
Čuše se istom odgovori,
Ké podaše znanci siedi;
A Daut se dižè gori,
Usried vojske da besiedi.
On strahoće i vàrline
Začeo buduć u pameti,
Carstvo i sviet da pogine,
Istom da se on osveti.
Misleć (čiem ga hudje gnjive
Uspomene stare zledi),
Neprijatelj da nežive,
A zlo svako neka sliedi:
Kô kad pukne grom, iz koga
S urnebesom triesi udare,
Omraza i gnjiv sàrca svoga
Riga izdajstva i prevare.
Bez obzira sàrne, kuda
Nesviesni ga bies potiče,
Iz pogleda sàrčna i huda
Mećuć oganj, vapeć kliče:
»Dokli ovako u màrtvilu
Podnosit nam sudjeno je
Plien obćeni, smàrt nemilu,
Bezakonja, zlo svakoje?

Digitized by Google

Ustanite, što čekate,
O hrabreni vitezovi?
Vojevodu mene imate,
Svàrz'mo s gàrla jaram ovi.
Koga ištete veće svièta?
Gdie gledate man skupljeni?
Jedà dokli od dieteta
Svi budemo posiečeni?
Od dieteta, koi nije
Kriepak, ni bit može u sebi;
Kojim svaki vietar vije,
Ki nepozna, što mu 'e triebi;
Ki plahosti svóm se vlada,
Ki zakone po tlieh meće,
Koi sluša zlobnieh sada,
A od dobrieh svièta neće.
Tri robinje, tri carice
Ki postavì na stó uza se,
I klanjajuć žensko lice
Rob pretvorì od cara se.
S lakomosti koi cienu
Veću čini od pienezah,
Neg li za svu čás obćenu,
I živote svieh vitezah.
Koi od carah viek je bio,
Da vojnikom k staroj plati
Nov dar nije priložio,
Kad se s njimi s boja vratì?
Ah davori! slavni Otmane,
I vi silni cari ostali;
Sad viteze vidjte izbrane,
Kieh ste vašom diecom zvali,
Gdie ih diete s prieke želje
Bielodano kolje i davi
Vaše plešuć sve povelje,
Koje dàržà svak na glavi;

Digitized by Google

Ter ih samo s sobom vòdi,
Neka ginu posried boja,
Gladni u kopnu, žedni u vodi,
Goli u mrazu bez pokoja.
Ah, spomen' se svak, i žali
Lanjsku jesen: jao, kolici
Od leškieh su mačah pali
Turski piešci i konjici.
Diete tašto, plaho i vàrlo
Kad pó svieta skupì ujedno,
I svój vojsci jedno gàrlo
Priklà i carstvu svóm' neredno;
Na očiuh kad sviem nami
(Ah, vidjenje strašno dosta!)
Turski miesec pod nogami
Kàrstjanskomu križu ostà.
Dàržave su opustile,
Krajine su bez bojnika';
Za sinovim majke cvile,
Kieh posiečè sablja prika.
I bez diece i bez hrane
Pali u staros otci ostaju,
A svud sestre neudane
Màrtvu bratju naricaju.
Nevieste su udovice,
Plaču vojna i dievera;
Tko ni'e màrtav dno tamnice,
U verigah robstvo tiera.
Od turačkieh cviet mladića',
Kieh Kozaci i još kolju,
Zvierma i pticam leži pića
Na bogdanskom ravnu polju.
Bez ukopa tieme sada
Tužni ostatak, gole kosti,
Vietri nose, plešu stada,
Móre izmeće bez milosti.

Digitized by Google

Jer vojnica ona utečè,
Da 'e nesieku poljski mači,
Ište, da je on izsieče,
I porazi i potlači.
Ter kad ona tako izgine,
Da nje svietlo miesto izskoči,
Càrnce lupeže, Arapine
I gusare od iztoči,
Njih će učinit janjičare;
A spaholjan' miesto čeka
Ćeselbaške graničare
I ćievoje od Derbeka.
Ali inako nego svoja
Nepravedna začè sila,
Sablja vaša, sablja moja
Za svieh čás je odlučila.
Vi ste uzrok, što on izgubì
Mlad, plah, neviešt, bez razbora:
Uzrok je on sám, ki zagrùbì,
A svieh nas je sad pokora,
Uzrok je i oni, ki prestupì
Pravom' caru kletvu i vieru:
S toga vojska, ká se skupì,
Neprostriè se pri Niesteru.
Od tada nas svedj bič bije,
Zemlja 'e gladna, nebo u gnjivu;
Iztočni opriet zmaj nesmije
Sievernom' se orlu sivu.
Tursko ime jur od slave
Od pogàrde ostà svietu,
Odkad sablju tamne glave
Pripasaše zlom' dietetu.
Ali on car pravi nije:
Car vaš, càr moj Mustafa je;
Njemu kletvu dasmo prije,
Njega vojska obrala je.

Digitized by Google

Nu što velim? na sramotu
Vašu i moju Osman vlada,
A zatvoren u životu
Mustafa je tužan sada;
I ni'e koga, da ustane,
Da slobodi, da ga izvede,
Da nam opet bîo dan svane,
Čiem na carski stó svoj siede.
Mustafu opet cara dobra,
Mustafu opet cara sveta,
Bog i vojska koga obrà,
Stav'mo, a vàrz'mo tja dieteta.
Slied' me, slied' me, družbo hàrla,
Slied' me, tkogod živiet haje:
Stoi nam sablja više gàrla;
Mustafa opet car naš da je.
Sliedite me svi, sliedite,
Hudi silnik da se iztira:
Tlačte, dav'te, siec'te, bijte
Tkogod nam se uzopira.
Nu što veće rieči služe,
Pred očima vidjte štetu:
Na oružje, na oružje,
Na oganj, na plien, na osvetu.«
Jak na vietra silna dmenje
Móre uzavri na valove:
Tako uzrastè svačie smienje
Na otrovne rieči ove.
Svak se uzbuni, svak razgnjivi,
Postà žamor, pače sva se
Vojska užežè u plam živi
U strašive vapeć glase.
S golom sabljom u desnici
Svak za ljudskom kàrvi smagne,
Hàrlé naglo svikolici,
Da prie car se s stola izagne.

Digitized by Google

Daut im je stao naprieda:
Gdi on obratja, kud on ide,
Bez obzira i bez reda
Svi ga u skupu sliedom slîde.
Tere oholo tiekom skače,
Skokom plahi vietar tiera,
I nasàrtje na palače
Hrabrenoga Dilavera.
A to, 'er imà glase istine,
Kako mudri vezir oni,
Dok poplaha pàrva mine,
Izpred vojske tu se ukloni.
Dilaverov dvor posriedi
Medju liepiem' ogradami
Na iznositu miestu siedi,
Kô u pàrstenu dragi kami.
Ima ženski stan ponase
I razkošne perivoje,
I okolo sve to uza se
Jedan velik mir obstró je.
Jaki sobom oda svudi
U obzidi se tvàrdoj kaže;
Nu još tvàrdji s množtva od ljudi',
Gdie ga obstiru jake straže.
Tiem što dosle u okolo
Imà same biele mire,
Sad ga strašno i oholo
Gvoždje i oganj svega obstire.
Ovdie Daut najprie svàrnù
S nabunjenom vojskom svojom,
I nahripì i nasàrnù
S kărvaviem ga hàrvat bojom,
Vapeć kletvom od své viere:
»Na sramotu Osmanovu
Danas ću ti, Dilavere,
Skučit glavu pod sablju ovu.

Digitized by Google

Krij se, gdie hoć, bieži, hodi
U gore, u zemlju, u dno pakla,
Od smàrti se neoslobodì;
Junačka te ruka zaklà.«
U toliko vapaj vàrli
Od vitezah svieh se začù,
Svaki napried silom hàrli,
Vrata i mire valjat skaču.
Nu iz oblaka ljutieh strila'
Sgar godina tište càrna,
Gràda od stienja pada sila
I od ognjenieh smàrtnieh zàrna'.
Striela' oblaci, gràdi ognjeni
Dižu se i od ozdal raste bienje;
Vàrhu glave štít pereni
Dàrži se od svieh; svak se penje.
Nu tko se ište pripet pàrvi,
Pàrvi i pada; ali opeta
Nahripljuje vàs u kàrvi,
I smàrt silom svoju srieta.
Smioni Kurkut s Càrnogorci
Skače, gdie zid nižji gleda;
Nu ga ognjeni težki udorci
Silno metju, gone ureda.
Càrničanin Rizvan biesni
Sàrne i s njime Piva i Tara;
Nu mu su on čas puti tiesni
Za uteć, stienja gràd ga udara.
Strielah oblak vàrh Eleza
Čiem mu iz očih munja sieca,
Sdaždiè s kàrvi od viteza',
Na mir se uspiet s kiem' zatieca.
Dukljanina još Murata,
I Abdiu kraičnika,
Čiem željezim sieku vrata,
Smeči ujedno zid velika;

Digitized by Google

A Gjafera i Selima,
Čiem su podriet prag napàrli,
Poli iz magle càrna dima
Goruć katram, i sve izpàrli.
Veće pripet Ugrin Isa
Ušto na mir kročit ište,
Stàrmoglav se satarisa,
Dilaver ga slavni tište.
On s jednoga još zamaha
Za tiem hàrve i potlača
Iz Odsinja Memiu plaha,
I Piraliu s njim iz Drača.
Viešto morski gusari ovi
Letjahu uz mir kô dvie ptice;
Nu ih udarac težki ulovì,
Moždanim im polì lice.
Tiem u kàrvì stàrmo od sgora
Niz visinu se oreć onu,
Mnjahu umiruć, da sried mora
U pučini sinjoj tonu.
S božje osude ovo isto
Sviem opaciem ljudim biva:
Na čas im se smàrtni mîsto
Od zločinstva prikaziva.
A Nehana Sàrblja, do uši'
Čiem tetivu luku oteže,
Ognjeniem ga klupkom buši,
I obraz mu vàs izžeže.
A Safera Arnauta
Hàrbom, kóm se on nanj meća,
Preko istoga sgodì puta,
Spried mu izidè šip proz pleća.
Sàm je on mira jednu diljku
Od sto vitez' čuvat vriedan,
Pače niz nju u neviljku
Sto vitezah metje on jedan.

Digitized by Google

Silna vihra jačji i bàrži
Siemo tamo skače i teče,
Hàrve, valja, lomi, kàrši
Noge, ruke, glave sieče.
Na odkrivenu bez zastave
Strah ga od strašne smàrti nije,
Ká mu svedj se okó glave
Sa svieh stranah vàrti i vije.
Pače ognjen je tries vidieti
U potopu dažda i gràda,
Razliko oružje ušto leti,
I oko njega od svud pada.
Tri krat vojska sva odmetna
Dodjè pod mir, i unj lupa,
I tolikrat opet štetna
Nazad podjè i ustupà.
Tako kad mnieš, kraj proždriet će
Val sàrditi mora sinja,
Razbien bieži natrag veće,
I razlieva se i razčinja.
Nu jakno opet val uzrasti,
I vratja se proti kraju:
Tako odmetni istom vlastí
Svedj nasàrtju i ustupaju.
Nu Arbanasin Derviš u to
Spaholjanska glava prika,
S golom sabljom prieteć ljuto,
Skočì napried i zavikà:
»Tko ni'e žena od junaka'
I svieh prikor i smetlište,
Sliedi, gdie má ruka jaka
Put mu otvorit prostran ište.
Ovo izrekši van izsmuca
Sviem veliku jednu gredu,
I na udarac nje da puca
Mir, navali s njom u jedu.

Digitized by Google

Snažno sàrce neima straha,
Na sramotu pače od smàrti
Uṣried kàrvi ruka plaha
Težkiem panjem lupa i vàrti.
Izboritieh množ viteza'
Na pomoć mu od svud teče,
Od svud se 'àrva i poteza
Strašno dàrvo svak čas preče.
Nu u to od sgar stiena jaka
Alii glavu svu raztuče:
Hàrba Mehmeta, a Duraka
Sgodì puška, ká nanj pučè;
Resulju se čelo smečì,
Parsnuše oči Huseinu,
Bećir strielom probien ječi,
Hridna Omera hrid prekinù.
Na Redžepa kuk se obalì,
I iztište mu van utrobu;
U stienju su mnozi ostali
Ukopani živi u grobu.
Jakno davnji dub u gori
Na godini zloj veomi,
Kad nanj vihar silu obori,
Ká mu grane svija i lomi,
Ter mu okolo na briegove
Po tlieh leže listja i hvoje:
Tak s navale težke ove
Nahripljeni miri stoje.
U kàrvi i ognju svudie ljudi
Valjaju se na sve kraje,
I od màrtacah oda svudi
Podigla se gomila je.
Tiem se Derviš neprepada;
Nu s ostaliem' sviem' junacim
Mir lupajuć jačje, vlada
Obsiečeniem borom jacim.

Digitized by Google

Zid u dugo nepodnesè
Težke udarce, da nu od sgori
Razpuknù se i raztresè,
Tiesan prohod ter otvori.
Smioni Derviš ne bez truda,
Man mu braneć protivnici,
Protištè se silom tuda
S golom sabljom u desnici.
Sàrnu za njim i ostali
Protisnut se po istom putu;
Nu opet nazad svi su pali,
Dio veći kroz smàrt ljutu.
Tiem nebuduć već ni'ednoga,
Kóm' ga sliedit ide od ruke,
On sám ostà, ni cieć toga
Čezne, ali svàrtje odluke;
Neprepadè, neg se tištè
Napried Turčin vàrloviti,
Tere žednu sablju ište
Ljudskom kàrvi napojiti.
Skače unutra, i čiem skuča
Pàrvi zamah, taka 'e sila,
Da razciepà svega Uruča
Njim do pása u dva dìla.
Preko obraza Kurta reže,
Memiu u pàrsi smàrtno lupa;
Bez glave Osman pred njim leže,
Udrì u gàrkljan spried Jakupa.
Sarajevca Sulimana
Tištè i hvisnù preko vrata:
Ovi u malo bieše dana
Vele u tàrgu stekó zlata.
Neznà on, što je druga vìra,
Neg dobitak, ki je iskó;
I sada se 'e uz vezira
Cieć koristi svo'e pritiskó.

Digitized by Google

Car i paše sve što oblače,
Sve im tàrgovac ovi prodà;
Prodavà i njih misli pače
Mnoziem kraljim, kiem bì uhoda:
Ali uhodstvo i imanje
S Dervišem mu bì zaludu:
Dobì u malo, a u manje
Sve sad sgubì kroz smàrt hudu.
Aga oholi pleše njega,
I opet ori zamah bàrzi,
I udarcem težkiem Bega
Ljuto sieče preko pàrsi'.
Bì ovi mladić lica mila
I pogleda sladka i draga:
Nu s vàrloćom sviem nemila
Sàrca, što mu to pomaga?
Jak se bistre i studene
Vode ures liep zamieri,
U cvietiću proz zelene
Trave tekuć ká žuberi;
Nu ako je smute i splešu
Gnjusniem stupom drobna stada,
Gubi liepos svu na prešu,
Vehne 'oj ures i opada:
Tako mladac, kómu zenù
Prie na licu cviet rumeni,
Vàs u kàrvi sad povenù,
Izgubì ures drag ljuveni.
Hercegovca Ibrahima
I Bošnjaka još Sinana,
Dva ljubljena pobratima,
S njega nadjè smàrtna rana.
Ovi rasap zli pazeći,
Ki činjaše Derviš vàrli,
Oba ujedno nanj prieteći
Nahripiše skladni i hàrli.

Digitized by Google

Britke sablje podrieše oni
U jedno isto vrieme tada;
Jednako su oba smioni,
I požuda ih jedna vlada.
Nu ako im sàrca ujedno
Jur junačka priazan stučì,
S jačje sile sad neredno
Razlika ih smàrt razlučì.
Ori sablju on, i u gnjevu
Ibrahimu desnu odsieče,
A Sinanu ruku lievu
Sciepa í vàs štit u peče.
Za Ibrahima Sinan veće
Neg li za se sablju hrani;
A Ibrahim štit podmeće,
Sinana a ne sebe brani.
Tako život ovi onoga
Nad životom svojim haje,
I za učuvat drúga svoga,
Sebe voljno na smàrt daje.
Ali eto smàrtni udire
Veće udarac Ibrahima;
On se bolí, ne što umire,
Neg što ostavlja pobratima.
Nu ako tužan on pod silu
S pobratimom svoim se razstà,
I pobratim svú nemilu
Smàrt do bàrzo stižè i sastà.
Na njih màrtvieh nepogleda,
Neg prohodi u vàrlini
Silni Turčin, i naprieda
Put kàrvavom sabljom čini.
Nu Dilaver, kako upazì,
Kô viteze své najbolje
Smàrtno bije i porazì,
Skočì, da se s njim pokolje.

Digitized by Google

Začù buku jur smioni;
Nu doć' nehtiè, dokli s pàrva
Dauta s vratah neukloni,
Ká mu on mnogo zaman hàrvà;
Pače rieč je, da tad ranu
Od vezira Daut primì,
I da zato stà na stranu
Od pàrvieh s najzadnjimi.
Vriedni junak vezir slavni
Bì razgnjivjen veomi priko,
Da sám jedan njegov glavni
Neprijatelj smie toliko,
»Sad ćeš vidiet (prieteć vika),
Odmetniče carski kleti,
Od careva namiestnika
Kô se carska viera sveti.«
Glas grom, sablja tries ognjeni,
Silni 'e vihar ruka plaha,
Silni vezir i hrabreni,
Kóm' smàrt prieti sried zamaha.
Ali udarac težki tada
Biesni Derviš u štit prima:
Iskre metje tvàrda sgrada,
Siva, i od munje sliku ima:
Škriplje, reži, pieni, priki
Čiem se čuje bit i korit;
Rieč zametje; nu veliki
Jed mu neda progovorit.
U obie ruke sablju hvati,
I vàrh glave 'e diže gori,
I da život njom prekrati
Dilaveru, silno je ori.
Hàrli vezir hitro ustupà,
Tiem ga udarac zli nestignù,
Ki, čiem težko u tle lupa,
Odmetnika do tlieh prignù.

Digitized by Google

Ovi skače hrò naprieda,
I na vrat mu sablju nosi,
Vapiući, da se predá,
I da kajan milos prosi.
Ali on je s vrata odbija
Sabljom svojom, pak vapije
Naglo skačuć: »Čut ćeš, čija
Rieč i sablja veće smije.«
Dilaver mu opet jače
Drugi udarac hàrve od sgara:
Nu opet Derviš štit podmačè,
I udren prieko, prieko udara.
Dugo bienje i kàrvavo
Medju njim' se ovdi ulaga;
Da protivnik nije zdravo,
Natieče se svačia snaga.
Nepriateljsku ruku gleda
Bistro oko; a što vidi
Oko bistro, ono ureda
Laki stupaj skokom slîdi.
Svak čas na ovu, na onu stranu
Ruka štitom vàrti i vije,
Ter sva miesta pod obranu
Od razlicieh zasied' krije.
Glavu ište, k nogam leti
Plahi zamah u prevari,
Sad nogama opet prieti,
A po glavi hàrlo udari.
Nu se u to sbuča i skupi
Od svud mnogi broj viteza',
Na Derviša svaki stupi,
Da ga ubie, svak poteza.
»Unj netič'te (vezir glasi),
Má ga sablja ubit ima,«
Pače da se neporazi,
Svačie udarce u štit prima;

Digitized by Google

Tere glavna nepriatelja
Branitelj se on postavlja,
I slobodit sva je želja
Smàrti, tko mu smàrt pripravlja.
Ali Derviš videć veće,
Da 'e učinio, sve što 'e mogó,
I da iz ove ima smeće
Své razsutje izit mnogo;
Vàrteć sabljom u okolo
Svak čas nazad hitro uzmiče,
Proz oružje ter se golo
Protiskuje i protiče.
I kô tako veće izidè,
Gdie najnižji miri stoje,
Sgar niz tvàrde skočì zide,
I usàrnù medju svoje.
Dilaver se smienstvu čudi,
Pak vàpie: «A! tako li
Na visinu stupit, hudi,
Padajući scieniš doli?«
Ljuto u sàrcu svóm se smuti,
I zavikà Derviš jako:
»»Za jačè se podignuti
Čás je i koris pasti ovako;
Nu ja tebe pala vidim
Za viek veće neustati,
Da se kriješ ne tiem' zidim,
Neg pod zemljom da ideš stati.««
»Lažeš, carski odmetniče,
Da má viera puna slave,
Kóm se diela moja diče,
Svedj ti neće stat vàrh glave.«
Vapi oholi: »»Sad ćeš vidit,
Što ja velim, je li istina.««
Dilavera hoće slîdit
Preko mirah i visina';

Digitized by Google

Nu ga ustavlja Daut silom:
»Uztàrpi se (veleć) malo,
Do skoro ćeš kazat dîlom,
Čì'e gospodstvo veće 'e palo.
O má bratjo, o junaci,
Sliedite me svi jedino:
Kad nam glava bude u šaci,
Pod nogami sve nam je ino;
I da to se sbude prije,
Ptica u kajpi zatvorena,
Penjimo se vidiet, gdi je,
Negubimo man vriemena.«
Prestà, i odletiè, da sve opali
U ognjena slici zmaja,
Razbijati ter navali
Tvàrda vrata od saraja.,
Napried k carskiem palačami
Leteć jakno poplavica,
Koja s sobom lies i kami
Smuca, oreć se s vàrh litica'.

Plevanje devetnaesto.

Sadàržaj: Nabunjena vojska prodre vrata od carskoga saraja. Čujući to Dilaver, naumi podignut Natoljevce za cara, i zato se preobuče po derviški, pak se opremi put Natolie, uzamši sa sobom sliku svoje ljubovce, Begum zvane, koju je bio na sablji dobio hàrvući se za nju s Hajdarom, kraljevićem persianskim. Ali doznavši njegovu misó nabunjenici, pošlju za njim Derviš-agu s nekoliko spaholjanah u potieru. Ovi ga bàrzo stignu, i nakon žestoke borbe smaknu. Begum nariče Dilavera, i zaman prosi Derviša, da joj ga dade sahraniti. U to nabunjenici izsieku mnoge dvorane u saraju, pak izvade Mustafu iz tamnice, ter ga povedu u sriednji mečit. Posieku zatim Aliu, agu janjičarskoga, i vezira Huseina, pak bace sva ubijenih tielesa gola na hatmejdanu, da ih psi deru, a Osmana doprate na sud pred Mustafu.

Gdie Bizancio bì niekada,
Sad okružen tvàrdiem' zidi
Na kraju se Carigrada
Carski saraj prostran vidi.
S jedne strane k njemu slazi
Bielo More; s druge shode
Càrni váli; s tretje pazi
Lûke od grada sladke vode.
Turnjima su ponizàni
Miri, kí ga od svud gàrle,
I za obranu svaki hrani
Slíte od gvoždja trieske umàrle.

Digitized by Google

Vrata imaju na sve kraje:
Nu se ni'edna viek neotvore,
Neg li spravan car kada je
Za broditi sinje more.
Samo jedna, ká po sriedi
Prostrana su i velika,
Stoje s carske zapoviedi
Otvorena svakolika.
Na njim pišu zlatna slova
Medju listjem razlicime:
Kako kuća Otmanova
Primi gàrčko carstvo i ime.
Štie se ovako: »Grad sazidà
Car Konstantin; grad opeta
Car Konstantin s glavom pridà
Sablji cara Mahumeta.«
Triem vàrh ovieh vratah stoji,
Stan bolećieh s desne strane,
Spried ravnica, gdie svakoji
Najmogućii s konja ustane.
Nemože bo druziem' vratí
Nakon ovieh, koja slîde,
Neg li sám car projahati
Vele liepše u obzide.
Pravo uzraslieh sried čipresa',
Gdie kladenci bistre vode
Iz mramorna biela uresa
Romoneći tiho izhode;
Stupi uresno izdieljani
Triem uzdàrže vàs okolo,
Red čaušah k svakoj strani
Odievenieh stoji oholo.
Tu pod striehom, kú iz Budima
Car Suliman zlatnu prinì,
Aga Jusuf siedište imà
Janjičarskoj na visini.

Digitized by Google

Devet miestah od kuhinje
Pri desnomu pak su kraju,
Ravna zemlja, more sinje,
Kiem obilni harač daju;
A s lieva se sviem široka
Konjušnica carska objavi,
Gdi od konjah svega iztoka
Izbor i cviet vàs boravi.
Nad njom liepa nadzida je,
Sedla, uzde i naprave
Gdie su ostále, kojim daje
Zlato i biser viečne slave.
Napried hodeć po ravnini
Nahodi se sviem prostrano
Miesto, gdie se pravda čini,
Od Turakah divan zvano.
Uz miesto ovo prebogata
Carskoga je blaga shrana,
A na lievu su opet vrata
Od saraja od sultàna'.
Za oviem' druga još se vide,
Ká se zovu i govore
Carska vrata, kud se ide
Na careve svietle dvore.
Oniem càrni, oviem bieli
Hadumi su straža prava;
Càrniema se carnac veli,
Hadum bîo bieliem glava.
Tko ovdi uliezè miesto opeta,
U zlatu mu sve se odkriva,
Gdie car kraljah svega svieta
Poklisare pričekiva.
Napried jesen i prolietje
Sried gizdavieh perivoja',
Viečno voće, viečno cvietje
Druže u slavah od pokoja.

Digitized by Google

Sried njih carski prebogati
I presvietli hram se kaže,
Nad kiem stvari ni'e gledati
Izvàrsnie, liepše i draže.
Kô da ljudske sried požude
Sve što 'e blaga skupit haje,
Sried razkoše i razblude
Naprava mu tolika je.
Tle pokovà suho zlato,
Mir sazidà dragi kami,
Zviezde, miesec, sunce na to
Pod sklopiše svojim' plamí.
Iztok, zapad, i sieverna
I poludna strana od svîta
Svo'ega uresa neizmierna
Čuda uzmnožì sviem čestitá,
Ká 'er ufat nije triebi
Moć na puno viek izrîti,
Da ih razmišlja svak u sebi,
Bolje ih je ostaviti.
Sva ova miesta sgar brojena
Svoje osobne straže imaju;
Tiem vojska uzet nabunjena
Pàrva vrata hteć saraju,
Oprieše se kapidžije,
Vierna obrana miesta toga;
Ali taj čas sieče i bije
Broj malahan, sila mnoga,
I od vàrloće da neostavi
Ni'edno dielo, svieh ih splesà,
Ter učinì put kàrvavi
Vàrhu màrtvieh njih tielesa'.
Nu Dilaver zasve da je
Odhàrvó se skupu hudu,
Još bez misli neostaje,
Još se brine, još je u trudu.

Digitized by Google

Da se odmetnik', vidi, smeće
Ni'esu ne samo utažile,
Neg da svak čas rastu veće
Njih nabune i njih sile.
Vojska biesna i zlosàrda,
Čuje, silno da 'e napala,
I od saraja vrata tvàrda,
Straže im siekuć, na tle 'arvala.
Čiem s razlogom cieć toga se
Sebi, gradu, carstvu boji;
Prie neg čuje hudje glase,
Da oslobodi sve, nastoji.
Hàrlo u obličju derviškomu
Na Càrno se More uputì,
Za na pomoć caru svomu
Natoljevce podignuti.
Gó, izrezan od kožica'
Zvierskieh zastav mao uzima,
Na pásu ožica i tikvica
Visi mu, a štap u ruci ima.
Begum liepe Agjamkinje
Na čelu je ime upisó,
Sad ljubovce, prie robinje,
Za kóm iztok vàs je uzdisó.
Za ures vidiet nje jedini,
Svačia sàrca ki gospodì,
Mnokrat putnik kralj se učinì,
Ki se u zlatu Indie rodì.
Iz sieverne jošte strane,
Odkli rieka Don iztieče,
Da s nje bistri dan mu svane,
Gospodičić mlad dotečè.
Nova Zemlja, gdie sried tmine
Šest miesecih puci stoje,
Jedà im novo sunce sine,
Poslà u iztok mladce svoje.

Digitized by Google

U sladkomu samosilju,
Po glasu ona slavnom svomu
Kraljevaše i Vasilju
Careviću Moskovskomu.
Ni Len rieka u planini
Tatarhana 'e zaštitila;
Gorí u mrazu, to mu čini
Ljuvenoga ognja sila.
Ali vàrh svieh tu liepotu,
Kój prilike naći nije,
Želi stravljen u životu
Hajdar sin kralja od Persije;
I da sladciem jur pokojom
Trud zamieni, u kóm staše,
Vierenicom i gospojom
U piesnih je klikovaše.
Kroz što veće od iztoči
Drugo sunce, svá prilika
Doniela se bieše na oči
Kraljevića ljubovnika;
I on je pazeć cieć uresa,
Kiem nje liepos sjá vesela,
Glasi: »Evo sgar s nebesa'
Božica je k nam sletiela.
Ah, priliko, s màrtva lica
Ká šlješ pláme ognja živa,
Budi iztočna ti danica,
Sunce, kiem noć má svanjiva;
Nu ako izgled tvoj me, brače,
Pàrži ovako mrazniem' sienim,
Kô ti ista dražje i jače
Pogledim ćeš tviem' ognjenim'.
Tvoj pram zlatni sve 'e mé blago,
Tvoje čelo svietla zora,
Tvoje oči sunce drago,
Tvé mi lice dan otvora;

Digitized by Google

Ti si jedna sve mé dobro,
Ti sva rados má izpuna:
Ja sam tebe služit obró,
Krune moje ti si kruna.«
Tako u željah neizmiernieh
Mruć kraljević s té gospodje,
S mnogom družbom svojih viernieh
Svietó u slavi po nju podjè.
Nu Dilaver u to iztečè,
Ter je ugrabì mladu silom,
I u plienu se čestit rečè
Robinjicom tako milom.
Zanio bieše glas i njega
Od lieposti slavne svudi;
Pospieši se cieća tega,
Da ini neotmu, što on žudi.
Nu ona misleć, koliko su
Ljuti jadi stat sried uzah,
Po rumenom licu prosù
Drobni biser groznieh suzah.
I kô ružicu i lier veće
Iz kladenca prolì od očì',
Kliče liepos klet, ká smeće
Tolike joj sad uzročì.
»Ah! prokleta majka moja,
Ká me 'e liepu porodila
(Veljaše), ako bez pokoja
Živiet mi je vàs viek sila.
Má liepoto prevarena,
Što si srieći učinila?
Na uzah li namienjena
Kruna ti se 'e prevratila?«
Čù kraljević glas u vaju,
Dilavera pozvà tima,
Da na sabljah razigraju,
Čia dievojka biti ima.

Digitized by Google

Poruči mu: »Za junaka
Gusarovat nije ukradom;
Hod' sa mom se vidj, a paka
Podj kô vitez s diklom mladom.
Ali Turčin mu odviet poda:
»Ne kô gusar, sablju smînu,
Neg kô carski vojevoda
Prostrieh u tvú kraljevinu.
I da ti je vàrh tvé glave,
Još sad zoveš. Srieća 'e moja;
Tiem, ké hoćeš, čini sprave,
Neustručam se ja od boja;
S robinjom ću, nétom svane,
Usried ravna polja síti:
Koi od nas živ ostane,
Dievojka će toga biti.«
Bivši ovako utvàrdili
Medju sobom kletvom veće,
Čiem svak gleda, kad prebîli
Dan s nebesah sgar izteć će:
Eto zora ključmi od zlata
Vedri otvorit iztok ide,
Proz koraljna neka vrata
Na dvor žarko sunce izide.
S jedne i s druge stane ureda
S mnogo vitez', straže cića,
Dilavera svak ugleda
I agjamskoga kraljevića.
Polje ravno i široko
Od boja je miesto njima,
A sunčano svietlo oko
Sviedočit im jakos ima.
Vrana konja Turčin jaše,
A na drugom svemu bîlu
Liepa Begum uzanj staše,
Mučna gledat rat nemilu.

Digitized by Google

Zelen pastuh u ponosna
Kraljevića igra i skače,
Na Turčina ki jakosna
Zateć se on čas neuzmačè.
Nu i Dilaver proti njemu
Konja obode, skoči hàrlo:
Kopje ovemu i onemu
Susrietište skàrši vàrlo.
I ovi i oni vitez tada
Izza pasa sablju tàržè,
I u zamahu 'e plaho vlada,
Protivnika da ubie bàrže.
Jak dva bika u planini,
Kad ih ljuven bies uhiti,
Muka'uć strašnoj u vàrlini,
Ovi onoga ište ubiti.
Sgiblju glave, želja mnoga
Podžiže ih svedj i sàrči,
Tere jedan na drugoga
S vitoroziem čelom tàrči.
Ljubovca ih gleda iz stada,
Ká je od boja uzrok njima,
I u sumnji stoji mlada,
Čija od njih biti ima:
Tako bienje sad izlazi
Medju Agjamom i Turčinom:
Dievojka ih mlada pazi:
Čia će biti, nezna istinom.
Vàrhu oružja gvozdovita
Gràdi udarac' težkieh se ore:
Skaču i lete iskre iz štita',
Biela oklopja plamim gore.
Bàrzi konji strielovito,
Kud viteške ih ruke svàrtju,
Zamiču se, i u vitó
S desna, s lieva svud nasàrtju.

Digitized by Google

Jednu snagu, jedno doba,
I jednaka sàrca i ruke
Ukazaše viteza oba,
Ni medju njim' bì razluke.
Tvàrdi štiti, cieli oklopi,
Još izranjen nije nitko,
Ničie kàrvi još nepopì
Jedne kaplje gvoždje britko.
Nu napokon Hajdar rani
Dilaveru lakat lievi;
Vidi on kàrv, i u obrani
Čuˈe štit težak, tiem se gnjevi.
Jadovita pun čemera
Vàs u sebi buči time,
Kô na vihru od sievera
Dubje u gori posried zime.
Na stremen je uskočio,
I ako neizda sila mnoga,
Udarcem bi jedniem htio
Nepriatelja svàršit svoga;
Nu zavitli česti odveće,
Kí Hajdaru glavu sviše,
Trieskovite vàrle smeće
Težka udarca ustaviše.
Nu kraljević smeten ostà,
I u pódne mu dan se smàrčè;
To poznavši hàrli dosta
Na pomoć mu svoji tàrče.
Kopjah vitieh dvie dubrave
Staše oda svud u čas ovi,
Da se biju i kàrvave
Turski i agjanski vitezovi.
Stoi Dilaver i vapije
Kraljevića koreć prîko:
»Vazmi ljubu; evo ti je!
Gdi ˈe junačtvo tvé veliko?

Digitized by Google

Evo Begum, za kóm toli
U ljuvenom goriè plamu:
Što je ostavljaš, kralju oholi,
U gusarskieh rukah samu?
Gdie su rieči i zahvale,
S kiem' me na boj prie pozivà?
Nu kô tebe, i tvé ostale
Dobit ću, i otet jošte živa.«
I u to s konjem napried teče
Bez milosti, bez pokoja
Lupa, ciepa, bode, sieče,
Smàrtni 'e kosir ruka svoja.
Nu njegovoj buduć sili,
Zasve da ih težko udarì,
Kraljevića ugrabili
Ćeselbaški vojničari,
Pod mire se tvàrda grada
Ukloniše hàrlo s njime;
A Dilaveru ostà mlada
Dikla i u viek slavno ime.
Ovo o njemu popieva se
Po svieh stranah od iztoči;
A on Begum liepu uza se
Dàrži, i ljubi kô svo'e oči.
Ne robinja, neg ljubovca
Ona 'e njemu sad jedina:
Ulovila tak je lovca
Još u lovu svá lovina;
A on sám nje 'e dobro svako,
Sladki pokoj, rados mila,
Junaku se 'e vriednom' tako
Liepa i mlada zavierila.
Tiem igda se na hrabrena
Slavna diela on odpravi,
Vazda 'e uzanj uspomena
Od presladke své ljubavi.

Digitized by Google

Pače stiecat on vieruje
Svekolike sriećne boje,
S nepriateljim kad vojuje
U ime liepe Begum svoje.
Neostavlja tiem nikada
Od sebe ovo drago ime,
I u prigodi ovoj sada
Uputi se veseo s njime.
Ali u to od uhoda'
Čuli biehu odmetnici
Glas njegova skrovna hoda
U derviškoj u prilici.'
Vàrli Derviš tiem se tište
S družbom svojih spaholjanah,
Da ga traži, da ga ište
Càrnomorskieh uprav stranah.
Vapie: »Na kàrv, na osvetu,
O junaci, sliedite me;
Nepriatelju hudu i kletu
Vàrha doći sad je vrieme.«
Ter jak pastuh, kad se od biesa
S jasli' odtàrgne, vihra bàrži
Teče, skače, grivom stresa,
Glavu uzdiže, puha, hàrži:
Preko grada vitez vàrli
Taki sàrne, rukam' maha,
Prieti obrazom, sgledom pàrli,
Nestiže ga striela plaha.
Nu za sve to on na bliže
S svom bàrzoćom svojom tada
Dilavera nedostižė,
Neg li izvan Carigrada.
Kô ga upazi, izsried tieka
Viknù: »Biežat zaman ti je;
Iz bliza, a ne iz daleka,
Rukam' se, a ne nogam' bije.

Digitized by Google

Nu se od straha cieć prevara'
Ne samo u to preobraža',
Neg li u pticu još pretvara'
Jur te sablja má poraža.«
Na prietenje vàrlo ovako
Odgovorì smioni paša:
»»Preda nmom si i prie skakó,
I još ćeš, bies me tvá nestraša.
Nut junaka strašna, ohola,
Ki slavit se ište dielom,
Na čovieka sama i gola
Gdi je došó s vojskom cielom.««
Jak sried gorah, kad iz gaja
Vepar divji van se iztira,
Čiem množ pasah sa svieh kraja'
Kruži ga okolo i obstira,
Smàrtno prieteć vàrliem' zubi,
Izkreči se vàs i hroče,
Tiem da smienstvo lovac gubi,
Ki ga tierat najprie poče:
I on se 'e kriepko ustavio,
I svieh čeka; nu ni'e toga,
Ki bi iz bliza udrit smio
Na divjaka strašivoga.
Proć veziru nesmiu tako
Kleti carski odmetnici:
A on stoji kriepko i jako
S drienovicom u desnici.
Svaki golu sablju uzdiže,
Svaki prieku smàrt mu žudi:
Ali stupit ni'edan bliže
Za udrit s njim se neusudi.
Ali on u to štap drienovi
U obie ruke stištè i hvatì,
I gdi u skupu vitezovi
Najvećem su, tu se obrati.

Digitized by Google

Jakno sokó, kad ga sila
Jata od pticah stisne od svudi,
Oštre čapje, bàrza krila
Iz visinah se oreć trudi;
Sada ovu težko udara,
Plaho onu sad zanosi,
Ter u isto doba od sgara
Perje snieži, a kàrv rosi:
Taki 'e vidiet vezir silni,
Siemo, tamo skače i lupa,
Hàrve udarac' gràd obilni,
Mlati, hvista, husa i hrupa.
Sablje, štiti, striele, luci
S kàrvaviem se daždom ore:
S jedniem štapom samo u ruci,
Gó toliko čoviek more!
Po vezovieh udrì Šeća;
Vierio se ovi bieše od skora,
Vierenici tiem se obeća
Čestit na dvor doć s odora';
Ali, ako ga ona uzčeka,
Nastât će se mrazna i naga;
Jer po zemlji rana prieka
U kàrvi je prostàrla ga.
Jak ružica, vila mlada
Kú u vienčac bere o zori,
On povehnù; nanj san pada,
U viek mu oči ki zatvorì.
Još Velii stučè glavu
I moždani sve mu prolì,
Ki tad streptiè, i u kàrvavu
Blatu ležè na tle doli,
Ter je vidiet jak česvina,
Ká u divjoj niknù gori,
Silni vihar iz korîna
Kad je podre i obori.

Digitized by Google

Tu iz dalek Feras pazi,
Ter iz šuplja gvoždja tište
Zàrno ognjeno, da porazi
Slavna pašu, tako ište:
Nu gvozdena ciev razdrièe se,
Smàrtno olovo čiem iztierà,
Ter Jusufu smàrt donesè,
A nesgodi Dilavera.
Rodi se ovi u Plovdinu,
A s nenadne hude česti,
S tudja udarca sad poginù
U tudjemu ovdie miesti.
Mrući obàrnù k nebesime
Oči i ruke, da ukaže
Rodna grada sladko ime,
Izdišući smàrtno ih zažè.
Videć Derviš rasap mnogi
Od svojieh od bojnika',
Sraman sobom u nalogi
S golom sabljom skače i vika:
»Da li 'e moguć, da li 'e vriedan
Sad od rukah ovoliko
Odhàrvat se čoviek jedan
Harajuć nas ljuto i prìko?
Ah, našega ruga i smeće!
Tko u vieke da vieruje
Zločestvo ovo tamno odveće,
Pripoviedat ako uzčuje?
Na stranu se svak ukloni!
Ja sám za svieh ukazat ću,
Od nas junak tko 'e smioni;
I za ubit ga način nać ću.«
Vàs štap razbien vezir tada
Meće; učinio s njim je dosta:
A sablju i štit s tlih popada,
Što od pobienieh pusto ostà.

Digitized by Google

Lievu nogu napried stavlja,
I njom malo poklekniva;
Više pàrsih štit upravlja,
Glavu uz lakat skuča i skriva;
Drugom rukom sablju hvati,
Boču uz desno svo'e kolieno,
A bodezan k sàrcu obrati
Svóm' zlotvoru nesmiljeno.
Uprav stoji Derviš vàrli,
I odkriveno stegno hrani,
Desnu bedru čuvat hàrli,
Spravan skočit k svakoj strani.
Vàrh lieve se noge uzdàrži
Vaskoličak vitez biesni,
A uzdignút lakat dàrži
Bridke sablje vàrh bodezni.
Tiska jedan proć drugomu
Oštra gvoždja bez milosti,
I smàrt prieti ovi onomu
Sa svom moći i krieposti.
Nu Dilaver veće u smeći
Hrò za udriet prieče i jače
Vàs na lievoj se uzdàržeći,
Desnom nogom napried skače.
Ali Derviš desnu stranu
Hitro uzmačè, i hteć sgoda,
Bodezni od sgar ljutu ranu
U stegno mu taj čas podà.
S kàrvi, koju tad ugledà,
Sàrce uzavriè u vezira
Tak, da u gnjevu svoga vrieda
Ljuta 'e zmija pun čemera.
Tiho 'e móre, kad proždira
Plav potopom od valovah:
Mirno 'e nebo, kad sve stîra
Sried viharah i trieskovah.

Digitized by Google

Glavu, stegno, ruke, pàrsi
Nepriatelju svak čas ranja
Pri života svoga svàrsi:
Nazad se oni svedj uklanja.
Stižè ga ovi, i udara,
I nanj se ori jakno rieka,
Ká niz goru stàrmo od sgara
Kàrši plahos biesna tieka.
Ali opaki Sebar nieki,
Videć što se Derviš nádá,
Dilaveru podà prieki
Smàrtni udarac izza zada.
U zatielak siekiricom
On ga udarì s jakom silom,
Da s kàrvaviem on čas licom
Padè smeten nica tìlom.
Svak nanj sàrne oda svudi
S golom sabljom u desnici,
Vàrh njega je gora od ljudi',
Skaču po njem svikolici.
Vapie Derviš plešući ga:
»Ti, ki uz cara bì najviši,
Dušu u kàrvi bljuj i riga',
Pod nogami moim' sopiši.«
Nu nemože već ovoga
Čut Dilaver prehrabreni,
Bieše izdahó prie toga,
I ostó jakno mraz studeni.
Kô se uzmnožni vezir ubi,
Časom razniè glas svuda se,
I njegova liepa ljubi
Čù ga, i naga odriè sva se.
Utičući mladoj s lica,
Gdie perivoj ljuven bieše,
Lier prebieli i ružica,
Rumene usti probliedieše;

Digitized by Google

Potamnìè joj svietlieh oči'
Sunce blago i veselo,
A vedrinu od iztoči
Naoblači bistro čelo;
Skupljen oblak zlatnieh práma'
Proli obilne dažde svoje,
I potopì svietlos srama,
Cvietnieh pàrsih perivoje.
Na sàrce joj kàrv je utekla,
Gdi je težki jad satira;
Ište, žalos da bi izrekla,
Glas joj bieži, rieč umira.
Najposlije željna sila
Stupaj puti, a ne zna ga:
Van grada se je uputila
Gospodara vidiet draga.
Nema obzira mlados svoja,
Ni je uzpreže, da nesàrne,
Gdi uzrok svoga nepokoja
Vàrh zemlje je prostàrt càrne.
Pospieši se i poteži,
I dohodi k miestu tomu,
Gdi u kàrvi màrtav leži,
Tko bi život sàrcu svomu.
Gleda, i tiem joj muka prîka
Žestočia vele izhodi,
Gdi 'e pod nogam' od kàrvnika',
Tko više njih svieh gospodi.
Unj se 'e kriepko zapazila,
Sviem je vidiet stanac kami,
Bolesti joj mnoge sila
Neda iz sàrca proć suzami.
Tako u plaču čiem nemore
Izjadati sve pečali,
Čuti muke hudje i gore,
I toliko teže žali.

Digitized by Google

Ali neima tej krieposti
Uzdàržat se skup nemili,
Od žalosti, ne od milosti
Da neplače, i necvili.
Ah, ké prignut neće želje
Jedna žena mlada i liepa!
Ranja ona nepriatelje,
I proć volji im sàrca ciepa.
Ona u dugo nezamuknù,
Nu da smàrtni jad sviedoči,
Od bolesti 'oj sàrce puknù,
Potop suzah prolì iz oči'.
Tako glasom žalosnime
Uhiti se za pram zlati,
Često zovuć drago ime,
Kliče ovako naricati:
»Ovo li su, sladki brače,
Tve zahvale, moje slave?
Ovo li su, o junače,
Tvé viteške bojne sprave?
Duše moje drag pokoju,
Ovako li sad me smetè?
Kakav podjè, kakva u boju
Oči moje, jao! vide te?
Vaj! što gledam? još nemogu
Vierovati sama sebi,
Spomenujuć tvú vlás mnogu,
Dobita od prie ká viek nebì.
Ali što me tužnu vara?
Poznam ljuta sried čemera
Čestitoga silna cara,
Namiesnika Dilavera.
Vidju onoga, ki najpàrvi
Bì gospodar mé mladosti,
Ogreznuta svega u kàrvi,
Na tlieh ležat bez milosti.

Digitized by Google

Ah, da proklet čas je oni,
U koi ti mlada omilih,
Kad kraljević ostà smioni,
A s tobom se ja odilih.
Ti na sablji dobì mene,
I života, jao, neštedì
Cieć lieposti proslavljene,
Kú vas iztok niegda sliedì.
Cieć lieposti tužne sada
I žalosne, jao, saviše,
Kú sve tmine od žapada
Viečnom noći priklopiše.
Nu ako bilo sudjeno je,
Da se mlada s tobom sdružim,
I da tebe sve dni moje
Gospodara moga služim;
Što tvé ove smàrtne rane
Neće i mene sad satàrti,
Sadružena neka ostane
I smàrt moja s tvojom smàrti.
Ti ne samo má jedina
Sladka ljubav svedj si bio;
Nu i drag ćaćko, duša istina,
I od sàrdašca bolji dio;
Bez tebe sam bez života,
I bez dobar' svieh ostala
Udovica i sirota
Podušena u dno pala.
Nu ti, momu gospodaru
Koi zadà smàrtnu ranu,
Zašto svomu on stà caru
Vieran vitez na obranu;
Ah, gani se, jao, ako si
Čoviek od puti, a ne stiena;
Osveti se, dobio si,
Nepriatelja evo ubiena;

Digitized by Google

Daj dopusti od svieh dara'
Ovi jedan tužnoj meni:
Vàrh kàrvava tiela od sgara,
Stavit kami nanj studeni.
To li ukopna ima jama
Branit mom' se ljubovniku,
Ubi i mene: s glavom sama
Pod tvú sablju idem priku.
S ovieh nogah, ké ti gàrlim,
Ja se neću odkinuti,
Što moim jadim neumàrlim
Nebudeš se prie ganuti.
Oružaniem protiv silam
Pravo 'e, da se ti opriečeš,
I da kopjem, sabljom, strilam'
Nepriatelje tvé posiečeš;
Nu protiva jedne žene
Poniženstvu i nevolji
Nije razlog, neg smiljene
Da ukažeš želje u volji.
Ja nemolim tvú dobrotu,
Da mom' vojnu život prosti,
Nije on veće u životu,
Dielio mu se 'e duh iz kosti';
Milos samo ja jedinu
Pitam ti ovu: da nemilo
Neprožderu i razkinu
Psi njegovo màrtvo tilo.«
Prestà, ali víre obilne
Neustavi se suzah ronit,
Za tvàrdoće hude i silne
Većma omekšat i priklonit;
Nu vezirska svietla žena
Smirena se tiem nepazi;
Uzrok ćud je potištena,
Ká na molbah tvàrdja izlazi.

Digitized by Google

Odgovara Derviš kleti:
»Od ovoga, ki mi ostà
Pod nogami, mój osveti
Kàrv nemože bit zadosti,
Najbàrže mi bieži s noga':
Ljudske i ženske glave nije,
Ni milosti, ni razloga,
Da mi gane sàrce od zmije.
Ovo tielo cieć smiljenja,
Ké bih imó ja u sebi,
Ni utažtva, ni utiešenja
Nije vriedno doniet tebi.
Nu vàrženo da se dàrpi
Pasjim' noktim, ptičjim' kljuní,
Muke ni'edne već netàrpi,
A željenje mé se puni.
Nebrini se, vojnu tvomu,
Koi car se drugi zvati
U životu može svomu,
Grob dostojan ja ću dati.«
Ali kô car začů smeće,
Ké postale biehu okoli,
I u pobuni svak čas veće
Da rastiaše skup oholi,
Uzbojà se, i uzhajà,
I uklonì s miesta očita,
Gdie prizida kraj saraja
Tajaše se sviem skrovita;
Nu tu videć, da nestáše
Prem slobodno, opet póje
Na zaklone Sinan-paše
U skrovene perivoje.
Vojsci odtole poslà u jadu
Hàrlo jednog od vezira',
I hadumaa, ženskom' stadu
Ki mu bieše za paštira,

Digitized by Google

Misleć, zasve vojska prîka
Da ovieh pita, oniem prieti,
Na careva namiesnika
Stavit ruke neće smieti,
I razmislit još će dobro
Prie, neg ranu smàrtnu dadu
Càrncu, koga car je obró
Za čuvóca svomu stadu.
A on s toga poznat da će,
Zasve može stvar bit štetna,
Ali se ona pokajat će,
Ali ostati sasma odmetna,
Ter s dohodna paka dîla
Za se izabrat svièt najbolji,
I na što ga stegne sila,
Volju hinit pri nevolji.
Nu bì inako, neg se cieni;
Jer u biesu čiem se sàrde
Odmetnici razpušteni,
Meću razlog, razbor gàrde.
Tiem kô vojska ovieh imà,
Uzam sablje u desnice,
Pogubì ih pred vratima
Od careve konjušnice.
Mišljahu oba, da naredno
Želja se od njih carska izrečè;
Nu obiema njima ujedno
Prie se s glavom rieč presieče.
Neprestajuć s svake strane
Još kàrvnici zli vapiti:
»Čuj nas dobro, čuj Osmane,
Car nam od sad nećeš biti.
I od toga za zlamenje,
Hod' da vidiš, od rusaga
Kô baš vezir tvoj primjen je
I uzdani Kizlar-aga.

Digitized by Google

Nu kad nećeš k nam sit sgara,
Mi ćemo se pripet k tebi;
Nu 'e Mustafu slavna cara
Slobodit nam od prie triebi.
O Mustafo naš izbrani,
O veliki care i sveče,
U kojoj si, objav', strani,
Na noge ti vojska teče!«
Ovo rekši, siemo tamo
Svud udriše po saraju:
»Car Mustafa, znat imamo,
Gdi je,« vapit neprestaju,
Ter slikuju konja biesna,
Ki od uzde bez posluha,
Gdie ga nosi vlás nesviesna,
Tarčeć, skačuć, hàrži i puha.
Svak se uklanja: sam ih ide
Ičoljanin Šaban sriesti
Od svieh dvoran', kí se vide
U saraju, najzločestî.
Ovi u istom dielu staše
S istom pomnjom, u isto vrîme,
Kad Mustafa stolovaše,
Cieć toga se poznà s njime.
Tako mu se ter zavîri,
Da sried sàrca viek svojega
U željah se čas nesmiri,
Da opet carom vidi njega.
Tiem prigodu, gdie mu 'e srieća
Sad doniela, kú svedj želi,
Ukazat ga vojsci obeća,
I s njome se obeseli.
Pustoš jedna od carevieh
Perivojah jest na kraju,
Gdie sto'e zvieri, kê se od svieh
Stranah caru darivaju.

Digitized by Google

Plahi ljeljen vàrhu glave
Tu visoke grane stere,
List na dubu, cviet vàrh trave,
Svá mu 'e siena od potiere.
Košuta ga sliedom slîdi,
Ljubovnica izčeznuta,
Gdie kladenac bistri vidi,
Vriet zelenom' dubju iz skuta.
Nagla sàrna bàrža od vitra
Teče gusto kroz gàrmenje,
I skačući laka i hitra,
Na dubje se meće i penje.
Hroče i puha vepar divji,
I u kosiru strašna zuba,
Kàrvava oka oganj živi
Prieti, smàrtna da 'e poguba.
Vàrli medvied hàrka i reži,
I od čeljustih spilu otvora,
Kostrieči se vàs i ježi,
Oštreć čapet na panj bora.
Vuk ždàrljivi svedj zavieva,
Lupež pitom, drug divjačan,
Obzire se s desna i s lieva
Tudja imanja vazda lačan.
Ris sàrditi u slobodi
Tamo ovamo sa svieh stranah,
Rek bi, leti, a ne hodi
Skačuć dubju po vàrh granah.
Slon veliki snažni i jaki,
Komu sglobno ni'e kolieno,
Dugu trublju na čas svaki
Stavno kupi, stere smieno.
Hàrli kaplan vas je u dici
Šarovitom pod napravom;
Snagom materi on lavici,
A otcu 'e risu sličan glavom.

Digitized by Google

Tigre gnjevna, prieka i ljuta
Po gvozdenoj kajpi udara;
Glave 'e oble, oka žuta,
Na razlike piege od sgara.
Kralj svieh zvierih, lav oholi
Svakčas zlatnom grivom stresa,
Veličanstvo slavno toli
Kriepeć silom vàrla biesa.
I divjači mnoge ine
Kipa razlika i imena,
Kieh pustoši i planine
Goje u jamah posried stiena'.
Tu sried dubja na široku
Ali obraslu od svud miestu
Jamu odkriše sviem duboku
U spletenu gàrmu i čestu;
Na kú pokli svieh dovedè
Dvornik Šaban, počè od muke
Svàrtat plačne k njim poglede,
K jami obratjat kàršeć ruke,
Vapeć: »U ovom grobu odi
Car Mustafa dobri i sveti
Ukopan se živ nahodi;
Iz nje imate vi ga izeti.
Okošena sdvor iz gàrma
Jama otvorì jaznu tminu;
Nu litica od svud stàrma
Sít nedaše u dubinu.
Tiem prostrieše množ konopa',
Po kieh htieše po svoj volji,
Gdie Mustafa živ se ukopà,
Sít vitezi svi najbolji;
Ali Daut svieh ukloni,
Ter s dva drúga sám od sgara
Sídè u nizki ponor oni,
I po konopu izè cara.

Digitized by Google

Zagunjastio i obrastó
Mustafa se vàs ukazà:
Lice suho, bliedo i tmasto,
Pun skončanja, pun poraza;
I bez snage i bez rieči
U naručju viernieh tada,
Od kojih se kriepi i lieči,
Trepte usta, glava pada.
Sried grada se pored vide
Na prostranoj sviem ravnici
Tri mečita, biele zide
Gdi u oholoj vìse dici.
Tu u sriednji mečit lako
Unieše ga cieć pokoja,
Gdi od sve vojske čuvan tako
Svu noć jednu cielu stojà.
Ali isti večer ovi
Sultan Osman, kô se tmina
Càrne noći prepolovi,
Dozvà pašu Huseina,
Ter s njim u osviet iz saraja
K Alii se hàrlo odpravi
Pun pečali, tuge i vaja
Janjičarske vojske glavi.
Ovi ukrotit nemogući
Vojske svoje tad pobunu,
Vàs zamišljen staše u kući,
U životu muke punu,
Pazeć način da iznadje,
Cara i sebe da osveti:
Tu car dodjè, tu ga nadjè,
Tu mu ovako kliče rieti:
»Podj k vitezim, ter ih pita',
Ki zakoni hoće i prose,
Gdie sam ja živ car od svîta,
Da drugoga oni iznose?

Digitized by Google

Pošastje ti ovo od glave
Znam da prieti sad pogube;
Nu smàrt gàrdé sluge prave,
S čistiem sàrcem koje ljube.
A kad za kú bolju sgodu
Ti tvoj žîvot mož' sahranit,
Neg li carsku za slobodu,
Neg li cara za obranit?
Kunem ti se, podnio bih
Ja stàrpljeno ovu smeću,
I Mustafi dundu dó bih
Carstvo i svaku čás najveću,
I sám bih se s stola móga
Dobrovoljno uklonio:
Ali nije on za toga
Ni sad, nit je igda bio.
Kako hoćeš, da panj jedan
Suh u gori svietom vlada,
I da zakon dá naredan
Od iztoka do zapada?
Kako hoćeš, carstvo u dugo
Da utemelji jedan vîku,
Ki od čovieka neima drugo
Neg li samo sdvornju sliku?
Kako hoćeš, čoviek da je,
Tko 'e nepriatelj od poroda?
Nije žene, za kú haje,
Kieh nam želju narav podà.
Ali dobar, vriedan, sviesan,
I od svakoga svet se zovi,
Car moj otac meni uresan
Ostavio je stol svoj ovi.
Da 'e Mustafa u životu,
Otca moga i to dar je:
Ah, i zato na sramotu
Dobročinca svoga car je;

Digitized by Google

I zato mi grabi iz ruka'
Dva krat carstvo otca moga:
Ah jao, jedà moga puka,
Jedà pravde, jedà Boga!
Pospieši se, o moj vierni,
Podj me smiri s vojskom veće,
Svieh grieh prosti neizmierni,
I pobunu, i sve smeće.
Eto, više platje obćene
Na glavu od njih još svakomu
Po pet drobnieh jaspri' od mene
I šes dukat' dara k tomu.«
Ú besiedah aga kratcieh
Odgovori smierno tade:
»Ne má, neg sto glava' ovacieh
Neka na tvój službi padę;
Jer kú vitez steć hrabreni
Ikad može veću slavu,
Neg kad glavom svóm zamieni
Gospodara svoga glavu?«
Podjè on čas; nu poruke
Carske vojsci netom rečè,
Podriè sablju svak u ruke,
Ostà izsiečen vàs na peče;
Pak u skupu svi jednaga
Na kuću mu nahripiše,
Ter sva zlata i sva blaga
Razgrabiše i razniše.
Ali za njim se isto sgodi
I Huseinu paši opeta;
Mirit cara dočiem hodi,
Nadjè u smeći smàrt ga kleta.
Nu za tiem, kô zvier vàrla,
Jednom o kàrv kad se omàrsi,
Da bi izklala sve i stàrla,
Teče poljim, skače vàrsí:

Digitized by Google

Tako i vojska nesmiljena
Opojena kàrvi sàrće,
I bez reda uzoholjena
Rek bi, obalit sviet, i stàrt će.
Càrncu, i vezir-Dilaveru,
I sviem iniem, kieh posieče,
Na Hatmejdan, da ih psi deru,
Metat gole trúpe teče.
A na kopja sgar nabili
Budući im glave opeta,
Pred mečit su ih postavili
Sultan-cara Bajazeta;
Nu sried smeće te goruće
Vàrlieh vitez' pomnja sva bi,
Da se oderu još im kuće,
I sve oplieni i pograbi.
Tiem svak s golom sabljom skače,
Da mu 'e prie sve satàrti:
Jauče se, ciči, i plače,
Smàrt je u plienu, plien u smàrti.
Žene, ljudi, stari i mladi,
Čás, imanja i životi,
Sve se otimlje, smuca i vadi
U kàrvi, u sili, u sramoti;
Bez milosti se i bez reda
Grabi, dere, valja i žeže,
Do iz povoja mala čeda
Raztàrgnuta po tlieh leže.
Slobodno od njih ništa nije,
Konji, momci, robje, dieca:
Što nenosi, to se bije,
I na peče sve razsieca.
U ovoj biesti izvan sebe
Udarajuć na sve strane,
Neprestaše, dokli i tebe
Neiznadjoše, slavni Osmane!

Digitized by Google

Bieše mlad car još na domu
Janjičarske glave vierne,
U sàrdašcu noseć svomu
Misli težke i čemerne.
Tu čekaše svak čas glase
Dobre, zle li svojoj kruni;
Ali vojska smirila se,
Ali raste u nabuni.
Svedj mu sumnja trud prilaga:
Tiem se očito veće boli,
Da uzdani Ali-aga
Vratja mu se kasno toli.
Eto oda svud buka postà,
Eto se od svud sablje sviete,
Sve bojnikah puno ostà,
Sve se uzbuni, sve se smetè.
Vojska usàrtjè janjičara',
Vapie svaki: »Hodi amo
S nami na sud, gdie pred cara
Mustafu te pozivamo.«
»Ja sam vaš car (priuzima
Osman opet), tko 'e taj sada,
Tko suditi mene ima
Usried moga Carigrada?«
»Sad ćeš vidiet, tko si, i što si.«
(Oni mu opet odviet daju);
Tiem svak skače, da ga nosi,
Svi ga silom popadaju.
»Tko na cara (car zavika),
Sgar od Boga posvetjena
Stavlja ruke, koga slika
Od svieta se klanja i siena?«
»Ti nas si ovo naučio
(Noseći ga vojska glasi),
Kad nepravo zatvorio
Cara i svetca našega si.«

Digitized by Google

Ovako se Osman mladi,
Car od carah svieh najveći,
Na jednoga konja usadi,
Ki se nadjè tu po srieći.
Kratko ruho i priprosto
Samo sgar ga odievaše,
Bez haljine buduć ostó,
S kóm vàrh sunca niegda sjaše.
Tiem u sriednji mečìt tada
Doprati se i dovede,
Gdi uz Mustafu sve od grada
Nove paše redom siede.

Digitized by Google

Pievanje dvadeseto.

Sadàržaj: Mustafa, naučen tako, zapovidiè, da odvedu Osmana u Jedikulu. Stave ga dakle na niekakvu màrcinu od konja, i prate ga tamo u velikom množtvu, noseći pred njim za veću porugu glave na kopjih nataknute, Dilaverovu i Huseinovu. Osman nariče putem svoju zlu srieću, nebi li umekšao sàrca svojih odmetnikah: ali sve zaman; jer došavši u Jedi-kulu, bude zadavljen na Dautovu zapovied.

Car Mustafa na visini
Svietlo urešen i bogato
Sjaše carskoj u haljini,
Prestolje mu 'e suho zlato.
Daut odmetni, on najpria,
Nakon njega Hasan staše,
Ahmet, Mahmut i Alia,
Svi veziri i sve paše.
Glava 'e Daut skùpa toga,
I namiesnik carski izbrani,
Za njim Hasan velikoga
Blagajnika miesto hrani.

Digitized by Google

A to, 'er ovi na daleko
Da pripravnu smàrt preskoči,
Preko gàrčkieh krajah utekó
Bieše k vojsci od iztoči.
Dodje Ahmeta red opeta
Od vezira Huseina,
A s Aliom Mahumeta
Od pobienieh miesta ina;
A od muftie velikoga
Na miesto se Jahia obrà;
Medju sviemi samo ovoga
Glas čovieka kaže dobra;
A od janjičar' postà obćeni
Vojevoda još u slavi
Šaban dvornik potišteni,
Ki Mustafu vojsci objavì;
A od càrnca Kizlar-age
Na siedište bieše sio
Mlada lica, jake snage,
Što viek nebì, hadum bîo.
Car Mustafa, kako vidjè
Dovedena Osmana odi,
Naučen tako, zapovidjè,
Da se u Jedi-kulu vodi.
A on vapiaše sveg iz glasa:
»Jedà ljudih! jeda Boga!
Tko mi grabi sablju s pása,
I stó otimlje carstva moga?
Ja sam, ja sin caru Ahmatu
Pàrvorodno diete svoje:
Meni, meni, a ne bratu
Carstvo od otca ostalo je.«
Ali se opet u pospiehu
Uzè, uhvatì i najbàrže
Od tieh, kí mu straža biehu,
Na istoga konja vàržè;

Digitized by Google

Konj bieše ovi okošt, mliedan,
Gó, star, sadnit, tromieh stopa,
Miešte uzde ga bojnik jedan
Smuca za oglav od konopa.
Tiem gologlav car na njemu
Tad u kratkoj toj haljini
Po prilici i po svemu
Vidjaše se rob istini.
Ah, gdie ti su, care Osmane,
Bojni konji, s kiem' u slavi
Na poljačke ravne strane
Lanjsko lieto ti se odpravì?
Kad mladjahan put Dunaja
Jezdeć vietar pretiecaše,
Ter bez broja i bez kraja
Silnoj vojsci suncem sjaše?
Gdie su ruha tvá bogata
S razkošniemi napravami,
Kieh izvézè vàrhu zlata
Bieli biser, dragi kami?
Gdi je carska sablja iz ruka',
Vedro urešen s kóm se gledà?
Gdie li posluh vierna puka,
Komu ti sám zapoviedà?
Gdie su časti, gdie su hvale,
S kieh si do sad slavan bio?
Sve li ti su časom pale?
Svak li te je ostavio?
Ah, ovako srieća vàrti
U okolo kolo svoje!
Car, narodi svi prostàrti
Pod nogami komu stoje;
Car, rieč koga jedna sama
Za zakon je svemu iztoku,
Sried razkošnieh vedrieh hrama'
Ki stoluje na visoku,

Digitized by Google

Koga želji, koga misli
Sviet vaskolik bieše tiesan,
Sluge su ga svoje stisli,
Od roba je svoga splesan.
Pače očitu u prikoru,
Da se u krug mao zatvori,
Vodjen za svú muku goru
Prie neredno, neg se umori.
Naučite ljudi oholi,
Kí živete bez prepasti,
Da ni'e tvàrdje kriepke toli,
Ká nemože časom pasti.
I ako ovo nosi vrîme
Carom, kieh svak klanja i štuje,
Što čekate vi, kieh ime
Na svietu se jedva čuje?
Još dvie glave, dva veziera,
Vitezi ovi sviem nemili,
Huseina i Dilavera
Na kopja su ké nabili,
Pred carom ih sada nose.
Za rug veći jedan vika:
»Dogodiva ovako se
Ćudi oholoj svieh silnika'!«
S njim se vapit svak navratja,
Da sramota raste dilja:
»Kàrv se ovako naša platja,
I pedepšu samosilja.
Svak, tko vlada, sad se izgleda'
U ovoga, ki živote
Svačie gubì, i bez reda
Nepravedno carstvo otè!«
Ali čuvši govor ovi
Mlad car, kliče smutjen tada:
»Komu, o moji vitezovi,
Ja sam oteo carstvo ikada?

Digitized by Google

Ah, moj ćaćko Ahmet ni'e li
Pravi istini vaš car bio?
On, kada se s svieta odieli,
Meni 'e carstvo ostavio;
Svo'e vlaštito carstvo ono,
Ké od diedah i pradieda'
Stečè, i primì on zakono,
Da njim vladam ja naprieda.
Jao, ali se má diedina
Meni otimlje sad pod silu,
I sloboda s njom jedina,
Za kóm čekam smàrt nemilu.
Ah, mladjahan ikad komu
Sagriešio sam ja toliko,
Zašto ovako bit po mómu
Gradu vodjen imam priko?
Ne za mene, neg da osvetim
Od kozačkieh moj puk šteta',
Vojsku protiv Lehom kletim
Ja priednjega digoh lieta.
Na kú uputih ja se pàrvi
Nedobitan i pun slave,
Svedj u ognju i u kàrvi
Neštedeći carske glave:
I da 'e svaki rukom svojom,
Kô ĭ ja mojom učinio,
Nebi turskiem sad pobojom
Kralj poljački dičan bio.
I za ljubav, koju ukazà
Carstvo moje puku milom',
S prietnjom smàrtna, jao, poraza
Carstvo mi se grabi silom,
Ne, ne od vàrlieh protivnikah,
S kiem' vojujuć imah goru,
Neg li od istieh moih bojnikah,
Od mé straže u móm dvoru.

Digitized by Google

Sried kàrvava da li boja
Nepriateljskieh izpod sila'
Sablja vaša, sablja moja
Život mi je obranila,
Da izgubim carstvo paka,
Da mi se otme sablja iz ruka'
Od vas viernieh moih junaka',
I od dragoga móga puka?
Sablja ona, kú sried rati
Leška izbit mi vlás nemožè,
Tko me čuvà, tko me pratì,
Da mi 'e ugrabi? ah jao, Bože!
Svietlu sablju, s kom u ruci
Slavni Otman krunu stečè,
I od unukah svoih unuci
Prostrieše je na daleče.
On s njom, najprie u iztoku
Slavu i kriepos svoju uzmnožì
I da vlada na široku,
Oko sebe sve podložì.
Natoljevsko jezdit polje
Silni se Orhan s njome vidjè;
S njom u Brusi své prestolje
Stavì, i sinje móre pridjè.
S ovom Mušan sàrca smîna
Galipolje primì u sili,
I despota Vukašina
Razbì, i s glavom još razdìlì.
Kraljevski opet stol priniè
S ovom Murat prehrabreni
U Drienopolje iz Brusie,
I svu Sàrbsku zemlju oplieni.
S njome Murat isti stupì
Napried, jakno striela plaha,
Kad pod Vitoš sve pokupì
I u Kosovo polje ujahà;

Digitized by Google

I despota tu Lazara
S njom bi jošte pogubio,
Kleti Miloš da s prevara'
Nevierom ga nije ubio.
Jedna i druga vidiè strana
S ovom silna Bajazeta,
Čiem uprieči Tamàrlana
Zavideć mu carstvo od svieta.
S ovom Ćose Čelebija
Nikopoljskieh izpod mira'
Kralja Šišmana iznać prijà,
S vojskom razbì, pak zatirà.
Ugrovlahe u vàrlini
Uharačì Mehmet s ovom,
I ukazà zmaj na Drini
Slovinskiem se vitezovom.
S ovom Murat drugi usàrnù
U Gjurgjevu despotinu,
I posiečè još na Varnu
Kralja i ugarsku vojsku smînu.
S ovom Mehmet slavni uzidè
Pàrvi na stol carstva ovega,
Gàrke razsù, smaknù i skidè
Kralja od Bosne i Hercega.
Skenderiu s ovom paka
Car Bajazet pod vlás stavì,
I, kô i ja, na Poljaka
Neizmiernu vojsku odpravì.
S ovom Selim prodjè jači,
I poludne dobì puke,
Kair primì, i potlači
Preohole Mamaluke.
Mlad, kô i ja, stečè s ove
Car Suliman čás podpunu,
Prognà od Roda vitezove,
I ugarsku otè krunu.

Digitized by Google

Selim sin mu s ove sablje
Liepi Ćipar otè silno,
Zamienivši své korablje
Za kraljestvo toli obilno.
S ovom Murat stavì uze
Kraičnicim, hàrvatskimi;
Ćeselbašu hàrvat uzè,
I kraljevski Tavriš primì.
Died moj Mehmet s ovom dižè
Ugrom, kì svud vele smiju,
Grad pretvàrdi od Kaniže,
I Javarin i Agriju.
S ovom otac moj objavì
Nedobitnu veličinu:
Ovu meni on ostavì
Pàrvorodnom' svomu sinu.
S ovom podjoh na Poljaka,
I móm rukom mnozieh pobih:
I da posluh od junaka'
Sliedjaše me, dobio bih.
S ovom idjah od bojnika'
Kupeć sa mnom vojsku mnogu,
Da Emirina odmetnika
U iztoku smaknut mogu.
S ovom s vami dobit sada
Odlučio bieh joštera
Od iztoka do zapada,
Od poludne do sievera;
Nu nevieru kažuć svoju
Tko sad grabi bez razloga
Slavu vašu, slavu moju,
Slavu carstva otmanskoga?
Tko mi uzimlje sablju onu,
Kóm sviet stari moi dobiše,
I kú meni po zakonu
Svomu unuku ostaviše?

Digitized by Google

Tko slobodu u sramoti
I život mi ovdie tlači,
Gdie sloboda i životi
Podložni su meni svačî?
Tko na cara ruke stere?
Tko li cara sužnjem vodi?
Vitezovi, od kieh viere
On obranjen vazda hodî?
Ah, vitezi moji mili,
Puče ugodni, dragi puče!
Svi li ste me ostavili,
Svi li caru svomu múče?
Ah, nemojte davnju slavu,
Kóm se viernos vaša diči,
U izdajstvu sviem nepravu,
Novi prikor da obliči.
Odgovori tí kamenje,
Gluši 'e od tebe puk moj sada,
Ter ga gani na smiljenje
Vàrhu Osmana cara mlada;
Usried grada komu svoga
Diedina se svoja otima;
I ni'e jošte, jao, nikoga,
Da mu plačnu milos ima?«
Vapeć tužne té besiede
Sultan Osman s težke smeće,
Na miesto se jur dovede,
Gdie scienjaše ostat veće;
I na tužbe cara mlada
Turci vàrli i nemili,
Ako ni'esu milos tada,
Dàj su žalos oćutili!
Zasve da ohol svaki teče,
Kažuć sàrdžbu i nemilos,
Proz oči mu suza utieče,
Goni mu je skrovna silos.

Digitized by Google

Zasve da se čine hudi,
Učinit se zaman haju,
Da od puti ni'esu ljudi,
I da sàrca neimaju.
Oni čiem su skupno ustali,
Da ga u zaklop već zatvore,
Eto, jak hrid kad se obali
Niz visinu stàrme gore,
Eto kleti Daut-paša
Tiekom teče konja hàrla:
»Što će biti?« svak upraša,
Svak goneta diela vàrla.
Viknù došad sried junaka',
Kieh Osmana pratit stavì:
»Zapovied je carska taka,
Da se ovi pas zadavi.
Što kàrzmate bez uzroka,
Kú čekate štetu prieku?
Dok bojnici od iztoka
Dodju, i svieh nas ovdi izsieku?
Što gledate, što činite?
Smàrtju ovoga raspa od svieta
Vaše živote utvàrdite
I Mustafu cara sveta.
Ganite se za obćeno
Svačie dobro bez prepasti;
Jer inako razdieljeno
U bàrzo će carstvo pasti!«
Nu car Osman s druge strane
Vapiući neprestaje,
Jedà kako koga gane,
Na svú pomoć ovdie da je.
»Da li car će (on govori),
Komu rob je svak na svieti,
Kako jedan rob najgori
Izpod robja svoga umrieti?

Digitized by Google

Jedà tebe, Bože s nebi!
Vlás desnice tvoje objavi,
Ter pri glavnoj mój potriebi
Mladjahna me neostavi.
Da dá Višnji srieću bolju,
Tko na momu stolu siedi,
Da do bàrzo mú nevolju
I car novi neuzsliedi,
Ter nesrieća moja ova
Neuzroči té nesklade,
Da sva kuća Otmanova
I s njom tursko carstvo pade.«
Nedorečè još ovega,
A Daut opet viknù iz glasa:
»Što činite? Davite ga!«
I mahramu smaknù s pása.
Jednomu je càrncu vàržè
Sasma gàrdu, strašnu odveće,
Bez obzira ki 'e najbarže
Caru Osmanu na vrat meće.
Obara ga za tiem hàrlo,
Lievom nogom ter se opira,
Čiem mu desnom pleše gàrlo,
Da mu silom dušu iztira.
Tako plešuć kraj mahrami
Zubim, noktim potezaše,
Dok li car mu pod nogami
S pàrva streptiè, pak izdaše.
Pod nogami roba svoga
Umriè ovako car od svieta,
I pod noge izpod noga'
Ukopà se prešno opeta;
Jer od istieh, s kieh poginù,
Bez carske se vàržè časti
U otčin mečit, pod otčinu
Lievu nogu u grob tmasti.

Digitized by Google

Oholas se ljudska mnoga
U ovi način pleše i tlači,
Ká čovieka umàrloga
S Bogom penje i jednači.
Vidj prokleti Mahumete,
Ti, ki u sablju zakon složi,
Da nadhode ljudske sviète
Svemogući sudi božji,
I da umàrla pamet mani
Odlukam' se svojim' kriepi;
Jer gdie nesja zrak sunčani,
I s očim' su ljudi sliepi.
Ti da kralj si, i da od toga
Dielo tudjom kàrvi slîdi,
Zatištè oči, kô da Boga
Nije, ki sva zna i vidi.
Ti pod udes sve postavi,
I slobodu volji otè,
Da narodi svi s ljubavi
Gube za te njih živote;
Da nikomu, veleć, svoju
Uredbu uteć moći nije;
Il' na domu, il' na boju
Sviem sudjeno umrieti je.
I ti, o otmansko samosilje,
Kô bez pravde i razloga,
Da prostereš sablju dilje,
Neimà vieku straha od Boga;
Ti, ti cara vàrh svieh ljudi'
Dotle učinì uzvišena,
Da ne slika, nego svudi
Htiè da mu se klanja siena.
Da tvóm sabljom on sám vlada
Duše i tiela na svú volju
Sried staroga Carigrada
Na novomu svóm' prestolju.

Digitized by Google

Da ga u obraz pogledati
Ljudski pogled nedostoji,
I da svudi, kud se obrati,
S nedobitnom silom stoji;
Da mu u ruci čes je i srieća,
Da mu 'e zakon u besiedi,
Gospoda mu da najveća
Trepte od same zapoviedi.
Pače da od njih svaki gàrlo
Pod svú sablju stavljat teče,
Ako hoće, da neumàrlo
Dobro u raju viečnom steče;
Da tko žive na sem svieti,
Pred njim prostàrt na tlieh pade,
Da u život' mu se ime sveti,
A po smàrti càrkve grade.
Ti vàrh svega još ovega,
Da mu utvàrdiš sablju u ruci,
Htiè, da imaju straha od njega
Svi narodi i svi puci.
Ali u bàrzo da će pasti,
Vidim, kleti tvoi zakoni;
Jer je sila božjoj vlasti,
Nauk vražji da se ukloni.
Ti naredi; po tom stupi
Car od svieta na prestolje,
Da pod sablju bratju skupi,
I podavi, i pokolje.
Nu vlas božja caru Ahmatu
Pogubiti brata nedà,
Hteć za ubojstvah starieh platu
Da brat, ne sin, zapovieda.
Ti, da samo su uzvišena,
Hoć', na svaku čas najveću
Dieca ona pokupljena,
Kieh u saraj diecom meću;

Digitized by Google

A to, da tko nezna svoga
Roditelja ni rodjaka,
Cara uzdàrži, kako s kòga
Sebi dobra spozna svaka.
Sad se sgodì i učinì
Smionstvom zloga Daut-paše,
Da i ovi, kako i ini,
Tvoji nauci tašti ostaše.
Ti naredì, da od kàrstjana'
Sinovi se grabe mladi,
I vojnica da su izbrana
Oni, kóm se car obgradi;
Ali božja vlás velika
Podigla se u čas sade,
Da tá gradja svàkolika
Na istoga cara pade.
Tko mre u boju s dobriem svacim,
Ti mu obećà raj preliepi,
Neka posluh se u junacim
I pogàrda smàrti ukriepi;
Ali učinì vlás od Boga,
Od kàrstjanah na daleče
S neposluha viteškoga
Da car s glavom jedva utečè.
Ti htiè: nitko da ničesa
Neima svoga osobita,
Neg li jàk Bog od nebesa',
Tač da 'e jedan car od svîta;
Nu vlás božja bàrzo u sebi
Samosilja kàrši i slamá,
Za ukazat, da na nebi
I na zemlji ona 'e sama.
Ti u životu cara svetì,
I pod noge sve mu stlačì,
Hteć, da rob je svak na svieti,
A sam on car vàrh svieh jači.

Digitized by Google

Nu vlás božja, kój imaju
Podlagat se ljudi sami,
Htiè, da pusti dušu u vaju
Car svom' robu pod nogami.
Htiè ti, da své tiera blude,
Kako hoće Turčin svaki,
I da ženah dàržat bude,
Koliko ih jé hranit jaki:
A to neka tvoi narodi
Bez broja se uzmnožaju,
Tere caru, ki ih gospodi,
Množ vitezah na boj daju:
Nu se skàrši sva tvá slava;
Jer tisuća od tisuća'
Tvojih izpred Vladislava
Vidiela se 'e pobiegnuća.

Digitized by Google